

10691

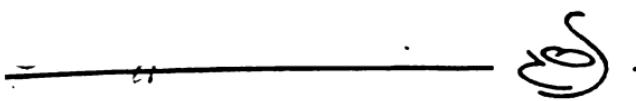
ஸஹாரம்

க. ஸி. கே. ஶவபிள்ளை

ந
தீவாயங்கள்
ஏ-ஏ

സദാരാമ

(Malayalam)

Sadarama

Drama

By K. C. KESAVA PILLAI

First Published November 1903

First S. P. C. S. Edition September 1963

Printed at

INDIA PRESS, KOTTAYAM

Price Rs. 1.50

Publishers:

**Sahitya Pravarthaka Co-operative
Society Ltd., Kottayam, Kerala State**

Sales Department:

**NATIONAL BOOK STALL
Kottayam Kerala State India**

സഭാരാമ

(സംഗീതനാടകം)

മഹാകവി
കെ. സി. കേശവപിള്ള

പ്രസാധകക്ഷാർ
സാഹിത്യപ്രവർത്തക സഹകരണസംഘം

നാഷനൽ ബുക്ക്‌സ്റ്റാറ്റ്
കോട്ടയം
വില ക. 1.50

10691

S1500

B938

39/63-64

1-2000

കെ. സി. കേരവപിള്ള

ജനനം: കൊല്ലുവർഷം 1043-ാമാണ്ട് മകരമാസം 22-ാം തീയതി; രോഹിണീനക്ഷത്രം.

പിതാവു് കൊല്ലും പരവുർ വലിയവെളിച്ചത്രം വിട്ടിൽ റാമൻപിള്ള. മാതാവു് വാഴവിളവിട്ടിൽ ലക്ഷ്മിഞ്ചമ. പ്രസിദ്ധനായ ചെമ്പകരാമൻ സമ്പാധികാരിക്കാതെ ഭാഗിനേയി.

1063-ാമാണ്ട് മുതൽ സംസ്കാരാദ്ധ്യാപകൻ

1072-ാമാണ്ട് മുതൽ കൊല്ലും ഷൈലുർ അദ്ധ്യാപകൻ

1077 മകരം മുതൽ കൊട്ടാരം അദ്ധ്യാപകൻ.

ചരമം: 1089 ചിങ്ങം 20-ാംന് പകൽ പറുണ്ടമണിക്ക്.

കൃതികൾ

ക്രമക്കളി

1	ഹിരണ്യാസുരവയം	1058
2	ശ്രൂരപത്മാസുരവയം	1062
3	ഗ്രീക്കുജീവിജയം	1063

സംഗീതകൃതികൾ

1	സൂരതനാവലി	1063
2	സംഗീതമഞ്ചരി	1065
3	ഇഷപരഞ്ജൂതം	1069
4	ഗാനമാലിക	1073
5	ഗാനമാലിക രണ്ടാംഭാഗം	1086
6	അഭിനയഗാനമാലിക	1086
7	സംഗീതമാലിക	1087

പദ്യക്രമികൾ

1	പാര്പ്പതീസ്പദ്യംവരം അമ്മാനപ്പാട്ട്	1057	
2	രമിണിസ്പദ്യംവരം കമ്പടികളിപ്പാട്ട്	1057	
3	പുകാസുരവധി വഞ്ചിപ്പാട്ട്	1057	
4	സുരതവിയി പാന	1059	
5	നാരാധാരനാമമാഹാത്മ്യം കിളിപ്പാട്ട്	1060	
6	രാസക്രിയ ഉണ്ണേതാൽപ്പാട്ട്	1062	
7	കവിസമാജധാരാശതകം	1067	
8	കൊല്ലം പ്രദർശനവള്ളം	1067	
9	ഭാഷാനാരാധാരനിയം	1067	
10	ഗ്രീക്കാരൈയാത്ര	1072	
11	ഗാന്ധിവിലാസം	1073	
12	സുഭാഷിതരത്നാകരം	1075	
13	ആദ്ദോഗലസാത്രാജ്യം	1079	
മഹാകാവ്യം			
1	കേരവീയം	1089	
വണ്യകാവ്യങ്ങൾ			
1	ആസനമരണചിന്താശതകം	1070	
2	ഷഷ്ഠിപ്പത്തിഷഷ്ഠി	1080	
3	മാനസോല്ലാസം	1082	
4	സാഹിത്യവിലാസം	1087	
വ്യാവ്യാനങ്ങൾ			
1	ലക്ഷ്മോഹദേശം	വ്യാവ്യാനം	1081
2	അക്കംബർ	"	1073
3	ഗ്രീക്കുജീചാരിതം ഒന്നം രണ്ടം സംഗ്രഹം	"	1075
4	പാപത്രഗ്രം രണ്ടാം തന്റു	"	1075
തുള്ളൽപ്പാട്ടകൾ			
1	മംഗലധ്യാരണം	1078	
2	പഴളിക്കെട്ടവള്ളം	1081	

നാടകങ്ങൾ

1 രാഖവമാധവം	1067
2 ലക്ഷ്മീകല്യാണം	1068
3 സദാരാമ സംഗീതനാടകം	1079
4 വിക്രഹാർഘ്ഗീയം സംഗീതനാടകം(പരിഭ്രാഷ്ട)	1083

കമ്പ

1 സഹായ്ക്കമകൾ	1088
2 മാലതി	1088

നിത്രപണങ്ങൾ

ദ്വിതീയാക്ഷരപ്രാസവാദം, ഭാഷാപരിഷ്റ്റാരം, ശക്ത
വിശ്വാസം, മൃതക്ക്രമി, വേദാംഗതാദ്വിത്യം, കൈരളപാണി
നീയമണ്ഡം, ചില പ്രയോഗങ്ങളും മുതലായ പ്രബ
സ്യങ്ങൾ.

സദാരാമയെപ്പറവി

സദാരാമ ഒരകാലത്തു് കേരളീയരെ ആക്മാനം ആനന്ദം സിന്ധുവിൽ ആരാടിച്ചു ഒരു സംഗീതനാടകമാക്കൻ. രംഗസംഖിയാന്തരിക്കാൻ മോടിയും സംഗീതത്തിനും ധാടിയുംകൊണ്ടു് പ്രേക്ഷകരെ ആളുഭാദിപ്പിക്കുന്ന തമിഴു് നാടകസംഘ കാർത്തികവന്നപുരത്തുവച്ചു് ഒരിക്കൽ ‘സദാരാം’ അഭിനയിക്കുന്നായി. അന്നാണു് കവിക്കു് അതോന്ന പരിപ്പുരിച്ചു് മലയാളത്തിലാക്കിയാൽ കൊള്ളാമെന്ന തോന്നിയതു്.

തമിഴു് നാടകക്കാർ അഭിനയിച്ചു കമയിൽ അസംഭാവ്യ നേരായി തോന്നിയ ഭാഗങ്ങളെല്ലാം പരിപ്പുരിച്ചുകൊണ്ടാണു് ചരിത്രനായകൾ പുതിയ ‘സദാരാമ’ എഴുതിയതു്. അതിലേ ക്ഷേവണ്ടി ചില കമാപാത്രങ്ങളെല്ലപ്പോലും അദ്ദേഹം പുതിയ സ്വഭാവിച്ചു. സദാരാമയിലെ ഗാനങ്ങൾക്കു പ്രത്യേകം ഒരു പുതമയുണ്ടു്. അതു് കവി മനഃപൂർണ്ണം വരുത്തിയതുമാണു്. നാടകത്തിൽ സംഗീതം അനച്ചിത്മല്ലേ എന്ന ചോദിക്കുന്ന ഒരുക്കുട്ടൻ അനന്തരാജായിരുന്നു. അവരോടു കവി സമാധാനം പറയുന്നു:

“അഭിനയത്തിൽ ദ്രോക്കങ്ങളെയോ ഗാനങ്ങളെയോ സംഗീതരീത്യാ പ്രയോഗിക്കുന്നോ രംഗസ്ഥിതമാർ സംഗീതരസത്തിൽ മുഴകിപ്പോകുന്നതിനാൽ അവർക്കു കമാപനം തെരക്കരിച്ചുള്ള പത്രാലോചനയും തജ്ജന്യമായ സാക്ഷാൽ നാടകകീയരസത്തിനും അനഭവവും ഉണ്ടാകുന്നില്ലെനു് ഒരുപ്പായമുണ്ടു്. വാസ്തവത്തിൽ സ്വന്നവെച്ചിരുന്നങ്ങളെ പ്രകാശിപ്പിക്കാനായി ഗാനാംഖങ്ങളു കുമതിലുഡികം ആവത്തിക്കുന്ന മട്ടു്, നാടകാഭിനയത്തിൽ കമാപനം സംശയരജ്ജ വിശ്വാസം വരുത്തുന്നതാകയാൽ ത്യാജ്യംതന്നെ. എന്നാൽ സാഹിത്യ

ത്തിലും സംഗീതത്തിലും വൈദ്യുഷ്യവും ഒച്ചിത്യവോധവും മുള്ളും സമർപ്പനായ ഒരു നടന്മാർക്ക്—സംഗീതസാഹിത്യരസങ്ങൾ ക്ഷേരനിരന്തരന്മായെന്ന ഡോജിപ്പിച്ചു് തദ്ദേശരസിക്കുന്നരായ ഗ്രോതാക്കൾ എക്കകാലത്തിൽത്തന്നെന്ന അസ്പദിപ്പിക്കാൻ കഴിയുമെന്നാണ് എൻറെ അഭിപ്രായം. കേവലം ഗാന സമാജങ്ങളിൽ പ്രയോഗിക്കുവോൻ ഓരോ അംഗങ്ങളെല്ലായും അധികം ആവത്തിക്കണംവയായ ഗാനങ്ങൾ നാടകാഭിനയ ത്തിൽ സാഹിത്യരസയാരജ്ഞു് ട്രും ഫംഗം വരാത്ത വിധത്തിൽ ചൂതകാഡിയും സംഗീതഭാഗി വിടാതെയും ചൊല്ലാവുന്നതാ കൂൺ. ഇന്നെന്ന ചെയ്യാൻ സാധിക്കാത്ത ഗാനരീതികൾ ഈ തീരീയിൽ സ്വീകരിച്ചിട്ടില്ല.”

അദ്ദേഹവൈക്കാണ്ടകയാളപ്പെട്ടത്തിട്ടുള്ള ഭാഗം പ്രത്യേകം ശ്രദ്ധയാക്കാൻ. സംഗീതശാസ്ത്രത്തിൽ അദ്ദേഹത്തിന് ഒരു പ്രായോഗികപരിചയത്തെ അതു പ്രവൃത്തംപനം ചെയ്യുന്നു. ഇന്നെന്ന ശാസ്ത്രീയമായ അടിസ്ഥാനത്തിനേക്കൽ അടിയുറച്ചു നിന്നുകൊണ്ടു് ഒച്ചിത്യപുരും നിമ്മിച്ച ഗാനങ്ങളാണ്, ‘സദാരാമ’ജു പ്രചൂരമായ പ്രചാരം സന്ദേശിച്ചുകൊടുത്തതു്. അക്കാലത്തു് ആ നാടകം കേരളം മുഴവൻ അഭിനയിക്കപ്പെട്ടിരുന്നു. വണ്ണിവലിക്കുന്നവരുടെ ഇടയിൽപ്പോലും അതിലെ ചില പാട്ടുകൾ സ്വാധീനശക്തി ചെലുത്തുകയുണ്ടായിട്ടുണ്ടു്. “കടിൽതൊട്ടു കൊട്ടാരംവരെ എന്നാളും ചൊല്ലു് സദാരാമയും സംഗതിയിൽ എനിക്കു് അനുഭവഗ്രാചരമായിത്തീർന്നിരിക്കുന്നു. ഇവിടെയുള്ള ചില പുലയക്കട്ടികൾ ഇതിലെ പല പാട്ടുകളും ചൊല്ലുന്നതു് തൊൻ കേട്ടിട്ടുണ്ടു്.” എന്നാണു് മട പുർസി. നാരാധരപിള്ള സദാരാമയെപ്പറ്റി ഗ്രന്ഥകൾം വിനു് എഴുതിയയച്ചതു്. കേരളത്തിലെ പത്രങ്ങളിൽ പലതും, നാടകപരിപ്പുരണവിഷയത്തിൽ കെ. സി. ദൈ ടുക്കക്കണ്ണം പ്രശംസിക്കുന്ന നോംതരം അഭിപ്രായങ്ങൾ പൂരപ്പെട്ട

വിച്ചു. മല്ലികർ ശ്രീവിന്ദപ്പിള്ള അവർകൾ സദാരാമ വായി ക്കാനിടയായപ്പോൾ തൽക്കത്താവിൻ് ഇണങ്ങെ എഴുതി അയച്ചതായി കാണുന്ന: “എനിക്കെ നിങ്ങളുടെ കൃതികളോടുള്ളൂടെ ടത്തോളം ആദരം മററാതെ ഭാഷാകവിയുടെ കൃതികളോടുള്ളൂടെ ഇപ്പ്. പ്രസ്തുത ഗമധംകാണ്ട്, നിങ്ങൾക്ക് മഹാമഹിമഗ്രീ വലിയകോയിത്തപ്പരാൻ തിരമനസ്തുകാണ്ട് കല്പിച്ചതനിട്ടുള്ള ‘സരസഗായകകവി’ എന്ന അഭിധാനം എത്രയോ അന്പത്തംമായിത്തീന്നിരിക്കുന്നു. നിങ്ങൾ ഞങ്ങളുടെ ഒരു വലിയ സപ്പാദ്യമാണ്.” ഒരു ഗ്രന്ഥകത്താവിൻ് വിജ്ഞതയാൽ എത്രാദ്ധശ്രദ്ധയായ അഭിനന്ദനങ്ങൾ എത്രമാത്രം ചാരിതാത്മ്യജനകങ്ങളായിരിക്കുമെന്ന് വായനക്കാർ ഉംഗിച്ചുറിയുകയാണു നില്പിയും.

എ. ഡി. ഹരിശ്രമ്മ

(‘മഹാകവി കെ. സി. കേശവപീള്ള’ എന്ന ഗമ്പതിക്കുന്ന്.)

പ്രസാധകക്കറിപ്പ്[®]

സദാരാമ ആദ്യം പ്രസിദ്ധേപ്പുച്ച ത്തിയതു് 1903 ലാണ്. അറുപതു കൊല്ലം മുമ്പു്. ഇതിനകം പതിനാലു പതിപ്പുകൾ പ്രസിദ്ധേപ്പുച്ചത്തിയിട്ടുണ്ട്. അവസാനത്തെ പതിപ്പ് 1932 ലാണ് പൂരത്തു വന്നതു്. അതിനശേഷം വും പുന്നുകത്തിനു വളരെ ആവശ്യകമായണ്ണായിത്തന്നെങ്കിലും പുതിയ പതിപ്പ് കളിരക്കവാൻ കഴിയാതെവന്നു.

കഴിഞ്ഞ കൊല്ലം, ഈ നാടകം അവിഭവത്യാ രേഖിയോയുടെ ദേഹിയപരി പാടിയിൽ പെട്ടത്തി, എല്ലാ ഇന്ത്യൻ ഭാഷകളിലും പ്രക്ഷേപണം ചെയ്യുകയുണ്ടായി.

സദാരാമയുടെ ഈ പുതിയ പതിപ്പ്, ഗ്രന്ഥകത്താവിശ്വർ അസ്വത്താം ചരമ വാഷ്ണവത്തോടനബന്ധിച്ചു പ്രസിദ്ധേപ്പുച്ചത്തുകയാണു്.

സെപ്റ്റംബർ 1963

കനാം പതിപ്പിൻറെ മുഖ്യര

തമിഴ് നാടകക്കാർ സാധാരണമായി അഭിനയിച്ചു വരുന്ന കമ്പകളിൽ പ്രധാനമായ ‘സദാരാം’ ചരിത്രത്തെ കരിച്ചു പലതാം കേട്ടിരിക്കുമെല്ലാ. ഈ ചരിത്രത്തെ മലയാളത്തിൽ ഒരു സംഗീതനാടകമായി എഴുതണമെന്ന് എന്നോടു ചീല സ്റ്റോറിത്തും പറഞ്ഞു തുടങ്ങിട്ടു് ഒന്ന് രണ്ട് വർഷത്തേതാളം ആയി. അങ്ങനെ ഇരിക്കേ കഴി തുയാണ്ട് (1078) കംഭമാസത്തിൽ വലിയകാട്ടാൽ തിരിൽ വെച്ചു് ഈ കട തമിഴ് നാടകസംഘത്താൽ അഭിനയിക്കപ്പെട്ടതു് ഇതാംപ്രധമമായി താൻ കാണകയുണ്ടായി. രസപുശ്ചി, കമ്മാലിടനയുടെ വൈചിത്ര്യം, പാത്രങ്ങളുടെ തന്ത്രത്പരം മുതലായവയാണെല്ലാ നാടകത്തിനു പ്രധാനമായി വേണ്ട മുണ്ടായി. ഫുന്നാൽ തമിഴ് നാടകക്കാർ പ്രേക്ഷകരും ആഴ്ചാദിപ്പിക്കുന്നതു് ഫുയേണ അവരുടെ രംഗവിഡാനത്തിരുന്നു മോടിയും സംഗീതത്തിനെ ധാടിയും കൊണ്ടാക്കുന്നു. അവർ നിങ്ങൾ നാടകക്കാരെപ്പോലെ ഓരോ നാടകങ്ങൾക്കും പ്രത്യേകം ഗദ്യപദ്യങ്ങളും അഭ്യസിച്ചു് വയ്ക്കുക പതിവില്ല. പല നാടകങ്ങളിലും ദേശപ്പെട്ടത്താതെയോ സപ്ലിം ചീല ദേശത്തികളോടു കൂടിയോ ഉപയോഗിക്കാവുന്നവയായ ഏതാനും പാട്ടുകൾ, വിത്തത്തങ്ങൾ മുതലായവ അവർ അഭ്യസിച്ചിട്ടുണ്ടായിരിക്കും. ഇവയെക്കാണ്ടാണ് അവർ മിക്കവാറും അഭിനയം കഴിച്ചുകൂട്ടുന്നതു്. ഒരിക്കൽ ദമയന്തീനള്ളാത്തു സല്ലാപത്തിൽ ഉപയോഗിച്ചു ഗാനംതന്നെ

മഹറാരിക്കൽ ശൈത്രലാദ്വാഹ്‌ഷതയാതെട സല്പാപ
താരിൽ ഉപദോഗിക്കാനായി കേൾക്കും. റദ്ദുസ്ത്രും
പ്രായേണ നടക്കാതെട മനോവികാസഞ്ചാരിനം വാഗ്പിലാ
സംശ്ലിംഗം അന്ത്രപമായി എററിയോ കരഭേദത്വാ ഇരിക്ക
നീത്യാതെ അവസ്ഥയിലും ശരിക്കായ ഒരു നിയമം തമിഴ്
നാടകത്തിൽ ഉള്ളതായി കാണുന്നില്ല. നടക്കാതെട ഇം
സപാതന്ത്ര്യം ഗ്രാമമായിട്ടും ദോഷമായിട്ടും പരിണാമിക്കാ
റുണ്ട്. ഭാഗ്യവരാൽ നമ്മുടെ മലയാളനാടകക്കാർ ഇം
സപാതന്ത്ര്യത്തെ ഇത്തവരെ സ്പീകരിച്ചിട്ടിരുന്നുള്ളതു്
ആശ്വാസപ്രദംതനെന. ‘സദാരാം’ ചരിത്രം അഭിനയിച്ചു്
കണ്ണപാഠം കമാബന്ധത്തിനു വലിയ ആസപാദ്യത ഒന്നം
ഉണ്ടായിരുന്നില്ല; ഏങ്കിലും ആക്ഷ്യാടേ ഒരു ചുമർക്കാര
വിശ്വേഷം ഉള്ളതായി തോന്തി. അതിൻറെ ശോഷ്യവും
ഇം കമായ മലയാളത്തിൽ എഴുതണമെന്നു പലതും
എന്നോടു നിർപ്പിക്കുന്നുണ്ടും എത്തായാലും ഇതു് ഒന്നുമുതി
നോക്കാം എന്ന വിചാരിച്ചു് കഴിഞ്ഞ (1078-ആണ്ട്)
മിച്ചനമാസഞ്ചാരിൽ ഇതു് അഭിനയിച്ചു് കണ്ട ഓഫൈ
ആസുപദമാക്കിക്കൊണ്ടു് ആദ്യമായി ഇതിൻറെ രംഗങ്ങൾ
പാത്രങ്ങൾ മുതലായവയ്ക്കു് തോൻ ഒരു വിവരണം എഴു
തി. ഇം വിവരണം കേവലം തമിഴ്‌ക്കാതെട അഭിനയ
ത്തോ അനസരിച്ചായിരുന്നു. ഇത്തേന എഴുതി നോക്കി
യപ്പോൾ ഇതിലെ കമാബന്ധത്തിൽ പല ഭാഗങ്ങളും
അസംഗതങ്ങളും അസ്പരസങ്ങളും ആണും തോന്നുകയാണു്
യപ്പോൾ അവസ്ഥ ചില വ്യത്യാസങ്ങൾ വരുത്തി വീണ്ടും
ആ വിവരണത്തെ പരിഷ്കരിച്ചുപെട്ടതി. അതിൽപ്പീനൊ
ഇതു് നാടകമായി എഴുതാൻ ആരംഭിച്ചു്. മുമ്പിൽ നാരാ
ധനീയപരിഭ്രാം എഴുതിവന്നതിൻറെ ഇടയ്ക്കുവെച്ചു്
‘ലക്ഷ്മീകല്യാണം’ എന്ന കല്പിതകമാനാടകം എഴുതിയതു്

പോലെ ഇപ്പോഴും ‘ആര്യഗവാനമാജ്യം’ എന്ന മഹാകാദ്യത്വാനിന്റെ പരിഭ്രാഷ്ട എഴുത്തിവത്സതിന്റെ മഖ്യയാണ് ഈ നാടകം എഴുതാൻ എന്നിക്കിടക്കാതെന്ന്. ഈ നാലു നീയമേന ഉള്ള കൃത്യാന്തരങ്ങൾ നിമിത്തവും ഈ ജോലി ഇടവിടാതെ നടത്തുന്നതിന് എന്നിക്കെ കഴിഞ്ഞിടില്ല. ഇപ്പുകാരം യഥാവസ്ഥം എഴുതിവന്നാതായ ഈ നാടകം ഈ മാസം (1079 തിരുവാഞ്ചേരിക്കുടി അവസാനിച്ചു. തമിഴിൽ ഈ കമ്പയെ വിവരിക്കുന്ന പുസ്തകങ്ങൾ ഉണ്ടായിരിക്കും. എക്കിലും ഞാൻ അവയെ കാണുന്ന ആഗ്രഹിക്കുകയോ കാണുകയോ ചെയ്തിടില്ല. തമിഴ് നാടകസംഘത്തിലെ ചില നടക്കാരോടും ഈ കമ്പയുള്ളറവി ചോദിച്ചതിൽ അവത്തുടെ അഭിനാശത്തിൽ കമാഗതിക്കെ സാർത്തുകമായ എക്കത്തുപ്പും ഇല്ലെന്നാണു മനസ്സിലായതു്. ഈതിന്റെ ശ്രേഷ്ഠം ഈ കമ്പ മലയാളത്തിൽ ശ്രദ്ധമായി എഴുതപ്പെട്ടിട്ടബാണെന്ന കേൾക്കുന്നതും അതിനെപ്പറ്റി തിരക്കിയതിൽ ‘ആദ്യാംഗമേനക്’ എന്നം ‘സദാരം’ എന്നം പേരായ രണ്ടു പുസ്തകങ്ങൾ കിട്ടുന്നതിനും വാചിക്കുന്നതിനും ഇടയായി. ഇവയിൽ ഞാൻ മുഖ്യ ധരിച്ചിരുന്നതിൽനിന്നും വിശ്രേഷമായി ഒന്നം ഗ്രഹിക്കാൻ ഉണ്ടായിരുന്നില്ല. തമിഴിൽ ഉള്ള ഈ നാടക ക്രമയുടെ എത്രയും സംക്ഷിപ്തമായ ഒരു വിവരണം താഴെ എഴുത്തുന്നു.

ശാർണ്ണഗവാന്നുൻ എന്നൊരു രാജാവു്, തന്റെ പുത്രനായ പുഷ്പാംഗദൻ വിവാഹകാംഗത്തിൽ തീരെ പരാഞ്ഞ മുഖനാം വിരക്കുന്ന ആയിരുന്നതിനാൽ അവനെ ഒരു കാരാഗ്രഹിത്തിൽ പാപ്പിക്കുന്നു. പുഷ്പാംഗദൻ അവിടെ വെച്ചു് ഒരു മനോഹരരാജായ സ്ത്രീയെ സ്വന്തുത്തിൽ കണ്ടു്

അവളിൽ അന്നരക്കതനാളിത്തീരനും. ഈ വിവരം അറി തെള്ളു് സ്കീരേയ കണ്ണപിടിക്കുന്നതിനായി രാജാവു് രാജ്യ വാസികൾക്കും ഒരു സദ്യ നടത്തുകയും, ദക്ഷിണ കൊച്ചുക്കുന്നതിനു് പുഞ്ചാംഗദനനു നിയമിക്കയും ചെയ്യുന്നു. അങ്ങനെന്ന ദക്ഷിണ കൊച്ചുക്കുന്ന അവസ്ഥയിൽ ജനസം അലമലേധ കുമാരൻ തന്റെ അന്നരാഗത്തിനു വിഷയമായ “സദാരാം” എന്ന സ്കീരേയ കാണകയും, അവർ പരസ്യം അന്നരാഗസൂചകമായി പുച്ചുണ്ട് എറിയുകയും ചെയ്യുന്നു. ഈ സ്കീരേട അച്ചുൻ്ന ഒരു ചെട്ടിയാരാണ്. അനന്തരം വിവാഹത്തിനായി ആലോചിക്കുന്നും ‘രാജ്യം തരാ മെക്കിലേ സ്കീരേയ തത’ എന്നു് ചെട്ടിയാൽ ഭാം്ക്യും പുത്രനം ശാം്കം പരകയാൽ രാജാവു് അപ്രകാരം മുഖനം യുവാവുമായ സദാരാമിൻറെ സഹോദരനു രാജ്യം കൊച്ചുക്കയും പുത്രനെക്കാണ്ട് അവളേ വിവാഹംചെയ്യിക്കയും ചെയ്തിട്ടു് തപസ്സിനായി വന്നതിലേക്കു പോകുന്നു. രാജ്യനാശത്താൽ വ്യാകലനായ പുഞ്ചാംഗദൻ ഉടനെ നാട്ടവിട്ടു പോകയും സദാരാം അവനെ അനുഗമിക്കയും ചെയ്യുന്നു. വന്നതിൽവെച്ചു നിത്യവൃഥതിക്കു വകയില്ലായ്യാൽ പുഞ്ചാംഗദൻ അവൻ നെല്ലുണ്ടാക്കിയ ഒരു കൈലേസു വിൽക്കുന്നായി അവളേ വന്നതിൽ താമസിപ്പിച്ചിട്ടു് പോയി മായാപ്പരി രാജ്യാനിയിൽ ചെന്നു് കൈലേസു കൊച്ചുകുന്നു. അവിടെത്തെ രാജാവു് കൈലേസു വാങ്ങിക്കൊണ്ടു് അതിൽ സദാരാം എന്ന പേരിനെക്കാണ്ട് വിവരം ചോദിച്ചരിഞ്ഞിട്ടു് അവനെ തടവിലാക്കകയും ഒരു ദാസിയെ അയച്ചു് കൂദലത്തിൽ സദാരാമിനെ വത്തുടി അവളോടു ചെയ്ത ശ്രൂംഗാരപ്രാത്മന ഫലിക്കായ്യാൽ പുഞ്ചാംഗദനനു വത്തുടി നിറുപ്പിക്കുന്നായി ഭാവിക്കയും ചെയ്യുന്നു. അപ്പോൾ അവൻ അനുകൂലയെന്ന നടപ്പു്

ഭർത്താവിനെ മോചിപ്പിച്ചതിൻ്റെ ശേഷം 41 ദിവസ തേക്കെ തനിക്ക് ഒരു മുതമുണ്ടായാം, അതുകൂടു കഴിഞ്ഞാൽ ഭാഗ്യംഡായി ഇതുനുകൊള്ളാമെന്നും അതുവരെ താമസിക്കുന്നതിനു് പ്രത്യേക ഒരു മറ്റിരം വേണാമെന്നും അറിയിച്ചതിനെ രാജാവു സ്വീകരിക്കാൻ. നാലുതാം ദിവസം രാത്രിയിൽ സ്ഥാപിച്ചുള്ള ഒരു തെയ്യവിൽ ഭർത്താവിൻ്റെ വിലാപശബ്ദം കേട്ട് അവർ മാളികയിൽനിന്നും ഇരുങ്ങിച്ചെപ്പു നു് ഭർത്താവിനെ കാണുകയും അവിഞ്ഞെന്നും പിരേരും രാത്രിയിൽ ഒളിച്ചുപോകുന്നതിനായി രാജു കൂതിരകളേയും തനിക്കെ പൂത്തശ്ശവേഷം ധരിക്കാൻ തക്കതായ ഉട്ടു പുകളിം കൊണ്ടുവരണമെന്നു പറഞ്ഞു് ഭർത്താവിനെ യാത്രാക്കുകയും ചെയ്യുന്നു. അപ്രകാരം പിരേരാദിവസം രാത്രിയിൽ പൂശ്യാഗദൻ ചെന്നപ്പോൾ അവർ ഉറങ്ങുകയാണിതുന്നതിനാൽ അവരെ കാണാതെന്നു് അവിടെ കുടിനും നും തലേദിവസം ഉണ്ടായ ഇവരുടെ സംഭാഷണം കേട്ടുകൊണ്ടുനിന്നിരുന്നു ഒരു കളളും ഇംഗ്ലീഷ് വന്നു് പൂശ്യാഗദൻ കൊണ്ടുവന്ന ഉട്ടപ്പുകളേയും കൂതിരകളേയും കൈകലാക്കി സദാരാമിനേയുംകൊണ്ടു മണ്ണുന്നു. പ്രഭാതമായപ്പോൾ അവർ ആളുറിഞ്ഞെതിട്ടു് കടിക്കാൻ കുറെ വെള്ളം കൊണ്ടുവരുന്നതിനായി കളളുന്ന അയച്ചിട്ടു് അവിഞ്ഞെന്നും പോകുന്നവഴിയിൽ നായാട്ടിനായി നടക്കുന്ന ഒരു രാജക്കമാരനേയും മന്ത്രിക്കമാരനേയും കാണുന്നു. അവർ രാജുപേരം പൂത്തശ്ശവേഷധാരിണിയായ സദാരാമിനെക്കണ്ടു് പൂത്തശ്ശനെന്നും സ്കൂളീയെന്നും വാദിച്ചിട്ടു് എവിൽ വാസ്തവം അറികയും, അവരെ വിവാഹം ചെയ്യാനായി പരസ്യരം മഞ്ചരേതാട്ടക്കുടി ശ്രമിക്കുയും, അവർ മുരശ്ശാണുന്ന താമരാളുപ്പായ്യാലിന്തുള്ള ഒരു പൂശ്യം മുന്നേ കൊണ്ടുവരുന്ന അതെ സ്വീകരിച്ചുകൊള്ളാമെന്നു

പറമ്പരை അവരെ ഹാടിച്ചിട്ട് വീണ്ടും പോയി കൈ രാജ്യ തതിൽ ചെന്നാലേപരുകയും ചെയ്യുന്നു. ആ രാജ്യത്തിലെ രാജാവു് ചരമഗതിയെ പ്രാപിച്ചു സമയം തന്റെ പുത്രി കൈയും അധികാരം രാജാലൈക്കാണ്ട് വിവാഹം ചെയ്യി സാമ്മൻ മന്ത്രിയോടു പറമ്പിട്ടിട്ടായിരുന്നു. മന്ത്രി പലരേയുംകൊണ്ട് വിവാഹം ചെയ്യിച്ചു. വിവാഹം ചെയ്യുന്നവരല്ലോ രാജക്കമാരിയോടു് സഹശയനംചെയ്യുന്ന രാത്രിയിൽ മരിച്ചപോവുക പതിവാണ്. ഇതിനാൽ പിന്നിട്ട് ആതം വിവാഹത്തിനു ചെല്ലായു നിമിഞ്ഞു ആ ഗ്രാമത്തിലുള്ള ഓരോ വീട്ടിനാർ ഓരോ പുത ഷമാര ദിവസംപുതി വിവാഹത്തിനായി അയയ്യുന്ന മെന്ന നിശ്ചയിച്ചു. മന്ത്രി വിളംബരംചെയ്യതിന്പുകാരം ഓരോത്തുവർ ചെന്ന വിവാഹംചെയ്യും മരിക്കയും ചെയ്യുകൊണ്ടിരുന്നു. ഇങ്ങനെ അധികംപേരും മരിച്ച ഇടയ്യാണ് പുതഷ്വേഷധാരിണിയായിട്ട് സദാരാം ആ രാജ്യത്തിൽ എത്തുന്നതു്. അവർ അന്നവിങ്കും ചെയ്യുന്ന കൈയും ഉടൻ ആ സ്നേഹിടു പുത്രനെ അന്നത്തെ വിവാഹത്തിനുള്ളിട്ടും ശിപാധിമാർ വന്ന പറയുന്നതു കേട്ട വിധവയും പുത്രനം വളരെ പരിഗ്രമിക്കുന്നു. ഇതു കണ്ട് അവർവേണ്ടി സദാരാം പോയി രാജപുത്രിയെ വിവാഹം ചെയ്തു് അവളുടെ ശ്രദ്ധനും പ്രവേശിച്ചു കരുന്നേരം സ്ഥാപിച്ചുകൊണ്ടിരിക്കവേ അവർ നീറു കൈ പ്രാപിക്കുന്നു. സദാരാം അതിഞ്ചു ശേഷവും ഉറഞ്ഞാതെ ജാഗരുക്കരും ഉടൻ സുക്ഷിച്ചുകൊണ്ടിരിക്കുന്നു ആ കമാരിയുടെ മുക്കിനിന്നുണ്ടു് ഒരു വണ്ണത്തു പിന്നാലെ ഒരു സർപ്പവും വെള്ളിക്കു വന്നതു കണ്ട് അവരും നീറു

ക്കുന്ന. ഈ വിവരം അറിഞ്ഞു് മന്ത്രി സദാരാമിനെ രാജാവാക്കി അഭിഷേകം ചെയ്യുന്നു. അന്നത്തെ അവർ തന്റെ പ്രതിഷ്ഠായയിൽ നാലു പട്ടങ്ങൾ എഴുതിച്ചു നാലു കോട്ടവാതിലുകളിലും വസ്ത്രിക്കായും അവധൈക്കണ്ടു വ്യസ നികുന്നവരെ ബന്ധനത്തിലാക്കി വിവരം അറിയിക്കണ്ണ മെന്നു് ആശ്രാപിക്കയും ചെയ്യുന്നു. ഇന്ത്യൻ പുഷ്പാം ഗദൻ, മായാപുരരാജാവു്, കള്ളൻ, രാജകമാരൻ, മന്ത്രി കമാരൻ എന്നീ അപ്പുപേരും അവിടെ എത്തുനുണ്ട്. സദാ രാം അവാര വത്താൽ മായാപുരരാജാവിനെ ബന്ധനത്തിലാക്കയും, കള്ളൻ ഭന്നായകത്പരം കോട്ടക്കൈയും, കമാര നാരെ സദ്ധപദ്ധതേം ചെയ്തു വിട്ടുകയും ചെയ്യുന്നു. അതിനെന്നു ദേഹം സൗഖ്യവേഷത്തോടു പ്രത്യക്ഷമാക്കിയ സദാരാമിനേയും, ആ രാജകമാരിയേയും ഭാത്യമാരായി സപീകരിച്ചു് പുഷ്പാംഗദൻ അവിടെത്തെ രാജാവായി സുവർമ്മകം വന്നും വസിക്കുന്നു.

ഈ ക്രമ്മിൽ എന്നിക്കെ തോന്തരിയ അസ്ഥാര സ്വഭാഗങ്ങളിൽ ചിലതിനെക്കരിച്ചുകൂട്ടി സപ്ലും ഇവിടെ വിവരിക്കാം.

. വേദാന്തശാസ്ത്രപരിശീലനത്താൽ വിവാഹവിഴവു നായിത്തീന് പുഷ്പാംഗദൻ നിഷ്റ്റാരണം ഒരു സൗഖ്യത്തിൽ കാണുകയും പെട്ടുനു കാമപരതത്രനാകയും ചെയ്യു; രാജാവു് ഒരു സൗഖ്യത്തെ കണ്ടുപിടിക്കുന്നതിനായി രാജ്യവാനാകർക്കുക്കല്ലോം സദ്യനടത്തുക; നായികാനായകമാർ ബഹുജനാസ്തക്ഷം അനന്തരാഗ്രുക്കനം ചെയ്യു; തൃശ്ശൂരു പിള്ളാലം പുഷ്പാംഗദനം തദ്ദനന്തരം തൽപുത്രനം രാജ്യംഭരിക്കുന്നതിനിടയാക്കണം എന്നുള്ള ആഗ്രഹം സാധിക്കുന്നതിനാശി പുഷ്പാംഗദനക്കുണ്ടു് വിവാഹം ചെയ്യിക്കുന്നമൊരു് ഇഷ്ടിച്ചിതനാ ശാർഖ്ഗഹന്നുണ്ട്

രാജ്യത്വം അപുശണ്ടനായ അന്യാഥ കൊടുത്തിട്ട് പൂർണ്ണം ഗദനക്കൊണ്ട് വിവാഹം ചെയ്തിക്കു; കമ്മാനായക നായ പൂർണ്ണംഗദൻ സ്നീഹാലനായി സപ്രപ്രജകളെ ദുന്ന യനായ ദൈവസ്തവ പ്രകാരം ഏല്പിക്കു; അവർ, രാജ്യം പോലും വെടിത്തു വേളികഴിച്ച തന്റെ പ്രാണപ്രായ ദൈ ഏകാകിനിയായി ഭാഗക്കമായ വന്നതിൽ വിഭ്രഞ്ചു പോക; ദുന്നതിയായ ഒരു രാജാവിന്റെ അധിനതയിൽ സൂക്ഷിക്കപ്പെട്ടിരുന്ന തന്റെ പ്രിയയെ പാതിരായ്ക്കു മറ്റു മായിക്കൊണ്ടുപോകാൻ ചെന്ന നായകൻ അവിടെ കിട്ടുന്നുക; ഒരു രാജക്കമാരിയുടെ വിവാഹം നടത്തുകയും മരിക്കുയും ചെയ്യാനായി മന്ത്രി സപ്രപ്രജകളെ നിർബ്ബന്ധിക്കു; രാജക്കമാരിയുടെ മുക്കിൽ വണ്ടം സപ്പുവും ഉണ്ടായിരിക്കു; അവയുടെ ഉപദേവതയെ അവരെ വിവാഹം ചെയ്യു ആളുകളോ മറ്റു വല്ലവത്തെ കണ്ണു പിടിക്കായു മുതലായ അംഗങ്ങൾ സചേതസ്ഥുകൾക്കു എത്രയം ഗമണ്ണിക്കു യാറിക്കുമോ എന്ന വളരെ സംശയമുണ്ട്. രാജക്കമാരൻറെയും, മന്ത്രിക്കമാരൻറെയും ക്രമ ഇവിടെ ധാരതായ പ്രധാജനത്തെയും ചമല്ലാരത്തെയും അർഹരിക്കുന്നില്ല; വിശ്രഷിച്ചും ഒരു മന്ത്രിയും മരിനേകജനങ്ങളും പല ദിവസം കണ്ടിട്ടും അറിയാത്ത സദാരാമിന്റെ സ്നീതപ തുടർവരിൽ ഒരാൾ പ്രമദ്ധശ്ശിയിൽ ഗ്രഹിച്ചു എന്ന വത്തന്തു് തീരെ അസംഖ്യവുമാണ്. പുതശ്ശവേഷ ധാരിണിയായ സദാരാം തന്റെ പ്രതിക്രൂഢായ ഏഴത്തിച്ചു എന്ന പറയുന്ന. ഈ പ്രതിക്രൂഢായ പുതശ്ശത്രുപ്പെമോ സുഖി ത്രുപ്പെമോ? പുതശ്ശത്രുപ്പെമാണെന്നുണ്ടിൽ മായാപുരരാജാവു കണ്ടരിവാൻ മാറ്റമില്ല. സുഖിത്രുപ്പെമായാൽ ഇവർ സുഖിയാണെന്നുള്ള വാസ്തവം വെളിപ്പെട്ടുപോകയും ചെയ്യും. ഈവ ഒരു അപോഷിച്ചിച്ചു നടന്ന മായാപുരരാജാവു മുതലായ

അംഗത്വപേരും ഒരേ രാജ്യത്തിൽ ഒരേ കാലത്തെത്തതി നാലു കോട്ടവാതില്ലക്കലും തന്നെ ചെന്ന പടം കാശന്നതും കുറെ അത്ഭുതമാണെന്ന് പറയേണ്ടിയിരിക്കുന്നു. ഉപനായികയായ രാജക്കമാരിയുടെ ബഹുഭ്രത്തുസമാഗ്രമവും ആലോചനാർഹമാണ്. ഇങ്ങനെ എന്നിക്കേ തോന്തിയ കാരോ ദോഷഭാവങ്ങളെ മുലകമായുടെ പ്രധാന ഗതിക്കു വൈകല്യം വരാത്ത സ്ഥിതിയിൽ പരിഹരിക്കാൻ ശ്രമിച്ചിട്ടുണ്ട്.

ശാർണ്ണഗഹന്നുൻ, പുറ്റുംഗദൻ, സദാരാം ഇത്തും ഒഴിച്ചു ശ്രേഷ്ഠമുള്ള പാതനാമങ്ങളും മായാചുരം എന്നതാഴിച്ചുള്ള സ്ഥലാനാമങ്ങളും എഞ്ചേരി സ്വാഖ്യിയാക്കുന്നു. ഇക്കാലത്തു ജനങ്ങൾ പ്രായേണ്ണ ശാന്തനാടകങ്ങളിൽ അധികം ആസക്തതയാരായിരുന്നീന്നാരിക്കുന്നതിനാലും ഈ തിലോക്കായി എന്ന പ്രോത്സാഹരിപ്പിച്ച ചീല നടക്കാതെ നിർബന്ധ്യത്താലും ഇതിൽ ദ്രോക്കങ്ങളേക്കാൾ ശാന്തങ്ങളുണ്ടാണെന്നും അധികമായി ചേതംചുള്ളൂള്ളതു്.

അഭിനഷ്ടതിൽ ദ്രോക്കങ്ങളേയോ ശാന്തങ്ങളേയോ സംഗീതരീത്യാ പ്രയോഗിക്കുന്നോ രംഗസ്ഥിതനാർഹ സംഗീതരസത്തിൽ മൃഴകിപ്പോകുന്നതിനാൽ അവക്കു മാംസപാഡിത്താക്കരിച്ചുള്ള പഞ്ചാലോചനയും തജജന്യമായ സാക്ഷാൽ നാടകക്രിയരസത്തിനെന്ന് അനുഭവവും ഉണ്ടാകുന്നില്ലെന്ന് ഒരുിപ്പായമുണ്ട്. വാസ്തവത്തിൽ സ്വരവെച്ചചിത്രങ്ങളെ പ്രകാശരിപ്പിക്കാനായി ശാന്താശങ്ങളേ ക്രമത്തിലായികം ആവത്തിക്കുന്ന മട്ട്, നാടകാഭിനയത്തിൽ കൂട്ടമയുടെ രസധാരണ്ണ വിഭ്രാം വരുത്തുന്നതാകയാൽ ത്യാജ്യം തന്നെയാക്കുന്നു. എന്നാൽ സാഹിത്യത്തിലും സംഗീതാഭിനയത്തിലും വൈദ്യുത്യവും ഉച്ചപിത്തുംബോധവും മുള്ളും സഫർബാധാരയും സഹത്രനായ ഒരു നടക്കാ സംഗീതസാഹിത്യരസ

ണ്ണരെ ക്ഷീരനീരന്മായേന ശോജിപ്പിച്ചു് തദ്ദേശരസിക നാരായ ഫ്രോതാക്കരെളു എകകാലം തിരഞ്ഞെടുന്ന അസ്പ ദിപ്പികാൻ കഴിയും എന്നാണു് എന്നെന്നു അഭിപ്രായം. കേവലം ഗാനസമാജങ്ങളിൽ പ്രയോഗിക്കുന്നും ഓരോ അംഗങ്ങളേയും അധികം അവത്തിക്കേണ്ടവയായ ഗാന ണ്ണരെ നാടകാഭിനയത്തിൽ സാഹിത്യരസധാരണ്ണു് ഒരും ഭംഗം വരാത്ത വിധത്തിൽ ചുതകിയും സംഗീതഭംഗി വിടാതെയും ച.ചാല്ലാസുന്നതാക്കന്ന. ഇങ്ങനെ ചെയ്യാൻ സാധിക്കാത്ത ഗാനരീതിക്കരെ ഈ കൂതിയിൽ സ്വീകരി ചുട്ടില്ല. തമിഴ് നാടകക്കാർ അഭിനയിച്ചുവരുന്ന പുരാ ണപ്രസിദ്ധങ്ങളല്ലോത്ത പ്രഖ്യാനങ്ങളിൽ ഒന്നും ഇതേ വരും ഈമാതിരിയിൽ മലയാളത്തിൽ അവതരിച്ചുട്ടിരുത്തുന്നാണു് അറിയുന്നതു്. ഈ പുറ്റുകം മലയാളഭാഷാപോഷ ക്കങ്ങളായ ഗ്രന്ഥങ്ങളുടെ കൂടുത്തിൽ ‘ഒന്നായ് ഗ്രാഹ്യ’മാ ണ്ണനു് ‘വിജ്ഞന്നാർ അഭിനവിക്കുന്ന’ പക്ഷം തൊൻ ഇതിലേക്കായി ഉപയോഗിച്ചുട്ടിരുത്തു ‘വിജ്ഞനാനം സാധു വായിത്തീരുന്നതാണു്.’

തിരവാനന്തപുരം
1079 തൃശ്ശൂർ 27

കെ. സി. കേശവപിള്ള

രണ്ടാം പതിപ്പിന്റെ

മുഖ്യ

ഈ പുസ്തകത്തിന് ഈ അടുത്ത അവസരത്തിൽ
വീജാദം ഒരു മുഖ്യത്തേണ്ടിവരുമെന്ന് ആദ്യകാല
ഈ സ്ഥാൻ ഒന്നാം തന്നെ വിചാരിച്ചിട്ടില്ലായിരുന്നു. ഈ
ധിക്ക് കാരണം നാളാഡിട്ട് ഇതിന്റെ പ്രചാരം എൻ്റെ
പ്രതീക്ഷയിൽനിന്നും ശത്രുണം വലിച്ചിട്ടിണ്ടെന്ന് വളരെ
ചാരിതാർധ്യത്തോടുകൂടി പ്രസ്താവിച്ചുകൊള്ളുന്നു.
പുസ്തകത്തിനാവധ്യപ്പേട്ട ദിവസപ്രതി കിട്ടിക്കൊണ്ടി
രിക്കുന്ന എഴുത്തുകളുടെ ബാഹ്യല്പ്യമാണ് ഈപ്പോൾ ഈ
രണ്ടാം പതിപ്പിന് കാരണമായിത്തീർത്തതു.

ഈപ്പോൾ ചിലർ ഈ നാടകത്തെ ദ്രശ്യിക്കുന്ന
തിനായി ചെയ്തുകൊണ്ടിരുന്ന നിരന്തരമായ പരിഗ്രാമ
വും ഈ തിന്റെ പ്രചാരത്തിനു വളരെ സഹായിച്ചിട്ടുണ്ട്.
അവർ ഈ വിഷയത്തിൽ ചെയ്തിട്ടുള്ള സാഹസ്രങ്ങൾ
രസകരങ്ങളുണ്ട്. വഞ്ചിയുടെ ‘ആവിലാസ’ നാടകസം
ഘക്കാർ ആദ്യമായി ഈ നാടകം അഭ്യസിച്ചുകൊണ്ടി
രിക്കവേ അവർ മറ്റൊരു നാടകസംഘക്കാരെക്കൊണ്ട്
ഈ കമ്പയെ തമിഴരീതിയിൽ ഒരു നാടകവേഷമാക്കി
അഭിനയിപ്പിച്ചു. അന്നേരം ഈ നാടകം അഭിനയിക്കു
പ്പേട്ടുകയും, ഈ തിന്റെ കൈക്കുഴപ്പത്തുള്ളപ്രതികൾ പ്രചാര
ത്തിൽ വരികയും ചെയ്തുകൊണ്ട് ശൈലം അച്ചടിയിൽ
ഇരിക്കുന്നോൾ അവർ തങ്ങളുടെ നാടകത്തെ അതിശൈലി
അല്പമായി പൂരിപ്പിച്ചു വേറെ രേഖകളുടെയിൽ അച്ചടിപ്പി
ച്ചു മുൻകൂട്ടി പ്രസിദ്ധമപ്പെട്ടിരുക്കയും, ഇങ്ങനെ അഭിനായ

ത്തിലും പ്രചാരത്തിലും ആ നാടകത്തിന് പ്രാഥമ്യം വരുത്തി കൂതാത്മരാകയും ചെയ്തു. എന്നിട്ടും ഈ നാടകം പ്രചരിച്ചു തുടങ്ങിയപ്പോൾ അവർ വീണ്ടും ഇളക്കി ഇതിനെ മനഃപൂർണ്ണം ദൂഷിച്ചുകൊണ്ട് ദീർഘമായ ഒരു നിത്രുപണം കളിപ്പേതവെച്ചു് ഒരു പത്രത്തിൽ പ്രസിദ്ധീകരിച്ചു തുടങ്ങി. ഫ്രേഡോ പത്രത്താ ലക്ഷ്മണരാജ് വിലയേറിയ പദ്മകതികളെ ഗുസിച്ചതായ ആ നിത്രുപണം പൂർണ്ണമാക്കുന്ന തിനു മുമ്പേ തന്നെ എന്തുകൊണ്ടും അവർ അതിൽനിന്നും സ്വന്നമേഖ പിന്നാറുകയാണെ ചെയ്തു്. അവർ നിത്രുപിച്ചതിൽ നിന്നും ഈ രണ്ടാം പത്രപ്പിൽ തിരുത്തുന്ന തിനു് വല്ലതും കിട്ടുമോ എന്നാളുള്ള എൻ്റെ അനേപശണം രഹം പോലും കീട്ടാതെ ഒട്ടവിൽ ലൂച്ചുഭാഗത്തിലാണെ കലാശിച്ചതു്. പുന്നുകും അച്ചടിപ്പിക്കുവാൻ സഹായിച്ചു വരുതെ പേരകൾ മുഴുവൻ മുവുവരയിൽ ഞാൻ പ്രസ്താവിച്ചിട്ടില്ലെന്നും മറുമുള്ള ചില മിഡ്യാപ്പബ്ലിക്കേഷൻ, അതുകൊണ്ടും അനേപശണത്തിൽ കീട്ടിയ പ്രധാന കാവ്യങ്ങോഷങ്ങൾ. ഈ നിത്രുപണം നടന്നകൊണ്ടിരിക്കുമ്പോൾ ഈ നാടകത്തെപ്പറ്റി സഹ്യതസ്വാർവ്വഭേദമനായ കേരളവർമ്മ വലിയകോയിത്തന്പുരാൻ സി. എസ്സു്. ഒപ്പേ. തിരുമന്മല്ലകൊണ്ട് കല്പിച്ചുഴുതിയതും മലയാളമനോരമയിൽ പ്രസിദ്ധം ചെയ്തുമായ രഭിപ്രായം താഴെ ചേക്കുന്നു.

“കേ. സി. കേരവപിള്ള ഉണ്ടാക്കിയ ‘സദാരാമ’ എന്ന സംഗീത നാടകം മുഴുവൻ ഞാൻ സാവധാനമായി വായിച്ചുനോക്കി. കേവലം സംസ്കാരകരീതിയേ അസംരിച്ചു പ്രസ്താവന മുതലായവരെ ചർവിതചർവണ ന്യാമോ ചേക്കാതെ സ്വന്തരുമായി ഇതിൽ ചെയ്തിരീഞ്ഞാം രംഗവിഭാഗം മുതലായവയുടെ രീതി നിർദ്ദേശമാ

യിരിക്കുന്നു. ഇന്നമാതിരി സ്വന്തന്മുകളിൽ നിന്നും മലയാളഭാഷയിൽ നവ്യകാവ്യലക്ഷ്യങ്ങൾ എൻ്റെ പ്രഫേസ്റ്റേറു്.

ഈ കമ തമിഴ് നാടകക്കാർ അഭിനയിച്ചു പല പ്രോഫോർമ്മുകളിൽ കണ്ടിട്ടുണ്ട്. ഇതിന്റെ മുഖ്യരഹിതം പറയുന്നതുപോലെ ‘രംഗവിധാനത്തി’-ന്റെ മോട്ടിഫും സംഗീതത്തിന്റെ ധാരാളിക്കാണ്ട് അവത്തെ അട്ടിനയം സരസമായിത്തന്നു ഏകിലും കമാസന്ദർഭത്തിൽ പല സ്ഥലങ്ങളിലും ഏനിക്ക് അസ്പരസം തോന്നിട്ടുണ്ടായിത്തന്നു. ആവക അസ്പരസഹേതുക്കാളായ ഭാഗങ്ങളെ മുപ്പേക്ഷിച്ചു് ഇതിപുത്രത്തെ സഹൃദയയ്ക്കാക്കി ഏറ്റയും ഗമമാക്കാനെതിനു വേണ്ടി ഇതിൽ ചെയ്തിട്ടുള്ള ഭേദഗതികൾക്കുംപുല്ലാം വളരെയുക്തിയോടുള്ളടക്കിയിരിക്കുന്നു. ഈ ഭേദഗതികൾക്കിമിത്തം കമാബന്ധത്തിനു് പുറ്റാധികമായ ചാഞ്ചലക്കാരവും സംഭാവ്യതയും സിഖിച്ചിട്ടുണ്ട്. മുലകമായും പ്രധാനഗതിക്കു വൈവകല്യം വരാത്തെ സ്ഥിതിയിൽ, ഇതിലധികം ഇതിനെ പരിപ്പൂരിക്കുന്നതു് ദൃഢകമാകുന്നു.

കേരവപാഠിള്ളയുടെ കവിതയ്ക്കുള്ള പദ്ധസംസ്കൃതി, സന്ദർഭംലും മുതലായ മുണ്ണങ്ങൾ സുപ്രസിദ്ധങ്ങളാകയാൽ അവയെ ഇവിടെ പിശ്ചപേശണന്നും പ്രസ്താവിക്കുന്നതു് അനാവശ്യമാണു്. ഇതിലെ ഗാനങ്ങളെല്ലാം അഭിനയത്തിനു് അനുഭവങ്ങളും ശ്രവണാസുവപ്രദങ്ങളും ആയിരിക്കുന്നതു കേരവപാഠിള്ളയുടെ ഗാഖകകവിതപത്രത്തെ സുതരാം സ്പഷ്ടികരിക്കുന്നു.

“...എന പറുത്തിൽ ഈ നാടകത്തെക്കരിച്ചു് ഒരു നിത്രപണം ആരോ ഏഴുതുന്നതു തൊൻ കാണകയുണ്ടായി. കുറ വായിച്ചുനോക്കിയപ്പോർത്തനെന അതു കേവലം ഒരു സ്പളംസംരംഭവിജ്ഞംഭിതമാണെനു് ഏനിക്കു മനസ്സി

ലാഡി. ഒരാളോട്ടുള്ള മത്സരം നിമിത്തം അഖാള്ക്കെട കവിത യിൽ ഇല്ലാതെ ദോഷങ്ങളെള്ള മുത്രിമമാണി അരോപിച്ചു ദുഷിക്കുന്നതു സൽപ്പത്വങ്ങാച്ചിത്തമായ മുത്രുമല്ല. എതാദു ശങ്കളായ നില്ലുരദ്ധംഞ്ചൻകാണ്ടു സദാരാമയേണ്ടു ലെയുള്ള ഒരു ശ്രേഷ്ഠത്തിയുടെ ഇനാപണജ്ജല്യത്തിന് യാതൊരു ഹാനിയും സംഭവിക്കുന്നതല്ല.”

“അദോഷതാമേവ സതാം വിവ്രണ്ണപതേ
പ്രിഷാം മുഷാ ദോഷകണാധിരോപണഃ
ന ജാതു സദത്യു സതി ദുഷണോ ഭവേ-
ദളീകമാധാത്മവാദ്യമുദ്യമഃ”

ഈ നാടകം ഇദംപ്രമാണി 1079 മേം 25-ാം മുന്നവിവരിച്ചു ശ്രീവിലാസസംഘകാർ ഇവിടത്തെ വിക്രോറിയാ ജ്ഞബിലി ടൗൺഹാളിൽവെച്ചു് അഭിനയിച്ചു അവസരത്തിൽ അതിനെപ്പറ്റി ഒരു ‘ദുഷ്ടാവു്’ മഹാ ധാരാളി’ പത്രത്തിൽ ഒരു ലേവനം പ്രസിദ്ധേപ്പുചെയ്തിയിരുന്നു. സഹ്യദായകായ ആ ലേവകൾ തനിക്കു തോന്തിയ ദോഷഭാഗങ്ങളെള്ള എന്നപോലെ ഇന്താഗങ്ങളേയും പ്രസ്താവിക്കാതിരുന്നിട്ടില്ല.

“...കെ. സി. കേരവപീളു അവർക്കള്ക്കെട കവിത അവിതക്കിത്തമായ മാധ്യമ്പ്രാഥാടക്കൂടിയതാണെന്നു് എല്ലാ വരും ധരിച്ചിട്ടുണ്ടെങ്കിലും ലഭ്യമാത്തിന്റെ ഗായകകവിതപോ എത്രമാത്രം സാത്മകമാണെന്നു് ഈ സദാരാമ നാടകം കൊണ്ടു മാത്രം സിദ്ധമാക്കുന്നതു...കാമപാലരംഗം ചെറുതാക്കണമെന്നു് അഭിപ്രായപ്പുചെന്ന എന്നിക്കു് അതിൽ ഇന്ന ദ്രോകമോ ഇന്ന ഗാനമോ എടുത്തുകളയാമെന്നു പറവാനുള്ള ദെയൽം ഉണ്ടാക്കുന്നില്ല. അവ അതുകൂടു മധ്യരഞ്ജ ഭാഗിരിക്കുന്നു. എങ്കിലും കാണിക്കുള്ള കണക്കിലധികം

രസിപ്പിക്കുന്നതു് ആരോഗ്യരക്ഷയ്ക്കു് പ്രതിക്രിയലമാണെന്ന ഇള വാദം സ്വീകരിക്കാതിരിക്കാം റാറ്റുണിയില്ല,... ദ്രോക്കങ്ങളും ശാന്തങ്ങളും വളരെ സന്ദർഭാചിത്രങ്ങളായി കൂട്ടു്. ഹിന്ദുസ്ഥാനി, തമിഴ്, തെലുങ്ഗ് ലും ഭാഷകളിലുള്ള അതിമധുരങ്ങളായ ശാന്തങ്ങളെ മാതൃകയാക്കി ഉണ്ടാക്കുന്നതു് അനേകം മനോഹരങ്ങളായ പാട്ടുകൾ ഈ തിൽ ഉണ്ട്. മിറ്റുർ കേരാവപിള്ള ഒരു സരസഗാധകനായതുകൊണ്ട് പാട്ടുകൾ സ്വരത്നിശ്ചയം ചെയ്യുന്നതിനും കാലാന്ത്രപ്രഖ്യായ പദ്ധതികളിലും ചെയ്യുന്നതിനും ഒരു ക്ഷേണിയും വന്നിട്ടില്ല...”

ഇത്യാദിയായി വളരെ മഹാമനസ്കതയോടുകൂടി ചെയ്യു പ്രശംസകൾക്കാണ്ടു് ആ ലേവകൾ ഒരു നിമ്മി സ്വരനാണെന്ന കാണക്കാൻ അദ്ദേഹം ചുണ്ടിക്കാണിച്ചു അഭിപ്രായദേശങ്ങൾക്കും തൊൻ ഒരു മറുപടി എഴുതി ആയാണ്ടു് ഇടവം 15-ാം നും തുടർന്ന് ‘മലയാളി’യിൽ പ്രസിദ്ധപ്പെട്ടതുണ്ടു്. ആ ലേവന്തതിൽനിന്നും അഭിനയവിഷയരണ്ട് ഒഴിച്ചു കട്ടാവിഷയം മാത്രം ചൂതുക്കി ഇവിടെ ചേത്തുകൊള്ളുന്നു.

രാജകുമാരിയുടെ മുക്കിൽ സ്വർപ്പം ഉണ്ടായിരുന്ന എന്നതു പൂർവ്വകമായ ഭേദപ്പെട്ടതാണി ആ സന്ദർഭത്തിൽ ഒരു ശാഖയ്ക്കു പ്രവേശിപ്പിക്കണമെന്നില്ലായിരുന്ന എന്നും സപ്പുക്കമായും ശാഖയ്ക്കു കരുതുന്നതി സംഗതം എന്ന പരിധാമങ്ങിലും രണ്ടിനും പൊരാണികരീതി ചെയ്യാനുള്ള ക്ഷേമിക്കുന്നതിരിക്കുന്ന സ്ഥിതിക്കു് അധികം രസാവരവും വിസ്തൃതജനകവും ആയിരിക്കുന്നതല്ലേ നാടകത്തിനും യോഗ്യമായിട്ടുള്ളതു് എന്നമാണ് ലേവകൾന്റെ അഭിപ്രായം. എന്നാൽ പൊരാണികരീത്യാ തന്നെയും ലും

സപ്പുകമയ്യു് അസാധുതപം ഉണ്ടെന്നാണു് എൻ്റെ പക്ഷം. അതിൻ്റെ കാരണങ്ങളെ വിവരിക്കാം.

തമിഴു് നാടകക്കാർ അഭിനയിക്കേണ്ട മുന്നോന്നാലോ കോൽ നീളവും അതിനു തക്കതായ വള്ളവും ഉള്ള ഒരു ദേഹാരമായ സപ്പുപ്പതിമയേയാണു് രംഗത്തിൽ കാണിക്കുന്നതു്. ഈ അത്യന്തം അസംബന്ധമാക്കുന്നു. സുക്കമാരിയായ ആ കൂദാംഗിയുടെ മുക്കിൽനിന്നും ഈ വലിയ ഒരു സപ്പും വന്ന എന്നുള്ളതിൽ സചേതസ്ഥുകൾ കൂടുതലും തോന്നുന്നതു്. അപദാ ലേവകൾ പറയുന്നതു പ്രകാരം “ഒരു ചെറിയ സപ്പും” തന്നെയാണു് വരുന്നതെന്നിരിക്കുന്നു. ഏന്നാലും ഈവിടെ രസഭംഗം അനിവാര്യമാകുന്നു. “അദ്ദേഹം ഗ്രണസപനം നേതാരം മുഗയേൽ കവിഃ, ദൃഷ്ടനേത്രക്കുസന്ദശാ നീരസതപായ കല്പതേ” എന്നുള്ളതിനാൽ കമാനായകൾ നീദ്രാശ്വനം ഗ്രണസപനം ആയിരിക്കണമെന്ന സിദ്ധമാണു്. ഈ അംഗം നായികയ്യും സംബന്ധിക്കാതിരിക്കയില്ല. പ്രകൃത തത്തിൽ രാജക്കമാരി ഉപനായികയാണു്. പ്രകൃത്യാ ഭയങ്കരനായ ഒരു വിഷയരഹനം അവൾ എൻ്റെക്കാലം തന്റെ നാസികാന്തംഗത്തിൽ വെച്ചുകൊണ്ടിരുന്ന എന്നും അതു് അവളുടെ ഭത്താക്കന്നാരായി വന്നവരെയെല്ലാം കൊന്ന വെന്നും, അറിയുന്നേണ്ട ആ സാധ്യപിയെക്കറിച്ചു് ഒരു ബീംഗം തോന്നാതിരിക്കാൻ നീഖുത്തിയില്ല. ഈ നീമിത്തം അവളും തോന്നേണ്ടതായ പരിഞ്ഞല്ലിക്കും ബഹുമാനത്തിനും ഹാനി സംഭവിക്കും. തന്മുലം കമാബന്ധവും നീരസമായിത്തീരുന്നു.

ഈഞ്ഞരു അനേകഭത്താക്കന്നാരുടെ മരണാരത്തക്കരിച്ചുവിഞ്ഞും ഈതിന്റെ കാരണം അറിവാനായി ആരാജാവു രാത്രിയിൽ അവിടെ ആളുകളെ നീറ്റുത്തി

അനേപഷിപ്പിക്കാതെ ഉദാസീനനായിരന്ന എന്നള്ളതു് രഹികലലും സംഭവിക്കുന്നതല്ലു. അപ്രകാരം ചെയ്തിരുന്ന എങ്കിൽ സപ്പുത്രത കണ്ടുപിടിക്കുന്നതിനും വധിക്കാതിരുന്ന ബന്ധാക്കമായിരുന്ന എന്നും നിശ്ചയമാണ്.

ടുവിലും ചിൽ വന്ന ഭാജാക്കരും അവർ മരിച്ചു പോകമെന്നാളുള്ള തീയത്വേദന ഉണ്ടായിരുന്നിരിക്കും എന്ന തീർച്ചയെന്ന. ആ സ്ഥിതിക്കു് അവർ ആ രാത്രിയിൽ ഉറ ദാതിരിക്കുന്നതിനും സപ്പുത്രത കണ്ടുപിടിക്കുന്നതിനും ഇടയുണ്ട്. അവരായം അങ്ങനെ പ്രവർത്തിച്ചിട്ടില്ലെങ്കിൽ എന്ന വത്തുള്ളുന്നതിനു് വിണ്ണം വല്ല ശാപങ്ങൾക്കും മറ്റൊരു സ്വശ്ചികായും സദാരാമയും അതിൽനിന്നും ഒഴിക്കേണ്ട തെയ്യേണ്ടിവത്തു നിശ്ചലമായ പ്രയത്നമാകുന്നു. മരണ ഭയം നിമിത്തം നിദ്രയെ ഉപേക്ഷിച്ചു കാരുളിപ്പുയും കുമാരിയുടെ മുക്കിൽനിന്നും വന്ന സപ്പുത്രത വധിക്കേണ്ട ചെള്ളു എന്നാളുള്ളതു് നായിക്കുള്ള ധാതരാത്രി ഉള്ളർഷ്ണതേയും ഉളവാക്കുന്നില്ല.

ഈനി ഇതിനു പകരം ഗഡ്യവുംനു പ്രവേശിപ്പിച്ചു തിരഞ്ഞെടുത്തപ്പറ്റി ആലോച്ചിക്കാം. പത്രാ വത്രി എന്ന രാജകമാരി സ്വന്നപ്പല്യുക്കം സ്ഥിതയായി നേനാമത്രംഗത്തിൽ പ്രത്യക്ഷിച്ചേണ്ടതും. അവർ തന്റെ ഉള്ളിയിപരിപാകരാത്തക്കരിച്ചു് ശാന്തരൂപണ വിലപി ക്കുന്നു. അനാറ്റരം പുതഞ്ചേരാവാരിണിയായ സദാരാമ വദ്ദുഗം ധരിച്ചുകൊണ്ടു രംഗത്തിൽ പ്രവേശിക്കുന്നു. ആ മാത്രയിൽ നീനു പത്രാവത്രി മുൻകൂട്ടിത്തായി ശയ്യ കിൽ വീഴുന്നു. ഇതിനു കാരണം ഗഡ്യവുംനീരു മായാപ്പ ശോന്മാണ്. സദാരാമ ഖുന്നക്കുള് ആശ്വാസ്ത്രപ്പുടക്കും തന്നിക്കുണ്ടായ നന്നാവികാരത്തു ശാന്തരൂപണമായി പ്രദ

ൾ‌പ്രിക്കയും ചെയ്തിട്ട് ഈ ജാലവിദ്യ എന്നാണെന്നോ വാനാഡി റിസ്റ്റീമേഷം സ്ഥിതിചെയ്യുന്നു. അപ്പോൾ അതാ! ഒരു സപ്ലൈവിമാനം ഉശർല്ലപ്പാഗ തിൽനിന്നും അവതരിക്കുന്നു. അതിൻറെ ഉള്ളിൽ സ്ഥിതിചെയ്യുന്ന ഗസ്റ്റ്‌സ് താൻറെ ഫ്രെഡ്രിക്കോഫീസിയുടെ സാനിഡ്യത്തെ അറിഞ്ഞു സരുപ്പായിട്ട് അവിടെയുള്ള ഉപവനസ്സ ഡാറിക്കളുടെ കാമനീയക്കത്തക്കരിച്ചു മനോഹരമായി ഗാനം ചെയ്യുന്നു. ഇതിനാൽ ഒരു ഗസ്റ്റ്‌സ്‌റോ മനസ്സി കെക്കുട്ടി ആകർഷിക്കുന്നതു ദിവ്യസൗന്ധം പത്മാവതി ക്കണ്ണേനു സിലിക്കുന്നു. വിവാഹാനന്തരം സോമൻ, ഗസ്റ്റ്‌സ്, അഡി ഇവക്കായി മുന്നഭിവസം വധുവിനെ സകല്ലിക്കുന്ന നമ്മക്ക് ഈ ഗസ്റ്റ്‌പ്രവേശം കമാറിയുടെ ചാരിത്ര്യത്തിനു ഹാനികരമായെങ്കും എന്നുള്ള ശക്കേണ്ണ അവകാശമില്ല. അതിൽപ്പുണ്ടെനു ഗസ്റ്റ്‌സ് ഭേദിയിൽ ഇന്ത്യാനോക്കുന്നു സദാരാമയെക്കണ്ട് ആയുർവ്വപ്പേരു കൂകയും, താൻറെ ദിവ്യത്പംകൊണ്ട് അവൻ സ്കോയാനു നാണിയും അവളുടെ മഹിക്കയാൽ അപലൂതനാഡിട്ട് പ്രത്യക്ഷനായി അവളോട് സംഭാഷണം ചെയ്യും ഒരു വിൽ അവളുടെ അപ്രതിധിതങ്ങളായ വച്ചൊയുക്കികളാൽ പരാജിതനായിട്ട് “ഇനിമേൽ ഇവിടെ വരിക്കുണ്ട്” എന്ന ഗാനത്രപ്പേണ സത്യം ചെയ്തുകൊണ്ട് വിമാനമാ ദ്രോണ മരകയും ചെയ്യുന്നു. അതിനെന്നേം സദാരാമ താൻറെ കൃതാത്മകയെ ഗാനം ചെയ്യുന്നു. ഉടൻ പത്മാവതി നിർപ്പത്താഡിട്ട് ഉണ്ണൻ താൻറെ സന്ദേശത്തെയും, അതിനെന്നു കാരണം തുകയാണിച്ചുള്ള ജിജന്താസന്ദേശം പ്രദർശിപ്പിക്കുന്നതായി ഗാനം ചെയ്യുന്നു. അതിനു സദാരാമ ഗാനത്രപ്പേണ മറുപടി പായുന്നു. ഒരുവിൽ വിവരം രാജാവിനെ ധരിപ്പിക്കാനുള്ള തന്ത്രങ്ങാട്ടകൂട്ടി അവർ

അന്തർഖാനം ചെയ്യുന്നു. ഇങ്ങനെന്നാണ് ഈ രംഗത്തിൽ സ്വന്തം പരിണാമം. (സദാരാമാഗന്ധിയുടുകൊടുത്തു വാദഭാഗം അഭിനയത്തിൽ വളരെ ശ്രദ്ധിച്ചു എന്ന് ലേവകനം സഹതിക്കുന്നു.) ഇതിനാൽ മുൻവിവരിച്ചു ദോഷങ്ങൾ നില്ക്കേണ്ട നിരസ്യങ്ങളായി എന്നമാത്രമല്ല, ഗന്ധിയും ജയത്താൽ നായികയും, ഗന്ധിയും നായത്താൽ ഉപനായികയും സർപ്പമാ ഉത്തരവാദവും തന്മുലം കമാവന്തു വിന്ന രസപോഷണവും സിഡമായിരിക്കുന്നു. പത്രാവതിയുടെ വരദാരായി വരദനാവത്തു സംഖ്യ തമിഴ്‌കമ്പയിൽനിന്നു തോന്നാവുന്നതിൽ തുലോം ചുതകമായിട്ടേ ഇതിൽ നിബന്ധിച്ചിട്ടും ഉള്ളൂ.

ഈനി നിലുടെ നാടകാഭിനയത്തക്കറിച്ചുകൂട്ടി സപ്പിലും പ്രസ്താവിക്കേണ്ടിയിരിക്കുന്നു. കരകാലമായി നിലുടെ ഇടയിൽ നാടകസംഘങ്ങൾ ധാരാളം ഉണ്ടായിക്കൊണ്ടിരിക്കുന്നുണ്ട്. ഈ സദാരാമ അഭിനയിച്ചുവരുന്ന സംഘങ്ങൾത്തോന്ന് ഇപ്പോൾ ഒരുപാത്രമായി കരയാതെ ഉള്ളതായി എന്നിക്കറിയാം. എന്നാൽ പ്രായേണ നിലുടെ പുതിയ നടയാള്ക്കൂട്ടു ഒരു ദോഷം തമിഴ് നാടകക്കാത്തു റിതിരൈ കഴിയുന്നിട്ടേതാളം അനുകരിക്കണമെന്നുള്ള വിചാരമാകുന്നു. പുസ്താംഗദാൻ അച്ചുനെനക്കാണ്ടാൻ വരുന്നതു് ഒരു ഹിന്ദുസ്ഥാനിപ്പാട്ടം പാടിക്കൊണ്ടാണ്. അതോടുകൂടി രംഗത്തിൽ പ്രവേശിച്ചു് അതേഞ്ചും ഇന്നോടും ലാത്തുകയായി. ഈ ‘തിരപ്പുരപ്പാട്’പ്പാം കഴിച്ചിട്ടാണ് അച്ചുനെനക്കാണ്ടാക! ഗുഹകത്താവു് എഴുതിക്കൂളിത്തിന് പുറമേ, ‘ചപ്പുചിപ്പുചവറു’കളായി മറ്റു പാട്ടുകൾ അധികം പാടുന്ന നടനാണ് അതിസമർപ്പണം! അസഭ്യമായ ശ്രൂംഗാരവും, അന്തർമ്മങ്ങളായ പ്രാസാദം

സംഘളം ഉള്ള ഗാനങ്ങൾ മനോഹരങ്ങൾ; അവ കിട്ടിയതെന്നൊളം തള്ളിരുളിക്കണം. രസവിദ്യുദ്ധത്തേയോ സന്ദർഭത്തോപശ്വന്തരോ അനേപശ്വിക്കയോ വേണം. ഇങ്ങനെന്നെങ്ങാം കൈഖാണ് ഖുവാങ്ങട പോക്ക്. ഇത്രയും പറഞ്ഞതിനാൽ നമ്മുടെ ഇടയിൽ സഹായമാരെ രസിപ്പിക്കുന്ന സമർപ്പാരാധ ചില നടക്കാർ ഉള്ളവരെ ഞാൻ വിസ്തരിച്ചുപോയി എന്ന വായനക്കാർ വിചാരിക്കുന്നില്ലോ. ഒരു നാടകത്തിൽ വേണ്ട ഗാനങ്ങളെ തങ്കത്താവു് എഴുതുന്നുണ്ടായിരിക്കും. അഭിനയത്തിന്റെ സ്വഭാവികതപരത്തിനു ഹാനി വരാത്ത സ്ഥിതിയിൽ ആ ഗാനങ്ങളെ ശ്രദ്ധിച്ചുവും പാടി ഫലിപ്പിക്കുന്നതിനുള്ള സന്തുഷ്ടിയും വിശ്വാസവും മനോധിഷ്ഠയും നുതനമായി കണ്ണുപിടിക്കുന്നതിനാണ് നടക്കാർ യന്ത്രിക്കുന്നതു്. ചുത്തുക്കിപ്പിരകയാണെങ്കിൽ, ഒരു നടക്ക മനോധിഷ്ഠം, വൈദ്യുത്യം, ലോകപരിചശം ഖുവായിൽ മിക്കവാറും കവിയോടു തുല്യനായിരിക്കുന്നതാണ്. രംഗവിധാനത്തിനു മറുമുള്ള ഉപകരണങ്ങളുടെ നൃനത്യം നന്നാഡെ നാടകസംഘങ്ങൾക്കുള്ള വലുതായ ഒരു ഭോഷ്യമാക്കുന്നു. പരിപ്പുതരാജ്യങ്ങളിലെ നാടകസംഘങ്ങളുടെ സ്ഥിതി അറിഞ്ഞാൽ നമ്മുടെ ആളുകൾ വളരെ വിസ്തൃതിക്കാതിരിക്കുന്നു. അവിടെ ഒരു സംഘക്കാർ വളരെ നാളും തേരക്ക് ഒരു നാടകം മാത്രമേ അഭിനയിക്കായുള്ളൂ. അതിന്റെ തന്മയത്പരം വരത്തുന്നതിനായി എത്ര ലക്ഷം തുപ്പവാരിക്കുപോലും ചാരിപ്പും തന്ത്രങ്ങൾക്കും സിലവമായിരിക്കുന്ന സാമത്യത്തിൽ തുപ്പിപ്പുടാതെ വീണ്ണും അതിനെ വാദിപ്പിക്കാനായി സദാ അദ്യസിച്ചുകൊണ്ടുയിരിക്കുന്നു. വിജനങ്ങളായ മുറികളിൽ വച്ചിട്ടുള്ള നിലക്കുന്നുണ്ടാണ്

കളുടെ മുമ്പിൽ നിന്നു വിജയം വിഞ്ഞും ശ്രദ്ധയന്ന ചെയ്യും അവൻ തങ്ങളുടെ മുഖത്തിലുള്ള രസസ്‌ഹരിതികൾ കുറഞ്ഞപ്പെട്ടാണെന്നും വരുത്തുന്നതും. ഒരു കോടി രൂപായിൽ കുറയാതെ മുടക്കിട്ടുള്ള അന്വേഷകനാടകസംഘങ്ങൾ പാരീസിൽ ഉണ്ട്. നബ്ദിയുടെ നാട്ടരാജ്യങ്ങളിൽ ചിലതിന്റെ രഹംഭങ്കത മുതലെടുപ്പ് അവക്കുടെ ദത്തവിവസത്തെ പിരിവിൽ കവിയുന്നതല്ല. ഇതെല്ലാം സ്വല്പിപ്പുമുള്ള കമായ പരിഗ്രാമത്തിന്റെയും ചെറുകമത്യത്തിന്റെയും ഫലമാണോ പരായേണ്ടതില്ലെല്ലാം. നബ്ദിയുടെ നാടകസംഘങ്ങളേയും ഇപ്പോഴൊരു നാടകത്തിനിടീനിനംം ഉയർത്തുന്നതിനു കാലക്രമേണ യോഗ്യമാരായ മഹാജനങ്ങളുടെ സഹകരണവും പ്രോത്സാഹനവും ഉണ്ടാക്കാതിരിക്കുമെന്നും ആശംസിച്ചുകൊള്ളുന്നു.

ഈ നാടകത്തിൽ ഉപയോഗിക്കാനായി പുതിയ പാട്ടുകൾ വേണാമെന്നാവായപ്പെട്ടുവരിൽ ഒഴിച്ചുകൂട്ടാതെ ചിലതു ആനുഗ്രഹം അനുസരിച്ചു് ഉണ്ടായിരി അയച്ചു കൊടുത്തിട്ടുള്ള ഏതാനം പാട്ടുകളും രംബരിശ്ചായി ഒരു പിൽ ചെത്തിരിക്കുന്നു.

ഈ വേഗത്തിൽ ഇംഗ്ലീഷിനിടയാക്കത്തെ ക്ഷേമിപ്പിക്കുന്നതും ഇംഗ്ലീഷിലും നാടകങ്ങൾ അഭിനന്ദിച്ചു് എന്നു പ്രോത്സാഹനം ചെയ്യു മഹാജനങ്ങൾക്കു വന്നും പരഞ്ഞു കൊണ്ടു് ഈ മുഖവുരൈയെ അവസാനിപ്പിച്ചുകൊള്ളുന്നു.

നാടകപാത്രങ്ങൾ

ശാർണ്ണഗഹന്നുൻ	—അവനിരാജാവു്.
പൂമ്പാംഗദൻ	—ശാർണ്ണഗഹന്നുൻറെ പുത്രൻ; നായകൻ.
ഫേരലാനന്നൻ	—നായകൻറെ നക്ഷസവൻ.
സാത്മവാഹൻ	—സിനാച്ചുദേശയിലെ ഒരു വൈ ശ്രദ്ധള.
വള്ളാശയൻ	—സാത്മവാഹൻറെ പുത്രൻ.
കാമപാലൻ	—മായാപുരിരാജാവു്.
പ്രതാപവക്ക്	—കിരണ ചക്ര പത്തി.
സദാരാമ	—സാത്മവാഹൻറെ പുത്രി; നായിക.
പ്രേമവല്ലി	—നായികയുടെ സബി.
സാന്നമതി	—സാത്മ വാഹൻറെ ഭായ്യ.
തിലോത്തമ	—മായാപുരത്തിലെ ഒരു ദാസി.
പത്മാവതി	—പ്രതാപവക്കാവിശൻറെ പുത്രി.

മത്രി, ഭത്യൻ, കള്ളുൻ, കള്ളുരി, ഭ്രാഹ്മണവിധവ, ശ്രൂരം സ്നക്കമാരൻ, ഗസ്യർജൻ, മുതൽക്കുൻ, ശീചായിമാർ.

സദാരാമ

സദ്ഗീതനാടകം

നാട്ടി

ശ്രീപാദഗ്രുതചീതചപിത്തദപ്പണമതി-
നാപൽപരാഗചുട്ടാ-
ലേപത്താൽ മലിനപ്രമേകിയാട്ടവിൽ
ഭരിപ്രസാദത്തെയും
പാപനാക്ക പരാജയത്തെയുമഹോ!
നല്ലിസ്സാരാമയാം
ശ്രീപത്മജ്യാവാസമായി വിലസ്യം
ദേവൻ തൃഥാപീഠണം.

രന്നാം അട്ടം

രന്നാം രംഗം

[അവന്തിരാജുധാനിയുടെ ഒരു മറി.

സാർഡിനിയാലുക്കും മനുഷ്യം പ്രത്യക്ഷമിഭവിച്ചുനു.]

രാജാഃ അമാത്യാ! എന്നിൽ രാജ്യഭാരതാധിക്രൂർ കാലം വളരെ ആളിരിക്കുന്നു. പുത്രൻ പുറപ്പാംഗദാന് ഇപ്പോൾ വിദ്യാഭ്യാസവും പ്രായവും പൂർണ്ണമായിട്ടുണ്ട്. പ്രജകൾ ഏല്ലാവരും പുരുഷാഗദനെ സബ്ദുന്മാനം നേരിക്കേ യും ചെയ്യുന്നു. കമാരനെ രാജ്യഭാരം ഏല്പിച്ചിട്ടു് തപ മുറിനായി വന്നതുംലേക്കെ പോകണമെന്നു പല നാളുായി ഞാൻ വിചാരിക്കുന്നുണ്ട്. എന്നാൽ രാജ്യാഭിരേഖ കം നടത്തുന്നതിനു മുമ്പായി കമാരനും വിവാഹം കൂടി നടത്തണമെന്നാണ് എന്തെല്ലാം അഭിലാശം. വിവാഹത്തെക്കരിച്ചു പറഞ്ഞാൽ കമാരനു തീരെ സന്നോഷം ഇല്ല. അമാത്യൻ ഈ കാല്യത്വപ്പുറാറി കമാരനോടു് നിർബന്ധമായി ഒന്നു സംസാരിച്ചുനോക്കുന്നു അനു പരഞ്ഞതിട്ടുണ്ടായിത്തന്നേല്ലോ. അതിനേക്കു റിച്ചു വല്ലതും സംഭാഷണം ഉണ്ടായോ?

മനുഷി: രണ്ടുമുന്നു തവണ ഞാൻ ഇതിനുപുറാറി കമാരനോടു് വളരെ നിർബന്ധമായി സംസാരിച്ചുനോക്കി. എന്നാണ് അദ്ദേഹത്തെ ഈ വിഷയത്തിൽ സപ്ലൈമെഷിലും അനാസരിപ്പിക്കാൻ കഴിഞ്ഞതില്ലെന്ന് അറിയി മോജിവന്നതിൽ വളരെ ലഭജയും വ്യസനവും ഉണ്ട്.

രാജാഃ അന്വൈന്യാണോ? അതു നിന്മ്പുന്നമോ? കുഞ്ചം! കമാരൻ ഇങ്ങനെ ഒരു ദശയിലും ഉണ്ടായിപ്പോയില്ലോ എന്നോക്കുന്നോ എന്നിക്കു് അളവില്ലാത്ത വ്യസനം ഉണ്ടാക്കുന്നു. ഇതിക്കട്ട. വിവാഹകാർത്തിൽ എന്തു ദോഷങ്ങളുണ്ടോ കമാരൻ ഉപന്യസിക്കുന്നതു്?

മന്ത്രി: വിവാഹബന്ധം സർവ്വമാ അസ്പദാധ്യഹേതു വായ ഒരു കണ്ണപാദമാണെന്നുതു കമാരൻ പ്രതി പാദിക്കുന്നതു്. രാസ്തുവചനങ്ങളുകൊണ്ടു് അദ്ദേഹ തെരു സമുദ്ധിപ്പിക്കുന്നതു ദുജ്ജരമായിരിക്കുന്നു. ഏതെത്തു കുറിലും ഒരു പ്രമാണം നാം പഠിത്താൽ അതിവിവരിത മായി മഹിരാത പ്രമാണം പറവാൻ അവിടെ തയ്യാരാണു്. പിന്നെ എന്തു ചെയ്യും? എന്നാൽ ശ്രൂതി സ്മർത്തിതിഹാസാദികളിൽ കമാരനെത്തു പാണ്ഡിത്യ തെത്തക്കാറിച്ചു് തൊൻ പലപ്പോഴും വളരെ വിസ്തൃതി കാരണം ശ്രൂതിക്കും പാണ്ഡിത്യക്കും അദ്ദേഹം സംസാരിക്കുന്നതു്. സാധാരണികമായി ഓരോ കാരണം അവും മാക്കിയാണു് എല്ലായ്ക്കൊഴിയും അദ്ദേഹം എതിർവാദം ചെയ്യുന്നതു്. ആകപ്പോടെ കമാരൻ വാന്നൊന്നും ദിവസവും ധീരോദാത്തതയും വിരോധ്യ അതിമനോഹരമായി സ്വീകരിക്കുന്ന ക്ഷാത്രത്തേജോ വിലാസവും നിമിത്തം അദ്ദേഹത്തിൻറെ അഭിപ്രായ തെരു എത്തിന്തു പറവാൻ പ്രായേണ തൊൻ അശക്ത നാശിത്തിന്റെപോക്ക് പതിവാണു്.

രാജാഃ അമാത്യൻറെ ഇം വചനം എന്നിക്കു് ഒരേ സമയത്തിൽ സന്തോഷിക്കിനും സന്താപത്തിനും ഹേതുവായിരിക്കുന്നു, എങ്കിലും നാം ഇം ഉദ്യമത്തിൽനിന്നു് ഇന്ത്യും വിരുദ്ധിക്കാരായിട്ടില്ല. ഇന്തി നാലുമത്തെ

ഉപാധ്യാത്മകി ഒന്ന് പ്രയോഗിച്ചു പരീക്ഷിക്കുന്നോ?
എന്താണ വേണ്ടതു്?

മന്ത്രി: അതിനു വിരോധമില്ല. എന്നാൽ അതു് ഒരു
പരീക്ഷാത്മകി കഴിച്ചിട്ടു് മതിശൈലനാണന്നിക്കു തോന്ന
നാലു്.

രാജാ: അതെന്നുന്നെന്നുംബാം?

മന്ത്രി: കമാരനെ കരുനാളത്തേക്കു നമ്മുടെ മദ്ദോദ്യാന
ഞ്ചിനു സമീപമുള്ള വസന്തവിലാസാഞ്ചിൽ മാറി
താമസിപ്പിച്ചാൽ പക്ഷേ ഈ നിർബ്ബുദ്ധം കുമേഖ
മാറാൻ എളുപ്പമണ്ണു്.

രാജാ: ശരിതനെ. വസന്താസ്വം കൊണ്ടാടുന്നതി
നായി നാഗരികാംഗനമാരല്ലോ മദ്ദോദ്യാനത്തിൽ
വരിക പതിവാണല്ലോ. കമാരനെ ഇപ്പോൾ തന്നെ
വരുത്തി ഈ കാല്യം പരയണം. ആരവിടെ?

(പ്രവേശിച്ച ഭക്തങ്ങളു്)

പോയി പൂജ്യാംഗങ്ങളെ ഇവിടെ കൊണ്ടുവരു.

ഭക്തി: അടിയൻ. (പോയി.)

മന്ത്രി: മദ്ദോദ്യാനാത്തിലുള്ള ഭവാനിക്കേഷ്ടത്തിൽ
സോമവാരപ്രത്തിനാളിട്ടും അനേകം സ്ഥികൾ വരിക
പതിവാണു്. അതും നമ്മുടെ ഉദ്ദേശ്യത്തിനു് അന
ശ്വലംതനെ. ആശവസ്ത്രത്തിൽ കമാരൻ മനസ്സിനെ
ആംഗാരവിഷയത്തിലേക്കു് ആവർജ്ജിപ്പിക്കുന്നതി
നായി സഹത്മനായ നമ്മുടെ പേശലുംനന്നുക്കൂടി
നിയോഗിക്കുന്നു ചെയ്യാം.

രാജാ: അതെ. പേശലുംനന്നു ബുദ്ധിമാറം കമാരൻ
സമവയസ്കനും ആകയാൽ അതു യുക്തംതനെ.

(പൂജ്യാംഗങ്ങൾ പ്രവേശിച്ചു് പിതാവിനെ വന്നിക്കുന്നു.)

രാജാ: എന്നാണ പൂജ്യാംഗ! നീ അച്ചുരെറ്റ നിയോ

ഗത്തെ സ്വീകരിക്കുന്നില്ലെന്നതെന്നയാണോ നിശ്ചയിച്ചിരിക്കുന്നത്?

പുഷ്പാംഗദൻ: അച്ചുന്നേൻ ഈ ചോദ്യം എനിക്കു വളരെ വ്യസനകരമായിരിക്കും. പിതാവിന്നേൻ ആജത്തെയെ അനാസ്ഥികകയായേ ഒരു പുത്രന്നേൻ ഉംഖാക്കുത്തുന്നു തീർ അതിന്മുഖമായിട്ടുള്ളതെന്ന് എനിക്കറിയാം. ഭാർത്തവരാമൻ മാതൃവധം പോലും ചെയ്തു ജീനകാ അതുകൊണ്ടുള്ള ബഹുമാനാത്മിശ്രം കൊണ്ടാണെല്ലാ. എന്നാൽ വിവാഹം എന്ന കാഞ്ചം ഫീച്ച് മരോതു കാഞ്ചത്തിലും അച്ചുന്നേൻ ആജത്തെയെ നിരവേറുന്ന തിന് തൊൻ സദാ സന്നദ്ധനാണ്. എനിക്ക് എന്നു കൊണ്ടോ ഈ വിവാഹസംഗതി കേൾക്കുന്നതുതന്നെ വളരെ ഉല്ലഭമായിരിക്കുന്നു. അച്ചുൻ എന്നൊക്കൊണ്ട് നിർബ്ലൂസിച്ചു വിവാഹം ചെയ്തിരുന്നതായാലും അതു കൊണ്ട് യാതൊരു ഫലവും ഉണ്ടാകുന്നതല്ല. അതിനാൽ ഈ കാഞ്ചത്തിൽ അച്ചുൻ എന്നൊ വിജേം വ്യസനിപ്പി കാതെഴിരിക്കുമ്പോൾ വിനയപുര്ണം അറിയിച്ചു കൊള്ളുന്നു.

രാജാ: ആകപ്പാടെ ഇതാരാതു ധമ്പസങ്കടമായിട്ടാണ തീനിരിക്കുന്നത്. ആട്ടു, കുമാരാ! നിന്റെ തുന്ന മുതൽ നിഡി വസന്തവിലാസാതീൻ മാററിപ്പാർപ്പി കുന്നതിന് തൊൻ നിശ്ചയിച്ചിട്ടിരിക്കുന്നു. നിനക്ക് അതിൽ രവവാനസ്യം ഒന്നും ഇല്ലെല്ലാ?

പുഷ്പാംഗദൻ: പ്രിയനായ പിതാവേ! എനിക്ക് അതിൽ രവവാനസ്യം ഒന്നുമില്ല. തൊൻ അവിടെ പോകി പാത്രക്കാളുംാം.

രാജാ: ശരീ. അമാത്യാ! ഇന്നു മൂന്തേ കുമാരനെ ആ

സ്ഥലത്തിൽ മാററിനാതാമസിപ്പിക്കാതിരു വേണ്ട
തെള്ളാം ചൊള്ളുകൊള്ളണം.
മന്ത്രി! കല്പനപോലെ. (മരയുന്ന.)

രണ്ടാം റംഗം

[വസന്തവിലാസം കൈച്ചടാരത്തിൻറെ ഒരു മുൻ. പുഷ്പാംഗദൻ ഇരി
ക്കാം.]

പുഷ്പാംഗദൻ:

(ഗീതം 1. ഏടാടി—എഴിതാഴം)

ദേവാ! ദേവാ! വരമതഞ്ചക മമ
ദേവാ ദേവ!

ദേവ! തവാംല്ലികൾ മേവണമെൻ എഡി
ഭാശരമേ സുമത്രേ വരദേശപ്രേര! —ദേവാ

രാമാ രാമാ! രവിക്കലജലനിധി—സോമാസീമാ!
നീ മമ ദൈവതമായ് മതവീടുകിൽ
ആമയമേ നഹി മേ ശ്രൂഢമേച്ചര! —ദേവാ

(അണിയരയിൽ)

ദേവീ! ദേവീ! സുവമതഞ്ചക, മമ
ദേവീ! ദേവീ!

ശ്രീവിലസും നിജമാധരിയാൽ ശിവ—
ഭാവന കാമവികാരമതാക്കിയ —ദേവീ

പുഷ്പാംഗദൻ: ഓ! നമ്മുടെ നക്കംസവനായ പേശലാനന്നൾ
വരുന്നണ്ട്. ഇനി അയാളോട് മല്ലിടാൻ തയ്യാറാവുക
തന്നെ.

(പേശലാനന്നൾ പ്രവേശിക്കായും രണ്ടുഡേവതം ആചാരം ചെയ്യും ഇരി
ക്കായും ചെയ്യുന്ന.)

പുഷ്പാംഗദൻ:

(എകം 2)

നാരീത്രപവിലാസമായ വലശിൽ സാ-
യുകളായ് മേവിടു-
നോരീ മാനഷരെപ്പിണാചു ദുരിതം
നല്ലോ മഹാദുഷ്ടനാം
മാരൻ തന്നെട മേന്തി നേത്രഗിവിയാൽ ഭ-
സ്തീകരിച്ചുള്ള നൽ-
ക്കാരണ്യാബ്ദി മഹാഗിവൻ മഹിതമാം
കൈകരാല്യമേകീടണം.

പേരലാനന്ദൻ:

(എകം 3)

പ്രേമഞ്ചുമിളിതാനരാഗലഹരീ-
ലാവണ്യമേറുന ന-
പ്ലോമല്ലുള്ളിണയാൽ ഭവാനി സരസം
തെപ്ലോന തല്ലീടവേ
കാമൻ തന്നെട ഭാസനായ് പ്രിയതമയ്യുള്ളാം-
ഗഹൻപിൽ കൊടു-
തിഥാമോദത്താട മേവിടുന ഗീരിശൻ
കല്യാണമേകീടണം.

പുഷ്പാംഗദൻ: (മരഹാസത്തോട്ടക്കുടി) സവേ! പിനെ
യും നിങ്ങൾ ഈ രീതിരെയത്തെന അനസരിക്കുന്നതെ
ന്താണോ?

പേരലാനന്ദൻ: ഏരുൻ ചോദ്യവും അതുതെന.

പുഷ്പാംഗദൻ: നിങ്ങൾ പറഞ്ഞ ഈ മംഗളാശംസയുടെ
ബാഹ്യാത്മകത എൻ അതും ബഹുമാനിക്കുന്നില്ല.

പേരലാനന്ദൻ: പിന്നാണോ?

പുണ്യാംഗദൻ: സാക്ഷാൽ പരമഗിവൻ സദാ ശക്തിയോട് ചേർന്നിരിക്കുന്ന എന്നമാത്രമാണ് അതിനെന്ന് സാരം. അതു വാസ്തവമാക്കും.

പേരലാനന്ദൻ: ശരീ, അതുരൈക്കില്ലോ സമ്മതിക്കുന്ന അഭ്യർത്ഥി?

പുണ്യാംഗദൻ: അതേ. അതുകൊണ്ടെന്താണ്? ആ ഭാഗം നില്ക്കുട്ട. എന്നിക്ക് ഒന്ന് ചോദിക്കാൻശ്രദ്ധ. ദേഹ തുറൾ എല്ലാം അവിശ്രദ്ധേണ പബ്ലിക്കേഷൻ തുടർന്നും അതിനുശ്രദ്ധ അനുബന്ധം നിൽക്കുന്ന സമ്മതിക്കുന്നതോ?

പേരലാനന്ദൻ: ഉണ്ട്.

പുണ്യാംഗദൻ: അപ്പോൾ എല്ലാദ്വേഹങ്ങളിലും സമഖ്യാദി യാദ്ദേ നമ്മക്ക വേണ്ടതു്? അല്ലാതെ സ്കീഫ്രപം കഴേ അഡക്കൂളതാണെന്ന ഭ്രമിക്കുന്നതു മുധ്യത്പമല്ലയോ?

പേരലാനന്ദൻ: അവിടുന്ന് അതുളിച്ചുപൂന്തു വാസ്തവാത്മകനും കലാപാരതത്തേയോ ഗ്രാമ്യമാത്രമായും തെരുവേയോ നിശ്ചയിക്കുന്നതു യുക്തമല്ലെന്നാണ് എന്തെന്നും പക്ഷം.

പുണ്യാംഗദൻ: നിൽക്കൽ പിന്നെയും പഴയ വാദംതന്നെ കൊണ്ടവകുന്നല്ലോ.

പേരലാനന്ദൻ: പുതഃഷാത്മം എത്തല്ലാമാണെന്നു് അവി ടുനു് ഓക്കുന്നതോ?

പുണ്യാംഗദൻ: പുതഃഷാത്മം എന്നതു് ധർമ്മം അത്മം കാമം മോക്ഷം ഇവത്തന്നെ.

പേരലാനന്ദൻ: ഇവയെ നാം സ്വീകരിക്കേണ്ടയോ?

പുണ്യാംഗദൻ: സ്വീകരിക്കുന്നതിന് വിരോധമില്ല. പക്ഷേ, നാലാമത്രത പുതഃഷാത്മമായ മോക്ഷമാണ് അവയിൽ പ്രധാനമായിട്ടുള്ളതു്. അതിനെ സാധിക്കുന്നതിനുള്ള

ഉപാധം സ്വാധീനമാണും നാറവശു തള്ളുന്ന റിൽ
എത്താണു ദോഷം?

പേരലാനന്ദൻ: ശരിതനെ; എങ്കിലും ധർമ്മം അത്മം
കാമം ഇവയും വിധിക്രമപ്പട്ടിരിക്കുന്ന സ്ഥിതിക്ക്
അവ സ്വീകാരയോഗ്യമല്ലെല്ലുന്ന വത്താത്മല്ലോ?
ഈതിൽ തൃതീയപുതശാത്മം എന്താജൗന്ധന അവിടുന്ന
അറിയുന്നേണ്ടോ?

പുഷ്പാംഗദൻ: ഓഹോ അറിയുന്നണ്ട്.

പേരലാനന്ദൻ: അങ്ങനെന്നയാണൊക്കെ റിൽ അവിടുന്ന് പി
താവിന്നേറയും മറുള്ള ബന്ധുക്കളുടെയും അടിലാശ
പുത്തിവത്താതെ ഇപ്രകാരം മക്കടമുഴു പിടിക്കുന്ന
തു നീതിയോ?

പുഷ്പാംഗദൻ: പ്രിയമിത്രമേ! നിങ്ങൾ വീണ്ടും യുക്തിപ
മാതി ത്തനിനു തെറുന്നവല്ലോ. പ്രധാനപുതശാത്മ
ത്തിനുള്ള മാർഗ്ഗം ലഭിച്ചാൽ വീണ്ടും കാമപാരൈതെ
കണ്ണുത്തിൽ ധരിക്കുന്നതു് കഷ്ണമല്ലോ?

പേരലാനന്ദൻ: അവിടുതെ ഈ മോക്ഷമാർഗ്ഗം ശരിയാ
യ മാർഗ്ഗമാണെന്നു ഞാൻ വിചാരിക്കുന്നില്ല. ‘പുനാമ
മാക്ഷം നരകശ്തിൽനിന്നുടൻ’ തന്നെട താതനെ ത്രാ
ണിക്ക കാരണം പുത്രനെന്നുള്ള നാം വിഡിച്ചു് എ
നു് അവിടുന്ന കേട്ടിട്ടേണ്ടോ? വിശ്രീഷ്ട മനഷ്യൻ ഭേ
മിക്കിൽജനിക്കുന്നതു് ഒപ്പിക്കൽ, ദേവന്മാർ, പിതൃക്കൾ
എന്നീ മുൻ ശ്രൂതുടെയും ഔണത്തോട്ടുടർന്നിയാണെന്നും,
അതിനെ ക്രിമണ അധ്യയനം, ധാരം, പുന്നോർപ്പാദ
നും ഇവയെക്കാണ്ടു തീങ്കണ്ണതാണെന്നും അവിടുന്ന
വായിച്ചീടില്ലോ?

പുഷ്പാംഗദൻ: ഈ ഞാൻ നല്ലവണ്ണം ചു
താണു്. എന്നാൽ സർവക്കമ്മങ്ങളും എ ..ചു

സർവാത്മനാ ഇഷപരനെ ശ്രദ്ധാം പ്രാപിച്ചുവൻ യാതൊൽ പുത്രജന്മനോ അവനെ പിനെ ഇം ഫ്ലണ ദൈർ ബാധിക്കുന്നതല്ലോളിട്ടി ഞാൻ വാഴിച്ചിട്ടിട്ടുണ്ട്. “ദേവർഷിണാം പിതൃണാമപിന പുനരുണി കിക്കരോ വാ സ ഭൂമൻ! ഹോസൈ സർവാത്മനാ തൊം ശ്രദ്ധഫഗതല്ലർവക്തവ്യാനി ഹിത്പാ” എന്നീ ദ്രോഹം!

പേശലാനന്നൻ: ശരീ! എൻറെ പ്രിയസവൻ ഇപ്പോൾ സർവസംഗപരിത്യാഗത്തിനായി ഒരുപ്പടിരിക്കുന്ന സൗന്ദര്യത്തോന്നും കൊള്ളും. അവിടുന്ന് എത്ര വംശത്തിലാണ് ജനിച്ചിരിക്കുന്നതെന്ന് വിചാരിക്കുന്നോ?

പുഷ്പാംഗദൻ: ഉണ്ട്. രാജവംശത്തിൽ തന്നെ. അതു കൊണ്ടെന്തു്?

പേശലാനന്നൻ: രാജാവിൻറെ കുത്യം പ്രജാപരിപാലനമാണ്. ആയവസ്ഥമുണ്ട് അക്കുൻ തിരുമേനിയുടെ ഭരണാനന്തരാ എക്കപ്പെടുത്തായ അവിടുന്നതെന്നായല്ലോ ഇം പ്രജകളെയെല്ലാം പരിപാലിക്കേണ്ടതു്? അതിൻറെ ശേഷം രാജ്യാവകാശിയാക്കേണ്ടതു് അവിടെന്നെല്ലാം പുത്രന്നല്ലോ?

പുഷ്പാംഗദൻ: അവകാശങ്കും അപ്രകാരം തന്നെ.

പേശലാനന്നൻ: ആ സ്ഥിതിക്കു് അവിടുന്ന് ഇങ്ങനെ ശ്രദ്ധയേദാന്തിച്ചായിരിക്കുന്നതു ശരിയാണോ? ഒരു രാജ്യം അരാജകമായാൽ അവിടെ ഉണ്ടാക്കാവുന്ന ക്ഷേണി ദൈർ എത്ര ദേഹരണാളാണോ! ആലോച്ചിച്ചു നോക്കുന്നും. അപ്പോൾ പ്രജകൾ എല്ലാവനും നിരാഗ്രുഡ്യന്മാരായി സങ്കടം അനുഭവിച്ചുകൊള്ളുന്നു. അവിടുന്നേതുക്കു് സ്പാത്മം മാറ്റും നോക്കിയാൻ മതിയാക്കം. അല്ലോ?

പുണ്യാംഗദൻ: വിഷയവിരക്തിയോടുള്ള പ്രജാപരി പാലനം ചെയ്യുന്നത് അശൈക്യമാണോ?

പേരലാനന്ദൻ: രാജാവിന് ഇന്ത്യിക്കിറുഹം അവ സ്രൂ വേണ്ടതുതന്നു. പക്ഷേ, സർവസംഗവിമുക്തനാ രാധ പരമഹംസന്മാതരദ പന്ഥാവിനം ഇതിനം ത്വനിൽ മഹത്തായ അന്തരം ഉണ്ട്.

പുണ്യാംഗദൻ: അതിനാൽ വീണ്ടും തൊൻ സംസാരസാഗ രത്തിൽ കിടന്ന വലയേണ്ട എന്നാണോ നിങ്ങൾ ഉപദേശിക്കുന്നത്?

പേരലാനന്ദൻ: അന്നനേംല്ലോ; അവിടുന്ന് ഈ അഭിന വമാളിരിക്കുന്ന യഞ്ചനകാലത്തിൽ രമണീയയായ ഒരു തദ്ദാണിയെ വിവാഹം ചെയ്ത് ആ സാധ്യപിയോടുള്ള ചീരകാലം മനോഹരങ്ങളായ രാജഭോഗങ്ങളെ അഭ്യവിക്രയിച്ചു, പ്രജകളെ പരിപാലിക്കയും ചെയ്തു കൊണ്ടിരിക്കുന്നു. പിന്ന വാർദ്ധക്യാവസ്ഥയിൽ മുനിപ്പൂര്വതീയെ അവലംബിച്ചു് അനാധാസേന മോ ക്ഷപദത്തെ പ്രാപിക്കയും ചെയ്യാം. “ശൈലവോഫ്ഡ്യ റൂ വിദ്യാനാം യഞ്ചനേ വിഷയയഷിണാം വാദം കേ മുനിപ്പൂര്വതീനാം യോഗേനാനേ തന്ത്രജ്ഞാ” എന്ന കവിസാർവജനമനായ കാളിദാസൻ തന്ന പറയുന്നാണ്ടില്ലോ.

പുണ്യാംഗദൻ: അദ്ദേം, അയ്യപ്പിന്റെ ദൈർഘ്യത്തിന് വല്ലതും പ്രധാനാം ഉണ്ടോ?

പേരലാനന്ദൻ: അപ്രകാരം വിചാരിക്കുന്നതു ശരീയല്ല. സപാത്മത്തിനാം വിശ്രിഷ്ട പാത്മത്തിനാം ഹാനി വരാണ്ട ഗമ്ഭിതിയിൽ കലപാരസ്യത്തു അനന്തരാ ക്ഷയത്തേ ശ്രേയ സുകരമായിട്ടുള്ളതു്. എന്ന മാത്രവുമല്ല:

(യീതം 2. ബ്യാഗ്—അഭിതാളം ‘കാമിനീവിനാഡു’ മട്ട്)

പുഷ്പശരത്തല്ലാക്കുതേ മത്സവ

പുഷ്പാംഗദാ! കേളിദം—

ഇപ്പാരന്നല്ലാഭമൊപ്പം ഭരിക്കന

ചീൽപുത്തഷപ്രാഭവപ്രാധിയോത്തിട്ടുക

—പുഷ്പ

പുത്തഷംഖാരെയും നാരിമാറേയുമി—

പ്ലാരിക്കൽ നിമ്മിച്ചതാരാണേയേ സുമ്മവ!

—പുഷ്പ

പ്രാണിവർദ്ധനയും രഹമിത്തുപോലെ

കാണാനതിനെന്തു കാരണമതോക്ക് എഡി

—പുഷ്പ

എന്താണിവണ്ണം രചിച്ചുഭൂരീശൻറ

ചീനാവിശ്രഷ്ടം നിന്നു മഹാഭാഗ!

—പുഷ്പ

ഇംഗ്രാമീയും രചിച്ചുഭൂരീശൻറ

മോശംവരാതെയനവത്തി ചീടിനം.

—പുഷ്പ

പുഷ്പാംഗദാഃ:

ലോകാധിനാമദാന്തരാക്ഷാക്ഷ ലംഘിക്ക

പാകാരിമുഖപ്രശ്നമാകാ സദാകാര

വേശലമതേ! ഞാനിദം വേണ്ടപോത്ത്

വേത്തം നിനച്ചീടുവെൻ.

എന്നാലിഡാനീം ഗമിക്ക ഭവാൻ സാധു—

വുന്നാവനാലോലനീശൻ തൃണയിന.

—വേശ

(മറയുന്ന)

കൂനാം രംഗം

[വസന്തവിലാസത്തിൽ ഒരു ശയനഗ്രഹം.

പുഷ്പാംഗദാൻ ശ്രൂഡിൽ കീടനാശങ്ങൾ സ്ഥിതിയിൽ കാണുമ്പുട്ടന്.]

പുഷ്പാംഗദാൻ: (സ്വപ്നം നടിച്ചു് ഉണ്ടാൻ എഴുന്നേറിയ നീട്ട്)

(ഗീതം 3. ഡം ഡം—എന്തിരാളം ‘മുദ്രാഗമേനിയിൽ’ എന്ന മട്ട്)

എരുതാൽ കാരണമേഖലയമിന്ന മെ

ഹാജാ! ഭവിപ്പിതിനാരകനാശനാ!

ചന്തമിയാണാൽ ബ്രഹ്മഗാത്രിയെ—

നാഞ്ചികസിമനി വന്നിൽ റിത്രയിൽ. —ചുരൈ

കാളമുഖാശിണിയാമവർ തന്നടെ

ലഭിതക്കളേബരമെത്ര മനോഹരം —ചുരൈ

ആരിണാ ഗ്രഹിണിമാരണിയും മണി? —ചുരൈ

പുജ്യിരിപ്പണ്ഡവർ മല്ലവേയെന്നാണി—

മനു താലേ വഴിപോല്ലാശണംത്തോ! —ചുരൈ

ആരാ! പിന്നായിണ്ണായ ഒരാന്നും എന്നാണ പരയേ
ണ്ണതു! ഈ സംഭവം വളരെ ആശ്വാസ്യകരമായിരിക്കുന്നു.

(ഗീതം 4. ഏരീക്കില—ചാഞ്ച്)

കമനീമണിയവർ കനിവോടിനേരുളിയ

കണ്ഠകമെന്തു ചൊൽവു?

നവനിതവും തോറു വിമനീഭവിച്ചീട്ടം

കമനീയമാം പുമെ-യുിവനിലണ്ണചുഞ്ഞോ! —കമനീ

ഇളതുളിർ മുദ്രവായി-ടിളക്കമംഗലവികൾ മെ

പൂളകിതമായ മെഞ്ഞിൽ

കളഭാഷിണി ചേത്ത് തെളിവോടെ തലോടിയോ-
രളു സരസമണ്ഠൻ ഞാനട-

നവളമ്മന്മ മരഞ്ഞ സൂനർ.

-കമനി

ഈ യുവതിയുടെ ആകർഷണത്തിൽനിന്നു എദ്ദേഹത്തെ
വേർപ്പെട്ടതുന്നതിന് ഞാൻ ഒരു ശക്തനാക്കാൻമില്ല.
അപ്പേൻറ ആഗ്രഹത്തിനോ പേരേലുാനന്നേൻറ ആ
സംഗ്രഹത്തിനോ പ്രജകളുടെ പ്രതീക്ഷണത്തിനോ സാ
ഹല്യം സില്ലിച്ചു എന്നതിൽ സംഗ്രഹമില്ല. അവളുടെ
ദിവ്യമാശ ത്രാവമായുള്ളത്തിൽത്തന്നൊ എൻ്റെ മനസ്സ്
അത്യുംകണ്ണേരോടുള്ളടച്ചി കളിയാടിക്കാണേംരിക്കുന്നു.

(എം. 4.)

നാനാവിധം വിഷയസംബന്ധരസം വെടിണ്ടു-

ഞാനാത്മചിന്തനമതിക്കൽ നയിച്ചു ചിത്തം

മാനാധികപ്രഭയും ഹഴിച്ചുന്നു-

നേനാശ തന്നെ തരമാന്ന ഹരിച്ചുവള്ളു!

എതാജാലും ഈനി കാലവിളംബംകൂടാതെ അപ്പേനോട്
റിഖിക്കാനായി ഈ വിവരം മന്ത്രിരേഃ വത്തതി പറ
ക്കുന്നു.

(മരയുന്ന.-)

നാല്ലാം രംഗം

[അവന്തിരാജ്യാനിയുടെ ഒരു മുറി.

ശാർണ്ണഗമന്മ പ്രവേശിക്കുന്നു.]

രാജാഃ:

(രീതം 5. കാപി ചാപ്പു് ‘ഗരുഡ’ മട്ടു്)

കമലാവരദേവ കൈവല്യമുന്നേത്!

ക്രതണാലവമേകാനേന്നേ വിളംബം?

ശഹലാപഹപാദ—കമലാമിത്തഭക്ത്യാ
വിമലാഗ്രയേ മേവും മമ ലാലസസ്യായ് —കമലാ
സൃതനീവിധിതനന മതവീടണമനോ
ബത! നീ കര്ത്തുന? ദീശനകബന്ധേയാ! —കമലാ
ഖനിയൈകളുമെന്നിൽ കനിയുന്നതിനായി
തുനിയേണമേ നീ താൻ തുണയേ സുപാലോ!
—കമലാ

എന്നിൽ ഇംഗ്രേസ് ഇതു നിർദ്ദേശനായിരിക്കുന്നതി
നീറ കാരണം എനിക്കു മനസ്സിലാക്കുന്നില്ല. ഞാൻ
അറബിവസം ധന്തുത്യങ്ങൾ ഏല്ലാം വിധിപോലെ
ആചരിച്ചുവരുന്നു. എന്നീറ കാലം കഴിഞ്ഞാൽ ഈ
പ്രജകളെ ഏല്ലാവരെയും ഭരിക്കേണ്ടതായ പൂർണ്ണാംഗ
ഒൻ ലുപ്പോർത്തനന വെറും അതെപത്രമായ്ക്കുന്നിൽ പ്ര
വേഗിച്ചിരിക്കുന്നതു വിചാരിക്കുന്നോൾ എനിക്കു വള
രെ മനസ്സാപാ ഉണ്ട്. കുമാരൻ ഈ സ്ഥിതിയിൽ
രാജ്യഭാരം വഹിക്കുന്നതായാലും അവൻനീറ പിൽക്കാ
ലാതിൽ—

(ഭത്യൻ പ്രവേശിക്കുന്ന)

ഭത്യൻ: ആയുംനായ അമാത്യപാദൻ വന്നിരിക്കുന്ന.

രാജാ: (ആത്മഗതം) ലുപ്പോൾ മന്ത്രി വരാൻ കാരണമെ
ന്തു്? വല്ലതും വിശ്രേഷണം ഉണ്ടായിരിക്കുന്നം. (പ്രകാ
ശം) ആട്ടേ പോയി തുട്ടിച്ചുകൊണ്ട് വര.

ഭത്യൻ: അടിയൻ—(പോയി.)

(മന്ത്രി പ്രവേശിക്കുന്ന.)

മന്ത്രി: തിരുമനസ്സുകൊണ്ട് സന്തുഷ്ടനായിട്ട് വിജയീവീ
ച്ചാലും.

രാജാഃ എന്താണിപ്പോൾ വന്നതു്? വിശ്രേഷം വല്ലതും ഉണ്ടാ?

മത്രിഃ ഉണ്ടു്. നമ്മുടെ കമാരൻറെ ബുദ്ധി ശരീഷായ മാർഗ്ഗ് തനിലേക്കെ തിരിഞ്ഞിരിക്കുന്നു.

രാജാഃ (ആശ്വയ്യുന്നേതാട്ടുടി) എന്തു്? നമ്മുടെ പുറ്റും ശഭാൻറെ ബുദ്ധിയോ?

മത്രിഃ അതെ. അക്കാദ്യം അറിയിക്കാൻ തന്നെയാണു് തൊൻ ഇപ്പോൾ ഇങ്ങനൊടു വന്നതു്.

രാജാഃ എന്തെല്ലാമാണു് വിശ്രേഷങ്ങൾ? വിസ്തൃതിചു പാകതനെനു. അതു കേൾക്കാൻ എനിക്കേ വളരെ ഉണ്ടു്. ഇംഗ്രേസ് എന്നിൽ ദശചെങ്കു എന്ന തൊൻ വിശ്രേഷിക്കുവേയോ?

മത്രിഃ ധാരാളം വിശ്രേഷിക്കാം. കമാരനെ വസന്തവിലാ സ്ഥാനിൽ താമസിപ്പിച്ചിട്ടു് ഇപ്പോൾ നാൻ കുറരു അരു യാളോ. ഇതിനിടയ്ക്കു് പലപ്പോഴും പേരലാനന്നൻ അം വിശ്രേഷായി കമാരനോടു മുഹമ്മദാനുമത്തക്കരിച്ചും മറ്റും പ്രസംഗിക്കേ പതിവായിരുന്നു. വിശ്രേഷിച്ചും ശാക്തതളം, ഗൈതഗാവിദം മുതലായ ചാലി ഷൂന്യകങ്ങൾ കമാരനു വാക്കിക്കാനായി പേരലാനന്നൻ കൊണ്ടുചെന്ന കൊടുക്കയും അവയുടെ രസവിശ്രേഷ തന്തക്കരിച്ചു സവിശ്രേഷം പ്രസ്താവിക്കയും ചെയ്തിട്ടു് സ്ഥാനം. സ്വപ്നാവരമണിയമായ മദ്ദോദ്യാനത്തിന്റെയും, വസന്താസവാത്തിനും സോമവാരത്രയത്താണും മറ്റു മായി അവിടെ എത്തുന്ന യുവതികളുടെയും സാന്നിദ്ധ്യ വിലാസവും നമ്മുടെ ഉദ്ദേശ്യത്തിനു് അനുകൂലമായി തനിന്തിരിക്കുന്നും.

രാജാഃ ആക്കേ എന്താണിണണായതു്?

മത്രിഃ ഇന്നലെ രാത്രി സ്വപ്നത്തിൽ കമാരനു് അതിനുന്ന

രിയായ ഒരു യുവതിയുടെ സമാഗ്രം ഉണ്ടായി. അതിൽ പ്ലിനൈ അവിടുന്ന് അവളിൽ വളരെ അനുരക്കന്ന യിത്തീരകയും, ഈ റാവിലെ എന്ന ആളുചുവത തതി സപ്ലീസമാഗ്രയാഡ ആ സ്കീയേറ്റത്തെന്ന വിവാഹം ചെയ്യാൻ താൻ ആഗ്രഹിക്കുന്നതായി തിരുമന സ്കൂളാർഡിക്കണമെന്ന പറകയും ചെയ്തിരിക്കുന്നു.

രാജാ: ആശ്വര്യ്യം! താൻ ചെയ്തുവരുന്ന സുകൃതങ്ങൾ സഹായമുള്ള ഏന്ന് എന്നിക്കു വളരെ സന്ദേശം ഉണ്ട്. മുനി താമസിയാതെ വിവാഹത്തിന് വട്ടം കൂട്ടുകയാണു വേണ്ടതു്. എന്നാൽ കമാരൻറെ അഭിനിവേശത്തിന് വിഷയമായിത്തീസ്തിരിക്കുന്ന കന്ധക എന്ന താണ്ടനു കണ്ടപിടിക്കാൻ മാർഗ്ഗം എന്തു്?

മഹുണി: പല സ്കീകളും രേഖാചിത്രങ്ങൾ തക്കതായ ഒരു വിശ്രേഷണംവും ഉണ്ടാക്കണം. എന്നാൽ നാശം ഉദ്ദേശ്യം നിലപ്പിയാണും സാധിക്കുന്നതാണു്.

രാജാ: സ്കീകൾ സാധാരണയായി ഉത്സവങ്ങളിൽ വളരെ ഉത്സാഹമുള്ള കൂട്ടമാണു്. അതിനാൽ ഇപ്പോൾ അവസരത്തിൽ ഒരു ഉത്സവം വിശ്രേഷാൽ നടത്തുന്നതു കൊ ഇളാമെന്ന രോമനും.

മഹുണി: അതേ, അതു നല്ല ഉപാധിയാണതെന്നു. മദ്ദോദ്യാന തതിലുള്ള വോനിക്കേഷ്ടത്തിൽവെചുതുന്ന പത്രഭിവസന്നതെ വളരെ കേരുമ്മായ ഒരുത്സവം നടത്തിക്കാം.

രാജാ: അങ്ങനെന്നതെന്നു. ആസന്നമുന്നേതിൽ വന്നുകൂടുന്ന സ്കീകളിൽനിന്നും കമാരൻ തന്റെ വധുവിനെ കണ്ട നിശ്ചയിക്കുന്നു.

മഹുണി: അപ്പോൾ കമാരൻ സാധാരണനാരെപ്പോലെ ജന സംഘത്തിൽ സഖ്യരിക്കുന്നതു യുക്തമായിരിക്കുമോ?

രാജാഃ അന്തേന വേണമെന്നില്ല. വേഷച്ഛന്നനായിട്ട്
സഞ്ചരിക്കുന്നു.

മന്ത്രി: അതിനു വിരോധമില്ല. പ്രേശലാനനനം ക്ഷമാർ
നെ അനുഗമിക്കണം.

രാജാഃ അതു കൊള്ളാം. എന്നാൽ അതിലേക്കു വേണ്ട
തെല്ലാം ഉടൻ ചെയ്യുകൊള്ളണം.

മന്ത്രി: കല്പനപോലെ. (പോയി.)

രാജാഃ ആവു! മനസ്സിന വളരെ സമാധാനമായി.

(ഗ്രീതം 6. ചക്രവാകം—ചാഞ്ച്—‘അന്നപുണ്ണി’ മട്ട്.)

ഇന്നഹോ! താൻ വന്ന സൗഖ്യം

എന്നടയ മാനസത്തിൽ

പന്നഗാരിവാഹനങ്ങൾ

ഉന്നതകാത്തണ്ണം മുലം.

-ഇന്നഹോ

മനവനായ് മേഖിടേണോ—

രെന്നടയ നന്ദനനിൽ

വന്നപേൻ ഭാവഭേദം

തീന്ത്രവന്ന കേൾക്കയാലെ.

-ഇന്നഹോ

(മരയുന്ന)

രണ്ടാം അർക്കം

ഒന്നാം രംഗം

[ഭവാനിക്ഷേഗ്രത്വിന്റെ തെ ഗോപ്യരം.
സദാരാമയും സവി പ്രേമവല്ലിയും പ്രവേശിക്കുന്നു.]

രണ്ടുപേരും: (ഭവാനിയെ വന്നിച്ചുകൊണ്ട്)

(ഗീതം 7. ശക്രാഡരണം—ആദിത്യാളം, ‘മഞ്ചാദനാ’ മട്ട്)

പരിപാവനീ—ദേവി

പരിപാവനീ!

കത്തണാവതീ പാഹി മഹേശ്വരി —പരി

തത്തണാംഭോജായതാക്ഷി!

ആമയനാശിനി സാമജഗാമിനി

ശ്രീമതീതവപാദ—മാകലയാമി

കാമിതദായിനി കൃത കത്തണാമയി

കാമവിനാശന—മാനസമോഹിനി! —പരി

സദാരാമ: അതാ, നാഗസപരം കേൾക്കുന്ന, ഏഴുന്നാള്ളി
കാരായെന്ന തോന്ത്രം.

പ്രേമവല്ലി: അതേ. ഏഴുന്നാള്ളിക്കാരായിട്ടാണ്ട്; ഈപ്പോൾ
തന്നെ തന്പുരാനം ഏഴുന്നാള്ളിം.

സദാരാമ: ഈതെന്നെതാൽ ജനസംഘമാണു്! ഈ ക്ഷേഗ്ര
തതിൽ ഈതിന്റെപിൽ ദരിക്കല്ലും ഈതു വലുതായ ജന
ബാഹ്യല്ലും ഉണ്ടായിട്ടില്ല.

പ്രേമവല്ലി: ഈ ഉത്സവം തിരുമനസ്സിലെ പ്രദേശക കല്പന
അനന്തരിച്ചു വിശ്രേഷണം നടത്തുന്നതാണല്ലോ. ആ

സ്ഥിതിക്ക് ഇന്തുയധികം ജനബാഹ്യല്യം ഉണ്ടായതിൽ ഒട്ടം ആയുർവ്വപ്പെടാനില്ല.

സദാരാമ: അന്ത്രപൂർവ്വമായ ആധാംബരങ്ങോടുള്ളടച്ചി അവി ടുന് ഇപ്പോൾ ഈ ഉത്സവം നടത്തിക്കൊന്തിന്റെ ഉദ്ദേശ്യം ഏതായിരിക്കും?

പ്രേമവല്ലി: എന്നാൻ ഒരു വത്തമാനം കേട്ട്. അതിൽ എത്ര തേതാളം വാസ്തവമുണ്ടാക്കിയെന്നില്ല.

സദാരാമ: എന്താണതു്? കേൾക്കട്ടേ.

പ്രേമവല്ലി: തിരുമനസ്സിലെ ഏകപ്പുത്രനായ യുവരാജാവു തിരുമനസ്സുകാണ്ടു ലോകവ്യാപാരങ്ങളെ വിച്ച സന്യാസവും തീരുമാനിച്ചിരിക്കുന്നപോലും..

സദാരാമ: അഞ്ചെന്നാണകിൽ അതുതമാണല്ലോ. ബുദ്ധമഹർഷിയെപ്പോലെ ചെറുപ്പായിരുത്തുന്ന അവിടുന്ന രാജഭോഗങ്ങളെ ഉപേക്ഷിച്ചു് സന്യസിക്കത്തുവെന്നും അതാനിയായിത്തീർംവെക്കിൽ അതിനെപ്പറ്റി വളരെ മുഖ്യമില്ലാനണ്ടു്.

പ്രേമവല്ലി: എന്നാൽ അതു് അച്ചുന്നതിരുമെന്നിക്കെ തീരെ രസിച്ചിട്ടില്ല. അതിനാൽ അവിടുന്ന വളരെ വ്യസനിച്ചിരിക്കുംബന്നും, യുവരാജാവിന്റെ ബുദ്ധി ശരിയായി വരുത്തിലേക്കു് ഇന്ത്യനെ ഒരുപാലം നടത്തിക്കാണു് അവിടുതേതക്കു സപ്ലാം ഉണ്ടായി എന്നും, അതിന്റെ പ്രകാരം വളരെ ആധാംബരങ്ങളോടുള്ളടച്ചി ഈ ഉത്സവം നടത്തിക്കൊണ്ട് എന്നമാണു് ജനറുതി.

സദാരാമ: ജനറുതിയെല്ലാം ഒരപോലെ വിശ്വസിക്കുതക്കും. ഈതിൽ പക്ഷേ, വജ്രതും വാസ്തവം ഉണ്ടായിരുന്നുകൊം. ഇതാ! എഴുന്നള്ളത്തായിക്കഴിഞ്ഞു. നമ്മുക്ക് ഉത്സവം കാണാം. (ചുററിനടുന്ന നോക്കീടു്) ഈ ചോഷണാത്മയുടെ വിശ്വേഷം വള്ളുന്നീയംതന്നെ.

(ഗീതം 8. യംയംടി—അപകം ‘സൂര്യഹരിവ’ മഴ്ച്)

മമസബിയിത്ര പാത്രം കാണ്ടകിൽ

മഞ്ഞളതരമല്ലോ.

വിമലാഭകൾ വിലസീടിന

വിവിധ്യാസവജാലം

സമലാളിതമതള്ളനിത്ര

സഹദമതിവേലം

-മമ

പ്രേമവല്ലി: ശരിതനെ. ഇതാ!

കടയും പല കൊടിയും ബഹു

പടയും ശ്രൂതിയടയാ

വൈടിയും മീഴിപോടിയുംവിയ-

മിടയുണ്ടാൽ പോടിയും

-മമ

പരമസൂഷ്ഠപോഴിയുണ്ടാൽ

പാർത്തിയുട ബിംബം

പരിതോഷാവഹമുജ്ജപല

വരമണിനികിത്തംബും

-മമ

സദാരാമ: ഇതാ! മഹാരാജാവു തിരുമനസ്സുകൊണ്ട് എഴു
ന്നുള്ളൂന.

നരപാലകമണിതന്നരട

പരിപാവനാത്രപം

പുതപാപവിനാശത്തീറാ

പരമാശയത്രപം

-മമ

ഈ തിരുമനസ്സിലെ ആകാരം കണ്ണും അമൃതായമാന
മാധിരിക്കുന്ന. ഇവിടുന്ന് പ്രജകളായ നമൾ ചെറ്റി
കുളി സുകൂതങ്ങളുടെ ഫലം തനെ എന്ന നിസ്സംശയം
വിശ്വസിക്കാവുന്നതാണ്.

പ്രേമവല്ലി: ഭവതിയുടെ അഭിപ്രായം ശരിതനീ. ഈവി ടുത്ത ആകൃതിപോലെതന്നെ പ്രകൃതിയും സമ്പ്രഥാ സമ്പളമാണെന്നും ജനങ്ങൾ ദൈപോലെ പ്രശംസി ക്കുന്നണ്ട്.

സദാരാമ: ഈഞ്ചെന്നയുള്ള ഉത്സവങ്ങളിൽ ദേവന്മാതരം എഴുന്നള്ളുന്നതു് പ്രജകൾക്കു ദൈവങ്കളിൽ രാജാക്കന്നാരം എഴുന്നള്ളുന്നതു് പ്രജകൾക്കു ദൈവങ്കളിൽ രാജഭക്തിയും ദ്വൈക്കർക്കാല തതിൽ വല്ലിക്കന്നതിനു ഹേതുവാക്കയാൽ ദ്രാഹനീയം തനീ. എനിക്കു മാർഗ്ഗംമാതാൽ ദേഹത്തിനാണായ വാച്വും തളർച്ചയും എല്ലാം ഈ എഴുന്നള്ളത്തു് കണ്ണ പ്ലാറ്റ് തീറ്റിറിക്കുന്നു.

പ്രേമവല്ലി: നമ്മക്ക് ഈ ധാരാ കണ്ണടിക്ക് കരാ വിശ്രമി ക്കുന്നും.

(അണിയരയിൽ)

(ആനധനം ശബ്ദവും, “ഈതാ! ആനവിരണ്ണ! ആനവിരണ്ണ! അഞ്ചു! ഓടിക്കാൻവിൻ” എന്ന പലതടങ്കു, നിലവിളിയു, കേൾക്കുന്നു. കൂകൂൾശബ്ദങ്ങാട്ടുട്ടുടി തിക്കിണ്ണിരക്കാണ് ദൈ ജനസം എം ഓടിക്കാണ്ട് ദൈവശിവനു മഹിരാത വഴി മരഞ്ഞുനു. അതിൽ പെട്ട സദാരാമ വീഴുനു.)

പ്രേമവല്ലി: അയ്യോ, അയ്യോ സദാരാം! (ഓടിച്ചുറ്റി സദാ രാമയുടെ അട്ടക്കൽ ചെന്ന ശിരസ്സു താങ്ങി മടിച്ചിൽ വച്ചിട്ട്) സവി, സദാരാം! അയ്യോ!

പ്രിയസവി, സദാരാം! അയ്യോ! ഭവതി വിളിക്കേർക്കു നില്ലയോ? അയ്യോ!

(ഗരീതം 9. ബ്രഹ്മ—ആദിത്യാജം. ഈത്വിയി നമ്മക്കും എന്ന മട്ട്) എത്തിഹ ഞാൻ ചെയ്യവതയോ ഹാത! വിധിയീവിയമോ!

വെള്ളതക്കീടുന്നതിയാ—
അതരംഗമാർത്തിയാലെ.
എന്തിനിനി ഞാനിരിച്ചു?
എന്തിനിനി ഞാൻ സുവിച്ചു!
ച്രാതമേറിട്ടം സവിയേ!
ച്ചാതമതനോർത്തവിയേ!

സഭാരാ! തോഴി സഭാരാ! കല്ലു തുക്കാനീലുഹോ?
അഴകിതുപ്പോൽ കാണുത്തണ്ണോ!
അറിവിതുപ്പോൽ കാണുത്തണ്ണോ!
അഴലിതു സഹിപ്പുനോ ഞാൻ!
ആരിവിടെ രക്ഷച്ചയ്വാൻ!

(അബ്ദിയറയാർ)

കരയങ്ങതേ-കരയങ്ങതേ, ഇന്നാ തന്നും വത്തനു രക്ഷി
പ്പാൻ.

(വേഷപ്പുന്നതാരാധ പുസ്താംഗദിനം പെശലാനന്നം പ്രവേശി
ക്കുന്ന.)

പുസ്താംഗദിനം:

(തീരം 10. ഇംഗ്ലീഷ് നോട്ടിക്കൾ മഴു്. ഏകതാളം)
ആരിതാരഹോ ഇതാരിതാരഹോ!
പാരമാത്തിയിവിടെ ഹന്ത പൂണ്ടതാരഹോ!
നാരിതരെറ്റ നിന്നുമെന്ന തോന്തിടുന്നിതാ!
ഭരിവേദഭാരമോടു മുറയിടുന്നിവൻ.

(അടയ്യു ചെന്നിട്ട്) എന്തു്? എന്തു്? നിന്നുംകൈള്ളു
സംഭവിച്ചു?

പ്രേമവല്ലി: അയ്യേ! എൻ്റെ പ്രിയസവി ഇതാ! ഇം
ലഷ്ടുള്ളിൽ ഇവിടെ വീണ വോധമില്ലാതെ കിട
ക്കുന്ന.

·പേശലാനന്നൻ: ദേഹത്തിൽ വല്ല ദണ്ഡവും തട്ടീടുണ്ടാ? പ്രേമവല്ലി: അയ്യോ അരതാനം എനിക്കറിഞ്ഞുള്ളടാ.

ഞങ്ങൾ ഉത്സവം കണ്ണുകൊണ്ട് നില്ലുമ്പോൾ ‘അന്ന വിരിഞ്ട്’ എന്നാൽ ശമ്പുവും പപച്ചന്ന വലുതായ ഒരു ജനപ്രധാനവും ഉണ്ടായി. പിന്നതെ കമ്മയാനം എനിക്കറിഞ്ഞുള്ളടാ. ഒരുവിൽ ഞാൻ ചുററിത്തിരി ഞ്ഞ വന്ന നോക്കിയപ്പോൾ ഇവർ മുൻ്നൂറിൽധാരി ഇങ്ങനെ വിശ്വകിടക്കുന്നതു കണ്ട്.

പുഷ്പാംഗദൻ: കഷ്ടം! ജനങ്ങൾക്ക് ഏതെല്ലാം വിധ തതിൽ ആപത്തുകൾ സംഭവിക്കുന്നു! സവേ പേശലാനനാ! പോയി വേഗം കുറര വെള്ളം കൊണ്ടുവരു. (പേശലാനന്ന പോയി.)

പ്രേമവല്ലി: അയ്യോ മഹാത്മാവേ! ഇവർ ഇനിയും കഴുപ്പ് തുറക്കുന്നില്ലോ.

പുഷ്പാംഗദൻ: ആകട്ട, പരിന്മുക്കാതിരിക്കു.

പ്രേമവല്ലി: ഞാൻ എങ്ങനെ പരിന്മുക്കാതിരിക്കും, ഈ സ്ഥിതിയിൽ ഇവർ ഇവിടെ കിടക്കുമ്പോൾ.

പുഷ്പാംഗദൻ: ഏതായാലും കഴിയുന്ന രക്ഷകൾ എല്ലാം ചെയ്യാം. വ്യസനിക്കേണ്ട. ഇവിടെ ഈ മനൗിയ നക്ഷ ത്രാളിക്കുന്ന വെളിച്ചല്ലാതെ വേരെ വെളിച്ചും ഒന്ന മീറ്റായ്ക്കാൽ ദേഹത്തിൽ വല്ല ദണ്ഡവും തട്ടീടുണ്ടാ എന്ന നോക്കിയറിവാനും നിവൃത്തിയില്ലാതെ വന്നി രിക്കുന്നവല്ലോ. (സപ്ലും ആലോച്ചിച്ചിട്ട്) ആട്ട, ആ സ്കീരൈ ദേഹത്തോട് ചെത്ത് ചാരിയിൽത്താൻ ശുമിക്കു.

(പ്രേമവല്ലി അപ്രകാരം ചെയ്യുന്ന.)

ഇനി വിളിച്ചുനോക്കു.

പ്രേമവല്ലി: പ്രിയ സവി, സദാരാം! അയ്യേ! ഇവർക്കു

ശ്രൂസംകൂട്ടി ഇച്ചല്ലുന തോന്നനവല്ലോ. മഹാപ്രഭോ! ഇതാ! പിടിച്ചുകൊള്ളണം. എൻ്റെ ദേഹമെല്ലാം വല്ലാതെ തള്ളുന. (പിറകോട്ട് വീഴാൻ ഭാവിക്കുന്ന.)
(പുഷ്പംഗദൻ സഹംഗ്രൂഹം സദാരാമയെ മാറികു താങ്ങുന. പ്രേമ വല്ല! പരബ്രഹ്മായി സ്ഥിതിക്കയ്ക്കുന.)

(പേശലാനന്ന് ഒരു പാത്രാശിൽ വെള്ളവുംകാണ്ട് പ്രവേശിക്കുന്ന.)

പേശലാനന്ന്: ഇതാ വെള്ളം.

പുഷ്പംഗദൻ: ആ വെള്ളം കാരെ ഇവള്ളടെ മുഖത്തേക്കാൾക്കു തളിക്കു.

(പേശലാനന്ന് വെള്ളം തളിക്കുന്ന.)

ഇപ്പോൾ മുഖം എന്നെന്നയിരിക്കുന്ന എന്ന സൂക്ഷ്മിച്ചു നോക്കു.

പേശലാനന്ന്: ഈ ഇത്തുട്ടു നോക്കിയാൽ എന്താരിയാം? ആട്ടു, വിളിച്ചുനോക്കാം. ഓ! സൗഖ്യം!

സദാരാമ: ഉാ....

പ്രേമവല്ലി: (സസണ്ണാഷം എഴുന്നററിട്ട്) സവി, സദാരാം!

സദാരാമ: എന്തു?

പ്രേമവല്ലി: ഭവതിക്ക് ഇപ്പോൾ എന്തു തോന്നുന?

സദാരാമ: എന്നിക്കേ കാരെ വെള്ളം കാടിക്കുന്നു.

(പ്രേമവല്ലി വെള്ളം വായിച്ചവാഴിച്ചുകൊടുക്കുന്ന.)

സദാരാമ: (ക്ഷീം തുറന്നാട്ട്) ആറു! സവി, പ്രേമവല്ലി!
എന്ന താങ്ങിയിരിക്കുന്നതാരാണ്?

പ്രേമവല്ലി: ദഡാലുവായ ഒരു മഹാനാശം.

സദാരാമ: അദ്ദേഹത്തോ ശ്രൂമപ്പുട്ടേണ്ടെന്നും. സവിത്രനെ എന്ന താങ്ങിക്കൊണ്ടാൽ മതി. എന്നിക്കേ തല ചുറ്റുന്തുപോലെ തോന്നുന.

(എപ്പുവള്ളി സദാരാകയെ താങ്കുന്ന.)

പൂജ്യാംഗദർശനഃ: സബേ! നിങ്ങൾ പോയി ഒരു വിള്ളൽ കൊണ്ടുവരാൻ കൊള്ളാം.

പേരലുംനന്നഃ: അങ്ങനെന്നെന്നെന്ന. (പോയി.)

പൂജ്യാംഗദർശനഃ: നിങ്ങളുടെ മഹം ഏവിടെന്നുണ്ട്?

പ്രേമവല്ലി: ഇവിടെനിന്നു മുന്നനാലു നാഴിക വടക്കാളിൽ സിന്ധുദേശഭാരതാണ് തന്നെ മഹം.

പൂജ്യാംഗദർശനഃ: നിങ്ങൾ പുതഞ്ചുമാത്രം സഹായം കൂട്ടാതെ തനിച്ചാണോ ഈ ഉത്സവം കാണും എന്നുപ്പേണ്ണു്?

പ്രേമവല്ലി: നാനാം ഏൻറെ പ്രിയസവിയായ ഇവളും ഇവളുടെ അടുത്തോടുകൂടിയാണോ ഉത്സവം കാണും വന്നതു്. തന്നെ ഇംഗ്രേഷ്യരത്തിൽ കൊണ്ടുവന്നിരുത്തിട്ടു് അദ്ദേഹം ക്ഷേത്രത്തിൻറെ പുരോഡാഗത്തിലേക്കെ പോയിരിക്കുന്നു.

പൂജ്യാംഗദർശനഃ: നേരം ഇതുവായിട്ടും തിരിച്ചുവരാത്തതു ഭോക്കെന്നോ അദ്ദേഹം പക്ഷേ, വിചാരണയ്ക്കുന്നേണ്ട അമവാ പുത്രിയെക്കറിച്ചു വാസല്പ്രമില്ലാത്ത ആളോ ആണെന്നും വിചാരിക്കേണ്ടിയിരിക്കുന്നവല്ലോ.

പ്രേമവല്ലി: അയ്യോ! അങ്ങനെ വിചാരിക്കുന്നതേ. ഇവർ അദ്ദേഹത്തിന്റെ പ്രാണനാണോ. വിവാഹം ചെയ്യുന്ന വാൻ എത്ര ആളുകൾ കൈമെച്ചു! അവരെ ആരെയും അദ്ദേഹത്തിനു ബോധിച്ചില്ല.

പൂജ്യാംഗദർശനഃ: നിങ്ങളെ കൂടിക്കൊണ്ട് പോകാനായി ആ മഹാഷ്യൻ താമസിയാതെ വരുമ്പോലും?

പ്രേമവല്ലി: അതേ, താമസിയാതെ വരുമ്പോന്നു പറഞ്ഞിട്ടാണോ പോയതു്.

(പേരല്ലാനന്ന് ഒരു വിള്ളംകൊണ്ട് പ്രവേശിക്കുന്നു. സഭാരാമ യും സവിയും എഴുന്നേള്ളുന്നു. സവി അവളുടെ ദേഹത്തിലെ പൊടി തുടങ്ങുക മുതലായ ജോലികൾ ചെയ്യുന്നു.)

പുണ്ണാംഗദൻ: (സഭാരാമയെ നല്കുവണ്ണും കണക്കിട്ട് അത്യാ ശ്രദ്ധിച്ചുന്നതാടക്കുടിപേരല്ലാനാണോട് അപവായ്യ്) സ വേ! തെറിയ പ്രത്യീക്ഷാജന്മല്ലോ കാലിൽ ചുററിയതു.

പേരല്ലാനന്ന്: (സസ്യേനാധം) അഞ്ചെന്നയാണോ?

പുണ്ണാംഗദൻ: അരതെ.

(ഗൈതം 11 വേകട—ചാജ്ജ്.)

ഇവർത്താനിവർത്താ—നിവർത്താനെൻ്റെ

[മനതാരിൽ—

മതവും മധ്യവാണിയിവർ താൻ

അതികോമളകാണ്ടിനിധിയിഥാരെന്നെട നിദ്രാ—

വിധിയിലണ്ണഞ്ചവള്ളിവർ താൻ —ഇവർ

ഒദ്ദനെ മണിമഞ്ചരയനേരെയൻ്റെ സമീപത്താിൽ

വിജുനാമണഞ്ചവള്ളിവർ.താൻ —ഇവർ

നവമായനാഗം മഹ മാനസം തന്നിൽ

നലമോട്ടോ! ചേത്തതിവർ താൻ —ഇവർ

പേരല്ലാനന്ന്: എന്നാൽ ഇന്തി ഇവരെട കമരയ്ല്ലാം ചോദിച്ചുവിയണമല്ലോ.

പുണ്ണാംഗദൻ: ഇവർ വിവാഹം ചെയ്യേപ്പട്ടിട്ടില്ലെന്നും അച്ചുങ്ങാടക്കുടി വന്നതാണെന്നും സവി പാഞ്ചത്തിട്ട് ണ്ട്. ശ്രേഷ്ഠം സംഗതികളിം ക്രമേണ മനസ്സിലാക്കേണ്ടി യിരിക്കുന്നു.

(പ്രകാശം) ഭദ്രേ! അതുവെതിയുടെ ക്ഷീണതയെല്ലാം തീന്നാവോ?

പ്രേമവല്ലി! സവി! ഇതാ ചോദിക്കണമുള്ള കേട്ടില്ലേ? ഇവരാണ നാമ രക്ഷി ആത്മ.

സഭാരാമ: എനിക്കിപ്പോൾ ക്ഷീണിതയെല്ലാം തീന്തിരിക്കുന്നു. ഇവക്കു നമ്മിൽ ഇതു കയ്യണ്ണുണ്ടാവാൻ കാരണം ഇംഗ്ലീഷ് പരവിലാസംതന്നെ.

പുസ്തകങ്ങൾ: (ആത്മഗതം) ഈ സംഭവം എല്ലാത്തന്നെ ഇംഗ്ലീഷ് പരവിലാസം എന്നതിനു സംശയമില്ല. (പ്രകാശം) അതുവെച്ചിയുടെ ക്ഷീണിതയെല്ലാം തീന്തിരിപ്പുന്ന കേട്ടിൽ വളരെ സറോഷം ഉണ്ട്. എങ്കിലും ദേഹം മിനിയും പൂർണ്ണമിതിയെ പ്രാപിച്ചിട്ടില്ല. എങ്കുകാണ്ടാണ്,

(തീതം 12. കാമോദരി—അപകം ‘മനമാതത്രോപി മമ’ എന്ന മട്ട്)
 കാമനീയകം വിളങ്ങും കാമിനീയാളിവള്ളിട
 പുമ്പുമേനീയിനീയും പുസ്ത്രസൗഖ്യമായില്ലപ്പോ
 സേപദക്കണ്ണനിര വദനമതിലയേ
 വിലസിച്ചവത്തുമധ്യനാ
 സാദശയികമാൻ മഴിയു—മാദരമതള്ളന മൊഴിയു—
 മതികോമള്ളതനതാനതിയു—
 മഹോ! മുണ്ടേ! കയതുക എദ്ദി. —കാമ

അതിനാൽ നിങ്ങൾ ഈ മണ്ണപ്പത്തിൽ ഇരുന്ന കരേ
 നേരാ വിശ്രമിക്കണം. വല്ലതായ ലഹരിയിൽ ഉൾപ്പെട്ട
 കൂടു വീണപോയതിനാൽ ഭവതിയുടെ സവിക്കണ്ണായ
 അസ്പാസ്യം ഇതു വേഗത്തിൽ തീന്തിരു ഭാഗ്യാത
 നീ. എങ്കിലും സുവക്കേടല്ലാം തീന്തിരിപ്പുന്ന പര
 ഞൈതിനെ അതു വിശ്രസിക്കാൻ പാടില്ല. ഇപ്പോൾ
 ശരീരസ്ഥിതി എങ്ങനെ ഇരിക്കുന്ന എന്ന ഭവതി
 തന്നെ സവിയോട് ചോദിച്ചുവരിയു. ഞങ്ങൾ സപ്ലും
 മാറി ഇവിടെ ഇരിക്കാം. (അങ്ങനെ ചെയ്യുന്ന.)

പ്രേമവല്ലി: (സവിയോട് കൂടിയിതനിട്ട്) സവി! ദേഹ തനിൽ വേദന ഒന്നും ഇല്ലല്ലോ?

സഭാരാമ: എനിക്കെ ദേഹത്തിൽ വേദന ഒന്നുമില്ല. എന്നാൽ—

പ്രേമവല്ലി: ‘എന്നാൽ?’ എന്താണ പരയത്തോ? അവർ കേൾക്കയില്ലല്ലോ.

സഭാരാമ: എന്നാൽ പറയാം.

(ഗീതം 13. ആരഭീ—ആരഭിതാളം)

മനചതിലെഡാക്ക മോഹം—കാനിനി!

മമ ബത! വള്ളരാം.

മനസിജസമതചിയായ് വിലസിട്ടചീ—

യനപമഗ്രണനിധി—യാരെന്നറിവാൻ. —മന

ചതുരഗഭീരതരം ആപം

മധുരസമാലാഹ്യം

വിധുരമണീയം മുവമിവയെഴുഫുമീ

വിശ്രൂതനാം പ്രഭ—വാരെന്നറിവാൻ. —മന

മദ്ദിമയദ്ദിയഹം വേദമൊ—

ടിന്മു ശയിച്ചിടവേ

തിഞ്ഞിന കതണാഥയാ—ഒടനാട്ടുടനേ

താദ്ദൈയ ശ്രദ്ധത്തി—യാരെന്നറിവാൻ. —മന

പ്രേമവല്ലി: അങ്കേ ഉള്ളേഷാ? ആധാരുഹം എനിക്കും ഉണ്ടായതാണ്. അതിപ്പോൾ ചോദിക്കാമല്ലോ. (പ്രകാശം) ഇവർക്കെ മനസ്സിൽ ഒരാറുമയ്ക്കണ്ണം പായുന്നു.

പ്രേമവല്ലി: എന്താണതു്? കേൾക്കുടു.

പ്രേമവല്ലി: മരറാനുമല്ല; ഇവിടുത്തെ അറിയണമെന്നും ഇവളുടെ അനുഗ്രഹം.

പുണ്യാംഗങ്ങൾ: (ആത്മഹതം) ഈ വാക്കിനാൽ ഞാൻ തുടാത്മനായിരിക്കോണ്.

പേശലാനന്നൾ: ഈവിചുന്ന് ഈ ഉത്സവം സംബന്ധിച്ച് അനേപശണത്തിനായി മഹാരാജാവിനാൽ നിയുക്ത നായ ഒരു രാജപുത്രപശനാണ്.

(സദാരാമയും സർവിയും സബളമാം എഴുന്നേറ്റക്കണം.)

(തീരം 14. പത്രം—ആദിത്യം—‘നീനാരീയസവിഭൂതം’ എന്ന ഫ്രീ)

വേണ്ടാ സ്ഥിരരമ്മേഡാ ഏവം

വണ്ണാർക്കശലിമണം! *

.ഈണ്ടൽ കലന്നീവിധം അജ-

പുണ്ടു തള്ളന്നതാകം ഉടൻ—.

കൊണ്ടു ബഹുമതിയാൽ ചെയ്യു. —വേണ്ടാ

പേശലാനന്നൾ: (നാല്പുറവും നോക്കീട്ട്) ഹാ! നേരം കുറേ അധികമായിരിക്കുന്നു. അതുഭവതിയുടെ അപ്പു നെ ഇനിയും കാണാനില്ലെല്ലോ. നൗന്ദപശിച്ചാലോ? അദ്ദേഹം ആരാണ്?

പ്രേമവല്ലി: സാത്മവാഹനൻ എന്ന നാമധേയം അവിടെ കേട്ടിരിക്കാൻ ഇടയുണ്ട്.

പേശലാനന്നൾ: അതെ. ആ പേരെ കേട്ടിട്ടിള്ളതുതന്നു. വിശ്രൂതനായ വൈദ്യുപ്രഭ അല്ലേയോ?

പ്രേമവല്ലി: അദ്ദേഹംതന്നെ.

പുണ്യാംഗങ്ങൾ: ഒരു ഉള്ളക്ക്ഷമായ വംശത്തിൽ ജനിച്ച കന്യകയാണ് അതുഭവതിയെന്ന ഒൻഡനമാത്രതാരം ആക്കം തോന്നാതിരിക്കയില്ല.

(അണിയരക്കിൾ)

സദാരാം! പ്രേമവല്ലി! സദാരാം!

പ്രേമവല്ലി: അതാ! ആപ്പുൻ വന്ന വിളിക്കുന്നു.

(സാമ്മവാഹൻ സംഗ്രഹണാട്ടുടി പ്രവർത്തിക്കാന്.)

സാത്മവാഹൻ: നിങ്ങൾക്ക് ആപരത്താനം ഉണ്ടായില്ലയോ?

പ്രേമവല്ലി: ഇവിടെയുണ്ടായ ആർത്ഥിക്കരിക്കിൽ സദാരാമ അക്കാദ്വാനി കരേന്നേരം ഭോധ്യം ഇല്ലാതെ കിട്ടും. ഉടൻതൊന്തു എന്ന് നിലവിളി കേട്ട് ഇവർ വന്ന് തെങ്ങൾക്കു വേണ്ട സഹായങ്ങൾ ചെയ്തു.

ഇപ്പോൾ ഇവർക്കു സുവക്ഷേക്കാനമില്ല.

സാത്മവാഹൻ: കണ്ണേത്! നിന്മ സുവക്ഷേക്കാനം ഇല്ലയോ?

സദാരാമ: ഇല്ല.

സാത്മവാഹൻ: ആവു! ഭവാനീദേവിതന്നു രക്ഷിക്കാട്ടു. ദശാലൃക്കാളായ ആത്മാരേ! നിങ്ങൾ ചെയ്തു വലുതായ ഈ ഉപകാരത്തിന് തൊന്തു ആജീവനാനം കൂതജ്ഞതെ യുള്ളവനായിരിക്കാം.

ചുമ്പാഗദൻ: അങ്ങനെ പറവാനില്ല. ആപാത്തിക്കുള്ളിട്ടു വർഷ കഴിയുന്ന സഹായം ചെയ്യുന്നതു മനഷ്യസ്പദാവ മാറ്റാണ്ടല്ലോ.

സാത്മവാഹൻ: അവിടുത്തെ ഈ വാക്ക് എൻ്നെ കൂതാത്തത്തു നോക്കുടി ദ്രാവികരിക്കാനതെയുള്ളത്. (ചുറും നോക്കിട്ട്) നേരം വളരെ അതിക്രമിച്ചിരിക്കുന്നു. എന്നാൽ ഈനി നമ്മുക്കു പിരിയുക്കണ്ടോ?

പേരല്ലാനന്നൻ: അതേ. അങ്ങനെന്നതനു.

(സാമ്മവാഹനം സദാരാമയും സവിയും പോകുന്നു.)

സദാരാമ: (തിരിഞ്ഞു നോക്കിട്ട് ആത്മഗതം.)

(അന്തിക്കം)

എരിഞ്ഞതീടും തേജസ്സും നിലയ-
മായും പ്രേമവിഭവം

ചൊരിഞ്ഞിടം നേരുണ്ടുവലക്കിട-
 വിടാതിഞ്ചു സരസം
 തിരിഞ്ഞെന്നാണിൽ ചേക്കം സുഭഗ-
 മണിയാമില്ലെന്തിരെ-
 പ്രിരിഞ്ഞെന്നോ! പോകുന്നതിനിഹ
 മടിക്കുന്ന എദ്ദും.

(പോളി.)

പേരലുണ്ണൻ: അവിടുവരു അഭിനിവേശം ഒരും
 അസ്ഥാനത്തിക്കൻ ആയില്ലെല്ലാ എന്നുനിക്കു വളരെ
 കുതാത്പത്യബന്ധ്. എന്നുനാൽ,

(തീരം 15 വമാജ്—അപകം ‘എറ്റ തുവാ’ മട്ട്)
 രണമല്ലോ നാരിമാരിൽ കന്ധകയിവർ
 യത്തുവിലാസുദിയം സഹലമേ സവേ! —രതാ
 എവമഹോ! ദിവ്യകാാളി താവുമാക്കുതി
 ഭവിൽ മുനം കണ്ണതില്ല ഭവരാതമജാ! —രതാ

പുഷ്പാംഗദൻ: സവേ! നിങ്ങൾ പായുന്നതു ശരിതനാ.

കല്ലുനീരുതമായിട്ടു കമ്പുപെട്ടു
 കളകോമല്ലവചനങ്ങളുമെല്ലു ചൊല്ലിടാം?
 രണമന്ത്രേ നാരിമാരിൽ കന്ധകയിവർ.

പേരലുണ്ണൻ: എന്നാൽ ഇനി നൃക്കു പോകയല്ലോ?

പുഷ്പാംഗദൻ: അങ്ങനെന്നതനെ. ഈ വിവരം ഉടനെ തിര
 മനസ്സിനിയിക്കുന്നതിനു വേണ്ട ശ്രമം നിങ്ങൾ ചെയ്യ
 മണ്ണോ.

പേരലുണ്ണൻ: അതേ.

(മരയുന്ന.)

രണ്ടാം രംഗം

[സിസ്യുഫേണിൽ ഒരു ഗ്രഹം.

സാത്മവാഹനം സാനമതിയും ഹരിക്കന. വജ്രാശയൻ നില്പിനാ.]

സാനമതി: ഭേദതാവേ, അവർക്കു വിവാഹത്തിനാളുള്ള

കാലം അടുത്തുവല്ലോ. അതിനെക്കറിച്ച് അവിടുന്ന

ദന്തം ആലോച്ചിക്കാതിരിക്കുന്നതു് എത്തുകാണ്ഡാണോ?

സാത്മവാഹൻ: ഏന്നിങ്ങനെ ക്രോനാളായി ഈ വിചാരം

തുടങ്ങീട്ടുണ്ട്. ഏന്നാൽ അവർക്കു് അനന്ത്രപതായ ഒരു

പുത്രപ്പൻ ഇതേവരെ എന്നെന്ന് ഭാഷിയിൽ ഏത്തീട്ടില്ല.

സാനമതി: ഈങ്ങനൊ വിചാരിച്ചുതന്നെ സമയം കഴി

ഞ്ഞാലോ?

വജ്രാശയൻ: സമയം കരെ കഴിഞ്ഞാലും തരക്കേടില്ല.

നല്ലവസ്ഥാം ആലോച്ചിച്ചു വേണും വിവാഹം നടത്തി ക്കേണ്ടതു്.

സാനമതി: ഏതു അള്ളുകൾ ഇവിടെ വന്ന വിവാഹം

ആലോച്ചിച്ചു? അവരെ ആരെയും നിന്നെൻക്കു പിടി

ച്ചില്ലോ.

വജ്രാശയൻ: അച്ചുണ്ട് ഈതു ബഹുപ്രാബന്ധാണോ?

കാണ്റും ഞാൻ ആലോച്ചിച്ചു നടത്തിക്കൊള്ളാം.

സാത്മവാഹൻ: വിവാഹകാഞ്ഞതിൽ നമ്മുടെ അഭിപ്രാ

യംമാറ്റം നോക്കിയാൽ പോരാ, അവളുടെ മനസ്സുകൂടി

അറിയേണ്ടതു് ആത്യാവശ്യമാണോ.

വജ്രാശയൻ: നാം നിബന്ധിക്കുന്ന പുത്രപ്പൻതന്നെ അവ

ളുടെ ഭർത്താവു്.

(ഒരു ഭദ്രയൻ പ്രവാഗിക്കുന്ന.)

ഭദ്രയൻ: ഈവിടുതെത കാണ്ഡാനായി ഒരാൾ വന്നിരിക്കുന്ന.

സാത്മവാഹൻ: തുട്ടിച്ചുകൊണ്ട് വരു.

(ഭദ്രയൻ പോകി.)

(പേരലാനന്ന് പ്രദേശിക്കുന്നു. സാത്ത്‌വാഹൻ ആചാരംചെസ്തീ താളം.)

സാത്ത്‌വാഹൻ: മുവപറിചയം ഉള്ളിത്തുപോലെ തോന്ന നാ. നിങ്ങൾ ആരാണോ? എവിടെനിന്നു വരുന്നു?

പേരലാനന്ന്: എന്ന് മഹാരാജാവുതിത്തമന്മ്മുംഡെ ഒരു ശ്രീതനാണ്. കൊട്ടാരത്തിൽനിന്നു തന്നെഴാണി പ്ലാർ വരുന്നതു്.

സാത്ത്‌വാഹൻ: (സാദരം) വല്ലതും കല്പിച്ചയച്ചിട്ടുണ്ടോ?

പേരലാനന്ന്: ഉണ്ടു്. തിത്തമന്മ്മുംഡെ പുത്രനായ പുഞ്ചാം ഗദനേക്കാണ്ടു നിങ്ങളുടെ പുത്രിയായ സഭാരാമയെ വിവാഹം ചെയ്തിപ്പാർക്കുന്നും കൊള്ളുംമെന്നു് അവിടെ ഒരു ലോചന ഉണ്ടായിട്ടുണ്ടു്. അക്കാമ്പ്രണ്ടിൽ നിങ്ങളുടെ സൗകര്യവും സഹ്യതിയും അറിവാനായിട്ടാണു് എന്നു ഇന്ത്യാടു കല്പിച്ചയച്ചതു്.

സാത്ത്‌വാഹൻ: (സസ്യനോഷം) ദണ്ഡമൾക്കു് അതു ഭാഗ്യ മുണ്ടോ എന്നു എന്ന് സംശയിക്കുന്നു.

സാന്നമതി: അവിടെ ഇന്ത്യൻ തോന്നാൻ കാരണമെന്തോ യിരിക്കാം?

പേരലാനന്ന്: അനു ഭവാനീക്ഷണത്തിൽവച്ചു നിങ്ങളുടെ പുത്രിയെ ആപ്തത്തിൽനിന്നും രക്ഷിച്ചവരായിരാജ്യപ്രേരകണ്ണട്ടതു് ഓക്കനാണ്ണഡ്രോ.

സാത്ത്‌വാഹൻ: ഉണ്ടു്.

പേരലാനന്ന്: അതു രാജക്കമാരണം എന്നമായിതനു. അന്നത്തെ ആ സന്ദർശനമാണു് ഈ ആലോചനയും കാരണമായിത്തീർത്തതു്.

സാത്ത്‌വാഹൻ: (ആശ്വയമ്പ്രാബന്ധക്കൂടി) അന്നേന്നും ബോ! അനും ആളുവിയാണ്ടത്തിനാലും പോതന്നതിനു ഇള ബദ്ധപ്പാടുകാണ്ടും എന്നിക്കു രാജക്കമാരനെ വേ

ണ്ടപോലെ അറിഞ്ഞു് ആദരിക്കുന്നതിനു് കഴിഞ്ഞി
ല്ലോ എന്നിപ്പാർ വളരെ വ്യസനം തോന്നുന്നു.
പേരലാനന്നൻ: അങ്ങനെ വ്യസനിക്കാനില്ല. നിങ്ങളുടെ
അനാദിത്ത സംഭാഷണത്തിൽ ഒട്ടം അവിന്നയമോ
അനാദരമോ ഉണ്ടായിരുന്നില്ലോ.

സാത്മവാഹൻ: തിങ്കമനസ്സിലെ ഇഷ്ടംപോലെ എല്ലാം
നടത്തുന്നതു് തൈദർക്കു് അനഗ്രഹമാകുന്നു.
പേരലാനന്നൻ: എന്നാൽ താമസിയാതെനെന്ന വിവാ
ഹം നടക്കാനതിനു് വേണ്ട ഏപ്പുടകൾ ചെയ്യുന്ന
താണു്.

വജ്രാശയൻ: സഹോദരിക്കണ്ണാകാൻപോകുന്ന ഈ
മഹാഭാഗ്യാനിന്റെ അംഗം എന്നിക്കാക്കുടി അനുഭവി
ക്കാൻ ഇടയാകമോ എന്ന താൻ വളരെ ശക്തിക്കുന്നു.
സാത്മവാഹൻ: എന്നാണു് വജ്രാശയാ! നീ ഇങ്ങനെ
പറയുന്നതു്?

വജ്രാശയൻ: നിങ്ങദർക്കു ശക്തിക്കാൻ എന്നായില്ല. താനോ
സാധു! എന്ന ആരാണ വകവയ്ക്കാൻ പോകാനു്?

പേരലാനന്നൻ: നിങ്ങളുടെ ഈ ശക്തി വളരെ അനച്ചിത
മായിരിക്കുന്നു. ഈ വിവാഹം നിമിശം മഹാരാജാവു
തിങ്കമനസ്സിലേക്കു നിങ്ങളുടെ മേൽ പൂർന്നിസ്ത്രീ
ശായ വാൺലധി ഉണ്ടായിരിക്കുന്നതാണു്.

വജ്രാശയൻ: നിശ്ചയംതന്നെയാണോ?

പേരലാനന്നൻ: സംശയമുണ്ടോ?

വജ്രാശയൻ: എന്നാൽ നിങ്ങൾ ഒരു കാഞ്ചം ചെയ്യണം.
ഈ വിവാഹം കഴിഞ്ഞാൽ അവിടുന്ന് എന്ന പൂർ
നിസ്ത്രീയേം വിചാരിക്കയും ആ വിചാരത്തിനു്
അനാക്രൂലമായിരുന്നു വത്തിക്കണമെന്നു കമാരനോ
ടാജണ്ണാപിക്കയും ചെയ്യണമെന്നു താൻ അപേക്ഷി

ക്കന്താഡി അറിയിച്ചിട്ടു് അപ്രകാരം അവിട്ടുനു് അ നവദിക്കന്നവിവരം എന്ന മുൻകൂട്ടി തെരിയപ്പെട്ട തന്നെ.

പേരലാനന്ദഃ: നിങ്ങളുടെ ഈ ശ്രദ്ധഗതിയിൽ ഞാൻ വളരെ ആശ്വാസ്യപ്പെട്ടുന്നു.

വജ്രാശൻഃ: വലിയ ആളുകളുടെ പ്രകൃതി ഭേദിക്കുന്നതിനു തന്ത്രത്വാഡ കാരണമോ ദീർഘമായ കാലമോ വേണ്ടുമെന്നില്ല. അതിനാൽ പരധാനമുള്ളതു് മുൻകൂട്ടി പരയുന്നതു നന്നാണ്ടുണ്ട്.

പേരലാനന്ദഃ: മഹാരാജാവു തിരക്കന്ത്രസ്ഥിരെ സ്വഭാവ ഗ്രനും അറിയായ്യുലാഭാവു് നിങ്ങൾ ഇങ്ങനെ ശക്കിക്കുന്നതു്. ആകട്ടു അതിനു വിരോധകില്ല. നിങ്ങളുടെ അപേക്ഷയെ ഞാൻ പ്രത്യേകം തിരക്കന്ത്രസ്ഥിരിയിക്കും അപ്രകാരം ചെയ്യാമെന്നു് അവിട്ടതേക്കാണ്ടു നിങ്ങൾക്ക് വാദാനം ചെയ്യിക്കും ചെയ്യാം; അതു മതിയുണ്ടോ?

വജ്രാശൻഃ: മതിയാകം.

സാത്മവാഹനഃ: ഈവൻ്നു ഈ ബുദ്ധിചാപല്യം ഓത്തു് ഞാൻ വളരെ വ്യസനിക്കാണു. സ്വഭാവികമായി ഉണ്ടാകുന്നതും ഉണ്ടാകേണ്ടതുമായ കാംത്തിനു മുൻകൂട്ടി വാദാനാ ചെയ്യിക്കാറുണ്ടോ?

പേരലാനന്ദഃ: എല്ലാവത്തേയും ബുദ്ധി തെപ്പോലെ അല്ലെല്ലോ. അതിനാൽ നിങ്ങൾ ഇതിനെപ്പറ്റി വ്യസനിക്കാണില്ല. ഞാൻ ഈപ്പോൾ പോകുന്നു. വിവാഹ ദിവസം നീഞ്ഞയിക്കുന്ന വിവരപ്പും മറ്റും ഉടനേ അറിയിച്ചുകൊള്ളാം. (മരയുന്ന)

മുന്നാം രംഗം

[അബന്തിരാജ്യാനിയുടെ ഒരു മുൻകാണ്ട്]

രാജാ: അമാത്യാ! നാം വിചാരിച്ചിരുന്നതുപോലെ വിവാഹക്കമ്മങ്ങളും നിറ്റിയ്ക്കുമായും മാനൗമായും നിശ്ചയിപ്പാൻ ഇടയാളിത്തിനാൽ എനിക്ക് വളരെ കുതാത്മകയുണ്ട്. ഇനി താമസിയാതെ പുതുനിൽ രാജ്യഭാരം-സഹപ്പിച്ചിട്ട് തപസ്സിനായി വന്നാൽഡൈക്ക് പോകേണ്ടിയിരിക്കുന്നതിനാൽ അടിശേഷക്കത്തിന് ഒരു സുരക്ഷിതം നിശ്ചയിക്കുമ്പോൾ അതിലേക്ക് വേണ്ടുന്ന സംഭാരങ്ങൾ തയാറാക്കുമ്പോൾ ചെയ്യുന്നതിന് ഇപ്പോൾതന്നെ ആരംഭിക്കാലേ?

മന്ത്രി: അഭ്യർത്ഥനയെ.

രാജാ: ഏറ്റവാനും കുമാരനേതൃത്വി വകുപ്പി ഈ വിവാഹരിപ്പിക്കാണം. ആരവിടെ?

(ആവശ്യിച്ച ഭദ്രതനാട്)

പുജ്യാംഗദന്ത ഇവിടെ വിളിച്ചുകൊണ്ടുവരുന്നു.

ഭദ്രത: അടിയൻ. (പോഷി)

വജ്രാഖാൻ: എനിക്ക് അനു തിരുമനസ്സുകൊണ്ട് ഒരു വാഗ്ദാനം ചെയ്തിട്ടുള്ളതും കാക്കണംല്ലോ?

രാജാ: ഞാൻ കാക്കണംല്ലോ. നിങ്ങളെ എൻ്റെ പുതുനേര പ്രോത്സാഹനാലും ചെയ്യുന്നതും ഒരു വിചാരിച്ചുകൊള്ളാം എന്നുള്ളതല്ലോ?

വജ്രാഖാൻ: അതേ. അപ്രകാരം വിചാരിക്കുമ്പോൾ ആ വിചാരം അനുകൂലമായി വരുത്തിക്കണാമെന്ന് കുമാരനോടാജ്ഞാപിക്കുമ്പോൾ ചെയ്യുന്നമെന്നുള്ള എൻ്റെ അപേക്ഷയും അഭ്യർത്ഥനയെ ചെയ്യാമെന്ന് അനു കല്പിച്ചിട്ടുണ്ട്.

മന്ത്രി: നിങ്ങൾ തിരമന്നുംിലെ പുത്രഭാഞ്ചുടെ സഹോദരനായിരിക്കുന്ന സ്ഥിതിക്ക് ഇങ്ങനെ ഒരു അപേക്ഷ മുന്ത്രി ചെയ്യേണ്ട ആവശ്യകത ഉണ്ടായിരുന്നുവോ?

(പുഷ്പാംഗദൻ പ്രവേശിച്ച് “ആചാരംചെയ്യു നിങ്കുന്ന.)

വജ്രാശയൻ: ഉണ്ടായിരുന്ന എന്നാണെന്നിക്കു തോന്ന നന്തു.

മന്ത്രി: അതെന്തുകൊണ്ടാണ്?

വജ്രാശയൻ: എന്ന പുത്രനിറ്റിശേഷം വിചാരിക്കാനു പക്ഷം തോന്ന പുഷ്പാംഗദന്നം തിരമന്നുംിലെ പുത്രനാണെല്ലോ?

മന്ത്രി: അതെ, നിങ്ങൾക്കിവിടെ എന്നാണൊരു കാരബു തീരുതു.

രാജാ: നിങ്ങളെ ഇവിടെ വേണ്ടപോലെ ഉച്ചാചരിക്കാനു തിനു തോൻ എൻ്നീര കാഞ്ചുസ്ഥമനാരോടു പ്രത്യേകം ആജംതൊപിച്ചിട്ടിണ്ടെല്ലോ.

വജ്രാശയൻ: അതേ. അതിനു യാതൊരു കാരബും ഉണ്ടായിട്ടില്ല.

രാജാ: പിന്നെ നിങ്ങൾ ആ വാഗ്ദാനത്തു ഇപ്പോൾ ഇവിടെ ഉപന്യസിച്ചതിന്നീര ഉദ്ദേശ്യമെന്തു?

വജ്രാശയൻ: പുഷ്പാംഗദനിറ്റിശേഷം അവിടുന്ന് എന്ന വിചാരിക്കുന്നണ്ണോ?

രാജാ: ഉണ്ട്.

വജ്രാശയൻ: എങ്ങളിൽ പ്രായംത്രിച്ചിയ ആൾ ആതരനാറിയാമെല്ലോ.

രാജാ: ഒർന്നമാത്രത്താൽത്തന്നു നിങ്ങൾ പുഷ്പാംഗദനേക്കാൾ വയസ്സുമുള്ളിൽ ആളാണെന്നു റൂഷ്യമല്ലേയോ?

വജ്രാശയൻ: അപ്പോൾ തോൻ മുത്തപുത്രൻ എന്നും തീർ ആയിരിക്കുന്ന.

രാജാ: അതുകാണ്ടെന്തു്?

വജ്ഞാദയൻ: രാജ്യാവകാശം ദത്ത പുത്രന് ഉണ്ടായിരിക്കേണ്ടതല്ലോ?

മഹി: (സംശയത്തിൽ) അതിനാൽ?

വജ്ഞാദയൻ: ഇതുയും പറഞ്ഞാൽ പോരയോ?

മഹി: പോരാ. സ്വപ്നമായിത്തന്നെ പറയണം.

വജ്ഞാദയൻ: എന്നാൽ സ്വപ്നമായിത്തന്നെ പറയാം. തിങ്ക മനസ്സുകൊണ്ട് എന്നിക്കായി അനു ചെയ്തിട്ടുള്ള പ്രതി അഞ്ചു ശരിയാകണമെങ്കിൽ എന്നെന്ന രാജാവാക്കി അഭിഷേകം ചെയ്യും, അതിനു പ്രതിക്രിയയും യാതൊന്നും ചെയ്യുത്തെന്നു പുണ്യാംഗദനോട്ട് ആജത്താപിക്കേണ്ടും ചെയ്യേണ്ടതാക്കും.

മഹി: നിങ്ങൾ ഈ പറയുന്നതു് വിനോദമോ വാസ്തവമോ എന്നാറിയുവാൻ എന്നിക്കാറുണ്ടോ.

വജ്ഞാദയൻ: എന്നിക്കു വിനോദം പറയുന്ന സ്വഭാവാത്തെന്ന ഇല്ല. തൊൻ പറയുന്നതു് വാസ്തവമാകുന്നു. ഒന്നുകിൽ സത്യലംഘനം; അബ്ലൈഡുകിൽ എന്നിക്കു രാജ്യാഭിഷേകം; രണ്ടിലും തീച്ചുമാണ്.

മഹി: അഹോ! കഷ്ടാ! കഷ്ടം! നിങ്ങളുടെ ‘വജ്ഞാദയൻ’ എന്ന നാമധേയം അന്വത്മംതന്നൊധ്യാബന്നു് ഈയുള്ളവൻ മുന്തുട്ടി ഓക്കാത്തതു് വിധിവൈദികവംതനെ.

വജ്ഞാദയൻ: ആയിരിക്കാം!

രാജാ: (സവിഷാദം) ഈ അവസരത്തിൽ എന്നാണ് ചെയ്യേണ്ടതെന്നു തീരുമാനിപ്പാൻ തൊൻ ഒട്ടം ശക്തനാക്കുന്നില്ല.

പുണ്യാംഗദൻ: അല്ലെന്ന് ഇതിനെപ്പറ്റി ആലോചിപ്പാൻ ഒന്നും ഇല്ല. വാദാനത്തെ നിരവേറുകതനെ വേണം. ദാതമൻ, ഹരിശ്ചന്ത്രൻ മുതലായ പുണ്യദ്രോക്കരാർ

കേവലം സത്യപരിപാലനാരാ ക്രത്തി ചെയ്തിട്ടുള്ള പ്രസ്തുതികൾ പ്രസിദ്ധമായിരാണെല്ലാ. അതിനാശം അച്ചുൻ എനിക്ക് പകരം വജ്രാശൈന രാജാവാക്കി അഭിശേഷകം ചെയ്തിക്കുയോ, അനന്തരം ദോഷം താനാ യാണ് രാജാവാഹിരിക്കാനാതെന്നുള്ള വിചാരത്തോടു കൂടാതെത്തേരോടു തുടർന്മാദി കലമന്ത്രാദയനംസരിച്ചു തവസ്തു നായി വന്നതിലേക്കു പുറപ്പെട്ടുകയും ചെയ്യുണ്ടതാണ്. ഇതുനിമിത്തം യാതൊരു ദോഷവും സംബവിക്കു യില്ലെന്നും, എനിക്ക് ഇതിൽ ഒരുംതന്നെ ഇക്സ്റ്റാഡംഗം ഉണ്ടാകയില്ലെന്നും അച്ചുൻ പൂണ്ടുമാണി വിശ്വസിച്ചു കൊള്ളുന്നും.

രാജാ: കമാരാ! നിന്നീന്ന് ധീരോദാരവും സന്ദേശാച്ചിത്വവും മായ ഈ അഭിപ്രായം എനിക്ക് ഈ ക്ഷണാജ്ഞിൽ ഉണ്ടായ സന്താപത്തെ അനേകം നാശപ്പെടുകയും, നിന്നീന്ന് പാഞ്ചഷത്തക്കരിച്ചു് എനിക്കുള്ള വിശ്വാസ തന്ന ഓന്തുടി ദുഃഖികരിക്കയും ചെയ്തിരിക്കുന്നു. അതിനാൽ എല്ലാം നിന്നീന്ന് ഇക്സ്റ്റപോലേതന്നു ആകട്ട.

(മരിയുന്ന.)

നാലാം റംഗം

[അവന്തിരാജ്യാനീയുടെ ഒരു ഘറി.
എഴുംതുന്നും സദാരാമയുമിരിക്കുന്ന.]

സദാരാമ: പ്രീയതമാ! അവിടെത്തെ സഹയമ്പിണിയാകാൻ ഭാഗ്യമുണ്ടായതിൽ എനിക്കുള്ള സന്ദേശം അപരിമിതമാണ്. എന്നാൽ എന്നീന്ന് പരിണായം നിമിത്തം അവിടെത്തെ രാജപദവിയെ മഹാശ്വരക്ക്

നാഡ് വള്ളാശേൻ അപഹരിച്ചതോർക്കുന്നോൻ
എനിക്ക് അളവില്ലാത്ത വ്യസനവും ഉണ്ട്.
പുഷ്പാംഗദൻ: പ്രിയേ! അതിനെക്കറിച്ചു് ഒരു വ്യസനി
ക്കാത്തതു്. ലോകയാത്രയിൽ കാശ്യക്ക് അചിനാത്തങ്ങൾ
ളായ പല ആപത്തുകളും റോറിട്ടന്തു സഹജമാക്കാം.
“അന്യുധാ ചിന്തിതം കാഞ്ഞും ദൈവമന്ത്രം ചിന്ത
ചേൻ” എന്നില്ലയോ. അതിനാൽ,

(ഗൈതം 16. ബ്യാഗ്—ആപകം—‘ഭേദി അഡോ’ എന്ന മട്ട്.)
കാന്തേ! ഇതിലാമയമത്തേ—

വിധിപോലിഹവതമെല്ലാം—ഇതിലാമയമത്തേ.
ചെന്താർമകൾക്കണവാശ്ശത്തിനു കത്തീടുക കാമയേന
ചീന്താലവമഴി തേ ദുഷ—

മതതേ ഇതിലാമയമത്തേ— —കാന്തോ

ഈംപരേച്ചുയാ വരുന്നവാശല്ലാം സന്നാഷചൂല്പം
അനാഭവിശ്വാസം വേണ്ടതു്. വിശിഷ്യ നഞ്ചുടെ
സമാഗമത്തിൽ ഇംപരവിലാസം പ്രത്യക്ഷവുമാ
ണല്ലോ.

(ഗൈതം 17. ദൈവവി—ആപകം—‘ചീന്തമാ’ മട്ട്.)

സുന്ദരി! നീ നിത്രയൈക്കണ്ണ മുന്നം

വന്നിതെൻ ചാരേ ബാലേ!

അന്നഹോ! വിരാഗനായി വാണി താൻ
നിബന്ധമല്ലപ്രഭാലാഗ്രഹങ്ങൻൻ.

—സുന്ദരി

നിന്മം പുമേനിക്കൊന്നതെന്ന

നിർവ്വാജതചീഡാൻ പിന്നെ

വിന്നഭാവമേകി മമ നിത്യം

കിളിമൊഴി നീയോത്തുകാണ്ക സത്യം.

ഇനീവിയമിഹ യോഗം
 വന യമാമതിരാഗം
 ഉന്നതപുക്തവിപാകം
 തന്നയിത്തതിഹ ശ്രോകം.

-സുന്ദരി

സദാരാമ:

(ഒഴോകം 6)

നല്ലാഭകാജാരിയ മല്ലായ്യനാചച-
 കില്ലാതെയാക്കി മതവും
 എല്ലാവിന്മുഖ! സല്ലാളനീയ! തവ
 സല്ലാപമോതെന്താരളവിൽ
 നല്ലാരിൽമുലിയുഷ നില്ലാതെരാഗമൊട്ട്
 മല്ലാരിപ്പഞ്ചറനാട് ചേ-
 നല്ലാസമാഗന്നാട്ടവിൽ വല്ലാതെയായ കം-
 യല്ലാമണാഞ്ഞു എഡി മേ.

പുരുഷാംഗദൻ: ഉഷാനിതല്ലരാത്രെ ഏന്നാപോലെ നാശു
 എ ഈ സമാഗമത്തിനു കാരണം സപ്രഭാതനെ ഏന്ന
 തുളതിൽ സംശയമില്ല. ഏന്നാണ്, അവിടെ സപ്രഭാ
 തന്മായതു വധുവിനു ഇവിടെ വരുന്ന ഏന്ന മാത്രമേ
 ഇതിൽ വ്യത്യാസമുള്ളു.

സദാരാമ: അതിനെന്ന് ശ്രേഷ്ഠം,

(ഗീതം 18. തോടി—ആചക്കം—‘സരസമാക’ ഏന മട്ട്.)

ഭിത്തിപുണ്ടു താനാസവം തന്നിൽ
 ബോധാവീനയായ് വീഴ്വേ
 നീതിസാഹര! നീ തിരഞ്ഞുവ-
 നാധിയാകവേ തീർഞ്ഞതും
 ആന്നട സവി വിന്നയാകവേ
 മനവാ! ഭവാനേന്നുടൻ

ഇന്ന നാരിയാളെനാരിയാതെ
താങ്കുവാൻ കനിവാന്ത്രതും
ചിത്തതാരതിലോത്തു കാണ്കിലീ
വുതമാകവേയെയത്രയും
ചിറ്റമെന്നതിനില്ല സംശയം
നിസ്തുലതാവാരിയേ!

പുഷ്പാംഗദൻ: ഭവതിയുടെ സഹോദരൻ എനിക്കെ നീഡ്യ
യിച്ച് ഉദ്ദോഗം എന്നാണെന്നു ഭവതി അറിഞ്ഞുവോ?
സദാരാമ: ഇല്ലല്ലോ. എന്നാണെന്നു?

പുഷ്പാംഗദൻ: സപ്ലൈവേതനമായ അശ്വപാലകാധികാര
മാണ്.

സദാരാമ: (ചെവി പൊതുചീട്ട്) കഷ്ടം! കഷ്ടം! ആ മഹാ
പാപിയുടെ കായ്യുമേ എനിക്കെ കേൾക്കണമെന്നില്ല.
ആ ധൂതനോട് എനിക്കെതിനേക്കരീച്ചു കുറെ സംസാ
രിച്ചാൽ കൊള്ളാമെന്നണ്ട്.

പുഷ്പാംഗദൻ: വേണ്ടാ—അതുകൊണ്ടു പ്രഖ്യാജനം ഒന്നം
ഉണ്ടാക്കയില്ല; എന്നതെന്നയല്ല, ഇതിനേക്കാളും അനി
ഷ്ടതരമായ ഫലം വല്ലതും സംഭവിച്ചു എന്നം വരാം.

സദാരാമ: (വ്യസനങ്ഞാട്ടുട്ടി) പിന്ന അവിടുന്ന്—
മഹാരാജാവായി വാഴേണ്ട സകലസ്ഥലംബന്ധന
നാഡി അവിടുന്ന്—ഈ മുർഖൻറെ കീഴിൽ അശ്വ
പാലകാധികാരം വഹിച്ചുകൊണ്ടു പാക്കകയെന്നോ?
പുഷ്പാംഗദൻ: ഫ്രാണനാമേ! സമാശ്വസിക്ക. ഇതിലേക്കു
നോൻ ദേപായം കണ്ടിട്ടുണ്ട്.

സദാരാമ: കേൾക്കുന്തു.

പുഷ്പാംഗദൻ: വജ്രാഘയൻറെ ബുദ്ധി കാലക്രമേണ നല്ല
സ്ഥിതിയിൽ പരിണമിക്കാൻ ഇടയാദ്ദേക്കാം. അതി

നാൻ കുറേക്കാലും തോൻ ഒരു തീയത്തിലും നടത്തി മട
ങ്ങിവരാം. അതുവരെ വേദി മാതാപിതാക്കന്മാരെ
മുഴുള്ളിച്ചുകൊണ്ട് ഇവിടെ സൃഷ്ടവമാണി വസി
ക്കണം.

സഭാരാമ: (ആകാശത്തിൽ ലക്ഷ്യംവച്ചിട്ട്) ഉഖ്യായയെ
നായ വജ്രാഗയ! നീ നിമിത്തം എത്തെല്ലാം ആപത്തു
കൾ ഉണ്ടാക്കുന്ന.

നീതം 19. (തെക്കാക്ക് ചായ്‌പു് ‘അപ്പേന ഉണ്ണെ’ എന്ന മട്ട്)

ഉമ്മതേ! മഹാഉമ്മതേ! നിന്റെ
കമ്മമീവിയമോ? ദ്വാര
ചീതമോ? മതിമദമോ?
എവമോ? വിധിയേവമോ?
ഭാഗ്യമേവമോ ഹന ദൈവമേ!
എലാതകനായ നിന്നൊരുക്കുന്നു
സോദരനാക്കവാൻ—വിധി ബലവാൻ
തുനിഞ്ഞതുതാൻ
ഐഹാരമേ, കീത്തി ചേരുമേ—
നിന്നക്കാരമേ ശത്രീ ദൈവമേ!
ഉരീതമകതാരിൽ കുത്തി രൂപനോട്ട്
ശപമാ നീ വാങ്ങി പൂരാ
കവൻ ധരാ— ഭരം നിതരാം
പോരയോ അതു പോരയോ?
അസിധാരയോ?
ഭവാനാരയോ?

പൂജ്യാംഗങ്ങൾ: ഇത്തന്ത്ര വിലാപമാണ്, പ്രിയേ! സമാപ്പേ
സിക്കി. ഇങ്ങനെ വിലപിക്കുന്നതുകൊണ്ട് വല്ലതും
പ്രയോജനമുണ്ടോ?

സഭാരാമഃ പ്രാണേര!

(ഒഴുകം 9)

പ്രേമാവേശം വളർന്നം പ്രുദ്ധരസവിലാ-
സോദയഗ്രൈപ്പുലൻം
സാമാന്യാതീതമായീടിന സഹജകൃതം
സാഹസം ഹാ മറന്നം
നാമാനന്നം കലന്നിണ്ണന മതവിടവേ-
ഡൈന വേർപ്പെട്ടപോവാൻ
അഹ മാനേധാത്തംസമേ! നീ ക്രതുമിതി
നിനച്ചില്ല തൊൻ തെല്ലുപോലും.

പുഷ്പാംഗദൻഃ ഭവതിയുടെ അടിപ്രായം ഇന്നുനെന്നയാണെ
കും തൊൻ ദരിട്ടും പോകനില്ല. എന്നാൽ പോ
രയോ?

സഭാരാമഃ പോരാ! ഈ അവമാനം സഹിച്ചുകൊണ്ട്
ഇവിടെ താമസിച്ചുകൂടാതെന.

പുഷ്പാംഗദൻഃ എന്നാലിനി എന്നാണിവിടെ ചെങ്ങേണ്ട
തു്? ഭവതിതെന പറയു.

സഭാരാമഃ മരുഭാനമല്ല; തീർഖ്യാതു നടത്തുകതെന
വേണം. എന്നാൽ ധാത്രുഡിൽ അവിടുതേക്കു വഴി
കാണിക്കുന്നതു് അവിടുതെ പ്രീയതമയായിരിക്കണം.
ഇന്ത്യേ ഉള്ളിട്ടു എന്നു ആശുപദം.

പുഷ്പാംഗദൻഃ

(ഒഴികം 20. മുഖാരി—ആദിത്യാളം ‘കാതരശൈ ഉണ്ടെന’
എന്ന ഫ്രീ)

ചൊല്ലുത്തൈവിധം നല്ലാർമ്മടിമനോ!
ശോഭനാൾിലേ നീ ചിന്ത ചെയ്തീടുക
അംഗനയാകിയ നീനെ വന്നുള്ളിൽ
എന്നെന കൊണ്ടപോമേകനഹം പ്രിയേ!

പ്രലൃവക്കോമളമായ നീൻ ചേവടി
കല്ലിലും മുള്ളിലുമെങ്ങനെ ചേത്തിട്ടും?
അനന്പാനാദിയും ദുർഘ്ഗമല്ലേയോ?
സന്നതഗാത്രി! നീയെങ്ങനെ വാണിട്ടും?

എന്ന മാത്രവുമല്ല, ഈ തീത്തമ്യാത്രയിൽ ആവശ്യത്തീ ന വേണ്ടതായ സുവസാധനങ്ങൾ മാർഖങ്ങളിൽ ലഭി ക്കാൻ പ്രശ്നാസമാണ്. അവയെല്ലാം യടാലാഡം സ്വീകരിക്കേയാണല്ലാതെ മററാനിനും നിപുണത്തിയില്ല. ഞാനോ ചുത്തഷൻ. എനിക്ക് എവിടേയും പോകാം— എങ്ങനെയും കാലക്കേഷപം ചെയ്യാം. അതിനാൽ ഭവതി ഇപ്പകാരം ശാംപം തുടങ്ങാതെ ഖുവിട സുവമായി താമസിക്കണം. ഞാൻ ആറുമാസത്തിനകം തിരിയെ വന്ന് ഭവതിയെ കണ്ടുകൊള്ളാം.

സഭാരാമ: പ്രിയതമനെ വേർപ്പെട്ട ഹംസതുല്യയന്തരിൽ ശഹിക്കുന്നതിനേക്കാൾ പ്രിയതമനോട്ടുകൂടി പത്രഷമായ വെറും നിലത്തു കിടക്കുന്നതുമാത്രം എനിക്കു സുവമായിട്ടുള്ളത്. പ്രിയതമനോടു തുടക്കാതെ ഖുവിട ചതുര്വ്വിധവിഭവങ്ങളാട്ടുകൂടി ഭക്ഷണം കഴിക്കുന്നതിലും സുവം പ്രിയതമൻറെ ഉച്ചുപിശ്ചമായ വല്ല കാഡോ കിഴങ്ങോ ഭക്ഷിക്കുന്നതാണ്. എൻ്റെ അനഗ്രഹനം നിമിത്തം അവിടേന്തക്കു ധാതൊപപദ്ധവും ഉണ്ടാകയില്ല. അതിനാൽ എന്നുകൂടി കൊണ്ടുപോകുന്നതിന് അവിടെ കുപ തോന്നണം.

പുറ്റുംഗദൻ: ഭവതി എന്താണ് അനാഭിജ്ഞത്തെകളായ സ്നേഹലൈപ്പോലെ ഇതു ചാപല്യം തുടങ്ങുന്നതു്? ആറുമാസ തെരുവിരഹം എത്ര നിറ്റുംരമാണ്! അതിരെന സഹിക്കാൻ വേണ്ട ദയവും ഭവതിക്കില്ലേയോ?

സദാരാമഃ പ്രിയനായ ഭർത്താവേ! ഇങ്ങനെയുള്ള സന്ദി
ങ്ങളിൽ എനിക്കെ രഡ്യർപ്പം അധികമായി—പക്ഷേ,
അവിട്ടന്ന വിചാരിക്കുന്നതിലും അധികമായി—ഉണ്ട്
നു വിപ്രസിച്ചുകൊള്ളുന്നും. അതുകൊണ്ടുതന്നുയാ
ണ് ഞാൻ ഇങ്ങനെ നിശ്ചയിച്ചു പറയുന്നതു്. അ
വിചുതെ വിരഹം എനിക്കുന്നപോലെ എൻ്റെ വി
രഹം അവിട്ടേതുകൂം വളരെ ദൃഢുമായിരിക്കുമെന്നു്
എനിക്കു നല്ല വിശ്വാസമുണ്ടു്. എക്കിലും അവിട്ടനു്
ഇപ്പുകാരം ചാരവാൻ കാരണം ഈ ധാത്രയിൽ അശൈന
ശാഖനാടികളുടെ ദാർശന്യം നിമിത്തം എനിക്കുണ്ടാക്കാ
വുന്ന ദ്രശ്വത്തുകൾഒഴുള്ളു വിചാരമാണെന്നു് ഞാൻ
നല്ലവള്ളും അരിയുന്നു. എൻ്റെ വിവാഹം നിമിത്ത
മാണു് അവിട്ടനു് രാജ്യത്തെ ഉപേക്ഷിച്ചതു്. ഇപ്പോൾ
അവിട്ടനു് തീത്മയാത്രയുംഭിക്കുന്നതിനും കാര
ണം, ഞാൻതന്നെയാകുന്നു. ഈ സ്ഥിതിയിൽ അവിട്ട
തേതക്കുണ്ടാകുന്ന സുവദ്രഃവദുള്ള തുല്യമായി അന്തേ
വിക്രാംവള്ളും അവസരാചിതം ആവശ്യമുള്ളുന്ന
സകലതു് ഗുഷകളും ചെയ്യേണ്ടവള്ളും ആയ ഞാൻ
അവിട്ടെത്തെ വിട്ടു് ഈവിടെ സുവമായി പാക്കുകയെ
നോ? അതോരിക്കലും ഉണ്ടാക്കുന്നതല്ല. ദമയന്തിരയെ
നള്ളു വന്നത്തിൽ കൊണ്ടുപോയില്ലയോ? സീതയെ
ഉപേക്ഷിച്ചിട്ടിട്ടാണോ ശ്രീരാമൻ വന്നത്തിലേക്കു പോയ
തു്? കഴിയുന്നിടത്തോളം ഞാനം ഒരു ദമയന്തിരയോ
സീതയോ ആയിരിപ്പാൻ ശ്രമിക്കും. എന്തിന്യാിക്കം
പറയുന്നു? അവിട്ടനു് എന്ന പിരിഞ്ഞു പോകുന്നതാ
യാലും എൻ്റെ പ്രാണങ്ങൾ അവിട്ടെത്തെ പിരിയുന്ന
താല്പുന്ന ദയമായി വിപ്രസിച്ചുകൊള്ളുന്നും.

പുസ്തകം

(ഒഴുകം 8)

എന്നാലെന്നാമലാളേ! മതി മതി കദമ്പ
ഹന്ത! തീത്മാടനത്തീ-
നെന്നോടൊന്നിച്ചു പോന്നീടുക സുഫവീ!
എനിക്കായതാന്നമങ്ങു!
മുന്നു സീതാസമേതം വിപ്പിനമധിവസ?—
ചുള്ളി വിശ്രദ്ധകനാമൻ
തന്നാഭോജാതണ്ണന്നുചുരണ്ണമിഹ നൃ-
ക്കാത്തിയെത്തീത്തിട്ടിട്ടേ.

(മറയുന്ന)

മൂന്നാം അങ്കം

ഒന്നാം രംഗം

[മാധ്യാപ്തരി രാജധാനിയുടെ ഒരു മുൻകണ്ട്]

കാമപാലൻ എന്ന രാജാവും മന്ത്രിയും പ്രത്യക്ഷിപ്പിച്ചേണ്ടതാണ്.]

കാമപാലൻ: അഹാത്യാ! ഇന്ന തിലോത്തമയുടെ ഒരു ഗൃഹം വേണാമെന്നും നാം നിശ്ചയിച്ചിട്ടിട്ടുണ്ട്.

മന്ത്രി: തിലോത്തമയുടെ നടനവിഷയമായ ഒന്നും സ്ഥാപിക്കാറാണ്. അവരെപ്പോലെ സാമത്യമുള്ള നടക്കളും താൻ കണ്ടിട്ടില്ല.

കാമപാലൻ: സംശയമുണ്ടോ? അതുകൊണ്ടുതന്നും നാം അവരെ നിശ്ചയിച്ചു സഭയ്ക്കിലെ നടയായി നിയമിച്ചിരിക്കുന്നതും. റാഞ്ചർമീതവാദ്യന്തരം എവർഗ്ഗോൾ മനസ്സു ലഭിക്കുന്നില്ലയോ അവൻ വെറും മുഖനാശം നാലു നിശ്ചയം അഭിപ്രായം.

മന്ത്രി: “പത്രവും ശിൽഘവും ഹാനും പാട്ടിന് ഗ്രാമമറി തെതിച്ചും; അതിന്റെ ശന്യമില്ലാത്തുള്ളവൻ മനജഗർഭം” എന്നാണെല്ലോ അഭിജ്ഞത്വചനം.

കാമപാലൻ: പാട്ടനാതിനോ പാട്ട കേൾക്കുന്നാതിനോ രസമില്ലാത്ത പുതശ്ശൻ ദ്രോജ്ജനാരണ്യം തുടിച്ചി പരയാവുന്ന താണം. എന്നാൽ ഈന്തി താമസിക്കുന്നതുമനില്ല. ആരവിടെ?

(പ്രഭാതിച്ച ഭര്യനോട്)

തിലോത്തമയേയും പരിവാരങ്ങളേയും കൂടിച്ചുകൊണ്ടുവരും.

(എത്യും ചോയി.)

ഇന്ന് ഒരു വിരീഷ്മായ സദിൽ രൂതവും വേണാമെ
നാണാ വെച്ചിട്ടിള്ളത്.

മരുഃ എനിക്കെള്ളടി അതു കാണാൻ ഇടശായതിൽ സ
ന്തോഷമുണ്ട്.

(തിലോത്തമയും മുട്ടം പ്രവേശിച്ച രാജാവിനെ വനിക്കാം.)

കാമപാലൻ: തിലോത്തമേ! ഇന്നത്തെ സദില്ലിൽ നഞ്ചെ
മരുഃക്കു ഉള്ള കാർം ഓമ്മയുണ്ടായിരിക്കുമ്പോൾ. മ
നോഹരമായ ശാന്തം! സരസമായ രൂതം! ഇന്ത്രേ താൻ
പരയുന്നുള്ള.

തിലോത്തമ: കല്പനപോലെ.

(ഗിതം 21. തോടി-അപകം ‘രാജരാജത്യാഗരാജാ’ എന്ന മട്ട്.)

കാമപാലഭ്രമിപാല ഗോമഹാലക!

സീമവിഹൈനമാം ശ്രീമതിൽ തവ

പാദമേ ശതി

-കാമ

കാമന മനമതിലാമയമനപമ-

കളിതചിയാലതള്ളം

കോമളവിഗ്രഹ! ധമ്പതരാധാൻ!

നിമ്മലംഗംവസ്തേ!

താമരസേക്ഷണ പദയുഗചിന്തന-

സമുദ്ദിതമംഗലമഹിതമതേ!

സക്തണ പുതയനവിതരണവിശ്രൂത!

ജീവ ചീരം റൂപതേ! ജീവ ചീരം റൂപതേ!

ജീവ ചീരം റൂപതേ! ഭവി.

-കാമ

കാമപാലൻ: അമാത്യാ! ഈ പാടിനേപ്പറ്റാറി എങ്കി തോ
നാനു?

മരുഃ: ഇന്നേനെ കല്പിച്ച ചോദിക്കുന്നതു സകടമാണ്.

പണ്ണുസാരയുടെ രസം എന്തുണ്ടാനു പ്രത്യേകം പറ
വാനണ്ണോ?

കാമപാലൻ: ഈയിടെ നാം ഒരന്തുപ്രദേശത്തെ ഗാനമാ
ക്കീ എഴുതിച്ചിട്ടുണ്ട്. അതു് അമാത്യൻ കേട്ടിട്ടുണ്ണോ?
മത്രി: ഇല്ലാ, കേട്ടിട്ടില്ലാ.

കാമപാലൻ:എന്നാൽ അവരും കേൾക്കണംതാണ്. അതു്
ദ്രശ്യമാനസംഭാഗചിഹ്നങ്ങളും ഒരു നായികയോടു മമ്മ
ജനയാഡ സവി ഒരു താമരപ്പാഡ്യങ്ങൾ ഉദ്ദേശിച്ചു
ചോദിക്കുന്നതായിട്ടാകുന്ന. തിലോത്തമേ! ഇനി ആ
പത്രിനിയൈക്കരിച്ചുള്ള ഗാനമാക്ക.

തിലോത്തമേ:

(ഗിതം 22. സംസ്കൃത-അപകം ‘വല്ലു മൽ പുംപുണ്യ’ എന്ന മട്ട്)
എന്തിതിനു ഹേതുവെന്ന ചൊല്ലു സുന്നരീ!

ചാതമേറിട്ടുനു കരിംപായലാക്കവേ
ഹന്ത! പാരം ചിതറിയല്ലോ നാലുദിക്കിലും

-എന്തി

വണ്ണണിയും പൂംക്കാലാർ മൗലിമാലികേ!

വണ്ണണിയും ചിതറിയിന്തു കണ്ണിട്ടുന്നടോ!

-എന്തി

കള്ളച്ചിയോടിളക്കിട്ടുനു ചാതമതസ്യങ്ങൾ

കള്ളിവെടിഞ്ഞു ഹാ! മയണ്ണി മേവിട്ടുനാല്ലോ.

-എന്തി

വികസിതമായുള്ള നല്ലോരംബുജം തന്നിൽ

വിലസിട്ടു ജലകണ്ണങ്ങൾ വിത്രുമാധരേ!

-എന്തി

കോമളാഭകോലുമോമൽ കോരക്കുളിൽ

കാമിനി! കേൾ ചലനമിനും തീന്തില്ലല്ലോ.

-എന്തി

അംഗതാപം തീർത്തിട്ടുമീ പത്തിനായിക്കൽ
സുതനമണ്ണേ! വാനാന്തതാരെനോ? ശ്രദ്ധേ!

-എൻഡി

കാമപാലൻ: അഹാ! ഈ പാട്ടിന്റെ ചമല്ലാരം എത്ര
മനോഹരം!

മരും: സംശയമില്ല, ശബ്ദത്തിനും അത്മത്തിനും ഒരുപോ
ലെ ചമല്ലാരമുണ്ട്.

കാമപാലൻ: എന്നാൽ ഈനീ ഒരു രൂതമാക്കട്ട.
തിലോത്തമ:

(തീരം 23. യംഗുടി—എക്കതാളം)

കാ—മ—പാ—ലാ

കാ—മപാ—ല ഭ—മി—പാ—ലാ

കാ—മ—പാ—ല—ഭ—മി—പാ—ലാ

കാമ—പാല—ജയഭ്രമി—പാല!

സോമസ—മാനന—കാമിത—ദായക!

-കാമ

ക്രിണാ—ശരിണാ—തരിണാ—ഭരിണാ

-കാമ

പാവനരീല—പാലരലോല

പരഗണകാല—പുതുളണ്ണജാല!

-കാമ

കൈവരതമാദര—ദാവരസത്താട്ട

ഭവരവേവതമേ പ്രണിയുന്നൊത

-കാമ

അസമാ—നസമാ—ഹിതമാ—നസമാ—

നിനിമാ—മതിമാ—നദമാ ധവ സമ!

-കാമ

രണമതിലെതിരിട്ടുമരിക്കളെ ധമപുര—

മണവതിനതിബലംഘിതമയപ്പാത

-കാമ

കാമപാലൻ: അഹോ! ആശ്വാസ്യംതന്നെ. എന്നെന്നൊൻ
ഈവള്ളട

(ശ്രോകം 9.)

മേളമജ്ജുളവിലാസഗൈതവും
താളകോമളതയാൻ റത്തവും
ലാളനീയലഭളിതാഭയും നിന-
ചുാളമുള്ളിലുയത്താശ കൗതുകം.

തിലോത്തമേ! ഇന്നത്തെ റത്തം നടുക്ക വളരെ സ
ഭ്യാഷകരമായിരിക്കുന്നു. എന്നാൽ നിനക്കിപ്പോൾ
പ്രോക്കാം.

(തിലോത്തമയും തൃട്ടം പോയി.)

(ഭദ്രൻ പ്രവേശിക്കുന്നു.)

ഭദ്രൻ: തിതമനസ്തുകാണ്ട വിജയീഭവിച്ചാലും. ഒരാൾ
ങ്ങ വിശ്രേഷമായ വസ്തും വില്ലാനായി കൊണ്ടുവന്നി
രിക്കുന്നു.

കാമപാലൻ: എന്തു്! വിശ്രേഷവസ്തുമോ?

ഭദ്രൻ: അതെ. അടിയൻ അതുപോലെ ഒരു വസ്തും ഇതി
നു മുൻപിൽ കണ്ടിട്ടില്ല!

കാമപാലൻ: എന്നാൽ അഡാലേ തുടിച്ചുകൊണ്ടുവരു.

ഭദ്രൻ: അടിയൻ.

(പോയി പുജ്യാംഗദന്താട്ടളി പ്രവേശിച്ചിട്ട്)

ഇതാ! എഴുന്നള്ളിയിരിക്കുന്നു, അദ്ദേഹം ചെല്ലാം.

(പുജ്യാംഗദൻ രാജാവിനെ വന്നിക്കുന്നു.)

കാമപാലൻ: നിന്തു അനുരാഗാ?

പുജ്യാംഗദൻ: എന്നാൻ ഒരു വ്യാപാരിയാണ്. ഇതാ ഇന്നു
കൈലേസ് ഇവിടെ ആവശ്യമുണ്ടെങ്കിൽ എടുക്കാം.

(കൈലേസു കൊടുക്കുന്നു.)

കാമപാലൻ: (വാദ്യി നോക്കീട്ട്) ഇന്ന് ലേസിരെ മാതിരി
വളരെ മനോഹരമായിരിക്കുന്നു. അമാത്യൻ നോക്കു
തന്നെ.

മത്തി: (വാദി നോക്കീട്) വളരെ നല്ല മാതിരിയാണ്. ഇഴയുടെ മാർദ്ദവാം നിരത്തിന്റെ ദീര്ഘിയും വിനൃത നീയംതന്നെ.

കാമപാലൻ: കാണോ. (വീണ്ടും വാദി നോക്കീട്) ഈ ഏതു സുവസ്ത്രമായിരിക്കുന്നു! (സുക്ഷിച്ചുനോക്കീട്) ഇതിൽ ചില അക്ഷരങ്ങൾ വിചിത്രമായീ എടക്കപ്പീ ചീരിക്കുന്നവല്ലോ. ‘സദാരാമ’ എന്നാണ് ഈ അക്ഷരങ്ങൾ. ഈ വിശേഷമായ രേഖലേപ്പു നിന്നും എവിടെനിന്നു വരുത്തി? ഈ തിലകാണ്ഡന ഈ അക്ഷരങ്ങളുടെ അതം എത്തു?

പുജ്യാംഗദൻ: അതു എൻ്റെ ഭാഞ്ചയുടെ സ്വഷ്ടിയാണ്. അവളുടെ പേരാക്കുന്ന അതിൽ കാണാപ്പെടുന്നതു്.

കാമപാലൻ: ആ സ്നീ ഇപ്പോൾ എവിടെയിരിക്കുന്നു?

പുജ്യാംഗദൻ: ഈവിടെനിന്നു കരു വടക്കു് ഒരു സത്തിൽ താമസിക്കുന്നു. ഈ വസ്തും ഈവിടെ ആവശ്യമില്ലെങ്കിൽ എടുത്തുകൊണ്ട് വില തുറവി ഉംകൊള്ളാം.

കാമപാലൻ: അങ്ങനെന്തെന്നു. ഈ നാം എടുത്തിരിക്കുന്നു. ഈ തിന്റെ ശരീരായ വില വജനാവിൽ പോയി വാദിക്കൊള്ളാം. തുടെ തുളയുള്ളുനബാട്ടു്. എന്നാൽ പോലീസ്സാളുംാം.

(മരിയുന്ന)

രണ്ടാം റംഗം

[ഒരു സത്തം.

സദാരാമ ആസനസമയാധിരിക്കുന്നു.]

സദാരാമ:

(ഗൈതം 24. കാപി—ആദിതാളം ‘എല്ലറനാപേ’ മട്ട്)

കാതനിനിയുമയ്യോ ഹന വരായ്യുംാൽ

സ്പാന്തരുതകന്നതേ സാരസലോചന! —കാന്ത

മാനളിർമേനി ത്രിപ്പം കാന്തികലരന്നാൽ

പുതുകിൻ വില്പതിനാ—യേന്തിയഹോ! പോയ

—കാന്ത

വത്വതിനാളു നേരം ദൈക്കിയിതല്ലോ പാരം

സരസിജസായകനം പരിഭവമേകമൻ —കാന്ത

എകനായ് പെത്രവഴി പോകമവന വല്ല

ശോകവുമരിജ്ഞ—മേകിയിതോ? മമ —കാന്ത

നലമെഴും വസന്തതിന് വിലപരാത്തതിൽ വല്ല

വലജനവുമണ്ണത്തു കലച്ചവുണ്ടാക്കിയോ! —കാന്ത

അദ്ദേഹം ഈ വിഭന്നിനു പോയതു് ഈന്നരാവിലെയാണ്. എതായാലും അധികം താമസിക്കാതെ തിരിച്ചു വരുമെന്നു് എന്നോടു പരംതൃജ്ഞഭായിതനു. ഈപ്പോൾ മല്ലും പാരം കഴിഞ്ഞു നേരം വളരെ ആയിരിക്കുന്നു. ഈതേവരേയും വരാതിരിക്കുന്നതു് എന്തോ മതിയായ കാരണം ഉള്ളതുകാണുതനു ആയിരിക്കുണ്ടോ. എന്തെങ്കിലും തെത്വവിൽ ഈഞ്ചി നോക്കുതനു. (നടന്ന നോക്കിട്ടു്) ഈതാ ഒരു മേനാവു് ഈഞ്ചോട്ടുതനു വരുമണ്ണു്. ഈതിനകത്തു് ആരായിരിക്കാം? ആരോ വഴി ധാതുക്കാർ ഈ സത്രണ്ടിലേക്കു വരികയായിരിക്കുണ്ടോ.

എതാശാലും ക്രൈസ്തവി ക്ഷമിക്കുന്നതെന്ന്. ജീവിച്ചേരുന്ന്
എൻ്റെ പ്രിയതമനെ അപത്തുകൾ ഒന്നും വരാതെ
രക്ഷിക്കുന്നു. (വീണ്ടൊരുസന്ദേശാട്ടത്തി ഇരിക്കുന്നു.)
(തിരോത്തു പ്രവർഗ്ഗിക്കുന്നു.)

തിലോത്തമ:

(ഗീതം 25. കാപി—ശ്രദ്ധിതാളം ‘ശക്രജിനേരം’ മട്ട്)

മംഗലശേഖരേ മംഗലമേ ശ്രീ—

രംഗതനോ! സദാരാമേ! മത്സവി! —മംഗല

ബാലേ! ലോലേക്ഷണമാർമ്മലേ!

നീലകോമള—ചീകരാദേ! ഗ്രണ—

ജാലവിലസിതേ! സുവമോട്ട ബഹു—

കാലമദ്യേ ഭവി വാണാലും തവ— —മംഗല

സദാരാമ: ഭവതി ആരാണ്? എവിടെനിന്ന് വരുന്നു?

തിലോത്തമ: ഞാൻ മാഡാപുരി മഹാരാജസദസ്ഥിലുള്ള

തിലോത്തമ എന്ന പേരായ ഒരു നടിയാണ്, അവിടെ
നിന്നുതന്നെന്നാണ് വരുന്നതു്.

സദാരാമ: ഭവതിയുടെ ആഗമനവും ഈ മംഗളാംശംസയും

എനിക്കെ വളരെ സന്തോഷത്തെ ജനിപ്പിച്ചിരിക്കുന്നു.

ഈഞ്ഞാട്ട പുരപ്പടാൻ കാരണം?

തിലോത്തമ: നിങ്ങളുടെ പ്രിയതമനായ പുഷ്പാംഗദാന്തം
ഒരു വിശ്വേഷമായ കൈലേണ്ണ വില്ലുന്നതിനായി മായാ
പുരത്തിൽ വരികയും, അവിടെത്തെ മഹാരാജാവു
തിരുമന്നാഡുകൊണ്ട് അദ്ദേഹത്തെ വളരെ സന്തോഷ
തേംാട്ടുടെ സിംഗരിച്ചു് അവിടെ പ്രത്യേകം ഒരു ഭവ
നത്തിൽ താമസിപ്പിക്കുയും ചെയ്തിരിക്കുന്നു.

സദാരാമ: മഹാരാജാവിന്റെ കത്തണ പ്രശംസിക്കാത്തുകൂ
ആത്തെന്ന്, കൈലേണ്ണ് അവിടുന്ന രാഞ്ഞിയോ?

തിലോത്തമഃ അതേ. അവിട്ടന് അതിരൻറെ വില കൊട്ട പ്രിച്ചു. എന്നക്കാത്തമല്ലോ, നിങ്ങളുടെ പ്രിയതമനിൽ അവിട്ടനേതക്കു് വളരെ വാസല്യം തോന്നകയും ചെയ്തിരിക്കുന്നു. നിങ്ങളെ ഭർത്തസഹിപ്പതിൽ കൊണ്ടുചെല്ലു നാതിലേഖായി മഹാരാജാവു തിതമന്റ്കും ആജ്ഞയും തോന്നു വന്നതാണ്. അടയാളത്തിനായി ഇതാം ആ കൈലേഖുതനു തന്നയച്ചിരിക്കുന്നു. പോകുന്നതിനു മെന്നാവും ഉണ്ട്.

സഭാരാമഃ (ലേസു വാദ്യാ നോക്കീടു്) അവിട്ടനേതക്കു തെങ്ങളുടെമേൽ ഈ ഒരു ദശ തോന്നാൻ കാരണം തന്നെങ്ങളുടെ ഭാഗ്യവിശ്രഷ്ടതനും. ഇങ്ങോടു പോന്ന സമയം ഭവ തിഡ്യാട്ട പ്രിയതമൻ വല്ലതും പാഠത്തിട്ടുണ്ടോ?

തിലോത്തമഃ ഉണ്ട്. “ക്രൗണാർ ഇം രാജധാനിയിൽ വസിക്കുന്നുമെന്നു് തോന്ന തീർച്ചുഖാക്കിയിരിക്കുന്നു. തോന്നതനു ഫോഡി എൻറെ ദയിതയെ കൂട്ടി കൈകാണ്ടുപോരാമെന്നു് അറിയിച്ചതിൽ ‘നിങ്ങൾ ആയാസപ്പെടുംനുമന്നാലില്ല. തിലോത്തമ പോയി കൂട്ടി കൈകാണ്ടുവത്തമല്ലോ’ എന്നു് മഹാരാജാവു് എന്നോടു കല്പിച്ചിരിക്കുന്നു. അതിനാൽ ഈ വിവരം ധരിപ്പിച്ചു സഭാരാമയെ കൂട്ടിക്കൊണ്ടുവരുന്നും” എന്നാണു തോന്ന പോന്ന സമയം അദ്ദേഹം എന്നോടു പറഞ്ഞതു്.

സഭാരാമഃ തീത്മാടനം ചെയ്യവാനായി ഏറ്റവും അദ്ദേഹത്തിനു് ഇങ്ങനെ ഇടയിൽ താമസിക്കുന്നുമെന്നു തോന്നാൻ കാരണമെന്തു്? അമ്പവാ അങ്ങനെ സംശയിക്കാനില്ല. ലോകത്തിൽ സജ്ജനസംസ്ക്രാന്തകാർക്കായും കാമ്യമായിട്ടുള്ളതു മരാരാനാമില്ലല്ലോ. എൻറെ പ്രിയതമൻ മഹാരാജാവിരിക്കുന്ന ഗ്രണ്ടേറണിയാൽ ആകും ഷ്ടാഫിരിക്കുന്നും,

തിലോത്തമഃ സംശയമുണ്ടോ? എതാനം ചീല സംഭാഷി
ണ്ണങ്ങൾക്കുള്ളിൽത്തന്നെന്ന അവർ പരസ്യരം പ്രേമാകല
കാരായിത്തീൻ. എന്നാൽ ഈനീ സമയം മുമാ കുള
യാതെ നാം ഒറപ്പേടുകയെല്ലായോ?

സഭാരാമഃ അതെ; ഇപ്പറമ്പൻ രക്ഷിക്കുന്നു.

(ഒഴുവേതം മേനാവിൽ കയറി പോകുന്ന.)

മുന്നാം റംഗം

[മാധ്യാപുരി രാജധാനി.

കാമപാലൻ ലാഞ്ചിക്കാണ്ട് നില്പുനാ.]

കാമപാലൻ: ആ കൈലേസിൻറെ സൗഖ്യവം ആലോച്ചി
ചൂതിൽ അതിനെ സ്വീജിച്ചു യുവതി അതിസമത്വയാ
യിരിക്കുന്നും എന്നുള്ളതിൽ തക്കമീല്പ്. അതുമാത്രം
സാമത്യമുള്ള അവർക്ക് അസാധാരണമായ അംഗ
ലാവണ്യവും അവഗ്രഹം ഉണ്ടായിരിക്കുന്നും. “യത്രാക്കു
തിന്നുത്തു മുണ്ടാം” എന്നണംബോ. എൻ്റെ മനസ്സ്
അവരെ കാണുന്നുള്ള അത്യുർക്കണ്ണുനിമിത്തം ചപല
മായിരിക്കുന്നു. തിലോത്തമ വരാൻ ഈനീയും സമയമാ
യില്ലയോ?

(ഭ്രംഗം പ്രവേശിക്കുന്ന.)

ഭ്രംഗൻ: ഒരു മേനാവിൽ കയറി തിലോത്തമയും വേറെ
ഒരു സീഫും വെള്ളിക്കു വന്നിരിക്കുന്നു.

കാമപാലൻ: വേഗം അവരുടെ കൂട്ടിക്കാണ്ടുവരു.

(ഭ്രംഗൻ പായ1.)

(തിലോത്തമയും സഭാരാമയും പ്രവേശിക്കുന്ന.)

തിലോത്തമഃ (സഭാരാമയോട് അപവായ്യ്) ഈ രാജധാനി
നിയിൽ വന്ന സ്ഥിതിക്ക് ദന്ധാമതായി മഹാരാജാവു

തിരുമന്ത്രിലെ കണ്ണ് വന്നിക്കേണ്ടതു് അത്യാവദ്യോമാണ്ണോ. ഈ! എഴുന്നാളും തിരികെന്ന. ചെന്ന കണ്ണ് വിവരങ്ങൾ ഉണ്ടായിട്ടുതിന്റെ ശേഷം ഭര്ത്രസമീപത്തിലേങ്ക പോകാാ. എന്നാൽ വന്നുനും. (പോയി.)

(സഭാരാമ സവിനയം വന്നിച്ചു നിൽക്കുന്ന.)

കാമപാലൻ: (സഭാരാമമന്മായ കണ്ണിട്ടു് ആത്മഗതം)

(നീതം 26. മോഹനം—ആദിതാളം)

അതിമധ്യരാകൃതിയാളാമിവരൈപ്പോൽ
ആരോധം കണ്ണിലെ ഞാൻ.

വിധിമതമോത്തു പാരം വിന്ധ്യം വള്ളുന്ന,
വിനയപ്രഭാവരമ്യവിശദപ്രഭ വിളഞ്ഞും —അതി

ആരിവൻ മജ്ജിച്ചസാരമോ!

നാരികർക്കാകാര നവഹരാരമോ!

ശ്രീരതിയുടെയുവതാരമോ!

ഭരിസുകൂത്തഫലാഘൂരമോ!

പൊൻകുടുക്കമതികൾ വിശകമ—

ഹംകൃതിതൻ കടയും കളയും ആന—

ക്ഷാക്ഷമപക്ഷസുസംഖലിതം കുള്ളർ—

കൊക്കകൾ കാണ്കിൽ മദം കുലങ്ങം കില്ല

ചാത മത്തമതംഗജമാനമോ—

ഭാതമതലിയന്നാട്ടുമതിതച്ചി

ചേതുതമമായ് വിലസുന്നനാര

നാരിയിത്തരമില്ല ദയം ഭവി.

—അതി

(പ്രകാശം) ഭദ്രേ! ഭവതിക്കെ സ്വാഗതം. വഴിയിൽ സുവശ്യോടൊന്നാം ഉണ്ടായിതന്നില്ലെന്നോ?

സഭാരാമ: അവിടുണ്ടെന്ന കൂപയാൽ സുവമായിത്തന്നു വന്നതുണ്ടി.

കാമപാലൻ: ആ സത്രത്തിൽ ഭവതി തനിച്ചാണോ താമ സിച്ചിത്താതു്?

സദാരാമ: തനിച്ചതനെ. വഴിയാത്രക്കാരായ സുക്കളം പുത്രപ്പരാതം അട്ടത്തുള്ള മറികളിൽ ധാരാളം ഉണ്ടായിരുന്നു.

കാമപാലൻ: എങ്കിലും ഭവതിയെ തനിച്ചു് അവിടെ വിട്ടുവച്ചു ദ്രോഹാൻ പ്രിയതമന ദൈയത്വം ഉണ്ടായതി കൈകരിച്ചു താൻ ആത്മായുമ്പുട്ടുനു.

സദാരാമ: ആപത്തിൽ അപുകാരമുള്ള ദൈയത്വമണ്ഡാകാ തിരിക്കാൻ നിവൃത്തിയില്ലല്ലോ.

കാമപാലൻ: ഈ മനോഹരമായ നവജീവനകാലത്തിൽ ഭവതിക്കു് ഈപ്പുകാരം ദേശഭൂമണം ചെയ്യാൻ ഒരു യായതിൽ എന്നിക്കു വളരെ അനുകൂല തോന്നുനു.

സദാരാമ: ദീനക്കാരിൽ ദയതോന്മാനതു് മഹാത്മാക്കളുടെ സ്വപ്നാവധാരണല്ലോ.

കാമപാലൻ: നിങ്ങൾ മുന്നേനെ തനിച്ചു് പൂരപ്പെടാൻ കാരണം തിര മനസ്സിലെ ശ്രദ്ധയു് അർഹമല്ലാത്ത ഒരു ഗ്രഹമുഖിയും മാണസമാരും അറിയിക്കുന്നതിനെ ക്ഷമിക്കണം.

കാമപാലൻ: നിങ്ങളുടെ സ്വപ്നേശം ഏതാണോ്?
സദാരാമ: അവാനിരാജ്യമാണോ്.

കാമപാലൻ: നിങ്ങൾ എത്ര കാലങ്ങാണോ് ഈ യാത്ര നിശ്ചയിച്ചിരിക്കുന്നതു്?

സദാരാമ: അതു തീർച്ചയാക്കീട്ടില്ല.

കാമപാലൻ: അല്ലേം സുശീലേ!

(നീതം 27. പരമ്പര—അദിതാളം ‘പാത്മസൂത്രാധാരവു’ മട്ട്.)

സീമയക്കനാൽ കോമലിമാവെഴുമീ—

യുടലിങ്ങനെ നീ
ആമയഭാജനമാക്കവത്തെനിന? സോഫസമാനമുഖി!
മാനസേ പാർക്ക്—നീ—മാനിനീമുലേ!

സദാരാമ:

മുർഖഭഗ്നനിയി വല്ലഭനരികേ വാണീച്ചം

പൊഴതിൽ

നല്ലാർജ്ജനമതിനല്ലെന്നേം സംഗതി സാരമതേ!
മാനസേ പാർക്ക്—നീ മാന്യരിൽ മുലേ!

കാമപാലൻ:

ഒന്നിനരുമാൽ കറവിനിയര നഹി കേളുന്നതസ്വബ—
മൊട്ട തേ
മനവനായിട്ടുമെന്നട പൂരിയിതിൽ മേവീടാമല്ലോ
—മാന

സദാരാമ:

എന്നെന്നെഞ്ഞനട വല്ലഭനട മതമെന്നറിയാ—

തിരു ഞാൻ

ഇന്നിതിനാതരമുരുചയ്യുന്നതു സംഗതമായു

വരമോ? —മാന

കാമപാലൻ: പ്രിയതമൻ അതെല്ലാം മുൻപേതന്നു സഹ
തീച്ചു കഴിഞ്ഞിരിക്കണ. ഭവതിക്കു പ്രിയതമനെ കാ
ണ്ണാൻ ബലപ്പൂഢണായിരിക്കാം. ഞാൻ ഭവതിയെ
ആക്രമിപ്പിക്കുന്നില്ല.

സദാരാമ: ഇവിടെ വിവരം എല്ലാം ഉണ്ടാക്കിയുതിശ്ശേരി
ശ്രേഷ്ഠം പ്രിയതമനെ കണ്ണാൻ മതിച്ചാക്കാം.

കാമപാലൻ: എന്നാൽ എന്നിക്കു ഭവതിയോട് കരേള്ളടി

പറവാനണ്ട്. ഭവതിയുടെ വിവാഹം കഴിഞ്ഞീട്ട് എത്രകാലമായി?

സദാരാമഃ മുന്നനാലുമാസം കഴിഞ്ഞതു.

കാമപാലൻ: ഏന്നാൽ ഭവതി ഇപ്പോഴും നവോധ്യാണ ല്ലോ. ഇരിക്കേണ്ട. ഭവതി സംസ്ക്രതം വായിച്ചിട്ടിട്ടണോ?

സദാരാമഃ കരേ വായിച്ചിട്ടിട്ടണ്ട്.

കാമപാലൻ: ‘ദ്രോകാഖ്ലേഷ പ്രവക്ഷ്യാമി’ എന്ന ദ്രോകം കേട്ടിട്ടണോ?

സദാരാമഃ “ദ്രോകാഖ്ലേഷ പ്രവക്ഷ്യാമി യുദ്ധത്തം ഗ്രന്ഥ കോടിഭിഃ പരോപകാരഃ പുണ്യായ പാപായ പര പീഡനം” എന്നുള്ളതല്ലയോ?

കാമപാലൻ: (സാത്വത്യം) അതേ. അതിന്റെ അത്മംകൂടി കേട്ടാൽ കൊള്ളാം.

സദാരാമഃ പരോപകാരം ചെയ്യുന്നതു പുണ്യരൂം പരോ പദ്ധതം ചെയ്യുന്നതു പാപരൂം ആകന്ന എന്നുള്ളതത്രേ ലോകത്തിൽ മഹാനാർ നിന്മിച്ചിട്ടിള്ളു സകല ഗ്രന്ഥ ഒങ്ങളേയും സാരസവ്യസ്പാ. ഇങ്ങനൊച്ചാണ് അതിന്റെ സാരം ഞാൻ ധരിച്ചിട്ടിള്ളതു.

കാമപാലൻ: സപ്താംഗം സ്വയമേവ കമനീയമാക്കന്നു. അതി നു പിന്ന പരിമളംകൂടി ഉണ്ടായാൽ ആ കമനീയ തയ്യപ്പറി ഏന്താണ പറവാനുള്ളതു്! അതുപോലെ അതിനുന്നരിഥായ ഭവതിയിൽ ഇം വൈദുഷ്യംകൂടി ഉണ്ടായിരിക്കുന്നതിൽ എനിക്കുള്ള ആളുറ്റാട്ടം അപരി മിതമായിരിക്കുന്നു. ഞാൻ വളരെ സ്കീകരിക്കു കണ്ടിട്ടാണ്. ഏന്നാൽ ഭവതിയെപ്പോലെ ഇതു ശാഖിര മനോ ഹരമായ ലാഖണ്യവിലാസം ഇതേവരെ മഹാരില്ലോ കണ്ടിട്ടില്ല. ഭവതി കേവലം പൂർണ്ണാംഗദമന്നേപ്പോലെ

യുള്ള ഒരു ഭന്താവോടുകൂടി ഇങ്ങനെ അലങ്കരിച്ചു നടക്കാതെ ഒരു മഹാരാജാവിന്റെ പട്ടമഹിഷിയായിരിക്കുന്നതിനു തന്നെതായ സകല ഹോഗ്യതകളും ഉള്ള ഒരു വസിതാരതമാക്കുന്നു; സംശയമില്ല. “രത്നഹാരീതു പാതമിവഃ” എന്ന വാക്യം ഈ സന്ദർഭത്തിൽ എന്റെ മനസ്സിൽ—

സദാരാമ: അയ്യോ മഹാരാജാവേ! അവിട്ടെന്തു മുഖത്തിൽ നിന്നും പുറപ്പെടാൻ തുടങ്ങുന്ന വാക്കുകളെ അവിട്ടുനോ ഉപസംഹരിക്കണമെ! എനിക്ക് അവ കേൾക്കാൻ പാടില്ല.

കാമപാലൻ: എന്തു്? ‘രത്നഹാരീതു പാതമിവഃ’ എന്ന നീതിവാക്യം ഭവതിക്കു കേൾക്കാൻ പാടില്ലയോ? ലോകംതാലുള്ള വസ്തുക്കളും വച്ചു് അത്യുംകൂണ്ടുണ്ടു് ഓഡായവെങ്കിലും രാജാവാണുന്നോ അഭിജ്ഞത്തോരു പരിഞ്ഞിട്ടുള്ളതു് ഭവതിക്കു സമ്മതമല്ലയോ?

സദാരാമ: ആ നീതിവാക്യങ്ങളുടെ തുട്ടത്തിൽ “പരഭാരാംശു മാതൃവൽ” എന്നോ ഒന്നുള്ളതുകൂടി അവിടെ ഓക്കുന്നംബോ?

കാമപാലൻ: ആക്കട്ട. സകല ഗ്രന്ഥസാരസവുംസപമായ ആ ദ്രോക്കത്തിലെ “പാപായ പരപീഡനം” എന്നുള്ള ആശം ശരിയാണെന്നു ഭവതി സമ്മതിക്കുന്നബോ?

സദാരാമ: സാശയമില്ല. പരപീഡനം പാപംതനെ യാണോ.

കാമപാലൻ: എന്നാൽ ഭവതി ഇപ്പോൾ ആ പാപക്കും ചൊല്ലുന്നവല്ലോ.

സദാരാമ: അയ്യോ! സപാമിൻ! സാമുപിയായ തോൻ

ഇപ്പോൾ എന്തു പരപ്പീധനമാണോ ചെയ്യുന്നതനുറവിയു
നില്ല.

കാമപാലൻ: എന്നാൽ ഞാൻ പറയാം കേട്ടാലും..

(തീരം 28. അനന്തരാവീ—ചാലു്)

ബാലികമാർമ്മാലികഡാം നീലവേണി! തവ കാൻറി
മാലധികമേകിട്ടേപോളിങ്ങനേ—എന്നോ—
ടാലപ്പിഡ നോഗ്രമാവത്തേനേ?

സദാരാമ:

ഭൂമിപാലമണിശാകം കാമപാല! ഭവാനേവം
കാമലോലാശയനാക നീതിയോ? അനൃ—
കാമിനീസംഗമം തവ രീതിയോ?

കാമപാലൻ:

നാമിവണ്ണമിതിനുമുമ്പാരാട്ടം ചൊല്ലിയില്ലന്തു—
കാമിനിയിലാരാജേതുഹില്ല മേ നീതി—
സീമ ലംഘിച്ചതുമില്ല തദ്ദേശമേ.

സദാരാമ:

പിണ്ണായന്താശാനനാടേവമിന്തൻചെരുവതു
ചൊല്ല
മനവാ! തേ ധന്തനിഷ്ടയില്ലയോ? ലോക—
രാന്നപോലെ തവ പുതുരല്ലയോ?

കാമപാലൻ:

ഉർജ്ജി മുൻപായിട്ടുന്ന സപ്രവൃഥിസബ്രഹ്മതിനം
ഗർജ്ജഹാനിയുള്ളവാക്കം മാധ്യരി—മുന്ന—
മുത്തിയിൽ ഞാൻ കണ്ണതില്ലീ മാതിരി
ഇണ്ണനെയുള്ളൂട്ടു കാൻറി തിന്തിന ഏമേനി
കണ്ണാൻ
എന്നുന്നു ശാന്തികാരത മേരിട്ടാ? താംലു—
യെങ്ങുനെന്നുനിന്നിതിനു ഞാൻ രക്ഷവിട്ടാ?

സദാരാമ:

(തീരു 29. തത്ത്വാക്ഷ്—ആചക്കം ‘പാശങ്ങൾ പയമാക്കത്തേയാ’
എന്ന മട്ട്)

ചൊല്ലാൻറാത ഭ്രഹ്മാലകമണ്ഡലേ ഇത്തമാത്രം
ചൊല്ലായ്വതിനിവിടെ കുപയയുള്ളവാക്കണമുള്ളിൽ
ങ്ങ കാാഞ്ചനാടാത കാമിനി മതവീംവയവളിൽ
പശ്ചാപ്പംഷാകമേ കൊതി പെങ്കന്നാതു ശരിയോ?
അതിലും നരപാഠിയാഖിട്ടമവിഭേക്കിൽ തെല്ലും
ഹിതമല്ലിഹ കത്തീടുക മുരിതം ബഹുമുരിതം.
ജനപാലകനാകം തവ മനമീപിയമായാൽ
ജനസംഹതിയുടെ സംഗതി പുനരൈതു? മഹാത്മൻ!

കാമപാലൻ:

(തീരു 30. ബ്യാഗ്—എക്കതാളം ‘വന്തനം തന്തനൻ’
എന്ന മട്ട്)

ഹാം സുന്ദരി! എവമെന്തു ചൊല്ലുവാൻ?
ബന്ധുരാംഗി ഭവതി എന്റെ കാന്തയായിഹാന്തികേ
മേ—വു—നാ—കിൽ
എന്തഹോ എന്തഹോ എന്തഹോ മുരിതം? മുണ്ടേ!
—വന്തന

അനാധീഡനം പാപ—മെന്ന നിശ്ചിയം
ഖുന്നിതികലാക്ക പീഡ വന്നിട്ടനിതെന്ന നീ—
ഹോ—ത്താൽ—മാ—തു—
പോതമേ—പോരമേ—പോതമേ ധരണീരമേ!

—വന്തന

സദാരാമ: മഹാരാജാവേ! അവിടേതെ അടുക്കൽനിന്നാം
ഈപ്രകാരമുള്ള സംഭാഷണത്തെ താൻ ഒട്ടംതന്നെ
പ്രതീക്ഷിച്ചിട്ടിരന്നില്ല. സാദ്ധപിയായ ഒരു സ്ഥിയോടു
ഇരുദുനെ പരയുണ്ടു് അവിടേതെങ്കു് ഉച്ചിതമോ?

കാമപാലൻ:

(തീതം 31. കാവടിച്ചിറ്റു്—അപകം. ‘എന്തെന്ന നാൻ
പെറ്റ മെങ്ക്’ എന്ന മട്ട്)

നല്ലാർജനമണിമാലേ! ശ്രദ്ധയോലേ! സുകപോലേ!

എവം

ചൊല്ലുത്തെ! ഗ്രന്ഥലോലേ!

സദാരാമ:

അല്ലയോ ഭ്രഹ്മതിധീര! രിപ്പുശ്വലാര! ഗ്രന്ഥസാര!!
യില്ലയോ തേ എദി? വീര! [ഭയ-

കാമപാലൻ:

മതി മതി ഭംഗിയരപ്പുള്ള മതിമുഖി! മഹമന്ത്രേ
മതിയിൽ കൃപാലേശമില്ലോ—തിഹവല്ലോ—തെ-
നോക്കൊല്ലോ—
നന്നയുന്നതിൽ പൊള്ളിയല്ലോ—

സദാരാമ:

ദ്രുതിത്താന്തിന വഴിയത്തും സ്വർന്നെന്നത്തരസാ വെൽ-
വാൻ
കരളിൽ തവ ദൈയത്തുമുണ്ടോ? കരവല്ലേയിരു?
ചൊല്ലേറിന-
വീര! ഭവാൻ റപനല്ലോ?

കാമപാലൻ:

വജ്രായുധം നിജ പാണി—തന്നിൽ വാണി—ചു-
മിന്താണി—
വരൻ—വാർമ്മകിൽ മഞ്ഞളവേണി!
പക്ഷജബാണൻ തന്നുട ധൃഷ്ണങ്ങയറ്റ മയ്യും—
പ്ലാരാതംമല്യതൻ ചാരേ—ചെറിംഭാരേ! മനതാ-
സകടം തീർത്തിലേ നേരേ? [രേ—റിയ

സഭാരാമ:

അരുമണാ! ഭവാൻ ചൊന്താ—മൊഴി നന്നാ—യതി—
ലോ—
നാ—ഞക—താരിൽ നിന്നേങ്കതിനാം—
അണ്ടർക്ക്‌ലേഡേ പിനീച്ചണായുള്ളാത വലുതാ—
മിണ്ടലശേഷപുമിന—ചചാർവതിന— പണി—
യെന്ന—

ഭവാ—നണ്ണോ ബത! കയറുന്ന?

കാമപാലൻ: അല്ല! ഭവതി ഇതു വിചാരഹീനയാണോ?
കേവലം ഒരു സാധാരണപുതശൻറ ഭത്രുപത്തിൽ
ഉള്ള പ്രതിപത്തിയാൽ ഭവതി എത്രയോ ശ്രേഷ്ഠമായ
ഹൃദപത്രത്തുണ്ടാണ് തിരസ്കരിക്കാനാതെന്നറിയു
നണ്ണോ?

സഭാരാമ: ഇല്ല—മഹാപ്രഭോ! ഇല്ല. ഏനിക്കതിനെനക്കരി
ചുറിവില്ല. അറിവാൻ ആഗ്രഹിക്കും ഇല്ല. ഇതു വിചാ
രഹീനയായ സ്ഥീയെ അവിടുന്ന് ഏതിനാണ് കാമി
ക്കുന്നത്?

കാമപാലൻ: ഈ മായാപുരിരാജ്യത്തിൻറെ ചക്രവർത്തി
യായ ഞാൻ എൻറെ രാജകീയമായ കിരീടത്തെ ഭവ
തിയുടെ പാദാരവിന്നെല്ലിൽ സഫർപ്പണം ചെയ്യുന്നു.
ഭവതി എൻറെ പട്ടമഹിഷിയായിരിക്കും. ഭവതിയുടെ
പുത്രനാണ് ഈ രാജ്യത്തിൻറെ ഭാവിയായ ചക്രവർത്തി.
ഭവതിയുടെ ആജ്ഞയെ ഈ രാജ്യത്തിലെ നിയമ
മായിരിക്കും. ഭവതിമുൻ മുന്നുംശിഖനാതിനാം ഈവി
ടെ അനവധി ജനങ്ങൾ സന്നദ്ധരായിരിക്കും. ഭവതി
യെ എൻറെ പ്രജകളും ഉദ്ദോഗസ്ഥരായാൽ ചക്രവർത്തി
നായിരിക്കും വിചാരിക്കും ബുദ്ധമാനിക്കും ചെ
യ്യും. ഭവതിക്കത്താനു എൻറെ സകല സംഗ്രഹിക്കും

സ്വന്തമായിരിക്കാം. ഒരു സ്കീമ് ഇതിനോക്കാൻ സ്വീകരിക്കാനീയതരമായ ഐപ്പറ്റും മരാറ്റനാണ്? ഇതിനെ ഭവതി കേവലം ഒരാളിലൂള്ള അസ്യപ്രതിപത്തിയാൽ നിരസിക്കുമ്പോൾ അതിൽപ്പുരം അത്ഭുതം മറ്റാനും ഇല്ല.

(ഗീതം 32. കാമോദരി—ആപകം ‘അനാമേ നാന്’ എന്ന മട്ട്)

ഇല്ലയോ മതി തെല്ലുമേ തവ?

ചൊല്ലയോ ഹേ കല്പാണീ! കളവാണീ!

മതിയില്ലയോ?

അതിസാഹസമില്ല ചൊൽവാൻ

ചീനതന്മതിലെന്നയി തവ

ഹന്ത ഹന്ത ബന്ധത്രയുബി!

-ഇല്ലയോ

സദാരാമ:

അതിസാഹസമഗ്രയിതിൽ

നല്ലതു മമ ചൊല്ലത്തിൽ

നല്ലതല്ല ചൊല്ലിന ഭയ-

മില്ല മേ മതി തെല്ലുമേ, നഹി

കില്ല മേഡിനൈപാലാമലശാലാ! മതിചില്ല മേ

കാമപാലൻ:

ധനമേ ഭവി നിയതം സന്ത-

ഹലവും വരകലവും നിജ-

ബലവുമരിയ നലവുമറിക.

-ഇല്ലയോ

സദാരാമ:

മമ വല്ലഭനഗ്രേ മമ

മനവും പരധനവും നീല-

അനവുമുരാ ജന്മാമനിശ

-മില്ലമേ

ആര്യതിനാൽ അവിടുതെ മഹിഷീപദത്തെ ഞാൻ
ലേണ്ടപോലും ആഗ്രഹിക്കണില്ല. എന്നമാതൃഭൂമല്ലോ—
കാമപാലൻ: വരട്ട്. അതുവേഗം കാഞ്ചം തീർത്തുയാക്കി
ക്കളുള്ളതു്. നല്ലവള്ളും ആലോച്ചിച്ചു സംസാരിച്ചാൽ
മഴിഞ്ഞാകം. പുരാതനാചാരങ്ങളിലുള്ള ദുഡവിന്റു
സം, കഷ്ണം! ഇന്നേങ്ങളെ എത്തുമാതും അധ്യാഗതിയെ
പ്രാപിച്ചിക്കണ!

സദാരാമ: മഹാരാജാവേ! ഞാൻ നല്ലവള്ളും ആലോച്ചി
ച്ചുതെന്നുണ്ടോ സംസാരിക്കുന്നതു്. ഏറ്റവിക്ക ചാ
പല്ലം ഒരുംതന്നു ഇല്ല. എന്നിനായികും പറയുന്നോ?
ഞാൻ ഒരിക്കലും അവിടുതെ മഹിഷിയായിരിക്കുണ്ടി
ല്ല നിശ്ചയം. അവിടുന്ന കാമപാപല്ലം നിമിത്തം
ബന്ധുക്കൾക്കും മുൻ നീചമായ ആഗ്രഹത്തെ മനസ്സിൽ
നിന്നും തള്ളിക്കൊള്ളണം.

കാമപാലൻ:

(തൃഥം 33. ഖ്യാത—ആദിത്യാദ്യം. ‘ഹാ ഹാ ഇവശ്വരാ’മട്ട്)
ഹാ! ഹാ! തവ വാക്കും അതിനേലാരം ഗതസാരം ബത.

സദാരാമ:

ഹീഹീ! ഉരിതാശാഭരമിനിയും മുതിരുന്നോ എഡി?

കാമപാലൻ:

യണ്ണു! ദീനരിൽ കൂപ്പെണ്ണുണ്ടുമേ.

സദാരാമ:

എന്നാലുണ്ടിലിവിയും തോന്തനുമോ തവ?

കാമപാലൻ:

എന്നാണ്നേനു?

സദാരാമ:

ദീന—ഞാൻതാനല്ലോ?

കാമപാലൻ:

മീനക്കേതനബാണാമേറരതിദീനിനായതു ഞാനഭ്ല്ലാ
സഭാരാമ:

ദീനത്തിൽ ഹീനതാന്തിമാനാവെഭവച്ചാനിഡാ
കാമപാലൻ:

പ്രാണഭിതിയിൽ മാനമെന്തയി?

സഭാരാമ:

മാനമേ ധനം പ്രാണികൾക്കുള്ള

കാമപാലൻ:

വന്നനം തവ—

സഭാരാമ:

നിന്നനം തവ—

കാമപാലൻ:

നന്ദനം മമ—

സഭാരാമ:

ചോന്നതു മതി.

കാമപാലൻ: ഭവതിയുടെ ഈ വാക്ക് അതു സ്ഥിരമാ
ണെന്ന ഞാൻ വിചാരിക്കുന്നില്ല.

സഭാരാമ: എന്തിനു സംശയിക്കുന്നു? സ്ഥിരംതന്നെ, പാ
തിപ്രത്യാഗത്തേക്കാൾ എന്നിക്കു് അധികം ഇഷ്ടമാ
യിരിക്കുന്നതു് പ്രാണഹാനിയാണു് അവിട്ടുനു
സംശയംത്തൊത്തെ വിചാരിച്ചുകൊള്ളുണ്ടാം.

കാമപാലൻ: ശരി, സ്ഥിരതീച്ചു. എന്നാൽ ഭവതി ഇതു ഒ^ഒ
ഡമായി സ്നേഹിക്കുന്ന ആ പുതഃശശാ് എന്നിൽഹിന്നം
ഹാനിയുണ്ടാക്കില്ലെന്നു ഭവതിക്ക വിശ്വാസമുണ്ടോ?
സഭാരാമ: ഇല്ല. എന്നിക്കു വിശ്വാസമില്ല. വിധിമതം
അലംകാരനീയമാണഭ്ല്ലാ. എന്നാലും ആ ഭീഷണി
എന്നർ കുത്യനിശ്ചയ ഒരു ചാലിപ്പുകുന്നതല്ല.

കാമപാലൻ: (ക്രോധത്തോടുകൂടി) എന്നാൽ അതിപ്പോൾ തന്നെന്ന ഒന്ന് പരിക്ഷിച്ചുകൂളയാണ്. ആരവിടെ?

(ഉടൻ പ്രവേശിച്ച ഭദ്രഗോപ്ത്)

കാരാഗ്രഹത്തിൽ ഇട്ടിരിക്കുന്ന ആ വ്യാപാരിയെ ഈ മാത്രയിൽ ഇവിടെ കൊണ്ടുവരണം. പൊണ്ണോ.

(ഭദ്രൻ പോയി.)

സദാരാമ: (ആശ്വാസ്യവ്യസനങ്ങളോടുകൂടി) എന്തു്? എൻ്റെ പ്രിയതമനെ കാരാഗ്രഹത്തിൽ ഇട്ടിരിക്കുന്ന വോ? കൊള്ളാം. ഇവിടുതൽ രാജനീതി ദ്രാഘ്യം തന്നെ!

കാമപാലൻ: നീതിയിടെ ദ്രാഘ്യത ഇപ്പോൾ കാണിച്ചു തരാം.

സദാരാമ: ഈശ്രദ്ധരൻ സർവ്വസാക്ഷിയാണെല്ലാ.

(ഭദ്രൻ പുഷ്പാംഗദനം പ്രവേശിക്കുന്നു. കാമപാലൻ വഡ്ഗത്തെ ഇളക്കുന്നു. സദാരാമ ഒഴപ്പുട്ട് വിറക്കുന്നു.)

കാമപാലൻ: (പുഷ്പാംഗദനം കണ്ണെത്തെ ലക്ഷ്യമാക്കി വഡ്ഗം ഓട്ടെക്കാണ്ട്) ഇതാ! നീ കാണുന്നവോ? നീൻ്റെ പ്രിയതമന്റെ കമ ഇപ്പോൾ കഴിയും. നീനു കീപ്പോൾ എന്തു തോന്നുന്നു?

സദാരാമ: (പുഞ്ചിരിയോടുകൂടി) മതി. ഇതുയും മതി, രാജതേജസ്സു കണ്ട്—അ സാധു പൊരുഞ്ഞുള്ളട്ടു—അ വിച്ഛേത അനരാഗരേക്കുതിയിൽ എനിക്കിരുപ്പാണേ വി ശോസം ഉണ്ടായെള്ളു. (വാൻ പിടിച്ചുവാങ്ങി താഴെ ഇട്ടിട്ട്) നമ്മുടെ സമാഗമം എന്തിനാണ് ഒരു സാധു വിശ്വനെ വധാതോടുകൂടി സമാരംഭിക്കുന്നതു്?

(തീരം 34. കാമോദരി—ആദിത്യാം. ‘എന്തുക്കുറുവൻ’ക്കു്.)

അവനിപാലകലമനേ! അതിനു സാഹസം

അതിനു സാഹസം—ഒലാറ—ദ്രിതകാരണം

കാമപാത തനവേ ഭവാൻ—എവം
 പ്രേമവാരിനിധിയാതവാൻ?
 ശ്രൂംഗാരി—ശ്രൂംഗാരി
 ശൈത്യാരി—ശ്രൂംഗാരി
 എന്നതിനിവെന നീ—ഹന! കൊന്നീടുനു?
 ചിന്തിതം സാധിക്കുവേൻ—
 ഖവനോ തേ സമഗ്രാന്താൽ?
 ഖവനോ മേ ധവനാവാൻ?
 വിഭവമില്ല വിനയമില്ല
 വിതത്രമില്ല—ഉംവന തെല്ല്

—മവനി

അവിട്ടതെത്ത വാക്കുകൾ കേടുമാത്രയിൽത്തന്നെ എന്നി
 ക്കു വാസ്തവക്കായി വലുതായ ഭ്രമം ജനിച്ചിരിക്കുന്നു.
 എങ്കിലും സ്വപ്നാവാത്ത സൃഷ്ടീമായി പരീക്ഷിക്കാനായി
 ട്രാണ് തുരത്തേൻ കംന്നമായ ഓരോ വിരോധങ്ങൾ പറ
 ഞത്തതു്. ഈ സാധ്യവിന്റെയും അവിട്ടതേയും വ്യത്യാ
 സം അറിയാത്തപക്ഷം ഞാൻ എത്ര മുഖ്യമാണോ! ഒരീ
 കല്ലും അവിട്ടതേ ഞാൻ വെറുതെ ഉപേക്ഷിക്കുന്നില്ല.
 തുരു അനന്തരാഗദാർധ്യവും പരമഘോഗ്യതയും അവിട്ട
 തേപ്പോലെ ആക്കം ഉണ്ടാക്കുന്നതല്ല.

കാമപാലൻ: (ആത്മഗതം) ഖവൻ പറയുന്നതു വാസ്തവം
 തനെ, ആയിരിക്കുന്നും. അമ്പവാ അഞ്ചേരി അല്ലെങ്കിൽ
 തന്നെന്നും ഖവൻ ഖനി എത്രതെച്ചയ്‌വാൻ പോകുന്നു?
 എതാംബും ഖു അനസരണതെ നന്ന വേണ്ടവ
 ല്ലെം സപീകരിച്ചു് ആഗ്രഹം സാധിക്കായാണോ് ഖവിടെ
 വേണ്ടതു്. (പ്രകാശം) ഭവതിയുടെ ഖു വാക്കുളാൽ
 ഞാൻ ദ്രുതക്രമ്യനായിരിക്കുന്നു. (ചുണ്ണാംഗദനോട്ട്)
 എന്നോ! പോരുണ്ണാർക്ക. എവിടെയെന്തിലും പോ

പ്രോഫ. കെ. എൻ. രാജുത്തിൽ തന്റെ കാണ്ടാം.

പുഷ്പാംഗദം: (ആത്മഹതം)

(ഗൈതം 35. തോടി—അപകം)

ദയിതേ! ഗതിയീ—വിധമോ തവ ജാതാ

അയി തേ—ക്രാലം—നാൽകിട്ടുമീറൻ

എന്നാലും നിന്നു വെടി—

ഞെതിന്ദനെ താൻ പോയിട്ടോ?

—ദയിതേ!

വലനാ—മിവനോ—ടെന്തുരചെയ്‌വു

വേകം മനമോടിഹ താൻ

പോകേണ്ടവനായിതോ?

—ദയിതേ!

(പോഷി.)

കാമറപാലദം:

(ഗൈതം 36. കാപി. അദിതാളം—‘മായാതാനി’ മഴ്ച്)

ജനസാഹല്യമധുനാ ജാതമായി മേ

നന്ദണിയോടിണ്ചേന്ന പൊന്നിനെന്നപോൽ.

—ജന

മനവനായീടുമനനിലേവം

സന്നതാംഗീ! തവ മനതാരതിൽ

ഉന്നതമാമന്നരാഗവിലാസം

വന്നതോക്കിലോ—

—ജന

സഭാരാമ: മഹാത്മാവേ! അവിടുന്ന് ഇന്നെന്ന അതജ്ഞി ഒപ്പുവായുള്ള യുക്തമല്ല. മഹാതാജാവായ അവിടുന്നതക്ക് എന്നാണ് അസാഖ്യമായിട്ടുള്ളതു്? ആയതിനാൽ,

ചൊല്ലിയും രൂപതല്ലുജാ നിന്ന്

വല്ലഭിശായ് വാഴ്വതിനിണ്വെന്

നല്ലോത സംഗതി വന്നതിനാൽ ഞാ-
നല്ലോ ധന്യമാർ.

കാമപാലൻ: എന്നാൽ ഈനി എന്നുള്ളടച്ചി ഈ സിംഹാ
സന്തതിൽ ഉപവേശിക്കുന്നതോ?

സദാരാമ: ഈ വാക്കെങ്കിൽ എനിക്കു കല്പ്പംപീഡിപ്പമായിരി
ക്കുന്ന. എന്നാൽ ഈനി എനിക്ക് സപ്ലാഷ്ടി ഉണ്ടത്തി
ക്കാൻണ്ട്.

കാമപാലൻ: ഭവതിയുടെ എത്ര നിയോഗത്തെയും ശൈരസാ
വഹിപ്പാൻ ഞാൻ സന്നദ്ധനായിരിക്കുന്നു.

സദാരാമ: മഹാരാജാവേ, ഞാൻ വാസ്തവം ഉണ്ടത്തിന്റെ
കാം. ഈ പുറ്ഫുംഗദൻ വിവാഹം ചെയ്തിൽ പിന്നെ
എനിക്കു യാതാരു സുവിശും ഇന്നേവരു ഉണ്ടായിട്ടില്ല.
അതിനാൽ ദോഗ്രനായ ഒരാൾ ഭത്താവാഴിശീരണ
മെന്നുള്ള ആഗ്രഹത്താട്ടുടി ഞാൻ ലക്ഷ്മീപ്രതം,
അനഞ്ചിച്ചു തുടങ്ങിട്ട് ഈ പത്രം ദിവസംവരെ ആ
യിരിക്കുന്നു. ഈ രഹസ്യമാണ്. ഈദൈന പ്രതം അനു
ഷ്ടിച്ചുകൊണ്ടിരിക്കുന്നും അവിട്ടേതെ യശാവിശ്ര
ഷം എൻ്റെ കല്പ്പത്തിൽ പതിക്കുന്നതിനിടയായി.
എൻ്റെ നാമത്താൽ അങ്കിതമായ കൈലേഖു കൊട്ട
തയ്യച്ചതു്, ഒരു കാമലേവനമാക്കിട്ടാണെന്നു് അവിടെ
അറിഞ്ഞിട്ടില്ലോ തോന്നുനു.

കാമപാലൻ: ഞാൻ അതു വിചാരിച്ചില്ല. ഭവതിയുടെ
പ്രതാരംഷ്ടാനമഹിമ വിസ്തയനീയംതന്നെ. പത്രം ദിവ
സംകൊണ്ടു ഓവിയുടെ പ്രസാദം ഭവതിക്കു പ്രത്യുക്ഷി
ഭവിച്ചുവല്ലോ!

സദാരാമ: നാല്പത്താനൂറ്റിവസം പ്രതം അനുഷ്ടിച്ചുകൊ
ഇളാമെന്നാണ് ഞാൻ പ്രാത്മിച്ചിട്ടിള്ളതു്. അതിനാൽ

ഇനിയും മുപ്പത്തിവസംകൂട്ടി പ്രതമായി കഴിക്കേണ്ടി യിരിക്കുന്നു.

കാമപാലൻ: ഭവതിയെ വേർപ്പെട്ട് ഒരു മാത്രപോലും നയിപ്പാൻ എനിക്കു വലുതായ വേദനയുണ്ട്. അമീവാ, ഭവതിയുടെ ആഗ്രഹം സഹലമായ സ്ഥിതിക്ക് ഈനി പ്രതം അവസാനിപ്പിക്കുത്തോ?

സഭാരാമ: അയ്യോ അഭാതാരിഷ്ഠലും പാടില്ല. അവിട്ടുന്ന തന്നെ ആലോച്ചിച്ചു നോക്കുന്നും. ഏതെങ്കിൽ ആഗ്രഹം തൊൻ പ്രതീക്ഷിച്ചിരുത്തുന്നതിലും ഉൾക്കൂള്ളതരഹായിട്ടുണ്ട് ദേവി ഈതു വേഗത്തിൽ സാധിപ്പിച്ചു തന്നിരിക്കുന്നതു്. ആയവസ്ഥയ്ക്ക് ആദ്യനിശ്ചയത്തെ ലംഘിച്ചുാൽ അവരുടെ ശാപക്രൈറ്റിയും പെട്ടുനാം പ്രത്യേകം മാക്കുമെന്നുള്ളതിൽ ഒരു സംശയിക്കാനില്ലോ. ആയതു നട്ടുകു രണ്ടാർക്കു ദോഷകരമായി പരിണമിക്കുയും ചെയ്യും. അതിനാൽ സപ്ലൈകാലമായ ഈ ഒത്തമാസം അവിട്ടുന്ന ക്ഷമിക്കുന്നുമെന്നുപേക്ഷിക്കുന്നു. തല്ലാലും സുവര്ത്തനു ഇല്ലോച്ചു ദീർഘകാലസൂവത്തിനു ഹാനി വരുത്തുന്നതു ബുദ്ധിമുഖിന്തയാണെല്ലാ. ദേവി പ്രസാദിച്ചുാൽ കല്പവല്ലിയും, പ്രകോപിച്ചുാൽ കല്പാത്വവഹിയും ആശീര്ണവും അഭിജ്ഞതന്നു അവിട്ടുതോന്തരം അടുക്കുന്നുണ്ട് പ്രത്യേകം ഉണ്ടംകിണ്ണുമെന്നുണ്ടോ?

കാമപാലൻ: ഹാ ഹാ! തൊൻ ഇവിടെ എന്നൊന്നു ചെയ്യണമെന്നു്?

(ഒഴുക്ക് 10)

കൂനാക്കാ മാനുശീലേ! മധുരിമഹരിമാ—

വാന്നാരീ നിന്നവപ്പെട്ടും

പിനാകം ദേവിയാർത്തൻ മഹിമയും—

മാകർഷണാ ചെന്നുയാലേ

മുന്നം പിന്നം സഹാനാന്തരമതമയു—

സ്‌കാനവണ്ണപ്രയാസിൽ

ചീനം ശക്തിക്ക ലാഖായിടയിലെഴുമയോ—

ഗോളകുംപോലെയാണ് എന്ന്.

എതാളാലും ഭവതിയുടെ അപേക്ഷയു നിരസിപ്പാൻ
ബാൻ ശക്തന്നല്ല.

സദാരാജ്: വിരഹവേദന എന്നോളം അവിട്ടതേക്കണ്ണാ
യിരിക്കുമോ എന്ന സംശയമാണ്. എങ്കിലും ഗത്യന്തര
മില്ലായ്ക്കിമിട്ടും ഭാവിയായ പരമസ്വത്തേക്കറി
ചുജ്ഞി ആശാഖ്യസ്ഥാനം എന്ന് ഒരമാസം കഴിച്ചു
കൂട്ടാം. അതുകൊലം എന്നിക്ക് എകാന്തമായി പാക്കന
തിന് ഒരു സ്ഥലം നിത്യയിച്ചുതരികയും, ഇതിന്റെ
മുപ്പേതാനാം ദിവസം എൻ്റെ പാണിഗ്രഹണം
ചെയ്യുന്നതിനു വേണ്ട സന്നാഹണ്ണർ ഇപ്പോൾത്തെനെ
ആരംഭിക്കണമെന്ന സദയം ആജത്തെപിക്കയും ചെ
യ്യവാറാകണം.

കാമപാലൻ: അങ്ങനെന്നതെന്ന. ആരവിടെ?

(അവേശിച്ച ഭ്രയേനാട്)

ഈ സ്കീഡ് ഒരു മാസം എകാന്തമായി താമസിക്കണ
തിനു വേണ്ട ഉപകരണങ്ങളോടും ആവശ്യമുള്ള ഭാസി
മാരോട്ടാക്കടി നിയുടെ ഭാരതീസ്വയം തയാറാക്കിക്കൊട്ട
പ്ലിക്കണമെന്ന മന്ത്രിയോട് പറയണം. (സദാരാജ്
യോട്) എങ്ങനെയാണ് എന്ന് ഭവതിക്ക യാതു പറ
യുന്നതു്? ആചട്ട—എതായാലും ഇപ്പോൾ ഭാരതീ
സ്വധാരിലേക്കെ പോകാൻ അനവദിച്ചിരിക്കുന്നു.

സദാരാജ്: അവിട്ടതേ മുപയ്യായി വളരെ നമസ്കാരം.

(പോകനം.)

കാമപാപന്ന്:

(ഗീതം 37. സാവഹി—എഴിരാളും. ‘ആനന്തരാലിലന്’ മട്ട്)

ഖുവണ്ണും പ്രശ്നയി കൈവന നാരിയാ-

ളീമനിലുണ്ടായിതോ!

താരുന്ന വൈദ്യുഷ്യവു—മേവം നലമെഴുമതി—

മേവും നയവിനയ വില്ലാസവു— [നിപുണത

മിച്ച ഭവി ബഹുരഥചി നഹി പരഹൈളയിൽ

—ഇംവ

എതാനംദിവസങ്ങളുതാജാലുമിവിട

വീതാമയം നയിക്കിൽ ധാതാവിൻകൃപദാലേ

സീതാസമാനയാമി ശ്രീതാമരസാക്ഷിയാർ

മര ദയിതാ—പദ്മദിതാ—

നന്മമന്മിയനാട്ടമനതി—നാലേ—ച്ചാലേ—

കത്രകാതിരേയാക്കലാമേ ബത! മേ

മനതള്ളിരിനിഹ പാനിമതിരുവിയുടെ—

ധാരാധനവിധിമതി മര ഗതി.

—ഇംവ

(മരയുന്ന.)

നാലും റംഗം

[മാധ്യാപുരാണിൽ ഒര ഗ്രഹണിക്കേരൻ മുൻഭാഗം.

കളുണ്ണ പ്രവേശിക്കുന്ന.]

കളുണ്ണൻ:

(ഗീതം 38. ധൗത്യാടി—എഴിതാളും. ‘രതനിശ്ചന്തനനാഞ്ചാ’ മട്ട്)

ഇന്നലെ രാത്രിയിലേ പ്രോക്കിൽ ഒന്നമെന്നാിക്കോ

കിട്ടീലാ

കിട്ടാത്തണ്ണനെന്നോ—നെന്നാടെ കെട്ടിയപ്പെണ്ണിനെ

കണ്ടിട്ടും?

കണ്ടീടാൻ കൊതിയോടായവർ—കാത്ത വസി—
ചുട്ടുമിറുന്നേരം.
നേരംപോകുന്നു നമ്മുടെ വയറുവിശനം വേക്കുന്.
വേക്കംവായുരോടെ—കൈയും—വീഴിനടപ്പാ—
നിടയായി
ആയതുപോകട്ടെ—അവളോ—ടെനോനിപ്പോൾ
ചൊല്ലീടും?
ചൊല്ലുകൾക്കേട്ടാലും—ആചവൽ—മല്ലിനോ—
യദിട്ടിടമരിശമാടെ
അറിശംതിനിടിൽ നല്ലോ—രുത്രതന്നണണാത
പഴമൊഴിയും.
പഴമൊഴി ചാലുടീടിൽ ആയവർ—പിശമൊ—
ഴിയുടനേ തനീടും.

(കളി പ്രവേശിച്ച് “കോപദാന്താച്ഛന്തി” കളിനന്തനല്ലെന്ന്. അവൻ ഓട്ടുന്നു.)

കളിന്സ്: അയ്യോ! അയ്യോ! എന്ന തല്ലുതതേ!

(ശീതം 39. ഡാഡാ—ആദിതാളം)

തല്ലുതതാനയിപ്പോൾ—തക്കൈക്കാടി!
തല്ലുതതന്നെനയിപ്പോൾ
കൊല്ലുതതന്നെനയിപ്പോൾ—കോപിച്ച നീ
കൊല്ലുതതന്നെനയിപ്പോൾ.

കളി: ഏ! തക്കൈക്കാടി! ഇന്നലെ രാത്രിയേ പടിഞ്ഞി
കിടക്കുന്ന ഇനിക്കു വല്ലതും കൊണ്ടുവന്നതരാതെ രാഖി
ലെ വെറുകൈയായി വന്ന് തക്കൈക്കാടി! മല്ലാങ്കുറി!
മോബു മുരുത്ത്.

കളിന്സ്:

ഓമനപ്പുണ്ണിപ്പയോ നീയെന്നുട
ഓമനപ്പുണ്ണിപ്പയോ?

ഓമനപ്പേണ്ണോ! നിനെ—പ്രാലൈത്തിറ
ഓമനയാൽബന്നടീ!

കളളി: അല്ലോ! തനിക്കു കൊണ്ടതൊന്നും പോരെന്ന തോ
നാനു. എന്നാൽ ഇത്തുടി ആകട്ട. (അടിക്കുന്ന.)

കളളിൻ: അയ്യു! ഈ ഓമനക്കൈകൊണ്ടിള്ള അടി ഇനി
ക്കല്ലോതെ വേരെ വല്ലോക്കും കിട്ടുമോ?

കളളി: കാലത്തെ മെരട്ടം തന്റെയുംകൊണ്ടു വന്നിരി
ക്കുന്ന. ഇനിക്ക് വെശപ്പു് സഹിക്കാൻ പാടില്ല.

കളളിൻ:

കല്ലുന്ന പഞ്ചാരയാം നിന്റെയുടൽ
കണ്ണാൽമാത്രയിക്കൽ
ഉല്ലോത്തതന്നയിപ്പോൾ നിരവെത്തന്നെ
വെള്ളേറ്റു! വയറു കാണ്ക.

കളളി: നേരപ്പോകു പറയുന്നതിപ്പോഴല്ലോ. കേടോ?

കളളിൻ: ആടട്ട. നീ അട്ടക്കല്ലയിലേക്ക് ഒന്നു കേരുമോ?

കളളി: അട്ടക്കല്ലയിലേനമില്ലോ അന്നോട്ടു കേരാൻ!

കളളിൻ: അതൊക്കെ നീ ചെല്ലപ്പോൾ ഉണ്ടാകമേ! ഈ
രാത്രിയാകട്ടു, നല്ലതെ തരം കണ്ണവെച്ചിട്ടുണ്ട്. നാളെ
നമ്മേക്കാണ്ടരെന്ന.

കളളി: ഈ താൻ കായ്യുംകാണാൻ പറയുന്നതലേഡ്യാ?

കളളിൻ: ചീ നിന്നാണെയല്ലോ. നാളെ നീ നോങ്ങോ!

കളളി: എന്നാൽ വരു.

കളളിൻ: ഓഹോ നമ്മുടെ കെട്ടിയവർ നമോട്ടു പ്രസാദി
ചീരിക്കുന്ന. ഏടു! നമ്മുക്കെക്കോത്തുപിടിക്കാം.

(അന്നെന്ന ചെള്ളിട്ടു്)

(ഗീതം 40. പരസ്യ—ചാജ്ഞ്. ‘വദന സദാ പത്തനാടം’ എന്ന മട്ട്)

സാളേത്തിത്വേബാണമാടാം—മങ്ക—
യാളേയതിനാൽ നമ്മക്കാനു പാടാം
കോളേയൈതമിച്ചുകൂടാം ഇനി
നീളേയിതുപോൽ മുതലുകൾ നേടാം. —നാളേ

കളളി:

ഇന്നത്തെപ്പാലെ താൻ കൈയും—വീശി
സാളേയും വന്നാൽ താനെന്നോനു ചെയ്യും?
എന്നാകിലപ്പോളേൻ കൈയും—തന്റെ
മെയ്യുമൊരു തുടടിക്കാഴ്ചയെ ചെയ്യും
തന്നാണെയിനിതു സത്യം.

കളളിൻ:

ശീലമിനിക്കപ്പോൾ മാറും എന്നെന്ന
കാലങ്ങു നിന്നെന്ന മുത്തുകിൽ കരേറും.

കളളി: (കോപത്രാട്ടുട്ടി കൈവിട്ടു മാറിനിനിട്ട്)
താൻ എത്തു പറഞ്ഞു?

കളളിൻ: താനെന്നു പറഞ്ഞു?
ഓലനം സാമ്പാറും ചോറും—പാരം
ചേലോട്ടു നിന്നെന്ന വയററിൽ കരേറും
എന്നലോധി താൻ പറഞ്ഞത്തു്.

കളളി: മിട്ടക്കൻതന്നെ! എന്നെങ്കീലും വരു പോകാം.
(മരയുന്ന.)

അംഗവാം റംഗം

[ഭാരതീസ്വയമ്പനിൽ സദാരാമ ഇരിക്കുന്നു.]

സദാരാമ:

(ഗ്രൈമം 41. ഡാ.ഡി—ചാജ്. ‘പവനനാലിളക്കൻ’ മട്ട്)

പക്ഷജലോചനാ! സങ്കടനാശനാ!

പാലയ ദീനപ്പെന്നോ!

നിന്നകനിവൻകലിനങ്ങരിച്ചീടാണുംഒൻ്ത്

നാമാ! ഞാനന്ത്ര ചെയ്യു,

ഇംവിധമാപത്ര കൈവന നാരിമാർ

ഭവിലാതാളി പാതാൾ?

രൈവമേ! നീയെന്നോടിങ്ങനെ സാഹസം

ചെയ്യവതിനെന്തുംബന്നധിക്ക്?

കഷ്ടമാര മഹാദൃഷ്ടിം ഭവൻറെ

മുഴുിയിലേവമയോ!

പെട്ട പതിയെ വേർപ്പെട്ട വാഴ്വാനെനെ

വിച്ചവോ നീ? രൈവമേ!

ഹാഹാ കഷ്ടം! രൈവം എന്നോടു മത്സരിക്കാൻതന്നെ
യാണാ തുടങ്ങിയിരിക്കുന്നതെന്നു തോന്നുന്നു. ഈ മഹാ
ക്ലൂഡനായ രാജാവു എൻറെ ദേഹത്തെ ഒന്നു സ്ഥിരി
ക്കുന്നതിനു എന്തെല്ലാം കാലാലാ പ്രയോഗിച്ചു. ഈപ്ര
തൃപ്പഖാല ഇന്നവരെ അയാളുടെ വലഭിൽ കുടങ്ങാൻ
ഇടയാണില്ല. ഇതിനിടയിൽ അങ്ങാൾ എൻറെ പ്രതി
ക്ഷീയ എഴുതിച്ചു താൻറെ മുറിയിൽ വസ്തീക്കുന്നും; എനി
ക്കു അബരാഹം വർദ്ധിക്കുന്നതിനാശി അതിനെന്നു ഒന്നു
രണ്ടു പ്രതികൾ ഇവിടെ അഉണ്ടും ചെയ്തിരിക്കുന്നു.
ഇതെല്ലാം എല്ലു ഭാന്താണു! അമവാ “എന്നാൻവരെ
യലർശരനാക്കുന്നാൽ തീക്കരുതുകില്ല ചിത്തത്തിൽ,

അന്നാർവ്വര നിലനില്ലോ വിദ്യ വിവേകം വിഗ്രഹി
മഹിമാവും” എന്നാണ്ടേപ്പോ ആപ്പുവാക്യം. ഒരു മാസ
തുടർച്ചയിൽ അവധിയാണ് തൊൻ ശ്രീ ഏകാത്മവാസത്തി
നായി വാദ്യൈക്കുള്ളിട്ട്. ഇന്ന് 29-ാം ദിവസം തികയു
നു. ഇനി നാഞ്ചിൽ ഒരു ദിവസമേഘിട്ടു. മറ്റൊന്നാർ
എന്ന വിവാഹം ചെയ്യുന്നതിനു വേണ്ട സന്നാഹ
ഞങ്ങളും രാജാവു് എപ്പുറ്റുത്തിക്കഴിഞ്ഞിരിക്കുന്നു.
പലവിധിയാണു ആലോച്ചി ചുട്ടും ഇതേവരെ മോചന
ത്തിനുള്ള മാർഗ്ഗം യാതൊന്നും പാഠിച്ചും ഇല്ല. അല്ലയോ
ലക്ഷ്മീപതേ! ശ്രീമന്നനാരാധാരൻ! തൊൻ ഇത്രനാളും
നിർവ്വാജമായ ഭക്തിയോടുകൂടി അങ്ങേ ഭജിച്ചിട്ടും
എന്നിൽ അങ്ങേക്കു ലേശമെക്കില്ലോ കുറഞ്ഞ ഉണ്ടായി
ഡില്ലോ!

(ഗൈതം 42. എരിക്കില—അപകം. ‘മാധവമെ എപ്പത്വായു് മട്ടു്)

മാധവ! നീയെന്നിലേവം മമതവിടാൻ

ഹേരുവെന്നേ?

മാധുരിചേൻ നിൻ ചേവടിയിണ

സേവിച്ചതിന്നുല്ലമീവിധമോ? ഹന്ത!

-മാധവ

അപദിഖാർ നിന്നു മുന്നം താപമോടു വാഴ്ത്തിവേ
അനവധി വസ്തുമവർക്കു നല്ലിയ

കനിവു സന്തൃപ്തി നിനവിലില്ലയോ?

-മാധവ

തവസവിധിയായില്ലയല്ലോ! മമക്കന്നവൻ

പാതമ്പന്നപ്പോൾ

ദീനപാലകനെന്ന നാമവും

ഭംഗിയോ ഭവാനിഞ്ഞനെന്നയാണ്?

-മാധവ

കേണിവണ്ണം സേവചെയ്യും പ്രാണികളു്—

പ്രോത്സാഹന

വാണിഡാൻ നിനക്കാളളിലല്ലവും

നാണാഴില്ലയോ നളിനലോചന!

ഇതുമാത്രം വലുതായ ആപ്തതിൽപ്പുട്ട് വലയുണ്ട് എന്ന രക്ഷിക്കാൻ കനിവു തോന്നാതെ അങ്ങേടെ എറ്റയും ശരിലക്കാണഭാണോ നിന്മിക്കപ്പെട്ടതു്. “പരിത്രാണായ സാധുനാം വിനാരായ ച ദ്രുഷ്ടുതാം ധമ്പം ധമാപനാത്മായ സംഭവാമി യുഗേ യുഗേ” എന്ന് അർജ്ജനനോടു പരഞ്ഞതതു് അദ്ദേഹനൊഴുയ്യോ? (കരെ ആലോചിച്ചിട്ടു്) അയ്യോ ദൈവമേ! എൻ്റെ പ്രിയതമൻ ആ ദ്രുഖ്യമെന്റെ വാളിനാ ലക്ഷ്യമായിട്ടു നിന്നു ആ നിലയോങ്ങലോപാർ എൻ്റെ എറ്റയും തകന്നപോക്കനു. ഈനിമേൽ ഈ രാജ്യത്തിൽ തന്നെ കാണുന്നതു് എന്നാണെല്ലാ ഒട്ടവിൽ അഥാൾ അദ്ദേഹത്തോടു പറഞ്ഞതു്. ആയതിനാൽ ഉടൻതന്നെ അദ്ദേഹം ഈ രാജ്യവിട്ടു പോയിരിക്കണം; നിയേധം. ഈനിയും തൊൻ ഈ ഹതമായ ജീവിതത്തെ വച്ചുകൊണ്ടിരുന്നിട്ടു് സാധ്യമെന്തു്?

(സന്ധാസിവേഷധാരിയായ പുഷ്പാംഗദൻ പ്രഭാഗീക്കന്.)

പുഷ്പാംഗദൻ:

(ഗീതം 43. തോടി—ആഭി)

കണ്ണീരോഴിഞ്ഞിഡാതെ കണ്ണുകള്ളം കണ്ണിഡാതെ

ത്രണ്ണീരം ചെന്നിഡാതെ തകമേ! തൊൻ വലഞ്ഞു.

നിനെപ്പീരിഞ്ഞിവണ്ണം ധന്യേ! നടപ്പതിനായു്

എന്നെയയച്ച വിധി മന്യേ മഹാകംിനൻ!

തത്താദുശാത്തി വള—സ്ത്രീതൊർ ദഹിച്ചിട്ടുന്ന

എത്താവരതോയിനിയെൻ മുത്തായ നിന്നെയയന്തോ!

(ആത്മഗതം) അല്ലോ! വ്യസനാധിക്യം ഉള്ളിലൊരു
ഞാതെ വാഗ്മിപ്പേണ വൈജയിൽ പുരഷപ്പട്ട തുട
ഞിഹോ? ഇതെന്നു കഷ്ണം! എന്നിക്കേ വളരെ കഷ്ണ
തയുണ്ട്. അതിനാൽ കരേ വിശ്രമിക്കുന്നേ. (കിട
ക്കുന്നു.)

സദാരാമഃ (ചെവിക്കാട്ടത്തിട്ട്)

(ശ്ലാഖം 11)

എന്താണെന്ന് ശ്രദ്ധിയിൽപ്പതി ചുത്തുമഹ-
തായുള്ള സന്തോഷമോ?
സന്താപാണി കെട്ടത്തുവാനാദിതമാ-
യുള്ളൂടു പീഡിഷമോ?
ചെന്താർമാനിനിതൻറെ വല്ലഭനേംഘം
ചേണാൻ കാതണ്ണുമോ?
ചിത്താവേശമിയന്നു മത്തുപ്പിയതമന്താൻ
ചൊന്ന വാക്യങ്ങളോ?

അദ്ദേഹം ഈ രാത്രിയിൽ തെത്വവിൽക്കൂടി അലഞ്ഞു
നടക്കുക എന്നുള്ളതു് സംഭാവ്യമാണോ? കരിക്കലും
അല്ല, ഈ തോന്തരം എല്ലാ ഏതും മോഹച്ചാപല്ല
ന്തിന്റെ ഫലംതന്നെന്നാണ്. എത്തായാലും ദീപം
കത്തിച്ചുനോക്കാനതിൽ ഒവേഷമും ഒന്നമില്ലേണ്ടു.
(അഞ്ചുന ചെറ്റിട്ട്) ഈതാ! അവിടെ ഒരാൾ നിന്നേ
ഷ്ണാശി കിടക്കുന്നു. കേട്ടതു് എൻറെ പ്രിയതമൻറെ
ശമ്പുംതന്നെ എന്നാണു് എന്നിക്കേ തോന്തരിയത്രു്. ആരാ
ണാനാിയണമല്ലോ. (നാലുചുറും നോക്കി ഒരു
പാശം കൈകുംബല്ലുത്തിട്ട്) ഈ പാശം ഇവിടെ
കൈട്ടി ഇതിൽക്കൂടി പിടിച്ചു താഴെ ഇരുന്നിരുത്തുനു
നോക്കുന്നതനു. (അപ്പകാരം ചെറ്റിട്ട്) അയ്യോ! ഈ

കിടക്കുന്നതു് ഒരു ഭീക്ഷവോ? അതോ എൻ്റെ ജീവി തസ്വർപ്പസ്പംതനുമും?

പുഷ്പാംഗദൺ: (കാലപ്രത്യാരംകേട്ട് കണ്ണിയുറുന്നനോക്കി ആശ്വാസ്യവ്യസനസന്ദേശസംഗ്രഹങ്ങളോടുകൂടി ഏഴ് നേരു സഭാരാമയെ ഗ്രഹിച്ചുകൊണ്ട്)

(തൈതം 44. നാമനാഷക്തിയ—ആദിത്യാളം,
“നടക്കാക്കണ്ണാക്കതയോ” മട്ട്)

രഹണീജനസ്വർഖം ചുട്ടു രഹണീയമണിമാലേ!

കമനീ! സംപ്രതി നഞ്ചകി മമ നീ ജീവിതം ബാലേ!

സഭാരാമഃ

മലടിക്ക മകൻപോലെ കതടിക്ക മിചിപോലെ
അഗ്രതിക്ക നിധിപോലെ അണ്ണഞ്ഞ നീമമ ചാലേ.

പുഷ്പാംഗദൺ:

വത്വത്തെല്ലാം സഹിച്ചു മതവേണുമെന്ന ദൈയും
കത്തി വാഴ്ച്ചോ! വേദമതതീ വിപ്രതിലാഞ്ചു!

സഭാരാമഃ

മണിസിംഹാസനനാതനിൽ മതവേണുതാമീയുടൽ
മണലിൽ കിടന്നിവള്ളും മാഴ്ക്കമാരായിത്തല്ലോ!

പുഷ്പാംഗദൺ: അയേ ജീവനാഡികേ! ഇന്നുനെ വ്യസനി
ക്കാതെ അതില്ലപ്പിനൊയുള്ള വത്സമാനങ്ങൾ പറക
തണ്ണ.

സഭാരാമഃ ഏനിക്ക് ഒരു മുത്രഭാഡാം അതിന്റെ അവ
സാന്നതിൽ എന്ന പരിഗ്രഹിച്ചുകൊള്ളുന്നുമെന്നും
പറഞ്ഞു് താൻ ആ ഉഷ്ണനെ ഒരവിധം സ്ഥാതിച്ചുപറി
ചീരിക്കണ്ണാം. അന്നമുതൽ ഏനിക്ക് ഇം മനിരം
പാക്കാനാഡി തന്നു. നാലേക്കാം മുത്തതിനെൻ്റെ അവ
യി. അക്കാഞ്ചും ഓള്ളു് താൻ ഇന്ന നിരാശയാഡി
അത്യന്തം ഉഃവിച്ചുകൊണ്ടിരുന്നപ്പോഴാണ് ഇംഗ്രേ

കാൽണ്ണയിൽ പ്രീയതമന്ന് ശബ്ദം കേട്ടതും ഇവി ദെ വന്നതും. എന്നാൽ നമ്മക്കിനി ഇവിടെനിന്നു ഒരു നാതിനുള്ള കൗശലം എത്തെന്ന് ഉടൻതന്നെ ആലോച്ചിച്ചു തീർച്ചയാക്കേണ്ടിയിരിക്കുന്നു.

പുഷ്പാംഗദൻ: എനിക്ക് ആക്ഷ്യാട വളരെ പാരവദ്യം ഉള്ളതിനാൽ മനസ്സിന് ഒരു ഉത്തേഷമില്ല. ഇവിടെ തെ, സ്ഥിതിശൈക്കരിച്ചു നിങ്ങയവും ഇല്ല. അതീനാൽ ഭവതിതന്നെ ഉപാധം ആലോച്ചിച്ചു പറഞ്ഞാൽ മതി.

സദാരാമ: (സപ്ലം ആലോച്ചിച്ചിട്ട്) നാം ഇപ്പോൾ ഇവിടെനിന്ന് കാൽനടച്ചായിപ്പോകുന്നതു് അപത്താണ്. അതിനാൽ അവിടുന്ന നാളെ രാത്രി തൃതീയധാര മത്തിൽ ഇവിടെ ക്രയമായി വരുന്നു. നമ്മു വേഷ ക്ഷേമന്നാരായിട്ടല്ലാതെ ഇണി സഞ്ചാരം പാടില്ല. അവിടേന്തക്ക് ഈ സന്ധ്യാസിവേഷംതന്നെ ധാരാളം മതിയാകും. എനിക്ക് ഒരു പൂതേഷവേഷം ധരിക്കുന്നതിനു വേണ്ട ഉട്ടപ്പുകൾ, നമ്മു സവാരിചെയ്യുന്നതിനു രണ്ടു കൂതിരകൾ ഇരുയ്യാക്കുടി വേണും. വന്നാൽ ഉടൻതന്നെ നമ്മക്ക് ഇവിടെനിന്നു പോയ്ക്കുള്ളയാം.

പുഷ്പാംഗദൻ: അതേ, ആ ഉപാധം കൊള്ളാം. എന്നാൽ കൂതിരകളെയും ഉട്ടപ്പുകളും എന്തെന്നു വാസ്തവം?

സദാരാമ: അതിലേക്കു മാറ്റം ഉണ്ട്. (കഴുത്തിൽനിന്നും ഒരു പൊന്താലു ഏടുത്തിട്ടു്) ഇതാ! ഈ മാല വിറ്റു പണം വാങ്ങണം. (മാല കൊടുക്കുന്നു.)

പുഷ്പാംഗദൻ: (മാല വാങ്ങി നോക്കി രൂപവത്തോടുകൂടി)

(ഭ്രാകം 12)

നീലേന്തീവരനേതുതൻ ശളതല—
 താലേ വിരാജിച്ച പോ—
 നാലേ! നീയതിനെപ്പിരിഞ്ഞു പുനരീ—
 കാലേ നിരാലംബ്യയാഡ്
 മാലേറുംവിധമഹർഗ പാണിയിലണാ—
 തൊലേവന്നാണോമലേ!
 മേലേവം തവ നന്ദ ചേപ്പുതമലേ!
 ചാലേ പ്രഭാലേപനാൽ?

സദാരാമഃ അല്ലേയോ പ്രിയനായ ജീവനാമാ! ഇന്നേനെ
 വിലപിച്ചുകാണിരിക്കുന്നതിനു സമയവും സമലവും
 ഇതാണോ? ആരെങ്കിലും വന്ന നമ്മുടെ ഈ സമാഗ്ര
 രാത കണ്ടപിടിക്കുന്നതായാൽ അതു വലിയ ആപത്താ-
 റിംഗിൽക്കയില്ലേയോ?

പുഷ്പാംഗദൻഃ ഭവതി പരഞ്ഞാതു ശരിതനാ. എന്നാൽ
 ഞാനിപ്പോൾ പോകട്ട. പരഞ്ഞത്തുപോലെ നാളേ
 രാത്രി തുടിയയാമരതിൽ നിശ്ചയമായി വരാം. വന
 ഉടൻ ഈ കയറാറിൽ പിടിച്ച കല്പകം. അപ്പോൾ
 ഭവതി വന്നേക്കണം. (ആത്മഹതം)

(തീരം 45. കാപി—ആരിതാളം. ‘ദവാദേവാശക’മട്ട്.)

എന്നേനെയെൻ സദാരാമമെങ്ങ്
 ഇന്നേവം ഞാൻ സന്തൃജിപ്പു? —എന്നേ:

സദാരാമഃ

ഇന്നേനെയെൻ മനോവല്ലെ!
 മദ്ദിരൊല്ലോ സാന്തുതം നീ.

പുഷ്പാംഗദൻഃ

പോയിട്ടേനെനിതാ! ജീവിത-
 മാഴിട്ടുന നിനെ വിട്ടു —പോയി

സഭാരാമः

മാഴ്‌കിട്ടാല്ലോ വിഭോ! മംഗലം-
മേകകീടം ശ്രീവാസ്തവേവൻ -മാഴ്‌കി
അയ്യോ! സമയം അതിക്രമിക്കുന്നു. ഞാൻ പോകുന്നുഹാ?
പൂശ്ചാംഗവൻഃ ആകട്ട.

(സഭാരാമ കയറിൽ പിടിച്ച കയറി മാളികയിൽ മറയുന്ന.)
ഹാ ഹാ!

(ഒള്ളക്കം 13)

നേരുത്തിന്നുതായമാനമലം സൗന്ദര്യസാരം പ്രിഷാ-
ഗാത്രം മാനസവും തള്ളൻിഷ മരണതീടുന്ന വാട്ടുന
ഞാൻ,

(രൈഡർസമേതം)

കഷാത്രം രൈഡർമായനു ഞാനിനി വയുരതം
വച്ചിച്ചുള്ള നൽ-
സൂത്രംപോലെ നടത്തുവാൻ മടിവെടിഞ്ഞുദോഹ-
മാന്ത്രികവൻ.

(മറയുന്ന.)

ആരം രംഗം

[ഭാരതീസംശയത്തിനുള്ളിൽ തെതവു്. കള്ളൻ പ്രവേശിക്കുന്ന.]

കള്ളൻ: നമ്മകൾ ഏറ്റവം തുണ്ടായുണ്ടെന്നു തീർച്ചുതന്നു.
ഈ അശക്കള്ള ഒരു പയ്യെട്ടിനു ഏകക്കലാക്കുന്നതിനു
ഇടയായാല്ലോ. വല്ലതും മോശ്ചിക്കുന്നതുമെന്നു വിചാരി
ം ആ ഞാൻ വന്നാളിച്ചുനിന്നു തരംനോക്കിയനേരത്തു
തന്നു ഇവർ രണ്ടുവേദങ്ങളിൽ മിനമിനക്കുന്നതും വ്യ
സന്നിക്കുന്നതും ഇവിടെനിന്നും കടക്കുന്നതിനുള്ള വഴി

അത്രലോചപിക്കുന്നതും മറ്റും കേൾക്കാനാവിട്ടയായതു നാഡി
ടെ എല്ലാകാലങ്ങളും. ഇന്തിര ഇന്തിരന നിന്മാലൊളിപ്പ്.
നേരം പാതിരാധാവാരാധിപ്പോയി. മറ്റൊരും വ
വന്നോക്കും. (മേഖ്ലോട്ട് നോക്കീട്ട്) ഈ മാളികയിൽ
വെളുക്കിരുന്ന വെട്ടം ഒക്കെ മന്ത്രിയിരിക്കുന്നു. നല്ല
ഇത്തു്—കൊള്ളുന്നാം. (ഒക്കയിലുള്ള ഉട്ടപ്പുകൾ നോ
ക്കീട്ട്) അവർക്ക് ഈ ഉട്ടപ്പു ധാരാളം മതിയാക്കും;
കൂതിരികൾ ഇവിടെ നില്ക്കുന്നാണ്. കക്കാൻ പഠിച്ചിട്ട്
ഈ നമ്മുക്കാണോ ഇതിനുംകൂൾ പ്രഖ്യാദം? (മാളിക
ജീവന്തുചപന നോക്കീട്ട്) ഈതാ നുണ്ണയറിട്ടിരിക്കുന്നു.
ഇവർ നല്ല ദന്തങ്ങൾ കള്ളിയാണ്. തക്കമില്ല.
എന്നോട് ചേരേണ്ടവല്ലതുണ്ട്. ഇന്തി താമസിക്കാൻ
പാടില്ല. ഇപ്പോൾനുണ്ടു് ലുവഞ്ഞുംകാണ്ട കട
ക്കണാം. (പത്രക്കു നാലുവരുവും നോക്കീട്ട് കയററിൽ
പിടിച്ചു മാലുമെന്നു.)

(സഭാരാമ പെട്ട നിറങ്ങിപ്പന് ഉട്ടപ്പുകൾ വാങ്ങിയാണു് രണ്ട്
പേരും ചാരോ കൂതിരപ്പറിയുന്ന കയറി പോകുന്നു.)

എഴുന്നം റംഗം

[ഭാരതീസംഘത്തിന്റെയുള്ളിട്ടുള്ള തെത്തവു്.]

എഴുപ്പംഗങ്ങൾ:

(അദ്ദോക്കം 14)

എന്താണെന്ന് പ്രിയന്തരതിട്ടിന്തിനമാനതിക്കുന്ന—
തെന്നീവിധം—
ചീനാഭാരമിയന്മനമില്ല മൽപ്പാണായിക,—
പ്രേമസി

സനാപത്രവും നോക്കിനടന്ന് കയറരിൽ പിടിച്ചു
കല്ലക്കി സപ്ലൈനേരം നോക്കിനിന്നിട്ട്) എന്താണ്
എൻറെ പ്രിഞ്ചത്മയെ കാണാത്തതു്; അവൻ ഉറന്തു
കയോ! അതിനുബിശ്വാലിനിയായ അവൻ എൻറെ
ആഗമനത്തെ പ്രതീക്ഷിക്കാതെ ഉറന്തുകയോ? അതു
ണ്ണാക്കന്നതല്ല. ഏതായാലും ഈ പാരൈതന ഒന്നുടി
ചലിപ്പിക്കുകയോ. (അങ്ങനെ ചെയ്തിട്ട്) ഹാ ഹാ!
അവന്തെ കാണാനില്ലെല്ലാ! ഇതിനു കാരണമെന്തു്!
ഇതെന്തു മാഡം? സദാരാമ ഇവിടെ ഉണ്ണായിരുന്ന
കുംഖിൽ നിന്തുമായിട്ട് ഇപ്പോൾ ഇരുന്തി വത്മായിരുന്നു.
സമയം ഇത്തായിട്ടും അവൻ വരാതിരിക്കുന്നതു്
നോക്കേണ്ടാൽ അവൻകും എന്തോ ആപത്തു സംഭവി
ച്ചിരിക്കും എന്നുഹരിക്കേണ്ടിയിരിക്കുന്നു. ഇന്നലെ
തെങ്ങൻ തമ്മിലുണ്ണായ സമാഗമം തപ്പിറി വല്ലവക്കും
അറിവു കിട്ടിയോ? അമ്മവാ ആ കാമപാലൻ തന്നെ
അവളുടെ പ്രതാവസാനകാലം വന്നതിനാൽ അവന്തെ
മാററിപ്പാപ്പിച്ചുവോ? അങ്ങനെന്നായാണെങ്കിൽ ഇവിടെ
ഈ പാരം കാണുന്ന ഇടയില്ലെല്ലാ. ഏതായാലും
വിധി സമർപ്പിതനെന്നു. സംശയമില്ല. അല്ലോ
വിപ്പംഭരാ!

(ഗീതം 46. ആനന്ദാഭരവി—ചാഞ്ച്.)

അയ്യോ ഇനി തൊനെവിഭേദ പോകേണ്ടു്?
മെയ്യോ തള്ളന്തിട്ടുണ്ട്
വയ്യോതുവാനാത്തിപ്പായ്യോ നീയഹോ! കൃപ

ചെയ്‌വോനെന്നുള്ള മൊഴി? —വിഭോ! കൂപ്
 ചെയ്‌വോനെന്നുള്ള മൊഴി. —അയ്യോ
 ഉണ്ടാശ്യാരാത്തിയെ വീണ്ടും വള്ളത്ത്‌വാ—
 നണ്ഡാഡ്യോ ഹോഗമേവം
 വണ്ണാർക്കശലിയെ കണ്ണാശ്രസിപ്പുനായ്
 തിണ്ണാട്ടുമാറായിതോ? —ഈനിയും ഞാൻ
 തിണ്ണാട്ടുമാറായിതോ? —അയ്യോ

(കുററിന നോക്കീടു്) അല്ലേഡോ പാശമേ!
 കാരസംഗ്രഹംകൊണ്ട് ഘൃഷസൗഖ്യമേകിയ
 സരസീതുചാക്ഷിയവൻ
 കത്തണാലവുംപോലും കത്താതെ നിന്നനായും
 തരസാ വെടിഞ്ഞുപോഡോ? —എന്നാരുന്നപോൽ
 തരസാ വെടിഞ്ഞുപോഡോ? —അയ്യോ
 എൻ്റെ പ്രിയതമരെ ത്രിടാതെ തുന്നുന്നായ ഈ സ്ഥല
 തു് എന്നും എന്നുംനു നിൽക്കുന്നു? അംബവാ എൻ്റെ
 പ്രിയതമരെ കണ്ണാശ്രസിക്കാനുതിന് തുടയായ ഈ
 സ്ഥലഭാത എന്നുംനായും ഞാൻ വിട്ടുപോകുന്നതു്?
 കഷ്ണം! തുപ്രകാരം ഭൂതികത്തിവ്യതാട്ടുഡനായി ഈ
 രാത്രിയിൽ തനിനെയ ഈ തെതവിൽ അലയുന്നതിന്
 എന്നിക്കു സംഗതിയാഡ്യോ തുണ്ടപരാ! (കുറെ ആലോ
 ചിച്ചിട്ട ശാരവജേതാട്ടുടി) തുണ്ട്. എന്നിക്കു വ്യസനം
 ഇണ്ട്. എൻ്റെ പതിപ്രതാരത്തെത്ത തോട്ടുന്നതിനു
 അന്നും ശക്തനാക്കുംഡുനു് എന്നിക്കു് നല്ല നിശ്ചയ
 മുണ്ട്. പിണ്ണാ ഞാൻ എന്നിനിങ്ങനു വ്യസനിക്കുന്നു?
 വിധിമതം ആക്കർന്നിയാം. എത്താശാലും ഞാൻ ഈനിയും
 നിരാശനാക്കുന്നില്ല. എൻ്റെ പ്രിയതമരെ അനേപ
 ഷിച്ചു വീണ്ടും സശ്വരിക്കുതുന്ന.

(മായുസ്.)

നാലാം അംഗം

ഒന്നാം രംഗം

[കന്തുരാജ്യത്വിലെ ഒരു വനപ്രദേശം.

കളുന്ന സദാരാമയും കതിരപ്പുണ്ണിയായും ശാസ്ത്രജ്ഞിയായും പ്രവേശിക്കുന്നു.]

സദാരാമഃ പ്രാബോശാ! നാം മാധ്യാപുരിരാജ്യംവിട്ട് വള്ള രെക്ഷരം പോന്നുകഴിഞ്ഞെല്ലോ. ഈതാ കിഴക്ക് അതിനോദ്യമാകാറായിരിക്കുന്നു. ഈനി നമ്മക്ക് ഈവിടെ ഇങ്ങനു ഒരേ വിശ്രമിക്കുയെല്ലോ?

കളുന്നൻഃ ഉം.

സദാരാമഃ എന്നാൽ നമ്മക്ക് ഈറങ്ങാം.

കളുന്നൻഃ ഉം.

(രണ്ടുപേരും കതിരകളിൽനിന്നീരണ്ടി ഇരിക്കുന്ന.)

സദാരാമഃ ആവു! ഈഡ്രൈവുപനിമിത്തം ആ മഹാദുഷ്ട നെറ്റ കൈഡിയിൽനിന്നും തെരാറി രക്ഷപ്പെട്ടുന്നതിനിടയായെല്ലോ. ഈനി എന്നായാലും തരക്കേടില്ല.

കളുന്നൻഃ ഉം.

സദാരാമഃ എന്നാണ് പ്രിയതമൻ ഒന്നം മുഖ്യാത്തത്തു്? ക്ഷീണിത്യാലോ, വ്യസനത്യാലോ?

കളുന്നൻഃ (ആത്മഗതം) ഈവിടെ ക്ഷീണിവും ഇല്ലോ, വ്യസനവും ഇല്ലോ. തന്നോഴമേ ഇല്ലോ. തൊൻ തുരിമേൽ തപില്ലുന്നിനാൽ ഇങ്ങനെ ഒരുത്തികയ കിട്ടുമോ? ഈങ്ങനെ മുളിയാൽ എത്രനേരം മുള്ളോ? നേരം വെട്ടംവീണതുടങ്ങിയെല്ലോ. ഈനി പരഞ്ഞുതുടങ്ങാം. അല്ലോതെ ഏതു

ചെയ്യോ? (പ്രകാശം) എൻ്റെ ഓമനപ്പേണ്ടോ! എനിക്കു വളരെ ക്ഷീണവും വെസനവും ഒണ്ട്.

സദാരാമ: (തെട്ടീട്ട് ആത്മഗതം) അരയോ! തൊൻ ഈ കേൽക്കുന്നതു് ആത്തെട രേഖും? തൊൻ സപ്ലംകാണ നാഡാ? ഇതെന്തു്? (മുവഞ്ചിൽ സൂക്ഷിച്ചുനോക്കീട്ട്) ചാറിക്കാൻ ഭാവിച്ച എനിക്കുനെ ചതിപരാറിയോ? ഓ! ഇത്തന്തിനെത്തന്നു. കഷ്ടം കഷ്ടം!

കള്ളുന്ന്: (നോര നോക്കീട്ട്) എന്തിനു വെറുതേ സൂക്ഷിക്കുന്നു? ഇതു പുള്ളി വേരെ!

സദാരാമ: (ആത്മഗതം) അരയോ! ഇതു കരികളുള്ള നോ എൻ്റെ പ്രിയതമന്ന്?

(ഗീതം 47 അംബനകാനട—ആദിതാളം.)

അരയോ! എനിക്കേവും ആത്തിവരുവാനെന്നോ?

മഹയോ ക്ഷമതയീടുന്ന മാധ്യവ ദൈവമേ!

ങ്ങ കൗശലംതേടി വരനോട്ടചേന്നുട്ടി

മരവിടാൻ കൊതിയോടിപ്പുത്തവഴിതനാിലോടി,

—അരയോ

കള്ളുന്ന്: കരയീം വിളിക്കീം ഒന്നും വേണട. തൊനംഡല്ലോ പാപ്പിച്ചുകൊള്ളാൻ.

സദാരാമ:

വകതിരിവേണ്ടില്ലോ—താവിവനോടെനേതാനു ചൊല്ലാം?
വരുവയ പാക്കിലെല്ലോം വൻപിണാഡില്ലോതില്ലോ.

—അരയോ

കള്ളുന്ന്: ഏ ഓമനെ! എന്തിനു കരയുന്നു?

(ഗീതം 48. കാപ്പി—ആദിതാളം ‘തിഡ്യുലക്കട’ മട്ട്.)

വേണാ സക്കടം വേണാ നീ കര—

യേണാ തെല്ലുമെൻ പെണ്മണിയേ!

വേണ്ടാ സക്കം വേണ്ടാ നീ ഹര-
യേണ്ടാ തെല്ലുമെൻ കണ്മരണിയേ!
നല്ലാത ദേഹം തിരക്കിയിവിടെ ഞാൻ
നല്ല ഗ്രാഹമഹാന വാങ്ങിട്ടുവൻ
നല്ലാബവമായ് നട്ടത്തിൽ പാത്തിടാ-
മല്ലോ നിന്നു നീ മകയാണെ!
പദ്മിണിയിലാകരുപ്പുപോമെനു നീ-
യൈരും നിന്നുച്ചർപ്പുപ്പിഡേണ്ടാ
കൂട്ടാതെ വേണ്ടവ കുട്ടകാണുന്ന ണാ-
ന്തുട്ടുവൻ നിന്നു വാട്ടമേണ്ടു.

സദാരാമ: (മനപ്പാസഭേദാട്ടത്തി) എന്നും കാശാൻ
തരം കിട്ടിയിരുപ്പുകിലോ?

കള്ളൻ: അതാനും നീ കൂട്ടകണ്ഡാ, ഉണ്ടു കൂറലും.
സദാരാമ: കരേനാൽ കഴിയുന്നോ കെട്ടിയവാളു
ത്തിരക്കിപ്പോകമോ എന്തോ?

കള്ളൻ: ണാനോ! കൊള്ളാം! അതൊരുത്താളുമില്ല.
സദാരാമ: എന്നാൽ മതി. ഇപ്പോൾ ഒരു കായ്യും വേ
ണ്ടിയിരിക്കുന്ന. ഏനിക്കു ദാഹം സഹിച്ചത്തിട. കരേ
വെള്ളം പോരുകൊണ്ടുവരണും. എനിക്കൊരടി നട
ക്കാൻ പാടില്ല.

കള്ളൻ: ഇവിടെ അടുക്കാലങ്ങും വെള്ളം കിട്ടുമെനു
തോന്നുന്നില്ലപ്പോ.

സദാരാമ: അയ്യോ! അതൊന്നും പറഞ്ഞാൻ പോരാ.
വെള്ളം കാടിച്ചിരുപ്പുകിൽ ഇപ്പോൾ ഒരു പ്രാണന്
പോകും. എവിടെയുള്ളും പോയി വെള്ളം കൊണ്ടു
വന്നോകഴിയും.

കള്ളൻ: ഞാൻ വരുന്നോമേക്കനീകടന്നുകളുണ്ടെങ്കിലോ?
സദാരാമ: കൊള്ളാം. നല്ലകായ്യും! അല്ലെങ്കിൽ, തീരെ

നടക്കാൻപാടിരുക്കില്ലോ, ഞാൻകൂടെ വന്നകളും. പിന്നെ സംശയമില്ലേണ്ടോ.

കളുണ്ട്: അതു ബുദ്ധിമുട്ടണമെന്നാണ്.

സദാരാമ: ഞാൻ താങ്കളെ വിട്ട് ഈ കാട്ടിൽ എവിടെ പോകുന്നു? എന്നെ വല്ല രാക്ഷസന്മാരം പിടിച്ചു ഭക്ഷിച്ചുകളഞ്ഞുകൊണ്ടില്ലോ? അതു ബുദ്ധിയില്ലാത്തവളാണോ ഞാൻ? ഭൗതികവും പോയി, സ്വന്ദര്ഥവും പോയി, ഇന്നി ഈ ഒരാളെ ദേവവം തന്റെ കൂട്ടാണ്, ഈ യാളും വിട്ടു ഞാൻ തനിച്ചു പോക്കേണ്ടുണ്ടോ?

കളുണ്ട്: എന്നാൽ ഈതാ! ഞാൻ ഏറ്റുവുംകൊണ്ട് വന്ന കഴിവെന്തു. (കാടിപ്പോയി)

സദാരാമ: ഹാ ഹാ! ഹതവിഡേ! നീ ഈനിയും എന്നെ പരിക്ഷിക്കുന്നോ? ആകട്ടെ, ഞാൻ നിന്നെന്നായും ഒന്നു പരിക്ഷിക്കാതെ വിട്ടുകയില്ല. കളുണ്ട് വത്സന്തിനമുൻ പേ ഇവിടെനിന്നു കടക്കണം. ഇവൻ വന്നാലും അതി വേഗത്തിൽ എന്നെ അനന്തരമിക്കാതിരിപ്പാനായി ഒരു കതിരയുടെ കടിഞ്ഞാൻ മുതലായവ എടുത്തു് ഈ കാട്ടിൽ കളയുന്നാൽ നന്നായിരിക്കും.

(അപൂർക്കം ചെള്ളിട്ട് കതിരപ്പുറത്തു കയറി പായുന്ന.)

രണ്ടാം രംഗം

[കൂനെറാജ്യാനിയുടെ ഒരു ദിവി.

പ്രതാപവമ്പംചക്രവർഷി ഇരിക്കുന്ന.]

പ്രതാപവമ്പം:

ഞാൻ പുത്രലാഭം ഉണ്ടാക്കണ്ടിനായി പരമരിവനെ സേവിച്ചതിൽ എന്നിക്കു ലഭിച്ചതു് ഒരു പുത്രിയാണ്. പുത്രഭാഗ്യം എന്നിക്കിരുപ്പുന്നും, എന്നാൽ പുത്രിക്കു സക

ലഗ്നണസന്പന്നനായ ഒരു ഭർത്താവുണ്ടാക്കുമെന്നും, അംഗാർ എൻസിറ പിള്ളാലും നാട്ടവാഴുമെന്നും പരമഗിരി വൻ അതുള്ളിച്ചുപ്പിള്ളണ്ടു്. പുത്രിയെ നേരിലധികം രാജക്കമാരന്മാരെക്കൊണ്ട് വിവാഹം ചെയ്യിച്ചു. ഹാ! കഷ്ടം! വിവാഹം ചെയ്യുവാരല്ലോ പത്മാവതിയോടു കൂടി ചേരുന്ന രാത്രിയിൽത്തന്നെ മുതമാരായിത്തീരക ധാരാ ചെയ്യിട്ടുള്ളതു്. വേണ്ട അഡോപ്പജാഞ്ചൽ എല്ലാം ചെയ്യിട്ടും ഈ മരണത്തിൻശ്രീ കാരണം എന്നാണെന്നു് ഇതേവരെ അറിവാൻ ഇടയാളിട്ടില്ല. ഈനി എന്നാണിവിടെ കത്തവ്യമാണുട്ടുള്ളതു്? എന്തായാലും മന്ത്രിയുടെ അഭിപ്രായംകൂടി അറിയുകതനുാണ്. ആവാവിടെ?

(പ്രാവശിച്ച ഭദ്രാഞ്ച്)

മന്ത്രിയെ വേഗം കൂട്ടിക്കൊണ്ട് വരു.

(ഭദ്രയൻ പോയി.)

(ഗീതം 49. സുത്രി—ആപകം. ‘പരദോബി’ എന്ന ഫട്ട്)

പരമേശ! നിന്റെപാദങ്ങൾ ശരണം മമ—പരമേശാ! വരമേകിയീവിധമഴരം ഹന്തി! ചേപ്പുംതന്ത്രം? ദേവ!

—പറ

മുരിതമിതൊഴിവാ—നിഹി—കതണംചെയ്യ നീ മുരിതനിജഭക്തവേദ! ദീനലോകപാരിജ്ഞാത!

—പറ

(മന്ത്രി പ്രാവശിക്കുന്നു.)

പ്രതാപവമ്മ: പത്മാവതിയുടെ വിവാഹത്തെപ്പറ്റി ഈനി മന്ത്രിയുടെ അഭിപ്രായം എന്നാണെന്നാറിയേണ്ടിയിരി ക്കുന്നു.

മന്ത്രി: പത്മാവതിയുടെ ഭർത്താവാണു് അനന്തരചക്രവർത്തിയെയും സാക്ഷാത്ത് പരമഗിരിവൻ അതുള്ളിച്ചു

ഈതു മരിച്ചുവരാൻ ഇടയില്ല. അതിനാൽ വീണ്ടും വിവാഹം നടത്തണമെന്നാണ് എൻ്റെ പക്ഷം.

പ്രതാപവമ്മ: വിവാഹം ചെയ്യാവരെല്ലാം അന്നനു മരിക്കുന്ന സ്ഥിതിക്ക് ഇനി അതിലേക്കായി ആരാൻ ദയവുമെല്ലാത്തു?

മന്ത്രി: അതു വാസ്തവംതന്നെ. എങ്കിലും നൃക്കിതിൽ ഒരും അദയവും ഉണ്ടാവാൻ പാടില്ല. പത്രാവതിയുടെ ഭർത്താവും അനന്തരചക്രവർത്തിയുമായി ലുംഗ്രഹനാൽ നിർദ്ദേശിക്കപ്പെട്ട ഒരു പുണ്യപുത്രപ്പെട്ടെന്നും നിശ്ചയമായി ഉണ്ടായിരിക്കണം. അഞ്ചാൽ വരുന്നതുവരെ ഈ വിവാഹത്തെ നാം തുടച്ചായി നടത്തിക്കൊണ്ടിരിക്കുന്നു. വേണ്ടിയിരിക്കുന്നു.

പ്രതാപവമ്മ: അതിനെന്തോ മാറ്റം?

മന്ത്രി: നമ്മുടെ ഈ ഗ്രാമങ്ങളിൽ ഒരുാഗ്രഹാരാധ ദാഖിലാർ ധാരാളം ഉണ്ട്. അവരുടെ പേരുകൾ തുണ്ടുകളിൽ എഴുതിയിട്ട് എടുത്താൽ ആത്മക പേരു വരുന്ന വോ അയാളേ പത്രാവതിയുടെ വരുന്നായി നിശ്ചയിക്കണം. ആധികാരിയുടെ പ്രകടമായി വിവാഹം നടത്തുന്നതു ആ ഒരു രാത്രി കഴിഞ്ഞിട്ടു മതിയാകും!

പ്രതാപവമ്മ: അപ്രകാരം ചെയ്യുന്നതു സാഹസമല്ലയോ? ഇനിയും ആളുകളെ ഇങ്ങനെ വധിക്കുന്നതു എത്രയോ മഹാകഷ്ണമാണ്.

(ശ്ലോകം 15)

എല്ലാലോകരെയും വിവരത്തുകളോഴി—
ചുന്നപോട്ടപാലിച്ചുകൊ—
ബജ്ജിസ്സത്താട മേഖിഡേണ റവരൻ
കാതണ്ണപ്പേരോദയം

ഇല്ലാതാത്മജനങ്ങളെ പ്രതിദിനം
കൊല്ലാനിരിക്കുന്നവു-
നല്ലാതീ നിയമം നടപ്പിൽ വരികിൽ
ചൊല്ലിട്ടുകില്ലാത്തേ.

അതു മുഖ്യീത്തിയെ നാം എങ്ങനെ സഹിക്കാ?

മന്ത്രി: തിരുമേനി! അങ്ങനെ വിചാരിക്കാനില്ല. രണ്ടാം മുന്നോ പുത്രജന്മാർ വിവാഹം ചെയ്തു എന്നും മരിച്ചു എന്നും ഉള്ളതുകാണ്ട് ഇനി വിവാഹം ചെയ്യാനാവ രഘൂം അപ്രകാരംതന്നെ മരിക്കണമെന്നാണോ? മരിച്ചുവർ അവരുടെ വിധിയെ ക്ഷുത്ര കൂടാതെ അന്ന ഭവിച്ചു എന്നെ വിചാരിക്കാനുള്ള. ഇംഗ്രേസ് പുരവവിലാസം ആക്കരിയാം. അതിനാൽ,

(ശ്രോകം 16)

രാജ്യത്തിനൊന്നാരാജകത്പരമുള്ളവാ-
യാലുള്ള ദോഷത്തെയും
പൂജ്യഗ്രൂപ്പരവെരി മുന്നമതള്ളി-
ചെച്ചളുള്ള വാക്യത്തെയും
ആജ്യവേതാജ്ജപലവീഞ്ഞകീത്തിവസതേ!
നന്നായ് നിന്നാച്ചിന്ന നാം
പ്രാജ്യവേഗമംഗ്രൂഹിലാസമോടിയ മുദാ
കൂത്യം നടത്തിട്ടുണ്ടം.

പ്രതാപവക്ക്: എന്നാൽ മന്ത്രിയുടെ അഭിപ്രായംപോലെ നടക്കേട്. എനിക്ക് എല്ലാക്കാംശം മനസ്സിന് തീരെ സ്വാസ്ഥ്യം ഇല്ല. ഈ ഭേദരണമാക്കുന്ന മഹാഭാരം എറ്റവും വേഗത്തിൽ രണ്ടുടെ ശിരസ്സിൽ സമപ്പിക്കാൻ സംഗതിയായാൽ ഒക്കാളുള്ളാമെന്നേ എനിക്കാഗ്രഹമുള്ളൂ. **മന്ത്രി:** തിരുമനസ്സിലെ അഭിലാഷം അച്ചിരേണ സഹി

മാകാൻ ഇന്നപേരൻ കടക്കിക്കെട്ട്. വിവാഹകാൽ
മഹല്ലാം ഞാൻ വേണ്ടപോലെ അനേപഷിച്ചുകാളുംാ.

(മരയുന്ന)

മുന്നാം രംഗം

[കൂത്തെല്ലാം ഒരു പ്രാഥമ്യാശാരം.

മാറ്റത്തടിച്ചു നിലവിളിച്ചുകൊണ്ട് ഒരു പ്രാഥമ്യാശിയവ പുതു
സമേതം പ്രത്യക്ഷിച്ചുവിക്കുന്നു.]

വിധി: അയ്യുണ്ടോ! എന്നർ പൊന്മകനേ! നിന്മാട
കൂടാതെ ഞാൻ എന്നുംനെ ജീവിച്ചിരിക്കും? നിനെ
കണ്ണുകൊണ്ടു മരിക്കണമെന്നല്ലേം ഞാൻ വിചാരി
ച്ചിത്തന്നതു്?

പുതുൻ: അമേ! ഇതെന്നൊരു വ്യസനമാണോ? അടങ്കി
യിരിക്കിൻം.

വിധി: ഞാൻ എന്നുംനെ അടങ്കിയിരിക്കും? അവിടെ
പോതുവൻ വല്ലവരും ജീവനോടു തിരിച്ചുവന്നിട്ട്
ണേടാ? അനേം! ഞാനിപ്പോർത്തുക്കുന്ന പ്രാണനീ കല്ലു
നാണ്ട്. (താഴെ വീണ്ടും മുർക്കുക്കുന്നു.)

പുതുൻ: കഷ്ടം! ഇതു വലിയ ആപത്തായല്ലോ. അമേ!
അമേ! എന്നീക്കണേ. എന്നീക്കണേ.

വിധി: (ബോധിപ്പിക്കുന്ന) എനിക്ക് രണ്ടുനൂ കട്ടി
ക്കുള്ളിലും ഉണ്ഡായിരുന്നുകുണ്ട് കാരെ സമാധാനപ്പെട്ട
ടാമായിരുന്നു. ഇതെന്നർ എക്കുപുത്രനാണല്ലോ ദൈവ
മേ! മാഹാരാജാവു് വളരെ ദിശാലുവാണനുംതേ എല്ലാ
വരും വിചാരിച്ചിത്തന്നതു്. ഇപ്പോൾ അവിടുന്ന് ഇങ്ങനെ
നാ നിശ്ചയിച്ചതു പ്രജകളുടെ ഭാഗ്യദോഷംതന്നെ
ആയിരിക്കാം.

പുത്രൻ: അമേ! വ്യസനിക്കാതിരിപ്പിന്. ജനിച്ചാൽ ഒരിക്കൽ മരിക്കുമെന്ന തീർച്ചയാണെല്ലാ. ആഴവസ്യമില്ല മുന്തട്ടി മരിക്കുമാതു നല്പതാണ്. ഈ വിശ്വഷിച്ചും സ്വവഹായ മരണമാകുന്നു. ഒരു രാത്രിക്കാണ്ട് കമ്മ ചെല്ലും കഴിച്ചും. ദോഗം വല്ലതും പിടിപെട്ടു ബുദ്ധി മുട്ടകയും ഒന്നഷ്യയാണും സേവിച്ചു കഞ്ചപ്പെട്ടുകയും എന്നും വേണംഡും.

വിധവ: അയ്യോ! നിന്നു കൊല്ലാൻ തൊൻ സമ്മതിക്കായില്ല. മഹാരാജാവിന്റെ അട്ടക്കൽ തൊൻമുട്ടി വരാം; എന്നു കൊന്നാംവച്ചു് അവിടുന്ന നിന്നു എടുത്തു കൊള്ളുതു. (പിന്നും മാത്രമായി നിലവിളിക്കുന്നു.)

സദാരാമ: ഏ അമേ! എന്തിനു നിലവിളിക്കുന്നു? പറയണം. എന്നാപത്തുണ്ടായി? കരയാതെ പറയണം.

വിധവ: അയ്യോ! എൻ്റെ പോന്നപ്പുനേ! എൻ്റെ മകൻ മരിക്കാൻ പോകുന്നു.

സദാരാമ: വിസ്തുരിച്ചു പാരണാം; തൊൻ രക്ഷിക്കാം.

വിധവ: ശ്രവിത്തെ രാജാവിന്റെ മകനെ വിവാഹം ചെയ്യാൻ ഇന്നു പോകേണ്ടവൻ എൻ്റെ മകനാണ്. വിവാഹം ചെയ്യുന്ന ആൻ അനേകിവസം രാത്രി തന്നെ മരിക്കുമാതു് ശ്രവിത്തെതെ പതിവാകുന്നു.

സദാരാമ: അതിനു കാരണം എങ്കു്?

വിധവ: കാരണം ആക്കം അറിഞ്ഞുകൂടാ. എൻ്റെ ഇംഗ്ലീഷ് മകനെ ഇന്ത്യാഭിവസം അയച്ചുണ്ടെന്നുമെന്നു് ഇപ്പോൾ കല്പന വന്നിരിക്കുന്നു. കല്പനയെ ലംഗലിക്കാൻ നീറ്റു രതിയില്ല. അയച്ചാൽ ഇവൻ മരിച്ചുപോകുന്നതു നിശ്ചയമാണു്. എനിക്കെ പിന്നെ പുത്രനും ഇപ്പു; ആത്തും

ഇല്ല. അതിനാൽ ഞാനാക്കടി ഇപ്പോൾത്തെനു എത്ര വിധവും പ്രാണഹാനി വരുത്തുവാൻ തീർച്ചയാക്കിയിരിക്കുംബാൻ. എൻ്റെ പൊന്നപ്പുംനേ! നീ ഇവിടെ വിചാരിച്ചാൽ ഒന്നം ചെയ്യുവാൻ കഴിക്കില്ല.

സഭാരാമ: ഞാൻ നിങ്ങളെ രക്ഷിക്കാം. നിങ്ങൾ കരയാതിരിക്കാം.

വിധവ: അംതെങ്ങനെയാണ്?

സഭാരാമ: നിങ്ങളുടെ പുത്രനാ പകരം ഞാൻ പോയേക്കാം. അതു പോരുന്നോ?

വിധവ: അയ്യോ! എൻ്റെപ്പറ്റി മരിക്കാൻപോക്കുതിരാഞാൻ എന്നെനെ സംശയിക്കാം.

സഭാരാമ: ഞാൻ പോയാൽ മരിക്കുമെന്നീൽ. നിങ്ങൾ ആശ്രാ സിപ്പിൻ.

വിധവ: എൻ്റെ പൊന്നപ്പുരു! പോയവരാക്കു മരിച്ച സ്ഥിതിക്കു നീ മാത്രം രക്ഷപ്പെടുന്നതെങ്ങനെ?

സഭാരാമ: അക്കായ്യും അക്കു എന്തിനരിയുന്നു? അമധ്യം മകറം ഇവിടെ വ്യസനിക്കാതെ സന്നോഷമായി പാക്കുമോ? എങ്കിൽ ഞാൻ അക്കായ്യും സാധിച്ചുകൊള്ളാം സാരെമില്ല.

വിധവ: (ആത്മഗതം) ഈ വനിരിക്കുന്നതു ദേവവാതനെ ആയിരിക്കുമോ? എൻ്റെ ഈ ദുഃഖം തീർപ്പുണ്ട് ദേവവം ലുംനെനെ വേഷം മാറി വന്നതായിരിക്കാം. ഈ അപ്പുനെ കണ്ടതിൽ എത്ര കോമളനായിരിക്കുന്നു! എത്ര തേജസ്സാണ്! (പ്രകാശം) അപ്പുനേ! നീ എത്ര പറയുന്നു?

സഭാരാമ: ഞാൻ നിങ്ങളുടെ പുത്രനായിട്ടു് ഇപ്പോൾത്തെനു രാജധാനിയിലേക്കു പോയ്ക്കൂള്ളാം.

പുതുൻ: എനിക്കവേണ്ടി മഹറാരാഖ്ര മരിക്കാൻ അംഗീക്ക് നെത്തിയാണോ?

സദാരാമ: എടോ, ഞാൻ അഭ്യർത്ഥിച്ച ഒരു പ്രഭാതക്കാരനും വരും പ്രഭാതക്കാരനും. താൻ ഇനി ശാംഗ് ഒന്നും പറ നേത്തക്കാരനും. ഇംഗ്രേസ്റ്റുപദ്ധതിൽ ഞാൻ ആപത്താ നും വരാതെ നോക്കിരക്കാളും. നിങ്ങൾ ഒരു വ്യസ നിക്കാതിരിനാൻ മതി. മരിക്കാതിരിക്കാൻ വേണ്ട കൗശലങ്ങൾ ഞാൻ ചെയ്യുകയാളും. അമേ! നിങ്ങൾ ഇക്കാണ്ടും തിന്റെ ഇനി ഏറ്റോന്താനും മറ്റും പറ നേത്തക്കാരനും.

വിധവ: അയുണ്ടോ! എന്നപ്പോലെ ഒരു സ്ത്രീയാണെല്ലാ അപ്പോയും പ്രസവിച്ചതു്! അപ്പുൾ എന്നാക്കപ്പോ ഞതിട്ടും പോകാൻ പറയുന്നതിന് എനിക്കു മനസ്സു വരുന്നില്ല.

സദാരാമ: വ്യസനിക്കേണ്ട; ഇംഗ്രേസ് രക്ഷിക്കണം. ഞാൻ ഇതാ രാജധാനിയിലേക്കു പോകുന്നു. നിങ്ങൾക്കു മാറ്റ ഒരു ഭവിഷ്യത്തു്.

(വിധവയും പുതുനും മറയുന്നു.)

(ചുറിനടന്നിട്ടു്) എൻ്റെ ആറ്റരേഡം സഹലമായതിൽ എനിക്കു വളരെ സന്ദേശം ഉണ്ടു്. ഞാൻ പാതിപ്പുത്യംഗം വരാതിരിക്കുന്നതിനാലും കാശപാലൻ, കള്ളുൾ ഇവരെ ചതിച്ചു്. ഇതേവരെ എൻ്റെ പ്രിയതമനെ കാണുന്നും ഇടയാളംമില്ല. ഇനി കാണുന്നതും അതു എഴുപ്പും നാശം തോന്നുന്നില്ല. കഷ്ടം! ആ മാളികയുടെ ചുവട്ടിൽ ആ രാത്രിയിൽ വന്ന നോക്കിട്ടു് എന്നു കാണാത്തയാക്കേബാൻ അദ്ദേഹത്തിനും അവസ്ഥ എന്തൊഴിരിക്കും? ഇംഗ്രേസ്! അതു വിച്ചാറിക്കാൻകൂടി മനസ്സുവരുന്നില്ല. എന്തായാലും

എനിക്കിനീ ഭർത്താവോടുകൂടാതെയുള്ള ഈ ജീവിതം നിറ്റുാരവും നിശ്ചയവും അണം. അതിനാൽ എന്നെന്ന മൈക്രോ പ്രാണിത്വം ചെയ്യുണ്ട്. ലൈപ്പോർ അതിനു ലേക്ക് നല്കി ഒരു സൗകര്യവും വന്നാചേന്നു. (സ്പദ്ധവം നോക്കീടു്) എന്നെന്ന കണ്ണാൽ സ്കീമാബന്ധനാരംഭം വിചാരിക്കുംബീല്ല. തന്റെ കാലഘോഷങ്ങൾ എൻ്റെ പേര് സഭാരാമൻ എന്നായിരിക്കുന്നു. ആശ്രംഗംഖണ്ഡങ്ങളുടെ ശ്രദ്ധാര്ഥം മഹാഭാഗമില്ലെന്നാണെല്ലോ സകലം ആസ്ത്രം ദേഹാശിക്ഷന്നതു്, അതിനാൽ,

(ശ്രൂക്കം 17)

കേണ്ണീവല്ലും മൃതിയണവതിനായു്—

തുടങ്ങാത സാധു—

ക്ഷാണീസത്രാശനവിധവയും

സുനാവും സാനമോദം

വാണീടാനായിരു സപദീ മഞ്ചകായമകാലഭൂതം—

ശ്രൂണീപാശത്തിന വിഷയമാക്കന്നതാണമഞ്ചത്രു.

(മരയുന്ന.)

നാലാം രംഗം

(ക്ഷമാദിനാജ്യാനിക്കിൽ അന്തിമുദ്രാജ്ഞാലുള്ള ഒരു ശാന്തരൂപം. ഒരു സ്പർശപല്യക്ക്രമിക്ക് പത്രാവതി ഇരിക്കുന്ന)

പത്രാവതി: ഹാ! ഹാ! ദൈവയേ! നീ എന്നിനാക്കിട്ടാണ് എന്നെന്ന ഈ ക്ഷമാദിനാജ്യചക്രവർത്തിയുടെ പൂർത്തിയായി ജന്മിപ്പിച്ചതു്? എൻ്റെ ഭർത്താവായി വരുന്ന ചൂത്യശ്വനോടു് അല്പകാലമുള്ള സംഭാഷണസുഖമകീ ലും ഞാൻ അനുഭവിക്കുന്നതിനെ നീ സഹിഷ്ണനി

ലുണ്ടോ. അതു പുജയിക്കേൻറെ അനുഗമനക്കുണ്ടായിരുത്തെന്നു നി എനിക്കു ഗാധനിത്രൈ തങ്ങാതിരേൻറെ ഉദ്ദേശ്യം എന്തായിരിക്കും? അമവാ സ്നാൻ മുണ്ടാഹാ എന്നാിരുന്നെടവോപാലംഭം ചെയ്യുന്നു? ഭവിതവ്യം അലംഘനായ മഹാശാഖയ്ക്കുണ്ടോ. സാക്ഷാൽ പരമശ്രീവിബർത്തനു എന്നു രക്ഷിക്കേടു.

(സഭാരാമൻ വധ്യർപ്പപാണിയായി പ്രശ്നവാക്കുകുന്നു. പത്രാവതി ഒക്കൊച്ചിൽ വീണാ ഗാധനിത്രൈയെ പ്രാപിക്കുന്നു.)

സഭാരാമൻ: (സാഖ്യത്രം) മുത്തെന്തു ജാലമാണ്! ഇതാ! എന്നു വന്ന ഉടൻതന്നു മുഖ സാഖ്യപിയായു യുവതി മുൻകൂപ്പിതയായിരിക്കുന്നു. ഒന്നാ വിളിച്ചാലോ? അങ്ങേ പത്രാവതി! അലുഞ്ഞു സുമുഖി! ഉണ്ണാന്നാലും. ഹാ ഹാ! കഷ്ടം! മുവർക്കു ലേശംപോലും ബോധമില്ല. എത്ര സൗംഘ്യംശാലിനിയായ പെൺകുട്ടി! മുവർക്കു മുണ്ടു നെ ഒരു ദുരഭാഗ്യം നേരിട്ടുവെല്ലോ.

(ഗൈതം 50-അംബന ആദിത്യാളം)

കണ്ണാലാതും കൗതുകഫോടെ കൊണ്ടാടേണ്ടവളാം
വണ്ണാർക്കശലിയിവർക്കീഴുവശൈത്യംബായതു പാത്താൽ
ചിത്രമഹോ! പാരാ-ഐദവഭേദജ്ഞിതമെല്ലാമേ.

എനിക്കു മരണാതിൽ ഒട്ടംതന്നു മുസരു മുണ്ട്. എന്നാൽ മുതിൽ എന്നോ ഒരു മാഡാപ്രയോഗം ഉണ്ടെന്നു മുള്ളു നിന്നുക്കുമാണ്. അതിനും മുവളോട്ടു സഹായാം ചെയ്യവാൻ പാടില്ല. മുതിരേൻറെ കാരണം കാട്ടപിടിച്ചാൽ പക്ഷേ, മുന്നി മേലിലെക്കിലും മുവിക്കു മുഖ അവപത്തംബാകാതിരുന്നോക്കാം. അകയാൽ,

ആത്തിയിവണ്ണും വരുവാൻ ബന്ധം

പുത്തിയോദ്ധരിവാൻ

പാത്രത്തിട്ടവൻ ഞാനതിരിതമാം മിചി—

ചേത്രിഹ നിശ്ചയവാസ്. —ചീറ

(നാലുവർഷവും നോക്കീടു് സൂക്ഷ്മപ്പഴിഞ്ചാട നില്ലനം.)

(എത ഗസല്ലുണ്ട് വിധാനകാർദ്ദേശ പ്രവരചിക്കാന്.)

ഗസല്ലുണ്ട്:

(തൈം 51. വമാജ്—ആദിതാളം ‘വനജാക്കാ നീ’ എന്ന ഫ്രീ.)

വിലസുനിതാ! മുനിലായ്—വിധുജ്വലിയുടെ മാളിക
വിലസുനിതാ മുനിലായ്

വിമലതപ്രകാരകിന വിധുകിരണാവലി

വിപുലകാന്തിവിഭവേന കലൻിഹ —വില

മേദിനിയാകിയ മധുമേഖി തന്നട

മേദരാഭതിലകായിതമാഡിന —വില

കൂദാഖക്സുമവുനക്കുതനാടന—

മനമാത്തനിശ്ചവിതമായിഹ —വില

ഈനി വിമാനത്തിൽനിന്നും ഇരങ്ങി എൻ്റെ ഏദയ
മോഹിനിയുടെ സമീപത്തിൽ പ്രവേശിക്കുന്നു.

(ഈരങ്ങി നടനു നോക്കീടു്) ഇന്നനേരാം ഭാവം അസാ
ധാരണമായിരിക്കുന്നും. ഇതിനു കാരണമെന്തു്?
ഭേദാവാക്കനു ആർ ഇവിടെ വന്നു് ഇവളോടുകൂടി
ശരിക്കയും അനന്തരം എൻ്റെ ശക്തിവിശ്വാസത്താൽ
മരിക്കയും ചെയ്യായിരുന്നു പതിവു്. ഇന്നിവൻ ജാഗ
ആകനാഡിടു് സൂക്ഷ്മിച്ചുനില്ലനാവലും. (കാരേക്കൂടി
അടച്ചുചെന്ന നോക്കീടു്) ഇതു് പ്രത്യശവേഷധാരി
നീഡായ ഒരു സൂചിശാഖയും! ഇതെന്നായുണ്ടു്!
അല്ലോ ഞാൻ കാണണ്ടു് ആരാരാജാബാ? ഇതു് സ്വന്തി
നിയായ രംഭത്തെന്നയല്ലേയോ? എനിക്കു് എൻ്റെ കണ്ണു്
കുളേ വിശ്രസിക്കാൻ പാടില്ലാതെ ആയിരിക്കുന്നു.

(ഭ്രാകം 18)

അവധാരിച്ചുരിച്ചുനാ മനോജ്ഞത്വമാകി—
ദിവ്യാദ മാനാഷിയിലെങ്ങനെ സംഭവിപ്പു?
നൃവ്യക്തഹായരിയ ഏവരമതിൽ തിള്ളേം
നവ്യപ്രഭാപടലിയപ്പുടിക്കത്തിലുണ്ടോ?

(നുക്ഷിച്ചുനോക്കീടു്) ഇവള്ളെട ലോചനങ്ങൾ സനി
മേഷങ്ങളായിരിക്കുന്നതിനാൽ ഇവർ മാനാഷിത്വനെ
ആയിരിക്കണം. സംഗ്രഹമില്ല. എത്രാശാലും ഇവളോ
ടു് ഒന്നു സംസാരിക്കാതെ പോകുന്നതു അണിയപ്പു.

(പ്രത്യക്ഷഭാവം.)

സഭാരാമൻ: (ഗസ്യർപ്പനക്കണ്ണിടു് സഗൗരവം) താങ്കൾ²
ആരാണോ?

ഗസ്യർപ്പൻ: ചൊറിക്കുന്നതാരാണോ?

സഭാരാമൻ: അക്കായ്യും പിരിന്നപ്പറയാം. ഈ അസമയ
ത്തിൽ ഈ ചക്രവർത്തിയുടെ രാജധാനിയിൽ വന്ന
താങ്കൾ ആരൈരുന്ന പായു?

ഗസ്യർപ്പൻ: ഞാൻ ഒരു ഗസ്യർപ്പനാണോ.

സഭാരാമൻ: ശരി, മനസ്സിലുണ്ടി. ഈ സ്ഥിക്കവേണ്ടി എതാ
നും പൂരിപ്പിക്കാതെ കൊന്ന ഗസ്യർപ്പനാണോ. അല്ലെന്നോ?

ഗസ്യർപ്പൻ: എന്നാലെന്തു്? ഞാൻ ഒരു ഗസ്യർപ്പനാണെന്നും
നീ ഒരു മനഷ്യസ്ഥിയാണെന്നും കത്തി വേണും സം
സാരിക്കേണ്ടതു്.

സഭാരാമൻ: ഗസ്യർപ്പപ്പു; ആരാശാലെന്തു്? അനീതി ചെ
യ്യുന്നവൻ ആരാശാലും അധികനും അതിഗംഗാജിയന
മാണെന്നാലുള്ളതിൽ സംഗ്രഹംമുണ്ടോ?

ഗസ്യർപ്പൻ: (ആത്മഹതം) ഇവർ ഒരു സാധാരണന്ത്യീയ
പ്പു; നിശ്ചയം. ഇവള്ളുടെ മുസ്തിൽ എന്നിക്കുന്ന

എന്നേക്കറിച്ച ലജ്ജ തോന്നുന്നു. അക്കട്ട. (പ്രകാശം) ഭവതി എത്തിനാണിവിടെ വന്നതു്?

സദാരാമൻ: അതിരിക്കേട്ട. സുകൂർവ്വിശേഷത്താൽ ഗസ റ്റപാ ലഭിച്ച അങ്ങു് ഈ നീചവായ അഭിലാശ തതാൽ അകൂൾജ്ഞാവാൻ കാരണാമെന്തു്?

ഗസറ്റ്ൻ: ഈ ത്രണപ്പട്ടട പതിവാണ്. ഭൂമിയിലുള്ള ചില യുവതികളും ത്രണമുള്ളിൽ ചിലർ അന്ധരക്കും രാകയും അവരെ പ്രാപിക്കയും ചെയ്യാറുണ്ടോ.

സദാരാമൻ: ശരിയായിരിക്കാം. എന്നാൽ ഈ നീതിയോ അനീതിയോ എന്ന് അങ്ങു് വിചാരിച്ചിട്ടുണ്ടോ?

ഗസറ്റ്ൻ: ഭവതി നീതിയെന്നും അനീതിയെന്നും പറയുന്ന തു് എന്നാണെന്ന് എനിക്കെ മനസ്സിലാക്കുന്നില്ല. ഒവവൻ നീതിയെന്ന പ്രശ്നസിക്കുതിരെത്തുനെ അനുസ്ഥിതിയെന്ന ദൃശ്യിക്കുന്നു. ഒരു ദിക്കിൽ സദാചാര മായി സ്വീകരിക്കപ്പെട്ടുനു ഒരു കൂത്യം മരറായ ദി കുംഭിൽ ദൂരാചാരമായി തൃജിക്കപ്പെട്ടുനു. ഈത്തല്ലാം ഓരോ അംഭിപ്രായംഭന്നും എന്നല്ലാതെ മരറാനും വിചാരിപ്പാനില്ല.

സദാരാമൻ: കൊള്ളാം. അപ്പോൾ കൂത്യങ്ങളുടെ നുകളിനു കുറ അവരവത്തു ഇപ്പോൾ ദേഹപ്പെടുത്താമെന്നു ബോ അണ്ണുടെ പക്ഷം?

ഗസറ്റ്ൻ: അതേ, അണ്ണുന്നതുനു.

സദാരാമൻ: എംബു ഇതിനെ സമ്മതിക്കാം. എന്നാൽ ഈ ണ്ണുന്ന ഭേദപ്പെടുത്താനുള്ള അധികാരം അതിനു തക്ക തായ പരിശുദ്ധിയുള്ള മഹാനാശങ്ക ഉള്ള എന്നത്തി അങ്ങു മനസ്സിലാക്കണം.

ഗസറ്റ്ൻ: നിങ്ങൾ മനഷ്യർ; ത്രണമുള്ള ദിവ്യരാഖ; ത്രണമുള്ള അപേക്ഷിച്ച നിങ്ങൾ തുലോം നീല്ലാരകയാ

രാണു്. അതിനാൽ തന്നെള്ളടക്ക ഗ്രന്ഥങ്ങൾവിവേചന ശൈലി നിങ്ങളുടെതിൽനിന്ന് സഹഗ്രന്ഥം ഉൽക്കു ഷുഖ്യാശിരിക്കമെന്നു് ഭവതി ധരിച്ചുകൊള്ളുന്നും.

സദാരാമൻഃ ഹേ മഹാത്മാവേ! അതും താൻ സമ്മതിക്കുന്നു. നിങ്ങളുടെ രാജാവു് ആരാണു്?

ഗസ്യർപ്പനഃ: സാക്ഷാൻ പുലോമജാപതിയായ സഹഗ്രന്ഥം ക്ഷണിതനെന്നു.

സദാരാമൻഃ കൊള്ളും! എത്തുകൊണ്ടാണു് അദ്ദേഹം സഹഗ്രന്ഥാക്ഷണായതു്?

ഗസ്യർപ്പനഃ: അതിനേക്കരിച്ചു ചോദിപ്പാൻ ഭവതിക്കു അവകാശമില്ല.

സദാരാമൻഃ ഈ വാക്കീൽത്തനെന അഞ്ചു് കററം സമ്മതിച്ചുകഴിഞ്ഞതിരിക്കുന്നു. താൻ കേവലം ഭീഷണികൾ കൊണ്ടു ഭയപ്പെടുന്ന ഒരു സ്നീഡാണെന്നോ, ഈ നിന്യമായ കമ്മാരത്തെ മെല്ലും ഇതുപോലെതന്നെ അനഷ്ടിച്ചു കൊണ്ടിരിക്കാമെന്നോ അഞ്ചു വിചാരിക്കുന്നണ്ണെങ്കിൽ അതു വലിയ മുഖ്യമാണു്.

ഗസ്യർപ്പനഃ: ഭവതിയുടെ ധന്തനിഷ്ടയേയും ദയയ്ക്കേതയും കരിച്ചു് താൻ വളരെ ദ്രോഡിക്കയേയും വിസ്താരിക്കയേയും ചെയ്യുന്നു. എന്നാൽ എൻ്റെ പ്രപൂതിയിൽ നിരോധിക്കാൻ ഭവതി ശക്തയാക്കുന്നതു് എങ്ങനെന്നെയെന്നു് താൻ അറിയുന്നില്ല.

സദാരാമൻഃ മനഷ്യരായ തന്നെളുകാർ നിങ്ങൾക്കെ ചീലശൈലിവിശ്വാസി ഉണ്ടാക്കുന്നതുംതിൽ എനിക്കു വിശദംവാദം ഇല്ല; എങ്കിലും നിങ്ങളും തന്നെളുപ്പും ലെ അസ്പത്രയാരാണെന്നും, തന്നെൾക്കും നിങ്ങൾക്കും നിബ്രൂഡിശ്വാസം നിയന്ത്രിയായും സമ്പ്രത പരിപൂജ്യം യായും ഒരു മഹാശക്തിയുണ്ടെന്നും ആ ശക്തി ആത്മ

ടേയും ഉജ്ജ്വലത്തെ സഹിഷ്ണനാതല്ലെന്നാംകൂടി ഞാൻ ധരിച്ചിട്ടുണ്ട്. ആ ശശ്രദി തന്മായാണ് അങ്ങോടെ ഈ ഉദ്ധൃതിയിൽ ധ്യാനിക്കാറതിനായി മുന്നേ ദിവസം എന്ന പ്രേരിപ്പിച്ചാതന്ന വിചാരിച്ചു കൊള്ളണം.

ഗമ്യർപ്പന: (ആത്മഗതം) ഇവളുടെ വചനാസ്ത്രങ്ങൾ എനിക്ക് മന്ത്സപ്പക്കളായിരിക്കുന്നു. ഇനി ഇവളോടു നല്കാവാക്കു പറഞ്ഞു ഇവിടെനിന്നു പോകുന്നതാണ യുക്തം. (പ്രകാശം) ഭദ്രേ! ഭവതിയുടെ യുക്തിയെ ഞാൻ ബഹുമാനപൂർണ്ണരം സ്പീകരിച്ചിരിക്കുന്നു. സമയം അതിക്രമിക്കുന്നതിനാൽ ഞാൻ ഇനി അധികം സംസാരിക്കുന്നില്ല. ഏതാണ് ഭവതിയുടെ അഭിലാഷം എന്നാൽ അപ്രകാരം ഞാൻ ചെയ്യുകൊള്ളാം.

സദാരാമൻ: മരറാനും ഞാൻ പറയുന്നില്ല. അങ്കും ഇതേ വരെ അനുശീലിച്ചവനു ഈ ഉജ്ജ്വല്ലത്തെക്കരിച്ചു പഠിയാ തന്നുപാദ്ധത്താട്ടകൂടി മേലിൽ എതാദുശങ്കങ്ങളായ ഉരാഗ്രഹങ്ങൾക്കു വശംവദനാകാതെ സ്പധമ്പ്പെട്ടെ ആവാരിക്കുന്നും. അതേ ഉള്ള എൻ്റെ അപേക്ഷ.

ഗമ്യർപ്പന: അങ്ങെന്നതനെ.

(തീരും 52. കാപി—ചായ്യ്. ‘നീരജ്ജവര’ എന്ന ഫ്ലു”)

വനിടക്കില്ല ഞാനിനു തുടങ്ങിയീ	—വനാൻ
മനിലയേ ബഹുമാന്യത്വേ! സതി	—വനാൻ
മനവന്നു തന്നുാട്ടകൂടി നീ	
മനിലനേകനാർ മേരുക സൗഖ്യമായ്	—വനാൻ
ഉന്നതമാകിയ നിന്നുടെ വൈദവം	
ഉന്നതിമോദമേകനിതു മേ രൂദി	—വനാൻ

എന്നെട ദുന്ന്‌യമെന്നതശ്രേഷ്ഠവും
നിന്നെട വാക്കിനാൽ ഭിന്നതയാണ്‌കേൾ. -വനി

ആയതിനാൽ സത്തുഷ്ടിനായ ഞാൻ ഇപ്പോൾ ഭവതി
ശ്രൂട്ട് യാതു പറഞ്ഞുകൊള്ളുന്ന. (വിമാനമാദ്ദേശം
മറയുന്ന.)

സഭാരാഹൻ: ആവു! അന്ധപാസമായി. ഇംഗ്രേസ്‌പയാൽ
എൻ്റെ പ്രധാനം സഹലമായിത്തന്നെ പരിണമിച്ചു.

(തീരം 53. തുടന—ആദിതാളം.)

പലരെയും കൊന്നാൽ പാപിയാം ഗദ്യവും
ചലമിഴിയാളെ വിട്ടു ചാലവേ പോയില്ലോ.
ഗണവതിയാമിവർ ഇനി വിധിയാൽ വരും
കണവനമായ് ബുള്ളനാൾ കാമം സുഖിക്കാഞ്ചേ.
ഇവളുടെ സർഗ്ഗതിയൈഡിയമിഹ കണ്ണു
നവസുഖമാൻ പാരം നരപതി മോദിക്കാഞ്ചേ.

പത്മാവതി: (ഉണ്ണൻ് സസന്തോഷം എഴുന്നേറ്റിൽ
നിട്ട്.)

(തീരം 54. ഏതാടി—ആദിതാളം. ‘ഈ രമവാഹങ്ങൾ’
എന്ന ഫ്രീ)

അനവപമമാരജാൽ സുവമിന്ന
തനവതിൽ മേ വിലസിച്ചുനു
ജ്വനതരമായോരിൽ തീന്
മനമത്തിക്കുത്തുകമാൻ
വല്ലു ഹേ സുമധുരശീല!
ഉർജ്ജുഭി! ശരണാഗതപാല!
ചൊല്ലുകയിതിനെന്നെന്നാൽ മുലം!
വെള്ളുകയോ നീയരിജാലം?

സദാരാമൻ:

(ഗൈതം 55. യക്കാകല്യാണി—ആദിത്യാളം. ‘വേഗമൊട്ടവിയിൽ’
എന്ന ഫ്രീ)

പത്മാവതി! കേൾ നീയിതെല്ലാം
പത്മവിലോചനകാരണ്യം താൻ —പത്മാ
ചരത്മം സകലം സന്ധ്യതി വിശദം
സതമവിത്രം മേൽ സൗഭാഗ്യദമാം —പത്മാ
അസ്യതെഉല്ലാമത്ര വത്തതിയ
ഗസ്യർവ്വനെ താൻ കബട്ട് മനോജ്ഞനെ!
ഇന്നമുത്തക്കീഴ്വ വന്നീടാ താ—
നെന്നാവബന്നനൊട്ട് സത്യം ചെയ്യാൻ —പത്മാ
പത്മാവതി: അല്ലയോ മഹാനഭാവ! അവിട്ടുതെ മഹിമ
സുതരം വിസ്താർപ്പമായിരിക്കുന്നു. തെങ്ങളുടെ ഈ
ആപത്തിൽ കനിവു തോന്തി സാക്ഷാത്ത് ഇന്ധപരാൻ
തനെ അയച്ച ആളുണ്ട് അവിട്ടുനൊന്നു താൻ വിച്ചാ
രിക്കുന്നു.

സദാരാമൻ: ആഞ്ചേ! അങ്ങനെ പറയേണ്ട. സത്രക്കാർക്കു
വത്നെ ആപത്തുകൾ ദീർഘമായി നിലനില്ലെയില്ലെല്ലാ.
പത്മാവതി: ഈ അതിസന്നാഹകരമായ വത്തമാനം
അല്ലെന്നെ അറിയിക്കാൻ ഏതെൻ്റെ മനസ്സു വളരെ ബഹു
ദ്രുതനും.

സദാരാമ: എന്നാൽ ഈപ്പോർത്തനെ ആളുച്ച പറയി
ക്കാമല്ലോ. നേരം പ്രകാതമായിരിക്കുന്നു. ഈതാ!

(ഓട്ടാകം 19)

മെല്ലണ്ഡാക്കം സുവത്തിനനപചിതമൊരാ—
സപ്താദ്യഭാവം വത്തതാൻ
മാല്ലണ്ഡാമേറരമന്നീ മരജരയറയിരു—
ക്കുന്നതിനൊന്നവല്ലും

കാലം, കണക്കാലുമാണു! കഠിനതമതമോ—
 ജാലവമാര്ക്കാട്ടകറൻ
 ശ്രീലംബവിക്കന സുഖപ്രഭ സുഷമയൊടെ
 ഹന്ത! കാണിച്ചിട്ടുണ്ട്.

(മരയുന്ന)

അരങ്ങും അങ്കം

കന്നാം രംഗം

[കുന്തളരാജ്യാനി]

പ്രതാപവഹ്മം, മനു1, സദാരാമൻ ഇവർ പ്രത്യക്ഷിഭവിക്കുന്നു.]

പ്രതാപവഹ്മം: ഈ സംഭവം വളരെ ആശ്വാസ്യകരമായി റിക്കന്ന. എപ്പോളാണ് ഗൗഖൻവൻ വന്നതു്?

സദാരാമൻ: തുടിയാമത്തിന്റെ മലബൃത്തിലാണ്. തൊൻ അഞ്ചെന ജാഗ്രതകനായി സുക്ഷിച്ഛുകൊണ്ട് നില്ല പോർ അസാധാരണമായ ഒരു ജേയാതിര്മ്മ കണ്ട്. ആ മാർത്തിൽ വീണ്ടും നോക്കിയപ്പോൾ ആ ജേയാതിര്മ്മി നീറ മലബൃത്തിൽ ഒരു ദിവ്യനായ പുതശ്ശൻ അതി കാതിയോടുള്ളി നില്ലന.

മനു1: ഈ ദിവ്യനായ പുതശ്ശൻ ദർശിപ്പാൻ ഭാഗ്യമാണും അന്തേ ഒരു ദിവ്യനാശനനു തീർച്ചയെന്ന.

സദാരാമൻ: അതെല്ലാം ഈ ശ്രദ്ധവിലാസമാണ്. എതാ യാലും ഇവിടെ നടന്നിരുന്ന ദ്വരിതങ്ങൾക്കല്ലാറിനും കാരണങ്ങൾ മറ്റാൽമല്ലെന്നുള്ള ദ്വാരവിശ്രാസത്തോ ടുക്കിടി തൊൻ ആ പുതശ്ശനോട് അദ്ദേഹത്തിനീറ ദുഷ്ടതയെക്കരിച്ചു സബൈയ്യും കുറേ പ്രസ്താവിച്ചു.

പ്രതാപവഹ്മം: എന്നിട്ട് എത്തായിരുന്നു മറുപടി?

സദാരാമൻ: ആദ്യം കാരണയാക്കണ ഭീഷണികൾ പ്രഥ്യോ ശിച്ചു; എങ്കിലും അവശാൽ തൊൻ ദയവെച്ചുടക്കയില്ലെ നു കണ്ടപ്പോൾ അപരാധം എറുപ്പറകയും, ഇനി

മേൻ ഇവിടെ വന്ന ബാധിക്കയില്ലെന്ന സത്യം
ചെറു ഉടൻതന്നെ മറയുകയും ചെറു.

പ്രതാപവക്ക്: അതുതോ! ശ്രീപരമേഹപരബന്ധർ അന്തര
ഹം അനുപ്രാ വത്തന്താണോ?

(ശ്രോകം 20)

സന്താപമാം വലയിൽ വീണ വലഞ്ഞുപാരം
ചീറിതാലസം മതവിയോര നമുക്കിവണ്ണും
ഹന്താതിഫോഡരസമേകിയതിനു നിങ്ങൾ—
ക്കുന്നാണ നൽകവത്ര എന്നതിമാനകീര്ത്ത!

മന്ത്രി: ഈ ആപത്തുകർക്ക് ഫേതുവെന്നുന്നറിവാണ്
നാം എന്നെല്ലാം പ്രയത്നങ്ങൾ ചെയ്യു! എന്നിട്ട് വല്ല
തും ഒരു പ്രയോജനം ഉണ്ടായോ? ആ സ്ഥിതിക്ക് നാം
എന്നെല്ലാം സംഭാവനകൾതന്നെ ചെയ്യാണും അവയെ
നാം ഇദ്ദേഹത്തിനു മതിയായ ഒരു പ്രത്യുഭിന്നനമായി
തത്തീരക്കയില്ലെന്നാണ് എൻ്റെ പക്ഷം.

സദാരാമൻ: ഈ വാക്കെകൾ നിങ്ങളുടെ അന്യാദശമായ
മഹാമനസ്കതയെ പ്രത്യുഷിക്കരിക്കുന്നു. എന്നാൽ
എൻ്റെ ആഗ്രഹം എന്നെന്നുട്ടി ഇവിടുത്തെ ആശ്രൂതി
കോടിയിൽ ഒരാളാണെന്നു കത്തുന്നതിനു ദയയുണ്ടാക
ണമെന്നമാത്രമേയുള്ളൂ.

പ്രതാപവക്ക്: അധികം പരഞ്ഞതിട്ടാവശ്യമില്ല.

(ശ്രോകം 21)

എനിക്കെഴും നുന്നനയാഡി പത്രാ—
വതിക്കമിറ്റുശരകാഞ്ചിയാക്കം
മഹിക്കമിന്നാർമ്മതൽ കാന്തനായു് നീ
വസിക്ക ഹേ വണ്ണ! മഹോസ്തവാഭം.

മന്ത്രി: തിതമന്മ്മിലെ ഈ കല്പനയു് അവിടുന്നു് ഒരു
വിശ്വാസ്യം പായത്തു്. സാക്ഷാൽ പരമഗീവൻ

ഇവിടെതെ തപ്പുറിനാൽ സത്തുഷ്ടനായിട്ട് ഒരു പുതിയണ്ണാക്കം എന്നാഗ്രഹിച്ച സമയത്തിൽത്തന്നെ ആ പുതിയുടെ ഭർത്താവാണ് ഭാവിച്ചായ ചക്രവർത്തിയെ നം അങ്ങളിച്ചെഴുതിട്ടുണ്ട്.

സദാരാമൻ: അങ്ങനെയാണെങ്കിൽ അവിടെതെ ആജത്തെ യേ ഞാൻ സവിനയം അന്നസരിച്ചുകൊള്ളുന്നു. എന്നാൽ എനിക്ക് ഒപ്പേക്ഷക്കുടി ഉള്ളത് സാധിപ്പിക്കാൻ ദയയുണ്ടാക്കണം.

പ്രതാപവൻ: നിങ്ങളുടെ ഏതാറുഹത്തെയും സാധിപ്പിക്കാൻ ഞാൻ സന്നദ്ധനായിരിക്കുന്നു.

സദാരാമൻ: എനിക്ക് കരിഷ്യദേവതയുടെ ഉപാസനയുണ്ട്. അതു മുനി ഏതാനും ദിവസംകൂടി നടത്തേണ്ടിയിരിക്കുന്നു. വിവാഹമോ രാജസപ്രീകാരമോ അതിനു മുമ്പായി ചെയ്യവാൻ പാടില്ല. അതിനാൽ അതുകൂടം കാലം ക്ഷമിപ്പാരാക്കുന്നും. അതേവരെ എനിക്ക് ഏകാന്തമായി പാർപ്പനതിനു വേണ്ട നാശക്രമങ്ങളും തത്വവിക്കണും. മുത്തുടാരെ ഓരോക്കുടി അറിയിച്ചുകൊള്ളുന്നു. എൻ്റെ കൈവശം ഒരു സ്ത്രീയുടെ ഹായാപടം ഉണ്ട്. ആ പടംനോക്കി അതിനു തുല്യമായി ഏതാനും പടങ്ങൾ ഉടൻതന്നെ എഴതിച്ചു മുഖ്യത്തിലും മുതിൻ സമാനരാജ്യങ്ങളിലും പ്രധാനസ്ഥലങ്ങളിൽ വസ്തുക്കുന്നതിനും, ആ ഒട്ടു കണ്ണു അസാമാന്യമായ പാരവശ്യമോ സംഭ്രമമോ കാണിക്കുന്നവരെയെല്ലാം ഉടൻ ഇവിടെ അയപ്പിക്കുന്നതിനാംകൂടി ക്ലൃന്ധങ്ങളാക്കുന്നും. പ്രതാപസാന്നതോടുകൂടി മുതിൻ പ്രയോജനം സ്ഥാപിക്കാം.

പ്രതാപവൻ: ആശത്തിനു ധാരായ വിരോധവും മുല്ലും മഞ്ഞും! മുഖ്യപാദം കാഞ്ഞങ്ങൾ എല്ലാം താങ്കൾ കേട്ട

വല്ലോ. അപ്രകാരം ചെയ്യുന്നതിനാ വേണ്ടതെല്ലാം
ഉടൻ ചട്ടംകെട്ടിക്കൊള്ളണം.

മന്ത്രി: കല്പനപോലെ.

(മന്ത്രിനാ.)

രണ്ടാം റംഗം

[തെ പോലീസ് സ്റ്റോഴൻ.
രങ്ക ശിഹാസിമാർ നില്ക്കുന്ന.]

കനാംശിപായി: എടോ ഇതെന്നൊരു ശ്രദ്ധാശ്രം? പടം
കണ്ട് വ്യസനിക്കനാവരെയോക്കെ പിടിക്കണംപോ
ലും! ഇങ്ങനെ തെ ശ്രദ്ധം ഞാൻ ഇതിനു മുമ്പിലെങ്കും
കേട്ടിട്ടില്ല.

രണ്ടാംശിപായി: കല്പനയല്ലോ? “കല്പന കല്പപ്പിളക്കം”
എന്ന് താൻ കേട്ടിട്ടില്ലോ. നമ്മക്കു ഞായമല്ലെന്ന
വിചാരിക്കാമോ?

കനാംശിപായി: എന്താണ വിചാരിച്ചാൽ? ഇതെന്നൊരു
ത മന്ത്രാദയാശ്രം! ഇതുകൊണ്ടെന്നു ഫലം?

രണ്ടാംശിപായി: ഫലം ഒന്നമില്ലെന്ന് എങ്ങനെ തീർച്ച
യാക്കാം?

കനാംശിപായി: ഓ ഫലം! ഒത്തവന്തു കാണുല്ലു. വെറുതെ
ആളുകളെ ഉപദ്രവിക്കാനെന്നു വേലാ!

രണ്ടാംശിപായി: ചേരു! അങ്ങനെ പരയതത്രും! അവർ
അതിനേതരക്കിലും കാണ്ടം കണ്ടിരിക്കണം. അതെന്നും
ഓക്കാതെ ചീതു പറയുന്നതു കൊള്ളാമോ?

കനാംശിപായി: ആട്ടു, എത്രപേര് വന്ന സ്ഥലവും ഇവിടെ?

രണ്ടാംശിപായി: ഒരാൾ മാത്രമേ വന്നിട്ടോള്ളും.

കനാംശിപായി: അഡ്ദാൾ എവിടെ ഇരിക്കുന്നു?

രണ്ടാംശിപായി!: അയാൾ ഒരു സന്യാസിയാണ്. അയ ഒളിവിടെ ഒരു മംത്തിൽ താമസിപ്പിച്ചിരിക്കുന്നു. കമാം ശിപായി!: ഒരു സന്യാസിയോ? അവൻറെ കൈ യിൽ ഒന്നും കാണുന്നു. വല്ലും മയ്യുണ്ടെങ്കിൽ കടത്തി ക്കുള്ളയാമായിരുന്നു.

രണ്ടാംശിപായി!: ചീ! അതു ശരിയല്ല. മുതല്ലേരങ്ങുന്ന റിംഗ്രേഡ് നമ്മുടെ വാഹിൽ മണ്ണുടിക്കും.

കമാംശിപായി!: മണ്ണുമില്ലോ പിണ്ഡാക്കമില്ലോ. കിട്ടുന്നതെ ഒന്ന് പിട്ടുന്നുണ്ടോ. അതുതന്നു ചൊണ്ടു. എന്തിനു പറയുന്നു? ഈ സന്യാസിയുടെ കൈയിൽ ഒരു തുരപ്പുനം കാണുന്നു.

രണ്ടാംശിപായി!: ഒരു മിണ്ടാതിരിക്കും; ഇതാ! അങ്ങുന്ന വജനും.

കമാംശിപായി!: സന്യാസിയെ നുക്കു നന്നായി നുക്കു ക്കുണ്ടാം.

(മുതല്ലേർ പ്രവേശിക്കുന്നു.)

മുതല്ലേർ: ഇന്ന് ആരക്കുള്ളം വന്ന് ഈ പടം നോക്കിയോ?

കമാംശിപായി!: ഇല്ല, അങ്ങുണ്ടോ! ആതം വന്നില്ല.

മുതല്ലേർ: ആട്ടു, ആരാഞ്ഞോ വന്ന് പടം നോക്കി വ്യസനിക്കുന്നതു് അവരെ വിട്ടുകൂടാ. കേട്ടോ? ഭദ്രം!

രണ്ടുപേരും: ഉത്തരവു്.

(അവരോടു ശിപായിയും ഒരു രാചിഷാത്രക്കാരനും പ്രവേശിക്കുന്നു.)

ശിപായി!: നാടക്കേവടോ! അഞ്ഞാട്ടു്.

വധിഷാത്രക്കാരൻ: എന്നോട്ടു നടക്കുന്നും?

ശിപായി!: തവിങ്കു കണ്ണുകണ്ണുണ്ടോ? ഇതാ! ഈ രൂപം നിലേക്കു നടക്കു.

രാചിഷാത്രക്കാരൻ: എന്തിനാബന്നും പാരു.

ശീപായി: (കൈക്കപിടിച്ച വലിച്ചുകൊണ്ട്) എന്നീ
നോ? ബോധിച്ചതിന്. നടക്ക വേഗം ഇടിക്കൊള്ളേ
ണ്ണക്കിൽ.

വഴിയാറുക്കാരൻ: ഫേ ഫേ ഉപദ്രവിക്കേണ്ട. ഞാൻ
നടക്കാം.

മുതല്പ്പർ: എന്നോ! അധാരെ ഉപദ്രവിക്കുത്തരു്. (യാതുകാ
രനോട്) താങ്കൾ എവിട്ടുകാരൻ?

വഴിയാറുക്കാരൻ: ഞാൻ ഒരു പരദേശിയാണ്. ഈ റാ
ജ്യത്തിൽ ഇങ്ങനെ വഴിയെ പോകുന്നവരെ ഉപദ്രവി
ക്കാൻ നിശ്ചയമുണ്ടോ?

ശീപായിമാർ: ഓ ഇയ്യാർ ഒരു രസികനാണെന്ന തോ
നന്ന. ലായും ചട്ടവും ഒക്കെ എടുക്കുന്നല്ലോ. പുള്ളി
കേമൻതന്നെ!

മുതല്പ്പർ: ഞങ്ങൾ നിംബലെ ഉപദ്രവിക്കുന്നില്ല. നിങ്ങൾ
മഹാരാജാവു തിരമന്നുംിലെ ഒന്ന് കണ്ണംവച്ചുവേണ്ടം
പോകേണ്ടതു്. അതേരുള്ള കാര്യം.

വഴിയാറുക്കാരൻ: അതിനു വിരോധമില്ല.

മുതല്പ്പർ: അതിലേക്കു കുറേ ഇവിടെ താമസിക്കുണ്ടാം.
എന്നോ! ഇദ്ദേഹത്തെ കൊണ്ടുപോയി രീതിയും താമ
സിപ്പിക്കു.

(ശീപായി കൊണ്ടുപോയി)

കള്ളൻ: (പ്രവേശിച്ച നടന്നപോകുന്നവഴി പടം കണ്ണി
ട്ട്) അയ്യോ! ഇതാ! നില്ലുന്ന എന്നും ഓമനപ്പുണ്ണി.
അബ്യസ്സുാ! കള്ളൻ! നീ എന്നെന്നും ചതിച്ചുച്ചു പോ
യിലേഡാടി (സെബ്ബിലടിച്ചു കരയുന്ന.)

മുതല്പ്പർ: പിടിച്ചോ അവരെ.

(കള്ളൻ മുൻകെ പയ്യം എന്നാം ശീപായി പിാക്കും നാടിമരയ്ക്കാം.)

മുതല്ലേർ: അതുഹാ! അവൻ കടന്നുകളുന്തോ? എടുടോ!
താൻകൂടി.

(രണ്ടാം ശീപാധി സാച്ചന്.)

കൊണ്ടാ അവനെപ്പിടിച്ചു്. വിടല്ലേ അവനെ. നിങ്ങ
ടെ ജോലി തൊല്ലെന്തുപോവുന്നു!

(അഥവായരഹിത്)

(പിടിക്കേണ്ടം അടക്കിയും ചെയ്യുന്ന രൈപ്പുതേതാട്ടക്കൂട്ടി
തൊണ്ടയിടരിക്കൊണ്ടു്) നിന്നെപ്പിടിച്ചുല്ലേക്കും തെ
ങ്ങൾ ആശാഖയോടാ? നട മുതിയരുക്കുന്നവനേ!

(കളുള്ള പിൻകഴച്ചതിൽപ്പിടിച്ചു തള്ളിക്കൊണ്ടു് ശീപാധിമാർ
പ്രവേശിക്കുന്നു.)

ശീപാധിമാർ: പൊന്നഞ്ചുനേ! ഇവൻ വല്ല ഇന്ത്രജാല
ക്കാരനാണെന്ന. കമ്പുതപ്പിയാൽ ഇവനെ കാണുല്ല.

മുതല്ലേർ: അവൻ കഴച്ചതിലല്ലേ തല. അവൻ ഇനി എ
വിടെ പോകും? നിങ്ങൾ അവനെ വിടുക്കും. എടാ!
പേടിക്കേണ്ടു്; നിന്നെ നും ചെയ്യുകയില്ല.

കളുള്ളൻ: എന്നുറു പൊന്നഞ്ചമാനേ! താൻ ഒരു കുറവും
ചെയ്തിട്ടില്ലു്; എന്നു വിടുക്കേണേ!

മുതല്ലേർ: ചരീ! നിലവിളിക്കാതിരി.

കളുള്ളൻ: (വിരചുക്കൊണ്ടു്) താൻ പാവമാണെയജമാനേ!

മുതല്ലേർ: മിണ്ഡാതിരിക്കൊന്തല്ലേ പരഞ്ഞത്തു്? കേൾക്കിലു്
ഞാ? എടാ! കൊടുക്കും അവനുറു ചെക്കിട്ടതു്.

(ശീപാധി കൈ സാമ്പന്നം.)

കളുള്ളൻ: പൊന്നമാനേ! താൻ ഇനി നും മിണ്ടുല്ലേ.

മുതല്ലേർ: എടാ! നീ ആ പടം കണ്ടു് നിലവിളിച്ചുതെ
ന്തിനു്?

കളുള്ളൻ: എത്ര പടം? താൻ ഒരു പടവും കണ്ടില്ലു്; നില

വിളിച്ചുമില്ല. അയ്യോ എന്ന വിദ്രോഹം എന്നാൻ! മുതല്ലേർ: ഇവൻ വല്യ കള്ളനാണ്. ഇവനെക്കാണ്ട് പോകി പാറാവിൽ വയ്ക്കിൻ.

(ശിപാധിമാർ കള്ളനെ തള്ളിക്കൊണ്ടുപോകുന്ന.)

എത്തക്കിലും മുന്നപേരായി. ഇക്കായ്ക്കും ഇനി മേലാവിൽ ബോധിപ്പിക്കാണമല്ലോ. അതിലേക്കായി പോകതന്നെ.

(മറയുന്ന)

മുന്നാം രംഗം

[കന്തളരാജധാനി]

പ്രതാപവക്കാവും, മന്ത്രിയും പ്രത്യക്ഷിഭവിക്കുന്ന.]

പ്രതാപവക്കം: നങ്ങുടെ സഭാരാമൻ സുവമായിത്തന്നെ പാ ക്കുണ്ടാലേപ്പോ?

മന്ത്രി: അതെ. അദ്ദേഹത്തിന് ധാരാതാൽ സുവക്കേട്ടും ഇല്ല.

പ്രതാപവക്കം: പ്രതാപസാനത്തെപ്പറ്റി വല്ലതും പറ ഞ്ഞേവോ?

മന്ത്രി: ഇല്ലാ. ചീതുപടം കണ്ട് വന്നവർ ആരെല്ലാമെന്ന റിയണമെന്നും അവരെ ഇന്നേദിവസം വത്തതിക്കാ ണണമെന്നും ഇന്നലെ വൈക്കേരം എന്നോടു പറ ഞ്ഞതിങ്ക.

പ്രതാപവക്കം: ഇതുവരെ ഏതുപേര് വന്നിട്ടുണ്ട്?

മന്ത്രി: മുന്നപേര് വന്നിട്ടുണ്ട്. അവരിൽ ഒരാൾ ഒരു സുഖ ഗനായ സന്ധ്യാസിയും ഒരാൾ ഒരു വഴിയാത്രക്കാരനായ സാധാരണ പുതശ്ശും മുന്നാമത്തെന്തും ഒരു മറവന്ന ആൺാം.

പ്രതാപവക്ക്: ഇവരെ ഇങ്ങനെ വരുത്തിയതിൽ സദാരാമൻറെ ഉദ്ദേശ്യം എന്നതായിരിക്കാം?

മന്ത്രി: അതെനിക്കം ഇതുവരെ മനസ്സിലായിട്ടില്ല. പ്രതാപസാന്ദര്ഭത്താട്ടുള്ളിട ഇതിന്റെ പ്രധാനജന്മം രൂഷ്മാക്കമെന്ന് അദ്ദേഹം പറഞ്ഞിട്ടുള്ള സ്ഥിതിക്ക് അതിനുമുമ്പിൽ ഇതിനെപ്പറ്റി പ്രസംഗിക്കുന്നതു് അവിവേകമാണ്ടല്ലോ.

പ്രതാപവക്ക്: അതു് അവിവേകംതനെ. ആകപ്പാടെ നോക്കിയതിൽ സദാരാമൻ ഒരു അമാനഷനാണെന്നു ഞാൻ പലപ്പോഴും വിചാരിക്കാറുണ്ടോ.

മന്ത്രി: അതെ. തിരുമനസ്സിലെ വിചാരം ഒരു അസ്ഥാനത്തിലല്ല.

പ്രതാപവക്ക്: ഇതേവരെ മുന്നപേര് ഇവിടെ വന്നിട്ടുണ്ടോ സദാരാമനെ അറിയിച്ചുവോ?

മന്ത്രി: ഇല്ല. അറിയിച്ചിട്ടില്ല.

പ്രതാപവക്ക്: എന്നാൽ അവരെ മുന്നപേരെയും ഇവിടെ വരുത്തുകയും വിവരം സദാരാമനെ അറിയിക്കുകയും ചെയ്യാലെ വേണ്ടതു്?

മന്ത്രി: അതിനു വിരോധമില്ല.

പ്രതാപവക്ക്: ആരവിടെ?

(പ്രശ്നവാചിച്ച ഭദ്രാംനാട്)

ഈയിടെ ഇവിടെ പ്രത്യേകം താമസിപ്പിച്ചിട്ടുള്ള സന്ധാസി മുതലായ മുന്നപേരെയും പോയി തുടിച്ചുകൊണ്ടവരിക.

(ഭദ്രാം ചൊയി.)

ഈ വിവരം മന്ത്രിതനെ പോയി സദാരാമനെ അറിയിക്കണം. “അവരെ അഞ്ചാട്ടുയ്ക്കുണ്ടാക്കിയിട്ടുണ്ടെന്നുണ്ടെന്നു ഒരു ചെറും; അതല്ല ഇവിടെ വന്ന കാണ്ണാൻ വിരോ

യമിരല്ലുകീൽ ഉടനെ വരണ്ണം. സൗക്യമുള്ളപക്ഷം പത്രാവതിരുള്ളടി കൊഞ്ചവന്നാൽ കൊള്ളാം എന്ന പറയണ്ണം.”

മന്ത്രി: അങ്ങനെന്തെന്ന. (പോയി.)

(സന്ധാസിയും വഴിയാത്രക്കാരനും കളിക്കും, പ്രവേശിക്കും.)

പ്രതാപവർമ്മ: (സന്ധാസിയെ ബഹുമാനിച്ചിരത്തീടു്)

(തീയി. 56—കല്യാണി—അപകം)

പ്രാജ്യവിഭവ രേര യതീസ്രൂ സുമത്രേ! തവാഗമേന
ഖുജ്യനായി ഞാനിശ്ചൈവ രാജ്യവും പവിത്രമിന്ന

-പ്രാജ്യ

സംഗരഹിതരായിട്ടുന്ന നിണ്ണളിക്കയ മഹിതമായ
സംഗമം സമന്വയിലോകമംഗളം മഹാനാഭാവ!

-പ്രാജ്യ

സൂന്ദരയൗവനദശ തന്നിലീ യതീസ്രൂഭാവം
ഉന്നതഹ്നം! ഹന! ചേന്തിന രേതുവെള്ള ചൊല്ലി

-പ്രാജ്യ

സന്ധാസി: അല്ലായോ മഹാമനസ്കനായ മഹാരാജാവേ! അവിടുത്തെ ഈ പ്രശംസയ്ക്കു വിഷയമാകത്തക്ക യോഗ്യത എന്നിക്കില്ല. ഞാൻ ആദ്യകാലമേതെന്ന ലോകവ്യാപാരങ്ങളിൽ വിരക്തനായിരുന്നു. അനന്തരം ഒരു ദൈവേച്ഛയാ ഒര സ്നേഹി പരിഗ്രഹിക്കാൻ ഇട യാക്കി. അതിന്റെ ശ്രേഷ്ഠവും അധികം താമസം കൂടാതെ ഈ ഭിക്ഷുസ്ത്രം അവലാംബിക്കേണ്ടിവന്നു എന്ന പറഞ്ഞാൽ മതിയല്ലോ.

പ്രതാപവർമ്മ: എന്നാൽ അവിടുത്തെ മുഖത്തിൽ കേവലം സാത്പികനായിരിക്കുന്ന ഒര സന്ധാസിയുടെ ബുഹമവ ചുംസമോ വീരസപ്രധാനനായ ഒര രാജാവിന്റെ ക്ഷാത്രത്തേജസ്സും എതാണ്ടു് അധികമായി പ്രകാശിക്ക

നീതെന്ന് വ്യാവാത്തിച്ചുറിവാൻ ഞാൻ ശക്തനാക്കി
നില്പി.

സന്ധാസി:

(തീരം 57 ബ്യാഗ്—അപകം ‘ഈ വിരഹമെഴുലോ’ എന്ന മട്ട്)

രെദ്ദവഹതിയോത്തുകാണു തിനെള്ളതോ?

രൈകവരുമേയുള്ളതുമെന്നു കത്തിട്ടു നരൻ
കാളളിടപാനമാൻ കേണിട്ടു സഹസാ —രെദ്ദവ

ചാതമണിസൗധമേറി മേവിട്ടു നരൻ

ശേഖാരമായീടുനു കാട്ടിൽ മേവിട്ടു സഹസാ —രെദ്ദവ

യമ്പസരണി രൈകവിടാതെ വാണിട്ടു നരൻ

മമ്മദേദകാത്തിപാത്രമായീട്ടു സഹസാ —രെദ്ദവ

പ്രതാപവമ്മ: ഈരിക്കുട്ട; ഈവിഭന്നിനു പ്രസിദ്ധമാക്കി
യ ചീതുപടം അവിടുന്നേ ശ്രദ്ധയ്ക്കു വിഷയീഭവി
പ്ലാൻ കാരണം എന്നായിരിക്കാം?

സന്ധാസി: ആ സംഗതി ഒട്ടവളരെ പറവാനണ്ട്. അതു
പറിക്കേ അറിയിച്ചുകൊള്ളാം. ഈവിഭ ആ പടം
എങ്ങനെ കീഴി എന്നാറിവാൻ ഈപ്പുണ്ട്.

പ്രതാപവമ്മ: അതിനെപ്പറ്റി എന്നിക്കൊന്നും അറിഞ്ഞു
കൂടാ. എൻ്റെ ജാമാതാവായി നിശ്ചയിക്കപ്പെട്ടിരി
ക്കുന്ന സദാരാമൻ ഈപ്പാർ പക്ഷേ, ഈവിഭ വരും.
അയാളോട് ചോദിച്ച വിവരങ്ങൾ മനസ്സിലാക്കാം.

സന്ധാസി: (സാമ്പത്തിം ആത്മഗതം) എങ്കു്? സദാരാമ
നോ? ജാമാതാവോ? ഈതെന്തത്രുതം!

(ഓലോകം 22)

സദാ രാമാരാമേത്യമിതജപമോന്തേ മധുരം

സദാരാമാത്രപാത്രമീഹ തിരഞ്ഞീടുമള്ളവിൽ

സദാരാമൻ പുത്രീവരനിതി മഹാപൂണ്ഡ്യസുമന-
സ്സദാരാമാകാരൻ റപനതള്ളവാനെന്തയി വിഡേ!

(സദാരാമനം പത്രാവതിയും മന്ത്രിയോടുകൂടി പ്രവേശിച്ച് ആചാരംചപ്പു അദ്ദോച്ചിതം സ്ഥിതിചെയ്യുന്ന.)

പ്രതാപവർഖം: അല്ലെങ്കാൽ പ്രിയനായ കൂമാര! ആ ചിത്രപടം കണ്ടു വ്യസനിച്ചു വന്നവരാണ് ഈവരെല്ലാം.

സദാരാമൻ: (സന്ധ്യാസിഡയ നോക്കി ദീർഘാസ്താനത്വാ ട്രിക്കി ആത്മഗതം) എത്യുമേ! സമാദ്രോഹിച്ചാലും. നിന്മക്ക് ഈ അവസരത്തിൽ ഉണ്ടാക്കാവുന്ന വികാരണങ്ങളെ ഒട്ടം വെള്ളിപ്പുറുത്താതെ നീ ദെഹംത്രം അവലംബിച്ചു സ്വന്നമായിരിക്കുന്നേ. (പ്രകാശം) (വഴിയാത്രക്കാരനോട്) താങ്കൾ ആ ചിത്രപടം കണ്ടു വ്യസനിപ്പാൻ കാരണമെന്തു്?

വഴിയാത്രക്കാരൻ: ഞാൻ ഒരു സ്കീഡയ വിവാഹംചെയ്തു സ്വന്നമായി പാക്കുന്നോൻ ഒരു ദിവസം രാത്രിയിൽ ആ സ്കീഡയ കണ്ടില്ല. പിറേറ്റിവസം മുതൽ അവളെ അനേപാഷിച്ചു് നടക്കകയായിരുന്നു. അങ്ങനെ നടക്കുന്നോൻ ആ ചിത്രപടംകണ്ടു. അതു് ആ സ്കീഡയുടെ പ്രതിച്ഛായയാണ്. അതിനാലും ഞാൻ വ്യസനിച്ചതു്. **സദാരാമൻ:** ശരിതെന്ന!

(ഭത്യൻ പ്രവേശിക്കുന്ന.)

ഭത്യൻ: ചിത്രപടംകണ്ടു വ്യസനിച്ചവരായി രണ്ടുപേര് നടയിൽ വന്നിരിക്കുന്നു.

പ്രതാപവർഖം: ഏന്നാൽ അവരെ വേഗം കൂട്ടിച്ചുകൊണ്ടു വരു.

(ഭത്യൻ ചോധി.)

(സാത്ത്‌വാഹനം സാന്നിദ്ധ്യം പ്രവേശിച്ചു രാജാവിനെ വനിച്ചുന്ന.)

നിങ്ങൾ ആരാണു്?

സാത്ത്‌വാഹൻ: തെങ്ങൾ അവന്തിരാജ്യത്തിൽ ഇള്ളിട്ട് നാട്ടവാനാിതന വജ്രാശയരാജാവിന്റെ മാതാപിതാ ക്ഷേമാരാണ്.

പ്രതാപവക്ക്: എന്നാൽ ഇരിക്കാമല്ലോ. (രണ്ടുപേരും ഇരിക്കുന്ന) നിങ്ങൾ ഇപ്പോൾ എത്തിനായിട്ടിവിടെ വന്നു? വജ്രാശയരാജാവു് ഇള്ളിട്ട് ചരമഗതിയെ പ്രാപിച്ചു എന്ന കേട്ടവല്ലോ.

മന്ത്രി: അതെ, മുമ്പിൽ ശാർഖ്‌ഗഹന്തും എന്ന രാജാവു നാട്ടവാണുംനു. അവിടുന്ന രാജ്യത്തെ വജ്രാശയ നിൽ സമർപ്പിച്ചിട്ടു തപസ്സിന് പോകി. ഇള്ളിട്ട് ആരാജാവു് തീപ്പുട്ടപോകി എന്നും ഇനി ആരെയാണു പട്ടംകെട്ടിക്കേണ്ടതെന്നു് ഇവിടെനിന്നും നിശ്ചയിച്ചു എഴുതി അയയ്യുണ്ടെന്നും അവിടുത്തെ മന്ത്രി ഇവിടെ എഴുതി അയച്ചിട്ടുണ്ടു്. അതിനു മറുപടി അയച്ചിട്ടില്ല. സാത്ത്‌വാഹൻ: ശാർഖ്‌ഗഹന്തുരാജാവിന്റെ മകനും രാജ്യാവകാഡിയുമായി പുഷ്ടാംഗദൻ എന്നൊരു രാജക്കാരൻ ഉണ്ടായിതുണ്ടു. ആ കമാരനെക്കാണ്ടു തന്നെ ഒരു പുത്രിയായ ഒരു സ്ത്രീയെ വിവാഹം ചെയ്തിക്കണ്ണ മെന്നു അവിടുന്ന നിശ്ചയിച്ചു. ആ സമയം തന്നെള്ളടെ പുത്രനായ വജ്രാശയൻ സോദരിയുടെ വിവാഹം കഴി തന്താൻ തന്നു പുത്രനിർത്തിശേഷം കത്തൻമെന്നു് അവിടുത്തെ അടക്കൽ അപേക്ഷിച്ചു് അനുവദിപ്പിക്കുയും, ഒരുവിൽ ആയനവാദത്തെ ആസ്പദമാക്കി രാജ്യം വേണുമെന്നു വാദിക്കുയും ചെയ്യുണ്ടായി. അതിനാൽ സത്യസന്ധ്യനാം അവിടുന്ന ഗത്യന്തരമില്ലായ്ക്കിമി തനും വജ്രാശയനിൽ രാജ്യം സമർപ്പിച്ചിട്ടു് തപസ്സിനായി വന്നത്തിലേക്കു പോകി,

പ്രതാപവർക്ക്: കൊള്ളോ! ഈ കേൾപ്പാൻ കഴയുകമെന്നു്. പിന്നെ?

സാത്മവാഹൻ: വജ്രാധയൻ ത്രണങ്ങുടെ പുത്രനാണെങ്കിലും വലിച്ച ദ്രോഷ്ണാണെന്നു ത്രണമാർത്തനു സമ്മതിക്കുന്നു. അവരുടെ ദ്രോഗ്യത്തിനു അന്തരുപമായി ദൈവം തന്നെ അവനെ ശിക്ഷിച്ചു.

പ്രതാപവർക്ക്: അതെത്തന്നെന്നു്?

സാത്മവാഹൻ: രാജ്യഭാരം കിട്ടിയ നാർമ്മതൽ അവൻ പ്രജകളെ പലപ്രകാരം ഉപദേശിച്ചുതുടങ്ങി. എന്തിനു പിന്നുരിക്കുന്നു? പ്രജകളുടെ സന്താപാശിയോ എന്നു തോന്നാവല്ലെങ്കിലും അതികംനിനമായി പിടിപെട്ട രോഗ തന്ത്രം അവൻ അകാലമുത്തുറുന്നുനാണെന്നു പാണ്ഡാർക്കും കഴിഞ്ഞെല്ലോ.

പ്രതാപവർക്ക്: ഇംഗ്രേസ്റ്റുമഹിമ! പിന്നെ?

സാത്മവാഹൻ: എന്നാൽ ത്രണമാർക്ക് ഇം കാഞ്ഞത്തിലല്ലോ വലുതായ സന്താപം ജനിച്ചിരിക്കുന്നതു്.

പ്രതാപവർക്ക്: പിന്നെയോ?

സാത്മവാഹൻ: വജ്രാധയൻ രാജാവായ ഇടയ്ക്കുതന്നു അവന്നുറ ദ്രോഗ്യത്തു സഹിക്കാൻ പാടില്ലാതെ ആകയാൽ അതികോമളമാരായ ആ അഭിനവദപ്പതിമാർക്കാടവിട്ട് പൊല്ലുണ്ടെന്തു്! അതിൽ പിന്നെ അവരുടെ കമ്മയാനും അരിഞ്ഞിട്ടിട്ടില്ലെന്നു്. അതിനാൽ ത്രണമാർക്കും വ്യസനിച്ചുകൊണ്ടിരിക്കുന്നുാൾ ഇവിടെനിന്നും ചിത്രപടം അവിടെ വന്നുത്തി. അതു കണ്ണപ്പോൾ ത്രണമാർക്കുംബാധ വികാരം പാശാവത്തല്ലെന്നു് അതു ത്രണ ത്രണ പുത്രിയുടെ പ്രതിച്ഛുാധയയാണു്. അതുകൊണ്ടു പുത്രി ഇവിടെ ഉണ്ടോ എന്നറിയാം എന്നു വിചാരിച്ചു ത്രണമാർക്കുംബാധ പുറപ്പെട്ടു.

പ്രതാപവമ്മ: നിങ്ങളുടെ പുത്രി ഇവിടെ വന്നിട്ടില്ല. സാത്ത്‌വാഹൻി: അയ്യോ കുഞ്ചം! തൈദളുടെ മോഹം നിഷ്ഠാലമായല്ലോ! പിനെ ആ ചീതുപടം ഇവിടെ അക്കല്പ്പന്തന്ത്രങ്ങനെ?

പ്രതാപവമ്മ: ഏൻറെ മകൾ പത്രാവതിയുടേയും ഈ കൂത്തളിക്കുമിയുടേയും ഭാവിച്ചായ ഭത്താവായി നിശ്ചയി ക്കുപ്പുട ഈ കൂത്താരൻിന്റെ അപേക്ഷയാലുണ്ട് ആ ചീതുപടം പ്രസിദ്ധീകരിച്ചതു്. ഗേഷം വിവരങ്ങൾ കുമാരൻതന്നെ പറയും.

സഭാരാമൻ: (സാത്ത്‌വാഹനേന്നും സാന്നതിയോന്നും) നിംബു സപ്ലേനേരത്തേക്കു ക്കുമ്പിക്കണമെന്നപേക്ഷിക്കുന്നു. (കളിളുന്നോന്ത്) നി ആത്ത്?

കളിളൻ: എന്നു ഒരു പാവപ്പുട്ടവനാണ്.

സഭാരാമൻ: ആ പട്ടാളിലെ സ്കീഫുപം ആത്തുടെതാണോ നു് നിന്നക്കരിയാമോ?

കളിളൻ: അറിഞ്ഞുള്ളടാ.

സഭാരാമൻ: ആട്ടക്ക്. ഈ നില്ലുണ്ട് ആളേ നി അറിയുമോ?

കളിളൻ: എന്നു അറിയുല്ലു.

സഭാരാമ: സുക്ഷിച്ചുനോക്കിപ്പും. നേര പാണ്ടില്ല കുഠിൽ എത്തുചെയ്യുമെന്നറിയാമോ? നോക്കു്, സുക്ഷിച്ചു നോക്കു്.

കളിളൻ: (സുക്ഷിച്ചുനോക്കു തെട്ടി പിരകോട്ടു മാറ്റിക്കു്) അയ്യോ! ഇത്തന്നെ തന്മുരാനാണല്ലോ.

സഭാരാമൻ: ശരീ. അങ്ങനെ നോതപാ. നി ഏതു രാജ്യത്തുള്ളവൻ? ഇദ്ദേഹം ആത്ത്?

കളിളൻ: എന്നു മാഡ്യപുരാജ്യത്തുള്ളവനാണ്. ഇതു തൈദളുടെ തന്മുരാനാക്കന്നു.

സദാരാമൻ: (കൈവല്യം ഇതനു ഒരു ചിത്രപടം എഴുത്തു കാണിച്ചിട്ട്) ഈ ചിത്രപടത്തിൽ കാണുന്ന സ്നീയെ പുറി നിന്മക്കരിയാവുന്നതെല്ലാം പറ. മടിക്കേണ്ട— നേതപരത്തൊൽ മാപ്പുതരം.

കളിൽ: ഈ തന്മൂരാൻ സദാരാം എന്ന സ്നീയെ ഭാംഗ്യാ കാനായി മാളികയിൽ പാപ്പിച്ചിരുന്നു. ഒരുദിവസം രാത്രി അവരുടെ ഭർത്താവു വന്ന് രണ്ടുപേക്കം തുടി അടു തു ദിവസം അവിടെനിന്നും ഒളിച്ചുപോകുന്നതിനുള്ള വഴി ആലോച്ചിക്കുന്നതു ഞാൻ പത്രങ്ങിന്നു കേട്ടു. പ്രതാപവഹം: ഈ കമ നല്ല നേരംപോക്കായിരിക്കുന്നു. പിന്ന?

കളിൽ: പിറേനുന്നാൽ രാത്രി ഞാൻ അവരുടെ ഭർത്താവായിട്ട് ആയിരുത്തുന്ന് അവിടെ എത്തു അവരേയുംകൊണ്ട് മണ്ണി. വഴിയിൽവച്ചു് അവര് എന്നുയും ചതിച്ചുചു കടന്നകളുണ്ടു്. ഞാൻ പിന്ന അങ്ങനെ അവരെ തെടിനടക്കുവോൻ ഇവിടെയും വന്നുചേന്നു.

സദാരാമൻ: (വഴിയാത്രക്കാരനോട്) തിലോരത്തെ എന്ന ദാസിയെ അയച്ചു് സദാരാമയെ വരുത്തി അവളുടെ പാതിപ്രത്യംഗം ചെയ്യവാൻ ശ്രമിക്കുയും, അവളുടെ ഫീതിക്കായി ഈ പ്രതിച്ഛായ എഴുതിക്കുയും ഒരു വിൽ അവളെ ലഭിക്കാതെ പരിപാടിക്കുയും ചെയ്യു മായാച്ചുരിരാജാവായ കാമഹാലൻ അങ്ങുതനെന്നുണ്ടോ?

വഴിയാത്രക്കാരൻ: (ലജ്ജാവൃസനസമേതം) അതെ. എൻ്റെ ഉപ്പുവുത്തികളെ ഓത്തു് ഞാനിപ്പോൾ വേണ്ടതിലധികം പശ്ചാത്തപിക്കുന്നു.

സദാരാമൻ: ഒരു കാമഹാലരാജാവേ! ഈ സദസ്യിൽവച്ചു ണ്ണായ ഈ പശ്ചാത്തപവും ലജ്ജയുംതന്നെ അങ്ങേയ്ക്കു തക്കതായ ശീക്ഷശായിരിക്കുന്നു. എന്നോ കളിൽ!

നീ ഇനിമേൽ ഇങ്ങനെനയുള്ള അക്രമങ്ങൾ ഒന്നം ചെയ്യാതെ എറ്റത്കുലും ന്യായമായ തൊഴിലിൽ പ്രവേശിച്ചു കാലക്ഷേപം ചെയ്യുകൊള്ളുണ്ടാം. നിങ്ങളെ ഈ അവസരത്തിൽ ശൈക്ഷിക്കുന്നത് ഒരു യുക്തമല്ലായും നിങ്ങൾക്ക് പോകാൻ സ്വന്തന്ത്രം തന്നിരിക്കുന്നു. പ്രതാപവക്കും ചക്രവർത്തി തിരുമനസ്സിലേക്കു തന്റെ പുത്രിയുടെ ഭർത്താവും അന്നത്തരാവകാശിയും ആകുന്ന തിരി സർവ്വമാ ദ്രോഗ്യനായ ഒരു പുതംഷര ലഭിക്കുന്നതിനാം എകാക്കിനിധിയായി പല കഷ്ണതകൾ അന്നഭവിച്ചെടുക്കിലും തന്റെ പാതിപ്രത്യേതെ നിന്മലമായി തന്നെ പരിപാലിച്ചു സദാരാമങ്ങൾ തന്റെ പ്രിയതമനോട് വീണ്ടും ചേതന്നതിനാം, ഇതേവരെ ഭർത്തുസ്വവം എന്നതു ലേശംപോലും അന്നഭവിക്കാൻ ഇടയാക്കാതെ ഈ മനസ്പിനിധായ പത്മാവതിക്ക് അന്തരുപനായ ഒരു ഭർത്താവുണ്ടാക്കാതിനാം, തന്റെ പ്രേമത്തിനാം ആദ്ധ്യദമായ ഒരു സ്നേഹിയെ വിവാഹം ചെയ്യുന്നിമിത്തം രാജ്യത്തെപ്പോലും ഉപേക്ഷിയേണ്ടിവന്ന ഒരു മഹാന് ദൈവഗത്യാ തന്നിൽനിന്നാം വേർപ്പെട്ടപോയ പ്രിയതമയെ വീണ്ടും ലഭിക്കുന്നതിനോടുള്ളടച്ചി അവർക്ക് എത്രയും സ്നേഹബഹുമാനങ്ങൾ ഉള്ള ഒരു ചക്രവർത്തിയുടെ പുത്രിയേശ്ശുടി പരിഗ്രഹിക്കുന്നു, തന്റെ രാജ്യത്തിൻ്റെയും അതുപോലുള്ള മറ്റൊ പല രാജ്യങ്ങളുടെയും ആധിപത്യമുള്ള മഹാത്മരമായ ഒരു രാജ്യത്തിന്റെ ചക്രവർത്തിസ്ഥാനം ലഭിക്കുന്നും ചെയ്യുന്നതിനാം, ഈ ഇരിക്കുന്ന ദിവതിമാർക്ക് വളരെനുഭാഗായി പിരിഞ്ഞുപോയ തന്നെന്നുടെ പ്രിയപുത്രിയെ സഭർത്തുകയായി വീണ്ടും ദർശിച്ചാനുഭിക്കുന്നതിനാം ഇപ്പോൾ ഇടയാക്കാതെക്കുവായും ദൈവപ്രഭരണയാൽ ഇവിടെ

വന്ന് ഗസ്യവേംപദവത്തെ തീരുമ്പ് ഇഷ്ടദേവതയെ
ധ്യാനിച്ചുകൊണ്ട് സദാരാമനായി ഇതേവരെ പാതയി
തന്നെ തൊൻതെന്നയാണ് സാക്ഷാൽ സദാരാമയെന്ന്
മഹാജനങ്ങൾ അറിവാൻ ഇതാ അപേക്ഷിക്കുന്നു.
(തെൻതെ ഉള്ളിഷ്ഠത്തെ എടുത്ത് ഭർത്താവിൻ്റെ തല
യിൽ വച്ചുതിരെൻ്റെ ശേഷം സ്നേഹപ്രത്യക്ഷമാ
ക്കി മാതാപിതാക്കന്നായെട അടുക്കൽ ചെന്നിട്ട്)
അല്ലെങ്കിലും മഹാത്മാക്കലേ! നിങ്ങളുടെ വാസ്തവ്യഭാജന
മായ പുതും ഇതാ! ഭക്തിപൂർണ്ണം നിങ്ങളെ നമസ്കരി
ക്കുന്നു.

സാത്മവാഹൻ: (തലയിൽ തലോട്ടിട്ട്) ഞങ്ങൾക്ക് ഈ
സമയത്തിൽ ഉണ്ടായ ആനന്ദം അനിറ്റംചുമായിരി
ക്കുന്നു. കണ്ണേതു! നീ നിത്യകല്യാണിയായി ഭർത്താവോ
ചിക്കിട്ടി ചിരകാലം സുഖിച്ചാലും.

സാനമതി: (ആലിംഗനാചയറ്റിട്ട്) ഓമനെ! നിന്നെന്തും
നിൻ്റെ ഭർത്താവിൻ്റെയും കട്ടകൾ കേടുതിൽ എനി
ക്കണ്ടായ മനോവികാരങ്ങൾ എത്തെല്ലാമെന്നു പറ
വാൻ പ്രധാനമായിരിക്കുന്നു. നീ വളരെക്കാലം ഭർത്താ
വോട്ടക്കിട്ടി സുഖിക്കുന്നാക്കു.

(കളിമ്മുഖം കാമപാലനം പോകുന്നു.)

സദാരാമ: നിങ്ങളുടെ ഈ അനന്തരാവാഹത്തെ തൊൻ ശീര
സാവഹിച്ചുകൊള്ളുന്നു.

(പുജ്ഞിംഗദൻറെ സന്ധാസചിഹ്നങ്ങളെ മാറ്റുന്നു)

പത്മാവതി: (ആത്മഗതം)

(ഗീതം 58 നാമനാമക്രീഡ ആദിത്യാജ്ഞം ‘നിക്ഷമാരി’ എന്നമട്ട്)

പാത്രക്കണ്ണാൽ-അത്രുതം എറി-പാത്രക്കണ്ണാൽ

പേത്രമിന്നി വാത്തയെല്ലാം.

-പാത്ര

നാരികാരണിഹീരകമാമീ സാരവേദിനിയാള്ളഹോ!

പൂതപ്പഗനന്നീ നേരത്തേതാള്ളം

ഭരിജനങ്ങൾ വിചാരമിയന്നതു

-പാത്ര

സന്ധ്യാസീരപരനായി മേഖിയൊതന്നതാത്മാവീ

ക്രമസാധകസൗഖ്യരൾ റപ-

[മഹാൻ]

നടന്നെന്നനായ്‌വന്നതുമിന്നിഹ

-പാത്ര

സഭാരാമ:

(തീരം 59 കാപി അപക്രാന്തികൾ നാനവെല്ലു' എന്ന ഫു്) എൻകണ്ണവാ പൂണ്യരാഗേ! ഇംവിധമോ വിധിമഹിമാ സകടമായിട്ടു വന്നകടൽ നാം കടന്ന പക്ഷജവിലോചനൾ തർസ്തപാരവെഭവഞ്ഞാൽ -എൻ കുരനാം കാമപാലൻ പാരമയ്യുാ വലച്ചു!

ഐലാരൻ കടന്ന പിന്ന ദശാരനഹോ! ചതിച്ചു -എൻ കളളൻ മഹാസമത്തനാണ്. അന്ന പ്രഭാതമാകന്നതു വരെയും ഞാൻ അവനെ പ്രിയതമൻ എന്നതനെന്നയാണ് വിരേസിച്ചിരുന്നതു്. പ്രഭാതത്തിൽ ഒരിട്ടു വിശ്രമിക്കാനായി കതിരഞ്ഞിൽ നിന്നിറങ്ങിയ ഉടൻ ഞാൻ ഉത്സാഹത്തോടുകൂടി ഭന്താവേ! പ്രിയതമ! എന്നെല്ലാം അവനെ അഭിസംഭോധനം ചെയ്യു. അവന്റെ ഒച്ച കേടുമാറുയില്ലാണ് എനിക്ക് ആർ മനസ്സിലായതു്.

പിന്നുയണ്ണായ വേദം ചപാനീടാനാവത്തല്ലു

ഇന്നേവമാശ്രസിപ്പാൻ വന്നതെ ദൈവയോഗം-എൻ

പൂർണ്ണാംഗദൻ:

(തീരം 60 കാപി ചാജ്ജു് 'നിന്നനടബാസി' എന്ന ഫു്)

മാനിനിമഴലേ! മാലുളവായതിമംഗലം വന്നീടാ-
നാണ്ണാമലേ മാനിനിമഴലേ

ദീനദയാലുത ദിവ്യതയോടെയ-
നുനമായേള്ളുന ജഗദീശൻറ
മാനസമങ്ങനെയെന്നതറിവാനീ
മാനഷനാളാകയില്ലെന്നുമേ

-മാനിനി

മന്ത്രി: അവിടുന്ന് ഈ അങ്കളിച്ചുള്ളത് എത്രയോ ഉൽ‌
ച്ചിഞ്ഞമായ ഒരു തത്പര്യം.

(അപ്പാകം 23)

ചിലകരി ചിലക്രത്യം കണ്ടിട്ടേനേരമീരേ-
നല്ലിവകമതിലില്ലേനോത്തപോകം നരരാർ.
പ്രതാപവമ്മ: സംശയമില്ല. അങ്ങനെ തോന്നുന്നതു സഹ
ജമാക്കന.

മന്ത്രി: എന്നാൽ വാന്നുവത്തിൽ,

ഉലകമവിലമാളുനീശനള്ളാശയത്തിൻ
നിലയതിക്രമാക്കം മത്ത്യനേനോന കാണ്ണു?

പ്രതാപവമ്മ: മന്ത്രി പരാജയത്തു ശരിതനൊയ്യാണ്. ഇവിടെ ഉണ്ടായ ഈ സംഭവങ്ങൾ എല്ലാം ആലോ ചിച്ചതിൽ ഇന്നേതു ദിവസം നമ്മുടെ സുഖിനങ്ങളിൽ വെച്ച് അതിന്മുഖ്യമാണെന്നു നിന്ത്യിവാദംതന്നെ.

സദാരാമ: അല്ലെയോ പ്രഭോ! അവിടുത്തു അടുക്കിൽ എന്നി ക്കൊരിലാശം അറിയിപ്പാനണ്ട്.

പ്രതാപവമ്മ: ഈ അഭിലാശം എന്നൊന്നുനു ഭവതി സപ്ലൂം മുൻപേ പ്രസംഗിച്ചതിൽനിന്നുത്തനു തൊൻ ഗ്രഹിച്ചിരിക്കുന്നു. മൃഗീന വേണ്ടി ഭൂമി കഴിച്ചപ്പോൾ സപ്ലൂം മാത്രമല്ല, വിലഞ്ഞേരിയ രത്നങ്ങളും തുടി അട ഞൈയിരിക്കുന്നതായ നിധി ലഭിച്ചാൽ ആയതിനെ സന്നോധപൂർണ്ണം സ്വീകരിക്കാത്തവരുണ്ടോ?

മന്ത്രി: സാക്ഷാൽ ശ്രീകൃഷ്ണഭഗവാൻ തമിണിയോടും

സംത്യഭാവയോടുകൂടി പ്രാരകാധീശനായിരിക്കുന്നതിൽ
ആരാണ് അറബമോദിക്കാത്തതു്?

പുഷ്പാംഗദൻ: ഭവതിയുടെ അഭിലാഖം ധാതാനം
അസ്ഥാനത്തിലായിപ്പോകുമ്പോൾ ഞാൻ മുൻപേ
തന്നെ തീർച്ചയാക്കീടുള്ളതാണ്.

സഭാരാമ: ഈപ്പോൾ ഞാൻ കൂതാത്തയാളിരിക്കുന്നു. ഒരു
വമേ! നീ എന്നു എങ്ങനെന്നെല്ലാം പരീക്ഷിച്ചു!
എന്നാൽ ഈ പത്രവസാനാനീസ്വരൂപം മംഗളം ആലോ
ച്ചിച്ചാൽ കഴിഞ്ഞതെല്ലാം നിസ്സാരമാണ്.

പ്രതാപവക്ക്: പലതട്ടേയും മനസ്സിൽ ഒരപോലെ ആന
നടത്തേയും ആയുള്ളതേയും ജനിപ്പിച്ചതായ ഈ മൂല
ത്തം അത്യന്തം മംഗളകരമാകയാൽ ഈ അവസര
ത്തിൽത്തന്നെ ശ്രീമാനായ പുഷ്പാംഗദൻ സഭാരാമ
യോടുകൂടി പത്മാവതിയേയും പത്രിയാക്കി സപീകരി
ക്കയും നമ്മുടെ രാജകീയമായ കിരീടത്തെ ശിരസ്സിൽ
അണിയുകയും ചെയ്യണമെന്നാണ് എൻ്റെ അഭി
ലാഖം.

മന്ത്രി: ഈതു് എല്ലാവക്കും സന്ദേഹപ്രാംതനെ ആയി
രിക്കും.

പ്രതാപവക്ക്: ആരവിടെ? കല്യാണമാല കൊണ്ടുവരട്ടു.

(ഭദ്രകുമാരയും പ്രവേശിക്കുന്നു.)

(മാല വാങ്ങീടു സഭാരാമമുഖ്യാട്ട്) അല്ലെങ്കിൽ സാധ്യപീ
രത്നമേ! ഈ മാലയെ ഞാൻ ഭവതിയുടെ കൈകുഞ്ഞിൽ
സമപ്പിക്കുന്നു.

സഭാരാമ: (മാല വാങ്ങീടു) ഈവിട്ടതെ ഓഡായ്യും തണ്ടൻ
ക്കു് ആനന്ദമാക്കുന്നു. (പത്മാവതിയോട്ട്)

(ഭ്രാകം 24)

കല്പാണിനീതിലകമേ! കളവാണി നീഡി-
ക്കല്പാണമാല കലിതോസവമത്രവാഴം
കല്പാഭനായ കമനഗൻറ കഴത്തിലിപ്പോ-
ള്ളാസപ്പര്മണിയിക്ക മനോജ്ഞത്രൈലേ!

(പദ്മാവതി മാല വാണി പുജ്യാംഗദൻറ കഴത്തിൽ ഇട്ടു.)

പ്രതാപവമ്മ: അല്ലയോ ജാമാതാവേ! ഇതാ! ഈ സാമ്രാജ്യകിരീടത്തെ വഹിച്ചാലും. (കിരീടം ശിരസ്സിൽ സമ പ്രിച്ചിട്ട്)

(ഭ്രാകം 25)

മതസാമ്രാജ്യകിരീടമിന്ന മഹിത-
സ്ഥാനങ്ങളിലപ്പെട്ടിക്കയാൽ
സത്സാരജ്ഞതെ! കൃതാത്മഭാവമധി-
കാനനം വഹിക്കുന്ന തോൻ
ഉത്സാഹത്തൊച്ചതപ്രതാപമതിച്ച-
രോത്സാരിതാരാതിയായ്
വത്സ! നീ സുച്ചിരം വഹിക്കയീവരോ-
ടിസ്യാർജ്ജുമാസ്തുദം.

പുജ്യാംഗദൻ:

(ഭ്രാകം 26)

മുനം വെവരാഗ്രമാർജ്ജം തദന മതിരവീ-
ത്തയ്യലുൾ തൻ വിവാഹം
മനിന്നനാശം പ്രയാണം മധുമൊഴിവിരഹം
ശ്ലാരകാരാനിവാസം
പിന്നസ്ഥിന്യാസിവേഷം പുനരിഹ ദയിതാ-
യുമയോഗം പ്രതാപം
ച്രിനം സാമ്രാജ്യമെന്നീയനഭവമവിലം
ഹന ദൈവപ്രഭാവം.

അതിനാൽ നാം ഈ ശ്രദ്ധാവസരത്തിൽ സാക്ഷാൽ ഇംഗ്ലീഷ് മംഗളം പ്രാത്മീകരയ്ക്കേ ഉചിതമായി കുളിക്കു.

(ഭരതവാക്യം)

(ഗീതം 61. സാരാധ്യം—ആദിതാളം. ‘നീ നാമങ്ങൾവഴ’ മട്ട്)

ശ്രീപത്മനാഭ ദേവാ ദേഹി ജയമംഗളം
പാപങ്ങളാലുള്ളവാം താപങ്ങളണ്ണയാതെ —ശ്രീപ
ചരിത്സാരമേ വിഭോ ശ്രീവാഹിരാമവത്സ!
സത്സാഹിതിയിൽ ജന്മത്സാഹമാന്നീഡേണം

—ശ്രീപ

സാരസപതാസാരസ്യബോധഹീനകാർ കവി—
ഗീരീസ് ഗ്രാന്റോഷങ്ങളാരായിയായുവേണം.

—ശ്രീപ

ശ്രീ വളർത്തിച്ചന ധമ്മമാർഖം വിടാതെ
നിമ്മലമായ് നിവിലക്കമ്പ് വിളങ്ങേണം—ശ്രീപ
കേശീമമന ശ്രാരേ! കേശവാ തവസ്ഥിപാ—
വേശേന സകലക്കുമേശീടവേണം സുവം —ശ്രീപ
(മറയുന്ന)

ശ്രദ്ധം.

അവരീഷ്ടം

സഭാവന്ദനം

(‘മനസ്സും ഏന്ന മട്ട്’)

വന്നനം മുദാ...ചെയ്തി—ചുന്നിതാ! വയം

വന്നനീയമായ മഹിമയാൻറീം സദസ്യരെ!

ന—നി—ഡോ—ടേ—

നിങ്ങളിൽ—തിങ്കിട്ടം—വിനയമോട് വേണ്ടപോതി.

കൈരളോക്തിഖിൽ കെ. സി. കേരവാഹപ്പയൻ [—വന്ന

കേടോഫിച്ചു തിന്ത്തായ നാടകത്തയിലെ വയം

ആ—ടീ—ചു—നാ.

കാണവിൻ കത്തണ്ണാ—ബാലരായ ഞങ്ങളിൽ. —വന്ന

അറിവിലുള്ളതാ—രായാൽ—കറവു മുലമായ്

അഭിനയാത്രത്തിലിന്തു സംഭവച്ചിട്ടുന്നതാം

ദോ—ഷാ—വേ—ശം.

അകമതിൽ—കനിവൊടെ—സമച്ചിതം സഹിക്കവാൻ.

—വന്ന

3-ാമക്കം 1-ാം റാഗം

തീരലാത്തമ—സ്രൂതാനം കഴിക്കു

മംഗളാനം

(ഡംഡി—എകതാഭം. ‘നില്ലുസരിരി’ ഏന്ന മട്ട്)

മംഗലത്രപാ! ഭ്രവതേ! തവ

മംഗലം മംഗലം.

ശ്രൂതാരമോ ശ്രീവീരമോ

നിൻ മേനീയിൽ

തെള്ളിവൊടു കളിയാട്ടുന്നതു? സുമതേ! തവ മംഗലം,

3-ാമക്കം 3-ാം രംഗം

(ഭത്യനാൽ കാരാഗ്രഹണതിൽനിന്നും ആനയീക്കപ്പെടുവോൻ
പൂർണ്ണാംഗദശഭ്യർ ആരംഗതം.)

(മുഖ്യാരി—ആദിത്യാളം. ‘ബാലാ വനം തനീക്’ എന്ന മഴ്ച്)

കാരാഗ്രഹം തനിൽ കാലഗതിയാലേ
കാമഫുസനീചുമാറായ് വന്നിൽ കഷ്ടമയ്ക്കു!
ഐലാഡാരാധനനായ ഫ്രേപനിൽ ചെയ്യവാൻ
യീരതയുണ്ടായതിനു കാരണമെന്തായ്വരം?
നാരീശിരോമണി—യാക്കമെൻ ഫ്രൈസി
കുരനിവൻ തന്റെ കൈയ്ക്കിൽ പ്രതമാറായി—
ലോകാധിനായക! ഹേ കമലേക്ഷ്മാ! വന്നോ?
ശോകമിൽ നീങ്ങീചുവാൻ നീ താൻ തുണച്ചീചുക.

3-ാമക്കം 6-ാം രാഗം

(കളഞ്ഞ പ്രവശിക്കേബാൻ)

(യംസടി—ചാഞ്ഞ്. ‘പുളുംരക്കാട്ടകളിൽ’ എന്ന മഴ്ച്)

വേലയതു ചെയ്തതനോ കാലം കഴിച്ചിട്ടുണ്ട്
മാലും ചിയും മട്ടിലെബാതു മകയേയും വച്ചിട്ടുണ്ട്
ഇണ്ടലും ചെന്നരികിൽ തെണ്ടുനവക്കുലകിൽ
രണ്ടുകാട്ടും പണംഖാതനോ കൊടുത്തിട്ടുണ്ട്?
അക്കുതിയർ തൊട്ടിടാതെ വയ്ക്കുന്നതായ മുതൽ
കക്കുന്നതിനു ദോഷം പ്രേക്ഷന്നതില്ല ദൈവം.
നല്ലിത്തുവന്നിട്ടുണ്ട് നല്ലമഴക്കാറും വേണാം
നല്ലമുതലുള്ള വീട്ടിൽ ചെല്ലുണ്ടാമെങ്കിലോണാം.

4-ാമക്കം 1-ാം റംഗം കഴിക്കു

(കളിൽ വെള്ളവുംകൊണ്ട് പ്രവേശിച്ചിട്ട്)
(‘തല്ലത്തെനു’ രീതി)

മയ്യേല്പം കള്ളിയവർ—എന്ന
അയ്യോ! ചതിച്ചുവെന്നോ?
ഇന്നയുള്ളവനെ വിട്ടു—അവർ
പോയെന്ന വന്നീടുമോ?
വെള്ളം കടിയായ്യായാ—ലേററ—
മുള്ള തളർച്ചുമാല
പൂളിമാനേലുംമിച്ചി—കാട്ടി—
നുള്ളിൽ കിടക്കുകയോ?
വണ്ണാർക്കശലിയവർ—വേഗം—
പുണ്ണ കാതിരയേറി
മണ്ണിയെന്നള്ളതിക്കാൽ—ഈനി
വേണ്ട വിച്ചാരമെത്തം.
വിട്ടിട്ടകില്ലവൊള്ള—ഈനി
കിട്ടുന്നതുവരെ ഞാൻ
കാട്ടിൽ നടന്നീടുവൻ—മടി—
വിട്ടു തിരഞ്ഞെടുവൻ.

മഹാകവി ഒക്ടേ
വ് പറിപ്പ് (1043—
1089) ഫുട്ട് 50-ാം
പരമ വാർഷികം
1963 സെപ്റ്റംബർ
5-ാം തീയതിയാ
യിൽക്കൊ. ഗവറ്റ്
46 കൊല്ലും മാത്രം
ജീവിക്കാനവസര
ലഭിച്ച അദ്ദേഹം
15-ാമത്തേ വച്ച
സ്ഥില്യാണ് തന്നെ
അദ്ദേഹം സാഹി
ത്യക്തി — ‘പ്രഭി’
ഉച്ചരിതം അടുക്ക
മ — എഴുതിയതു,
‘കൈവെളിയം’ മഹാ
കാവ്യം, ‘ഹിരിണ്ണം

സുരവയം’ ശ്രൂരപദയാസ്തുവയം, ‘ഗുരീകൃഷ്ണവിജയം’ എന്നീ
അട്ടക്കാമകൾ, ‘വിനൃമാധവിയം’ രാജാവമാധവം, ‘സദാ
രാമ’ ലക്ഷ്മീകല്യാണം എന്നീ നാടകങ്ങൾ ‘ആസനമരം
ചിന്നാഡക്കം’, ‘സുഭാഷിതരത്നമാല’ ‘കശ്വിസമാജയാത്രാ
ത്രകം’ തുടങ്ങിയ നിരവധി കവിതാഗ്രന്ഥങ്ങൾ എന്നില്ല¹
യും അദ്ദേഹം കൈകരളിക്കെ കാഴ്ചവെച്ചിട്ടുണ്ട്.

മഹാകവിയുടെ അസ്പതാം ചരമരിനു—പ്രമാണിച്ച്
സാഹിത്യപ്രവർത്തക സഹകരണാഖ്യാലം പ്രസിദ്ധമായപ്പെട്ടതാണ്
യതാണ് ‘സദാരാമ’ യുടെ ലൂം പുതിയ പതിപ്പ്. വളരെ
കാലമായി കിട്ടുന്നില്ലാതിരുന്ന ലൂ തുടി ഏകാലത്തു് കേര
ളണിലഭണ്ണാഭമിഞ്ഞാലും പ്രക്കടകരം മനക്കൾക്കും
പ്രംബന്തു പാരുമായിതന്നുതാണ്.

“ചിറ്റരേഖയ്ക്കു തീരകന്ത്യിലെ ചിത്രം എന്നാശ്വരാല
കൈവെളിപ്പിള്ളുവുടെ ‘സദാരാമ’ പണ്ണിത്തോൻ്തുതൽ പാമ്പ
നൂർവ്വരേഖയ്ക്കുവെച്ച ഏരപ്പോലെ സന്തോഷിപ്പിക്കുന്നുണ്ട്.
ലൂതാണ്” കവിതയു വണ്ണാ മുണ്ണം, “എന്നാണ്” കിളിമാരക
സവിട്ടു തിരന്നാൽ കൊക്കിന്ത്യപുരാൻ അഭിപ്രായപ്പെട്ടിര
ക്കുന്നതു്.

“...പ്രസൂത ഗ്രന്ഥങ്ങാണു്, നീണ്ടാണ് മഹാമഹിമ
ഗ്രീവലിയംകാക്കിന്ത്യപുരാൻ തിരകന്ത്യുക്കാണു് കല്പിച്ച
തന്നിട്ടുള്ള ‘സദാഗ്രാധക കവി’ എന്ന അഭിഭാനം എന്തോന്താം
ബന്ധപ്പെട്ടാക്കിയിരിക്കുന്നിരിക്കുന്ന...” എന്ന് ഗുരീ മഹില
ഗാനവിന്റെപ്പുള്ളിയും എഴുതുകയുണ്ടായി.